



STATSMINISTERENS KONTOR

Rapport

Statusrapport for Samarbeidsregjeringen

22. juni 2005



Statusrapport for Samarbeidsregjeringen

22. juni 2005

Statusrapport for Samarbeidsregjeringen

22. juni 2005

I dette politiske regnskapet gis status for oppfølging av Sem-erklæringen. Regnskapet viser at Samarbeidsregjeringen på alle vesentlig punkter har gjennomført Sem-avtalen, som gjelder for hele fireårsperioden. Her følger en status basert på departementenes tilbakemeldinger om gjennomføring av de enkelte konkrete handlingspunkter i Sem-dokumentet. For den fullstendige tekst vises til selve Sem-erklæringen.

Innhold

KAPITTEL 1: VERDIGRUNNLAG.....	7
KAPITTEL 2: INTERNASJONAL POLITIKK.....	8
INNSATS FOR UTVIKLING OG MENNESKERETTIGHETER.....	8
EN AKTIV EUROPAPOLITIKK.....	13
FORSVAR OG SIKKERHET.....	16
KAPITTEL 3: ØKONOMISK POLITIKK.....	21
SKATTE- OG AVGIFTSPOLITIKK	22
STATENS EIERSKAPSPOLITIKK.....	25
PETROLEUMSFONDET.....	26
KAPITTEL 4: MILJØ- OG RESSURSPOLITIKK	27
KLIMAPOLITIKK	28
ENERGIPOLITIKK.....	29
VASSDRAG.....	31
BRUK AV NATURGASS I NORGE.....	31
PETROLEUMSSEKTOREN.....	32
GASSKRAFT	34
HAVMILJØ OG PETROLEUMSVIRKSOMHET.....	35
BIOLOGISK MANGFOLD	38
ØVRIGE MILJØSPØRSMÅL	41
KAPITTEL 5: FAMILIEPOLITIKK	44
FAMILIE OG NÆRMILJØ	44
VALGFRIHET FOR BARNEFAMILIENE	45
ANDRE FAMILIEPOLITISKE TILTAK	47
LIKESTILLING OG LIKEVERD.....	47
FORBRUKERPOLITIKK	51
KAPITTEL 6: KULTURPOLITIKK, KIRKEN OG FRIVILLIGE ORGANISASJONER.....	54
MANGFOLDIG KULTURLIV.....	54
STYRKE DE FRIVILLIGE ORGANISASJONENE.....	58
EN AKTIV OG UAVHENGIG KIRKE	59

KAPITTEL 7: UTDANNING OG FORSKNING.....	61
KAPITTEL 8: NYSKAPING OG NÆRINGSPOLITIKK.....	74
BEDRE VILKÅR FOR KUNNSKAPS- OG FORSKNINGSBASERT NÆRINGSLIV	77
STYRKET NORSK EIERSKAP	78
MODERNISERING OG MER BRUKERVENNLIGE OFFENTLIGE TJENESTER	78
ØKT TILGANG PÅ ARBEIDSKRAFT	87
MARITIME NÆRINGER.....	91
UTNYTTE MULIGHETENE INNENFOR HAVBRUK OG FISKERINÆRINGEN.....	91
NY GIV FOR LANDBRUKET	93
KAPITTEL 9: REGIONALPOLITIKK.....	100
AKTIV OG MODERNE DISTRIKTSPOLITIKK	101
MER MÅLRETTEDE OFFENTLIGE VIRKEMIDLER	102
DET GODE BYLIV	104
KAPITTEL 10: SAMFERDSEL	105
GODE SAMFERDSELSLØSNINGER FOR HELE LANDET	105
ET LØFT FOR KOLLEKTIVTRANSPORT.....	110
KAPITTEL 11: VELFERDSPOLITIKK.....	114
HELSE.....	114
ABORT OG BIOTEKNOLOGI.....	117
FOLKETRYGDEN	118
ELDRE	120
RUSMIDDELPOLITIKK	120
FUNKSJONSHEMMEDE.....	123
TILTAK FOR Å BEKJEMPE FATTIGDOMSPROBLEMET I NORGE	125
TILTAK FOR Å FÅ FLERE I ARBEID	129
KOMMUNEØKONOMI	131
KAPITTEL 12: KRIMINALPOLITIKK.....	135
AKTIV KRIMINALPOLITIKK	135
SAMFUNNETS SÅRBARHET.....	145

Kapittel 1: Verdigrunnlag

Kapitlet er av mer prinsipiell og analytisk karakter. Det politiske regnskapet tar utgangspunkt i de mer programmatisk påfølgende kapitlene.

Kapittel 2: Internasjonal politikk

Innsats for utvikling og menneskerettigheter

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil føre en utviklingspolitikk der fattigdomsbekjempelse står i sentrum.

Norge skal bidra aktivt til å oppfylle de internasjonale utviklingsmålene som er vedtatt av FN.

Dette er gjort

Regjeringens handlingsplan for bekjempelse av fattigdom i sør fra 2002 satte som mål at 40 % av den bilaterale bistanden skal gå til de minst utviklede landene (MUL). Andelen midler som går til disse landene er økt fra 35,2 % i 2001 til 43,5 % i 2004.

Utenriksdepartementet fører en systematisk dialog med flere andre departementer der deres områder er relevante for samlet norsk politikk i forhold til internasjonal fattigdomsbekjempelse. En egen utredning av spørsmålet om bedre sammenheng (koherens) i de ulike politikkområder med innvirkning på internasjonal fattigdomsbekjempelse startes høsten 2005.

St.meld.nr. 35 (2003-2004) "Felles kamp mot fattigdom" gjør det klart at Norge skal innrette sin politikk etter FNs åtte Tusenårsmål. Meldingen presenterer en helhetlig politikk for fattigdomsbekjempelse med fire reformgrep samtidig: 1) reform av globale rammevilkår for handel og gjeld, 2) giverreform for mer og bedre bistand, 3) styresettreform hos utviklingslandene og 4) mobilisering av privat sektor og frivillige organisasjoner.

En egen "mål 8-rapport" om Norges bidrag til oppfyllelse av Tusenårsmål nr 8, som særlig vektlegger rike lands forpliktelser, ble presentert i 2004.

Norge har lenge ligget over FN-målet om 0,7 % av BNI til bistand og Samarbeidsregjeringen har foreslått å øke bistanden gradvis – også målt som andel av forventet BNI – hvert eneste år i stortingsperioden. Målet er å nå 1 %, og så holde minst dette nivået hele kommende stortingsperiode (2005-2009). Dette inngår som mål i St.meld.nr. 35 (2003-2004).

Gjennom utviklingssamarbeidet legges det stor vekt på ansvar for egen utvikling. Norsk bistand skal bidra til å bygge kapasitet for dette. Den skal tilpasses landenes egne fattigdomsstrategier. Rapporteringskrav og -rutiner skal harmoniseres med andre giverland for å lette den administrative belastningen på mottakerlandene.

Satsing på utdanning, helse og sosiale tjenester, herunder bekjempelse av HIV/AIDS, prioriteres.

Satsing på utdanning er fastsatt som "jobb nr. 1" i kampen mot fattigdom. En egen strategi ble lagt frem i januar 2003. Regjeringen har i budsjettet for 2005 lagt opp til en dobling av bistanden til utdanning sammenliknet med 2002.

Satsingen på helse og hiv og aids-tiltak opprettholdes på et høyt nivå. Norge er en av de fremste givernasjonene til den internasjonale kampen mot hiv og aids, og også blant de nasjonene som står fremst når det gjelder internasjonal koordinering og politikkutforming for bekjempelse av hiv/aids og styrking av helsesektoren i fattige land.

Regjeringen har gitt forskrifter som gjør det mulig å bryte patentrettigheter (gi tvangslisens) når dette er nødvendig for å skaffe billige medisiner til utviklingsland. Sammen med Canada var Norge det første land i verden som gjennomførte WTO-vedtaket fra 2003, som er et viktig gjennombrudd i kampen for å gi fattige land tilgang til bl.a. hiv/aids-medisiner.

Samarbeidsregjeringen har som mål at norsk utviklingsbistand gradvis skal økes opp til 1 % av BNI innen 2005.

Norsk bistand har økt med 4,3 mrd. kr. siden 2001. I tillegg kommer 1 milliard kr. til de tsunami-rammede områdene i 2005. Samlet er bistandsbudsjettet dermed beregnet å være 17,6 mrd. i 2005. Tilsvarende var bevilgningen 12,3 mrd. i 2001.

I hvert statsbudsjett i perioden har Samarbeidsregjeringen foreslått å øke bistandsrammen – også målt som andel av anslått brutto nasjonalinntekt (BNI).

Målt i prosent viser regnskapstallene at bistanden er økt fra 0,83 % av BNI i 2001 til 0,92 % i 2003. I 2004 tyder foreløpige tall på at andelen ble 0,87 %, etter en uventet sterk økning i BNI.

For 2005 er det i budsjettet lagt opp til en BNI-andel på 0,95 %, og bistanden skal økes ytterligere. St.meld.nr. 35 (2003-2004) - også kalt utviklingsmeldingen - sier at Regjeringen vil øke bistandens andel av BNI til 1 %. Når målet er nådd, skal bistanden holdes på minst 1 % ut stortingsperioden (2005-2009).

Det vil bli lagt opp til bedre koordinering av den internasjonale og norske giverinnsatsen gjennom omlegging fra enkeltprosjekter til samlede sektorprogrammer i samarbeidslandene.

I mars 2005 tok det internasjonale giversamfunnet et meget viktig steg fremover i forhold til bedre koordinering av bistand gjennom vedtaket av Paris-erklæringen om mer effektiv bistand. Norge har i samarbeid med andre nordiske land tatt aktivt del i denne prosessen, og de vedtatte prinsippene blir fulgt opp i norsk bistand.

Ytterligere forsterket av Paris-erklæringen vil omleggingen av norsk og internasjonal bistand fortsette i retning av felles programmer forankret i mottakerlandenes prioriteringer og systemer. Norge har derfor i 2003 og 2004 hatt en gradvis økning i andelen av stat-til-stat bistand som går til budsjettstøtte og sektorprogrammer. I tillegg gjøres det økende bruk av samfinansieringstiltak med FN-systemet og andre giverland som Nederland og Sverige.

Den felles handlingsplanen om samordning av utviklingsinnsatsen som ble lansert i 2004 av de nordiske land, samt Nederland, Irland og Storbritannia, blir fulgt opp.

Det er gjennomført en reform av hele den norske bistandsforvaltningen. Denne sikrer en mer helhetlig og effektiv forvaltning, med bl.a. nye roller for UD, Norad og ambassadene.

Økt bistand skal gis ubundet.

Norsk bistand går ut over OECDs anbefaling om avbinding av bistanden til de minst utviklede land, ved at anbefalingen er gjort gjeldende for alle utviklingsland og ved at bistanden er avbundet uavhengig av støttebeløpets størrelse. Regjeringen har også iverksatt en gradvis nedtrapping av bundet matvarebistand, slik at man vil nå full avbinding av all matvareleveranse f.o.m. 2007.

Frivillige organisasjoners innsats vil utgjøre et viktig bidrag og supplement.

Støtten til bistand gjennom frivillige organisasjoner har økt gjennom hele regjeringsperioden, fra et nivå på 2,7 mrd. kr. i 2001 til mer enn 3,2 mrd. i 2004. Disse tallene inkluderer alle bistandsformer. Som varslet i St.meld.nr. 35 (2003 - 2004) "Felles kamp mot fattigdom", nedsettes nå et utvalg for å vurdere resultater i bistanden gjennom frivillige organisasjoner og deres fremtidige rolle i utviklingssamarbeidet. Utvalget skal legge frem sin rapport våren 2006.

Bevilgningene til Fredskorpset er økt fra 27 mill. kr. i 2001 til 145 mill. kr. i 2005. I 2003 ble et eget ungdomsprogram kalt "FK Ung" opprettet, og i 2004 et eget seniorprogram kalt "FK Senior".

Samarbeidsregjeringen vil gjennom gjeldslettetiltak bidra til å redusere de fattige landenes gjeldsproblemer.

Gjennom oppfølging av Gjeldsplanen fra 1998 (Bondevik I) har Samarbeidsregjeringen slettet 1,85 mrd. kr av de fattigste landenes gjeld til Norge. Dette er ikke belastet bistandsbudsjettet, men kommer i tillegg til annen norsk bistand. Siden 1998 har Norge dessuten bidratt med hele 2,1 mrd. kr. til internasjonale gjeldsletteoperasjoner i regi av internasjonale finansinstitusjoner (Verdensbanken, IMF, de regionale utviklingsbankene m.fl.).

En ny handlingsplan om gjeldslette for utvikling ble lansert i mai 2004. Planen bekrefter Norges pådriverrolle på gjeldsområdet. Her foreslås full utnyttelse av gjeldsplanens ramme på 3,173 mrd. kroner. I april 2005 lanserte Norge, som ledd i arbeidet for å nå Tusenårsmålene, et internasjonalt kompromissforslag for å få i stand multilateral gjeldslette for de fattigste landene.

Handlingsplanen for menneskerettigheter skal prioriteres og følges opp.

Ved utløpet av planperioden for Handlingsplanen for menneskerettigheter er de aller fleste av de 340 tiltakene gjennomført. Arbeidet for menneskerettighetene, i Norge og i utlandet, vil også i fremtiden være høyt prioritert. Norge fører aktive menneskerettighetsdialoger med Kina, Indonesia og Vietnam. Regjeringen har ved en rekke anledninger reist kritikk mot brudd på menneskerettighetene, og har forsøkt å påvirke andre lands myndigheter. Kampen mot dødsstraff og arbeidet med beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere er prioriterte felt.

I juni 2004 fikk straffeloven et eget forbud mot tortur. Lovendringens hovedformål var å gjennomføre FNs torturkonvensjon i norsk lov. I desember 2004 foreslo Regjeringen å gjennomføre FNs rasediskrimineringskonvensjon og FNs kvinnekonvensjon i norsk lov gjennom inkorporering i henholdsvis ny lov mot etnisk og religiøs diskriminering og likestillingsloven.

Samarbeidsregjeringen vil gjennom ensidige norske tiltak forbedre utviklingslandenes markedsadgang til Norge, bl.a. ved å innføre nulltoll for alle varer fra de minst utviklede land (MUL).

Fra 1. juni 2002 er det gitt full toll- og kvotefrihet for import fra MUL-landene, herunder også korn, mel og kraftfôr som frem til da var unntatt. Sammen med næringslivet og flere organisasjoner har en også iverksatt flere tiltak for å fremme omsetningen av u-landsvarer i Norge.

Regjeringen har styrket innsatsen for næringsutvikling, handel og landbruk, i samsvar med St.meld.nr. 35 (2003-2004) og Handlingsplanen for landbruk i utviklingspolitikken (fra mai 2004).

Også utviklingsland utenfor MUL-gruppen gis bedre handelsvilkår, herunder en viss økning av markedsadgangen for landbruksvarer.

Regjeringen har økt den handelsrelaterte bistanden. I den pågående forhandlingsrunden i WTO prioriteres tollreduksjoner på landbruksprodukter av særlig interesse for utviklingslandene. Regjeringen støtter også opp om avvikling av industritoll på blant annet klær og tekstiler, som er av spesiell eksportinteresse for utviklingsland. Som et supplement til arbeidet i WTO iverksettes også en gjennomgang av Norges generelle tollpreferanseordning for import fra utviklingsland (GSP). Målet er å forenkle og forbedre ordningen.

Det er innført toll- og kvotefri markedsadgang til Norge for landbruksvarer fra MUL-landene.

Samarbeidsregjeringen vil styrke asylinstituttet og sikre at praksis er i samsvar med internasjonale menneskerettighetsforpliktelser.

Utlendingslovutvalget leverte sin innstilling høsten 2004. Regjeringen vil arbeide med oppfølgingen av lovutvalgets innstilling.

Regjeringen har fremmet forslag til ny statsborgerlov. Det er blant annet blitt foreslått at det kun skal være mulig å ha ett statsborgerskap. Kravet om opphold i riket på minimum syv år for å få statsborgerskap videreføres.

Regjeringen har instruert UDI om å innføre en såkalt refleksjonsperiode på minimum 45 dager for kvinner som kan være ofre for menneskehandel.

Samarbeidsregjeringen vil foreta en grundig gjennomgang av utlendingsforvaltningen og tar sikte på en gjennomgripende reform av Utlendingsdirektoratet.

På grunnlag av St.meld.nr. 21 (2003-2004) fremmet Regjeringen Ot.prp.nr. 31 (2004-2005) om styringsforholdene på utlendingsfeltet. Regjeringen har i Stortinget fått tilslutning til de omlegginger som er foreslått. Blant de viktigste tiltakene som er vedtatt er en generell instruksjonsmyndighet fra departementet, blant annet i lovtolkninger og skjønnsuttøvelse overfor UDI. Departementet skal fortsatt ikke ha instruksjonsmyndighet i enkeltsaker. Det åpnes for at departementet skal ha mulighet til å bestemme at et positivt vedtak i UDI skal prøves av UNE. Det opprettes en Stornemnd i UNE som skal vurdere prinsipielle saker. Det opprettes en felles landkunnskapsavdeling for UDI og UNE.

Fra og med 1. januar 2006 vil UDI bli oppdelt i et direktorat for behandling av søknader fra utlendinger (UDI) og et Integrerings- og mangfoldsdirektorat. Hensikten med oppdelingen er å styrke integreringsarbeidet, blant annet gjennom veiledningsarbeid overfor kommunene.

En aktiv Europapolitikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen legger til grunn av Norges tilknytning til EU bygger på EØS-avtalen. EØS-avtalen må utnyttes effektivt og utvikles i takt med nye behov.

Dette er gjort

EØS-avtalen ble utvidet til å omfatte også de nye EU-landene fra 1. mai 2004. Det er av avgjørende betydning for norsk næringsliv og et godt grunnlag for å videreutvikle samarbeidet med de nye medlemslandene i EU.

Det er gjennomført en vesentlig styrking av vårt arbeid med EØS-saker på basis av Samarbeidsregjeringens europapolitiske plattform. Innarbeiding av EØS-relevant regelverk i norsk lovgivning har høy prioritet. Norge har avansert fra 17. plass til 1. plass på ESAs oversikt over EU/EØS-landenes gjennomføring av EU/EØS-rettsakter.

EØS-høringsloven og trådte i kraft 1. januar 2005. Loven gjennomfører EU-direktiv 98/34. Direktivet omhandler en informasjonsprosedyre for standarder og tekniske regler. Loven skal hindre at det oppstår handelsbarrierer i strid med EØS-avtalen som følge av norske tekniske regler, og slik bidra til et velfungerende indre marked.

Samarbeidet med EU og EU-landene på områder som forskning, kultur og student- og elevutveksling bør videreutvikles.

Utdannings- og forskningsdepartementet arrangerte 24. - 25. juni 2004 en uformell EU-ministerkonferanse i Oslo. Konferansen var et samarbeid mellom Norge, det irske formannskapet i EU og Kommisjonen. Tittelen for konferansen var "From Rhetoric to Reality".

I mai 2005 var Utdannings- og forskningsdepartementet vertskap for Bologna-prosessen ministerkonferanse om høyere utdanning i Bergen. Bologna-prosessen er det europeiske samarbeidet som nå pågår med sikte på et felles område for høyere utdanning innen 2010. Målet er at det skal bli lettere for studenter å ta utdanning i utlandet og å kombinere utdanning fra to eller flere europeiske universiteter og høyskoler. 50 ministre fra 45 land deltok under konferansen.

Norge deltar i oppfølgingen av Lisboa-strategiens målsetning om å utvikle Europa til verdens mest konkurransedyktige og kunnskapsbaserte samfunn, der forskning og utdanning er viktige satsingsområder. Norge er en aktiv samarbeidspartner i utviklingen av et europeisk forskningsområde (European Research Area) gjennom bred deltakelse i bl.a. EUs sjettemprogram for forskning. Norge deltar også aktivt i oppfølgingen av "Fremtidige mål for utdanningssystemene i Europa" gjennom ulike ekspertgrupper. Utdannings- og forskningsdepartementet presenterte i juni 2004 en norsk statusrapport for målene på utdanningsområdet i Lisboa-strategien. Norge deltar også i oppfølgingen av Københavndeklarasjonen om yrkesutdanning og yrkeskvalifikasjoner.

Norge har f.o.m. 1. mai 2004 deltatt i EU's nye utdanningsprogram Erasmus Mundus som omfatter samarbeid

om felles mastergrader og en stipendordning for studenter og forskere fra land utenfor EU/EØS-området.

Det er inngått bilaterale stipendordninger for student- og lærerutveksling med EUs kandidatland under Sokrates/Erasmus-programmet.

Samarbeidsregjeringen har i St.prp. nr. 56 (2004-2005) foreslått at Norge fra 2005 skal delta i Europass, EUs nye fellesordning for dokumentasjon av kvalifikasjoner, kompetanse og studieopphold i utlandet. Stortinget har sluttet seg til forslaget.

Det vil bli lagt vekt på åpenhet og god publikumsinformasjon om EØS-prosessene.

Europaportalen (www.europaportalen.no) er etablert som et nettsted med offentlig informasjon om Norges samarbeid med Europa og EU.

Nærings- og handelsdepartementet har lagt frem årlige rapporter som diskuterer EUs Lisboastrategi og relevansen av denne for norsk politikk.

For å bedre samordningen og informasjonen om EØS-sakene i forvaltningen og for å bidra til større åpenhet om prosesser knyttet til EØS-avtalen, er det opprettet en EØS-notatbase. Den skal både være et saksbehandlerverktoy for forvaltningen og bidra til å gi publikum bedre innsyn i aktuelle EU- og EØS-saker.

Samarbeidsregjeringen vil aktivt følge opp justissamarbeidet med EU om Schengen-relaterte saker.

Det legges fra norsk side stadig større vekt på et nært og konstruktivt samarbeid med EU på det justispolitiske området. Schengen-reglene om grensekontroll, visum og politisamarbeid praktiseres i nær kontakt med de øvrige deltakende land. Norge vil delta i det nye grensekontrollbyrået, når dette blir operativt i løpet av våren/sommeren 2005. Norge er også aktivt med i diskusjonene med EU om anvendelse, gjennomføring og videreutvikling av dette regelverket gjennom det såkalte Fellesorganet.

Samarbeidsregjeringen ser et nært samarbeid med Europol som et nyttig supplement til det bredere internasjonale politisamarbeidet i Interpol.

Samarbeidsavtalen med deltakelse i Europol er nå iverksatt og en norsk polititjenestemann er på plass i hovedkvarteret i Haag. Det er i tillegg inngått en avtale med Eurojust, som er EUs organ for samarbeid mellom nasjonale påtalemyndigheter.

Regjeringen har valgt å benytte seg av de muligheter som har åpnet seg for et mer uformelt samarbeid med EU om andre justispolitiske tiltak, herunder bl.a. politiinnsats som ledd i EUs sivile krisehåndtering, politiutdanning og konsultasjoner mellom nasjonale politisjefer. Gjennom dette engasjementet ønsker Norge å innlede et nært samarbeid med EU om sivil krisehåndtering.

Norge er enig med EU om å styrke samarbeidet om gjensidig bistand og utlevering i straffesaker. Det vil gjøre det mulig for Norge å delta i et stadig mer effektivisert internasjonalt samarbeid om kriminalitetsbekjempelse.

Samarbeidsregjeringen vil "styrke Norges samarbeid med de baltiske land", nærområdesamarbeidet og "et godt naboskap med Russland".

Gjennom de nye EØS-ordningene vil Norges bidrag til utviklingen i de baltiske landene forsterkes og økes til over 200 mill. kr. årlig.

Norge har fremforhandlet rammeavtaler med alle de nye medlemslandene i EU. De tre baltiske landene og Polen vil motta omlag 60 % av de totale midlene fra de nye EØS-ordningene.

Arbeidet med å styrke forbindelsene med Russland er ført videre. Det er en omfattende besøksutveksling på politisk nivå mellom Norge og Russland. Samhandel og investeringer har øket i omfang. Det arbeides for å styrke samarbeidet på energiområdet, og særlig er oppmerksomheten rettet mot mulig norsk deltakelse i større investeringsprosjekter på russisk offshoresektor i Barentshavet (Shtokmanfeltet) og ellers på russisk sokkel.

Norge yter viktige praktiske bidrag til samfunnsutviklingen i russisk del av Barentsregionen, bl.a. gjennom støtte til bekjempelse av smittsomme sykdommer, forbedring av miljøsituasjonen, styrking av utdanning og forskning samt gjennom demokratifremmende tiltak. Folk-til-folk samarbeidet over den norsk-russiske grensen i nord er et meget positivt innslag i forbindelsene mellom de to land.

I 2001 ble norske og russiske myndigheter enige om å opprette en arbeidsgruppe for å bedre varslingsrutinene ved ulykker og hendelser mellom landene.

I 2003 undertegnet norske og russiske strålevernmyndigheter en ny protokoll for tidlig varslings av atomulykker.

Et styrket samarbeid med Russland i nord, både i de tosidige forbindelsene og gjennom regionale organisasjoner som Barentsrådet og Arktisk råd, er en hovedpilar i norsk nordområdepolitikk, slik den formuleres i St.meld.nr. 30 (2004-2005). Målet er å møte de nye mulighetene og utfordringene Norge står overfor i nord på en måte som sikrer politisk stabilitet og bærekraftig utvikling i området.

Nordområdemeldingen beskriver de nye mulighetene som først og fremst er knyttet til de antatt store petroleumsreservene på havbunnen. Den drøfter også de utfordringer som følger av fremtidig økt økonomisk aktivitet i området, særlig for det sårbare miljøet. Stortingsmeldingen legger vekt på nordområdepolitikken utenrikspolitiske sider, og beskriver hvordan Regjeringen gjennom bilateralt og multilateralt samarbeid vil søke å sikre norske interesser, opprettholde politisk stabilitet og løse grenseoverskridende problemer. Det foreslås en rekke konkrete tiltak for å styrke og koordinere norsk nordområdepolitikk. Meldingen fikk bred tilslutning i Stortinget.

Forsvar og sikkerhet

Sem-dokumentet:

Norges forsvar og sikkerhet skal også i fremtiden være fast forankret i NATO.

Dette er gjort

Den transatlantiske dialogen og samarbeidet innenfor rammen av NATO er en bærebjelke i norsk sikkerhetspolitikk. Regjeringen legger avgjørende vekt på at NATO forblir relevant og i stand til å håndtere aktuelle sikkerhetsutfordringer. Regjeringen støtter arbeidet med reform og styrket politisk dialog i alliansen. Regjeringen vil fortsatt bidra til alliansens arbeid for sikkerhet og stabilitet med vekt på Balkan, Afghanistan og Irak. Beslutningene fra Istanbul-toppmøtet om styrket partnersamarbeid særlig rettet mot landene i Sentral-Asia og Kaukasus er i tråd med norsk politikk. Regjeringen ser også styrkingen av samarbeidet med Ukraina som viktig. Regjeringen støtter alliansens samarbeid med Midtøstenregionen og har tatt initiativ til at dette også må omfatte De palestinske selvstyremyndighetene. Samarbeidet i NATO-Russlandsrådet er verdifullt, og Regjeringen har bidratt konkret til dette samarbeid både på sivil og militær side.

Regjeringen har arbeidet for et nærmere samarbeid mellom NATO og andre aktører, i første rekke EU, FN og OSSE. Gjennom bl.a. dette arbeidet bidrar Norge til regional stabilisering på Vest-Balkan og til landenes euro-atlantiske integrasjon.

Norge bør ha tett kontakt og dialog med EU om utviklingen av sikkerhets- og forsvarspolitikken (ESDP).

EUs arbeid med å styrke den felles europeiske sikkerhets- og forsvarspolitikken (ESDP) fortsetter, og Regjeringen arbeider målbevisst for å sikre en god dialog med EU på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området.

Regjeringen ønsker at den europeiske evnen til krisehåndtering styrkes og deltar i denne sammenheng i EU-ledede operasjoner. Norge har tatt del i både sivile og militære EU-operasjoner på Balkan, og tar sikte på å delta også i fremtidige operasjoner når dette er i vår interesse. En sentral målsetting for Regjeringen er å sikre et godt og åpent samarbeid mellom EU og NATO.

Regjeringen har besluttet å stille et bidrag til EU-innsatsstyrker sammen med Sverige, Finland og Estland. Disse styrkene skal kunne støtte FNs evne til krisehåndtering med særlig vekt på operasjoner i Afrika. Regjeringen har inngått en samarbeidsavtale med de andre deltakende land. Avtalen sikrer at en beslutning om deltakelse fattes nasjonalt, at styrken er under nasjonal kontroll og at deltakelse forutsetter et klart folkerettslig mandat. Styrken vil inngå som en av de 13 innsatsstyrker EU nå er i ferd med å etablere, og vil etter planen stå i beredskap for en 6-måneders periode første halvår 2008. Norge har også inngått en rammeavtale med EU for deltakelse i krisehåndteringsoperasjoner og har forhandlet frem en samarbeidsavtale med EUs nyetablerte organ for forsvarssamarbeid.

Norge har bidratt til den første EU-ledede militære operasjon i

	Makedonia og til politistyrken i Bosnia-Hercegovina. Fra og med inneværende år deltar Norge med personell i den EU ledede militæroperasjonen Althea, som har overtatt etter NATOs SFOR-operasjon i Bosnia-Hercegovina.
<i>OSSE må styrkes som et alleuropeisk forum i arbeidet for sikkerhet og samarbeid i Europa.</i>	Regjeringen prioriterer OSSE som en sentral alleuropeisk organisasjon og har videreført sitt arbeid for styrking av organisasjonen. Norge bidrar aktivt til organisasjonens arbeid for demokratibygging og stabilisering på Balkan og til organisasjonens økende aktivitet i Sentral-Asia og Kaukasus. Regjeringen har også støttet opp om reformarbeidet i organisasjonen. Ambassadør Knut Vollebæk har ledet OSSEs vismannspanel for reform.
<i>FN må styrkes og gjøres mer effektivt som forum for samarbeid for å sikre fred og sikkerhet og bekjempe terror og andre brudd på folkeretten og menneskerettighetene.</i>	Norge støtter aktivt opp om reformprosessen igangsatt av generalsekretær Kofi Annan. Hans rapport "I større frihet. Mot sikkerhet, utvikling og menneskerettigheter for alle" er et viktig bidrag i arbeidet med å styrke FNs relevans og effektivitet. Regjeringen legger stor vekt på behovet for samsvar mellom de oppgavene FN pålegges og de ressurser som stilles til rådighet for organisasjonen, og vil følge opp dette arbeidet i prosessen frem mot toppmøtet om reform i september 2005.
<i>Samarbeidsregjeringen vil videreføre Norges innsats for fredelig konfliktløsning og forsoning.</i>	Arbeidet for fred og forsoning har i de senere år fått en viktig plass i norsk utenrikspolitikk. Dette arbeidet er høyt prioritert av Samarbeidsregjeringen. Norge har høstet internasjonal anerkjennelse for innsatsen og de resultater vi har oppnådd på dette området. Norge har bidratt som tilrettelegger for fredsprosessen mellom Sri Lankas regjering og Tamil-tigrene (LTTE) og som tilrettelegger for fredsprosessen mellom den filippinske regjeringen og kommunistgeriljaen (NDF). I januar ble det undertegnet en fredsavtale mellom regjeringen i Sudan og geriljabevegelsen SPLM. Norge gjorde her en vesentlig innsats. Utviklingsministeren var en sentral aktør i denne fredsprosessen.
<i>Samarbeidsregjeringen legger vekt på at Norge utvikler et moderne og sterkt nasjonalt forsvar, med evne både til å løse nasjonale forsvarsoppgaver og til å bidra effektivt i alliert og internasjonalt samarbeid for fred og sikkerhet. Samarbeidsregjeringen vil sørge for at den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt, blir finansiert.</i>	Regjeringen har fulgt opp den omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005 som Stortinget tidligere har vedtatt. Siktemålet er et moderne forsvar med betydelig forbedret operativ evne, som kan løse et bredt spekter av oppgaver raskere og mer effektivt enn før, både hjemme og ute. Regjeringen har lagt frem for Stortinget en ny langtidsplan for Forsvaret for perioden 2005-2008 med forslag om å videreføre moderniseringen. Målet er at Forsvaret skal bli best mulig i stand til å håndtere fremtidens utfordringer og kunne fremstå som et så effektivt sikkerhetspolitisk virkemiddel som mulig. Den operative strukturen skal derfor moderniseres videre, ytterligere personellpolitiske tiltak gjennomføres, og ressurser overføres fra logistikk og støttevirksomhet til operativ drift og investeringer. De økonomiske rammene som Regjeringen har foreslått i den nye langtidsplanen er tilpasset omleggingen i perioden, og

innebærer en fortsatt betydelig satsing på Forsvaret. Stortinget har i all hovedsak sluttet seg til Regjeringens forslag.

Forsvaret må gjennom en krevende omstilling og effektivisering. Samarbeidsregjeringen vil legge stor kraft inn på å gjennomføre den nødvendige omlegging av det norske forsvaret for å nå disse mål.

Forsvaret er på vei ut av den alvorlige krisen som utgjorde bakgrunnen for forrige langtidsplan. De siste årene er en av de mest omfattende omlegginger i norsk offentlig sektors historie gjennomført. I dette arbeidet ligger målene for omleggingen i perioden 2002-2005 fast.

Det er gjennomført endringer både i Forsvarets struktur og organisasjon som forutsatt. Endringene i de sikkerhetspolitiske omgivelsene og i Forsvarets øvrige rammevilkår tilsier at omleggingen må fortsette i retning av et moderne og fleksibelt forsvar, der oppgaver, struktur og ressurstilgang er i balanse. Regjeringens nye langtidsplan for 2005-2008 inneholder en rekke forslag til konkrete tiltak som vil bidra til dette.

Evnen til å håndtere nye sikkerhetstrusler må styrkes. Norge skal bidra aktivt i internasjonalt arbeid mot terrorisme og andre anslag utenfra, det være seg fra stater eller andre grupperinger som ikke opererer innenfor rammene av folkeretten og internasjonale konvensjoner.

Norge arbeider for at FN, i kraft av sitt brede mandat og organisasjon, fortsatt skal ha en ledende rolle i det globale antiterrorisme-arbeidet.

Regjeringen støtter opp om bekjempelsen av internasjonal terrorisme med et bredt sett av virkemidler. Arbeidet må ha et langsiktig perspektiv. Norges bidrag spenner fra operative tiltak, som deltakelse i internasjonale militære operasjoner, til bredere tiltak som støtte til internasjonalt menneskerettighetsarbeid, utdanning og inter-religiøs dialog.

Norge deltar i "Enduring Freedom" i Afghanistan og ISAFs gjenoppbygging og stabilisering av landet.

Regjeringen vektlegger bekjempelse av de grunnleggende årsakene til terrorisme.

Norge var blant de første som gjennomførte Sikkerhetsrådsresolusjon nr. 1373 i nasjonal rett. Det er nå etter norsk lov straffbart å finansiere terrorisme.

Regjeringen vektlegger en styrking av det internasjonale etterretnings- og politisamarbeidet som et ledd i bekjempelsen av internasjonal terrorisme, og vil videreføre et tett samarbeid med FN og regionale organisasjoner som EU, NATO, Europarådet og OSSE.

Forsvaret skal gis stabile og forutsigbare økonomiske rammer, slik at planlegging og gjennomføring av omstillingen kan skje så effektivt og rasjonelt som mulig.

Stortingets behandling av den nye langtidsplanen for Forsvaret har skapt en bred politisk enighet om hovedinnretningen for den videre moderniseringen av Forsvaret og de virkemidler som skal legges til grunn i omleggingsarbeidet. Regjeringen har lagt til rette for stabilitet og forutsigbarhet i forsvarsplanleggingen gjennom å anbefale en samlet forsvarsramme på 118 mrd. kr. i perioden 2005-2008. Stortinget har sluttet seg til forslaget.

Staber og ledelsesfunksjoner må slankes for å frigjøre nye ressurser til forsvarets

Regjeringens arbeid med å slanke Forsvarets staber og ledelsesfunksjoner er i rute. Forsvarets overkommando er

"spisse ende".

nedlagt. Et integrert forsvarsdepartement og en forsvarsstab er opprettet.

I den nye langtidsplanen for 2005-2008 som Regjeringen har lagt frem for Stortinget er det foreslått ytterligere effektiviseringstiltak og ledelsesreformer. Stortinget har i all hovedsak sluttet seg til Regjeringens forslag.

Samarbeidsregjeringen vil ivareta evnen til suverenitetshevdelse, kontroll og krisehåndtering på norsk territorium og i våre nære havområder. De særlige utfordringer i nord krever sterkt militært nærvær.

Regjeringen legger opp til ytterligere å styrke Forsvarets evne til å løse de nasjonale oppgavene i Norge og i norske nærområder, herunder evnen til suverenitetshevdelse og episode- og krisehåndtering. I den nye forsvarsstrukturen vil andelen moderne, tilgjengelige og anvendbare militære kapasiteter øke.

Det er lagt betydelig vekt på å opprettholde et robust militært nærvær i Nord-Norge. Dette er viktig på grunn av nord-områdenes strategiske betydning, og fordi ressursforvaltningen i store havområder fortsatt vil utgjøre sentrale rammebetingelser for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

Kystvakten er gitt prioritet, blant annet ved at driftsbudsjettet er økt både reelt og som andel av forsvarsbudsjettet. Innfasing av bestilte maritime helikoptre og nye og moderne fartøy vil gi Kystvakten en betydelig kapasitetsøkning.

Hovedtyngden av Luftforsvarets flytimeproduksjon skjer nord for Polarsirkelen.

For Hærens del er tyngdepunktet for styrkeproduksjon gradvis flyttet fra Sør-Norge til Nord-Norge, herunder styrkeproduksjonen for internasjonale operasjoner. Garnisonen i Sør-Varanger er blitt tilført betydelige ressurser, blant annet nye sensorer og patruljebåter. Dette har styrket evnen til suverenitetshevdelse på grensen mot Russland.

En rekke garnisoner i Nord-Norge er øremerket for å ta imot avdelinger på trening. For 2004 var det 277 000 gjestedøgn for utenlandske avdelinger på trening i Norge, hovedsaklig i Nord-Norge.

Regjeringen vil legge frem forslag til tiltak for å redusere sårbarheten i det moderne samfunn og styrke beredskapen mot terror, sabotasje og ulykker som truer nasjonens og befolkningens sikkerhet.

I langtidsplanen for 2005-2008 foreslår Regjeringen at samfunnssikkerhet skal få en mer fremtredende rolle i utforming av sikkerhetspolitikken, og at Forsvaret skal utgjøre en viktig kapasitet for å beskytte samfunnet mot nye og ukonvensjonelle sikkerhetsutfordringer. Det foreslås også en bredere tilnærming til totalforsvarsbegrepet i en ny tid, der et helhetlig og moderne konsept legger grunnlaget for gjensidig støtte mellom Forsvaret og det sivile samfunn. I langtidsplanen presenteres også en omfattende kvalitetsreform for Heimevernet. Dette vil, innenfor rammen av det etablerte samarbeidet med politiet, bidra til at samfunnets samlede evne til å forebygge og bekjempe terrorisme vil bli styrket. Stortinget har i all hovedsak sluttet seg til Regjeringens forslag.

Regjeringen har fremmet en egen stortingsmelding om samfunnssikkerhet og sivilt-militært samarbeid. Meldingen er samordnet med langtidsplanen for Forsvaret, og drøfter hvordan endringene i trusselbildet og omstillingen i Forsvaret påvirker det sivil-militære samarbeidsmønsteret. Meldingen legger gjeldende instruks om Forsvarets bistand til politiet til grunn for bestemmelsene om Forsvarets bistand, og gir generelle og praktiske retningslinjer for rask og sikker vurdering og handling når slike behov oppstår. Et hovedpunkt i meldingen er at Regjeringen vil åpne for bedre ressursutnyttelse gjennom et utvidet samarbeid mellom Forsvaret og sivile myndigheter.

Regjeringen har lagt frem en stortingsmelding om sivil krisehåndtering på bakgrunn av erfaringene fra flodbølgekatastrofen i Sør-Asia i desember 2004. Meldingen bidrar til en ytterligere klargjøring av ansvarsområdene i forvaltningen og en styrking av den nasjonale koordineringen i forbindelse med håndtering av fremtidige kriser. Regjeringens forslag fikk bred tilslutning i Stortinget.

Samarbeidsregjeringen vil bevare verneplikten som en bærebjelke i det norske forsvaret.

I langtidsplanen for Forsvaret 2005-2008 foreslår Regjeringen at verneplikten videreføres som en bærebjelke i forsvarspolitikken og som en sentral del av forsvarskonseptet. Verneplikten tilpasses Forsvarets behov.

Det er iverksatt tiltak for å gjøre verneplikten mer attraktiv og meningsfull, herunder en betydelig økning av dimisjongodtgjørelsen. Regjeringen foreslo i budsjettet for 2005 å heve dimisjongodtgjørelsen for de som avtjener 12 måneders tjeneste fra 8900 til 15 000 kroner. Dette sluttet Stortinget seg til. Regjeringen har videre foreslått at dimisjongodtgjørelsen økes ytterligere fra 1. juli 2005, for de med 12 måneders tjeneste med 1500 til 16 500 kroner. Dette representerer en tilnærmet dobling i løpet av et halvt år.

Det pågår et arbeid med å identifisere hvilke deler av utdanningen under førstegangstjenesten som kan gi studiepoeng, og hvordan dette skal gjennomføres. En tilpasning av vernepliktsmassen til Forsvarets behov vil føre til mer ressurser til oppfølging og utdanning av den enkelte soldat. Det arbeides aktivt for at vernepliktige i støttefunksjoner reduseres, slik at arbeidsoppgavene oppleves som mer meningsfulle for den enkelte.

Regjeringen legger stor vekt på rekruttering av kvinner til Forsvaret og går inn for at det innføres sesjon for kvinner. Dette innebærer at kvinner innkalles til sesjon – men fremmøte er ikke lovpålagt.

Kapittel 3: Økonomisk politikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil føre en økonomisk politikk der hovedmålene er arbeid til alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling.

Samarbeidsregjeringen vil forbedre og sørge for stabile rammevilkår for næringsvirksomhet.

Dette er gjort

Regjeringens politikk har bidratt til lav lønnsvekst, lavere rente og lavere kronekurs. Det har styrket næringslivets konkurranseevne og vil sikre sysselsettingen på lengre sikt. Det inntektspolitiske samarbeidet og de siste års lønnsoppgjør er viktige bidrag til å få lønns- og kostnadsutviklingen mer på linje med land vi konkurrerer med.

Regjeringen har gjennomført reformer i arbeidsmarkedspolitikken, drevet frem modernisering av offentlig sektor, fått gjennomslag for en mer aktiv konkurransepolitikk, en helhetlig innovasjonspolitik og lagt frem forslag om et mer effektivt skattesystem. Dette legger til rette for økt vekst og lavere arbeidsledighet.

Regjeringen har en tett oppfølging av arbeidssøkende som ikke skaffer seg arbeid på egenhånd. For å hindre at folk utstøtes fra arbeidsmarkedet er Regjeringen særlig opptatt av å hindre langtidsledighet (ledighet utover 6 måneder).

Etter at lavkonjunkturen i økonomien frem til 2003 førte til stigning både i korttids- og langtidsledigheten, har langtidsledigheten sunket betydelig etter dette. Fra mai 2003 til mai 2005 har antall helt ledige i mer enn 6 måneder sunket med nærmere 5500 personer, og langtidsledigheten har sunket sterkere enn arbeidsledigheten generelt.

Rammevilkårene for næringsvirksomhet er forbedret ved lavere skatter og avgifter, forenkling i lover og regler og større bruk av konkurranse. Regjeringen fører dessuten en finanspolitikk som har gitt markant lavere rente og en svakere kronekurs, noe som er viktig for den eksportrettede delen av næringslivet.

Konkurransehensynet er styrket gjennom Regjeringens konkurransepolitiske handlingsplan, ny konkurranselov som trådte i kraft 1. mai 2004 og omleggingen av statens innkjøpspolitikk. Den konkurransepolitiske handlingsplanen er fulgt opp og gjennomført på sentrale områder.

For å sikre konkurransen i lokale og smale markeder er det innført en alminnelig meldeplikt for alle foretaks-sammenslutninger i den nye konkurranseloven.

En forenkling av regelverket for offentlige anskaffelser er nå på høring. Den viktigste forenklingen er heving av terskelen for å sende bestillinger på anbud til fra 200 000 til 500 000 kroner. En annen viktig endring er at elektroniske anskaffelser for første

gang likestilles med andre anskaffelser.

Samarbeidsregjeringen har som målsetting å holde den reelle, underliggende utgiftsveksten i statsbudsjettet i perioden lavere enn veksten i verdiskapingen for Fastlands-Norge.

For perioden 2002-2005 anslås statsbudsjettets utgifter å stige med 1,9 % i gjennomsnitt pr. år, mens den gjennomsnittlige veksten i BNP for Fastlands-Norge er anslått til 2,3 % pr. år.

Pengepolitikken skal understøtte finanspolitikken og inntektspolitikken i å sikre en stabil økonomisk utvikling. Det legges opp til en videreføring av den pengepolitikken som ble trukket opp i St.meld.nr. 29 (2000-2001), og som fikk bred tilslutning i Stortinget, jfr. Innst. S. nr. 229 (2000-2001).

Pengepolitikken er blitt videreført. En evaluering av pengepolitikken er jevnlig blitt foretatt i de fremlagte Kredittmeldingene.

Retningslinjene for forsvarlig forvaltning av petroleumsinntektene, i tråd med årlig forventet realavkastning av Petroleumsfondet, vil bli videreført slik det var bred enighet om ved Stortingets behandling av St.meld.nr. 29 (2000-2001). Økningen i bruken av petroleumsinntekter bør rettes inn mot tiltak som kan øke produktiviteten, og dermed vekstevnen, i resten av økonomien. Samarbeidsregjeringen vil følge opp handlingsregelen for bruk av petroleumsfondet på en slik måte at effekten på inflasjon og rentenivå blir minst mulig.

Handlingsregelen er blitt respektert, med vekt på at den skal være tilpasset den økonomiske situasjonen og derfor ikke kan anvendes mekanisk. Den økte bruken av oljeinntekter er blant annet blitt benyttet til reduserte skatter og avgifter. Finanspolitikken har, gjennom handlingsregelen, gjort det mulig å få et vesentlig lavere rentenivå enn tidligere.

I en situasjon med høy kapasitetsutnyttning i økonomien tar Samarbeidsregjeringen sikte på at om lag halvparten av realavkastningen av Petroleumsfondet kan brukes til skatte- og avgiftsreduksjoner.

Regjeringen har i perioden gjennomført skatte- og avgiftsreduksjoner på 23,5 mrd. kroner.

Skatte- og avgiftspolitik

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen tar sikte på at det i løpet av stortingsperioden 2001-2005 skal gjennomføres skatte- og avgiftslettelser på om lag 25 mrd. kr. I tillegg kommer oppfølging av vedtaket om fjerning av investeringsavgiften.

Investeringsavgiften ble fjernet 1.10.02. Regjeringen har gjennomført reduksjoner i skatter og avgifter med til sammen 23,5 mrd. kroner.

Fordelsbeskatningen av egen bolig skal fjernes.

I budsjettet for 2003 ble ligningsverdiene redusert med 5 %. I budsjettene for 2002 og 2004 ble bunnfradraget økt fra 51 250 til 90 000 kroner.

Fordelsbeskatningen av egen bolig ble fjernet helt fra 1. januar 2005.

Avgiften på flyging av passasjerer skal fjernes.

Flypassasjeravgiften ble fjernet 1. april 2002.

Avvikling av den midlertidige dobbeltskatten på utbytte, som forutsatt ved innføringen.

Det midlertidige utbytteskatten ble fjernet 1. januar 2002.

Avgiften på forbruk av elektrisk kraft skal reduseres.

El-avgiften ble redusert med 2 øre/kWh 1. januar 2002. El-avgiften for næringsvirksomhet ble lagt om fra 1. juli 2004, slik at den er i tråd med EUs nye retningslinjer for miljøstøtte. Det nye systemet er svært likt det systemet som gjaldt før 2004.

Samarbeidsregjeringen vil øke foreldrefradraget for legitimerede utgifter til pass og stell av barn for flerbarnsfamilier.

Foreldrefradraget ble fra 1. januar 2005 økt med inntil 5000 kr. for hvert barn utover det andre barnet.

Samarbeidsregjeringen vil redusere særavgiftene på grensehandelsutsatte varer.

Avgiften på brennevin er redusert med til sammen 25 %. Avgiftene på andre drikkevarer ble redusert med 5 % fra 2001 til 2002.

Samarbeidsregjeringen vil foreta en opprydding etter tjenestemomsutvidelsen, og blant annet unnta kjøreskoler, flere helsetjenester, trygghetsalarmer samt sørge for at merverdiavgiftsregelverket virker nøytralt for kommunenes beslutninger

Kjøreskoler og trygghetsalarmer ble unntatt moms fra 1. januar 2002. Utleie av båtplasser ble unntatt for moms fra 1. januar 2003. Ulike behandlingsformer innen alternativ behandling har blitt unntatt moms i løpet av 2003 og 2004.

Fra 1. januar 2004 ble grensen for registrering i momsmanntallet hevet fra 30 000 kr. til 50 000 kr., slik at færre små virksomheter ble momsplichtige.

Fra 1. mars 2004 er persontransport tatt inn i momssystemet med en sats på 6 %. Infrastruktur for luftfart og jernbane ble tatt inn i momssystemet fra 2005. Dette kan bidra til effektivisering i slik virksomhet samtidig som det kan bidra til lavere kostnader for flyselskaper og NSB. NRK-lisensen og kino er også tatt inn i momssystemet med den laveste satsen. Fra 2005 er den laveste satsen økt til 7 % og satsen for matvarer er redusert til 11 %, samtidig som den generelle satsen er økt til 25 %.

Fra 1. januar 2004 ble det innført en generell kompensasjonsordning for moms for kommunesektoren. Privat tjenesteproduksjon og samarbeid kommuner imellom diskrimineres dermed ikke lenger ift kommunal egenproduksjon. Regjeringen har varslet liknende ordninger som nøytraliserer merverdiavgiften for helseforetakene og statsforvaltningen fra 2006.

Samarbeidsregjeringen vil heve innslagspunktet i toppskatten og øke bunnfradraget betydelig i påvente av en reform i skattesystemet.

Toppskatt: Innslagspunktet i trinn 1 er økt fra 289 000 kr. i 2001 til 381 000 kr. i 2005. Anslagsvis 235 000 færre vil betale toppskatt i 2005 enn i 2001.

Maksimalt minstefradrag i lønnsinntekt: Økt fra 40 300 kr. i 2001 til 57 400 kr. i 2005. Dette er vesentlig mer enn lønnsjustering. Samtidig er satsen økt fra 22 % til 31 %.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomføre en reform av inntekts- og formuesbeskatningen, der det blant annet legges vekt på:

- å øke bunnfradragene og redusere toppskatten, for å få et flatere og mer rettferdig skattesystem med redusert avstand mellom skatt på arbeidsinntekt og skatt på kapitalinntekt.

- at bedriftsbeskatningen skal være internasjonalt konkurransedyktig både når det gjelder sats og skattegrunnlag.

- at norsk eierskap må styrkes bl.a. gjennom nedtrapping av formuesskatten
- endringer som gjør det mulig å fjerne delingsmodellen.

Samarbeidsregjeringen legger vekt på at en slik reform må være grundig utredet, og at alle berørte parter får anledning til å medvirke til omleggingen.

Samarbeidsregjeringen har økt bunnfradragene og redusert toppskatten. Regjeringen har fremmet en stortingsmelding om skattereform som gir et mer rettferdig skattesystem. Gapet mellom marginalsatt på arbeid og marginalsatt på kapital reduseres, slik at delingsmodellen kan fjernes. Formuesskatten skal halveres i løpet av 2006 og 2007 og deretter trappes videre ned med sikte på avvikling.

Det er vedtatt skattefritak for aksjeinntekter mellom selskaper (fritaksmetoden) fra 2004, mens aksjonærmodellen er vedtatt innført fra 2006. Nye regler for beskatning av næringsdrivende ble fremmet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 på bakgrunn av NOU 2005:2 (Uttaksutvalget).

Samarbeidsregjeringen vil bedre opsjonsbeskatningen ved å forskyve skattleggingen til det tidspunktet aksjene realiseres.

Opsjonsbeskatningen ble forbedret fra og med 2002 ved at opsjonsfordelen fordeles likt på det antall inntektsår den har blitt opparbeidet. Dette gjelder alle opsjoner, både børsnoterte og unoterte.

Samarbeidsregjeringen vil stimulere FoU i næringslivet gjennom skattesystemet.

Skattefradrag for bedriftenes utgifter til forskning og utvikling er innført, og omfatter alle bedrifter. Ordningen gir en skattelette i 2005 på ca. 1,6 mrd. kroner. For perioden 2002-2005 er det pr. mai 2005 godkjent SkatteFUNN-prosjekter for rundt 30 mrd. kroner. Dette vil gi reduksjon i innbetalte skatter på over 5 mrd. kr. for samme periode.

Samarbeidsregjeringen vil lette avgiftsbelastningen ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter.

I stortingsmeldingen om skattereform tas det til orde for lempinger i arveavgiften i familiebedrifter slik at den avgiftspliktige på visse vilkår skal kunne betale avgiften i avdrag med rentefri kreditt.

Det gjennomføres en omlegging av bilavgiftene, for å stimulere til sikrere og mer miljøvennlige biler.

Omlegging er under utredning, basert blant annet på rapport fra en arbeidsgruppe som vurderte bilavgiftene. Det er innført refusjonsordning for årsavgift for stjalne kjøretøy. Fra 2004 samkjøres trafikkskadeavgiften og årsavgiften, hvilket er en administrativ forenkling.

Skatt på arbeidsgivers betaling for behandling ved sykdom skal fjernes.

Skattefritak for arbeidsgivers betaling for behandlingsforsikring og sykdomsutgifter for ansatte ble gjennomført fra 1.1.2003.

Det skal foretas en full gjennomgang av avgifts- og tollsystemet, med sikte på lettelser, forenklinger og opprydding.

Om lag 500 tollsatser på industrivarer ble fjernet fra 1. januar 2002. Fra 1. juli 2002 ble det fjernet ytterligere 630 tollsatser. I 2003 ble om lag 130 tollsatser på landbruksvarer fjernet, og i 2004 er 40 slike satser fjernet. Hvert år i perioden 2002-2005 er tollsatsene på klær og andre ferdige tekstilvarer redusert. Fra 2005 er det gitt tollettelse som innebærer avvikling av tollmessig forskjellsbehandling mellom klær av trikotasje og vevde stoffer samt mellom herre- og dameklær. Dette innebærer lettelse på samlet om lag 50 mill. kr. på årsbasis. Tollregimet for bearbejdede landbruksvarer (RÅK) er forenklet fra 1.5.2004. Arbeidet med en gjennomgang av tollpreferanseordningen for utviklingsland (GSP) er påbegynt i 2004.

Kvotereglene for reisende er forenklet og liberalisert. Regjeringen har fått Stortingets tilslutning til at det fra 1. juli 2005 åpnes for tax-free handel ved ankomst til norske flyplasser.

Tolletaten er omorganisert.

Fradraget for bidrag til frivillige organisasjoner økes til 12.000 kr.

Eget fradrag for gaver til frivillige organisasjoner ble innført fra 2003, med grense på 6000 kroner. I 2004 ble fradraget utvidet til også å gjelde gaver til Den Norske Kirke. Fra 2005 ble den øvre grensen for fradraget hevet til 12 000 kr. samtidig som trossamfunn og ikke-religiøse livssynsorganisasjoner uten nasjonalt omfang også ble inkludert i fradragsordningen.

Avskrivningssatsene i selskapsbeskatningen forbedres.

Avskrivningssatsene på enkelte driftsmidler ble forbedret fra 2002. I tillegg ble avskrivningssatsene på maskiner økt fra 2003.

Statens eierskapspolitikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen går inn for at staten rydder opp i sitt eierskap i næringslivet og definerer hva man vil med eierskapet i hvert enkelt tilfelle. Statens fremtidige eierskap må begrenses til selskaper av forvaltningsmessig karakter og selskaper der eierskap har en klar politisk begrunnelse.

Samarbeidsregjeringen vil fremme sak for Stortinget med forslag til retningslinjer for statlig eierskap.

Der det ikke foreligger spesielle begrunnelser for statlig eierskap bør staten derfor selge seg ut av virksomhetene. Samarbeidsregjeringen vil fremme en proposisjon for Stortinget med forslag om fullmakt til å redusere det statlige eierskapet der staten har direkte

Dette er gjort

Stortingsmeldingen "Et mindre og bedre statlig eierskap" ble behandlet i Stortinget 18. juni 2002.

Det ble satt ned et utvalg, "Statseierskapsutvalget", for å vurdere organiseringen av det statlige eierskapet. Utvalget leverte sin innstilling i mars 2004, jf NOU 2004:7 Statens forretningsmessige eierskap. Utvalgets utredning har vært på høring og resultatene er nå til vurdering.

Enkelte fullmakter til salg ble gitt i forbindelse med statsbudsjettet for 2002. Statens aksjer i AS Olivin, Arcusgruppen ASA, Grødegård AS, NOAH Holding ASA og SND Invest AS er solgt.

Statens eierandel i Telenor ASA er redusert fra 77,8 % til 54,0 % gjennom to nedsalg. Likeledes har det vært to nedsalg i Statoil

eierandeler.

ASA som har redusert statens eierandel fra 81,8 % til 70,9 %. Eierandelen i Yara International ASA er redusert fra 43,8 % til 36,2 % etter utskillelsen fra Norsk Hydro ASA. Eierandelen på 47,3 % i tidligere DnB Holding ASA er redusert til 34,0 % i DnB NOR ASA.

Samle det statlige eierskapet i ett departement.

Eierskapet for flere selskaper (Argentum Fondsinvesteringer, BaneTele, Cermaq, DnB NOR, Entra Eiendom, Flytoget, Grødegård, Mesta, SAS, Statkraft) er overført til Nærings- og handelsdepartementet. Det er opprettet egen eierskapsavdeling i departementet. Det er fra 2003 utgitt årlige eierberetninger om forvaltningen av departementets eierandeler som i år er utvidet til å omfatte også de viktigste eierpostene i andre departementer.

Petroleumsfondet

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen vil ta i bruk den nye uttrekkingsmekanismen, som innebærer at man utelukker selskaper fra investeringsporteføljen dersom plasseringen i de aktuelle selskaper kan være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser.

Petroleumsfondets folkerettsråd ble oppnevnt i 2001. På grunnlag av rådets tilrådinger kan Finansdepartementet utelukke investeringer som kan være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser. Ett selskap er blitt utelukket fra fondet på basis av tilrådinger fra Rådet.

Det gjennomføres en utredning av praktikable kriterier for også å ta bruk uttrekningsmekanismen ved alvorlige brudd på forpliktelser når det gjelder menneskerettighetene.

Regjeringen foreslo etiske retningslinjer for forvaltningen av Statens petroleumsfond i Revidert nasjonalbudsjett 2004. Retningslinjene ble fastsatt 19. november 2004. Det er etter dette opprettet et etisk råd på fem medlemmer som gir Finansdepartementet råd om filtrering og uttrekk i henhold til de etiske retningslinjene. Finansdepartementet har så langt utelukket ett selskap fra fondet i samsvar med dette rådets tilråding.

Samarbeidsregjeringen vil utvide Miljøfondet knyttet til Petroleumsfondet.

Miljøfondet ble utvidet med 1 mrd. kr. fra 31. januar 2002. En evaluering av Miljøfondet viste at de miljømessige resultatene har vært begrenset. Regjeringen kom etter en samlet vurdering til at en ikke ville videreføre prøveordningen med et eget miljøfond, når det nå er innført etiske retningslinjer for hele fondet.

Kapittel 4: Miljø- og ressurspolitikk

Sem-dokumentet:

Miljø og ressursutfordringene er omfattende både nasjonalt og internasjonalt. Samarbeidsregjeringen vil føre en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling. Føre var-prinsippet, prinsippet om at forurensere skal betale og naturens tålegrense legges til grunn for den praktiske politikken som skal føres. Det miljøpolitiske perspektivet må være sektorovergripende. Her vil Nasjonal Agenda 21 være et viktig redskap.

Dette er gjort

Norge bidro på toppmøtet i Johannesburg aktivt til at føre var-prinsippet fra Rio ikke ble svekket, at internasjonale miljøavtaler ikke ble underordnet handelsavtalene, at land som har ratifisert Kyoto-protokollen skal oppfordre andre land om å gjøre det samme, at antall mennesker som ikke har tilgang til grunnleggende sanitære tjenester skal halveres innen 2015, at tapet av biologisk mangfold skal reduseres betydelig innen 2010, og at kjemikalier innen 2020 skal produseres og brukes på en slik måte at skadevirkningene for helse og miljø blir minimalisert.

Norge deltar i en koalisjon for å fremme fornybare energikilder, herunder nye fornybare. Regjeringen har besluttet å bidra med 375 mill. kr til oppfølging av handlingsplanen på spesielt viktige områder: Vann, energi, helse, jordbruk og biologisk mangfold, i tillegg til det vi allerede bidrar med på disse områdene.

Miljøvernministerens formannskap i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling i 2004 (CSD-12) revitaliserte kommisjonen og økte oppmerksomheten omkring behovet for forsterket internasjonal innsats for å nå Tusenårs- og Johannesburgmålene. I 2005 ble den to-årige CSD-syklusen om vann, sanitær og bosetting sluttført. Fra norsk side ble det fokusert på behovet for økte investeringer innen de tre aktuelle områdene og at slike investeringer er lønnsomme også i et makroøkonomisk perspektiv. Det ble lagt vekt på betydningen av at fattige i uformelle bosettinger og utenfor det formelle næringslivet, gis legale rettigheter. Norske innlegg understreket kvinners viktige rolle som aktører og beslutningstakere samt deres spesielle behov i forhold til vann, sanitær og bosetting.

Regjeringen har iverksatt konkrete tiltak som revitaliserer miljøpolitikken og arbeidet med bærekraftig utvikling her hjemme. Regjeringen la i august 2002 frem Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling. Strategien ble fulgt opp med en Handlingsplan for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21) som ble lagt frem høsten 2003 som en del av Nasjonalbudsjettet 2004. Handlingsplanen følges opp av et eget statssekretærutvalg. Det gis en rapportering om oppfølging av Handlingsplanen i kapittel 5.5 i Nasjonalbudsjettet 2005. Et regjeringsoppnevnt utvalg leverte 2. mars 2005 sin utredning om indikatorer for årlig rapportering om bærekraftig utvikling (NOU 2005:5), som etter høring vil bli fulgt opp i Nasjonalbudsjettet for 2006.

Klimapolitikk

Sem-dokumentet:

Landene som har forpliktet seg på Kyoto-avtalen, skal samlet redusere utslippene med fem % i perioden 2008 - 2012 i forhold til 1990-nivå. Norge kan øke dem med 1 % Kyoto-avtalen åpner for at man kan nå målene ved felles tiltak som handel med utslippskvoter, felles gjennomføring og grønn utviklingsmekanisme. Dette skal imidlertid være et supplement til nasjonale tiltak. Nye tiltak og virkemidler skal også ta hensyn til industriens konkurranseevne.

Samarbeidsregjeringen vil fremme en tilleggsmelding til Klimameldingen (St.meld.nr. 54 for 2000 - 2001). Denne vil legge opp til en mer offensiv klimapolitikk.

Samarbeidsregjeringen ønsker å oppnå en vesentlig del av utslippsreduksjonen gjennom nasjonale tiltak.

Dette er gjort

Norge bidro aktivt til forhandlingsløsningen om Kyoto-protokollen i Marrakesh, og ble et av de første industriland som ratifiserte Kyotoprotokollen. Norge har bidratt aktivt til forhandlingsløsninger om regelverket for gjennomføring av protokollen.

Regjeringens mål er at Norge skal overholde sin utslippsforpliktelse i 2008-2012 gjennom nasjonale tiltak, supplert med aktiv bruk av Kyoto-mekanismene.

Norge er en pådriver i arbeidet for en mer ambisiøs global klimaavtale med strengere og mer omfattende utslippsforpliktelser etter Kyotoprotokollens første forpliktelsesperiode.

Tilleggsmelding til klimameldingen ble lagt frem i St.meld.nr. 15 (2001-2002), der det ble lagt opp til en mer offensiv miljøpolitikk.

Regjeringen slo i tilleggsmeldingen fast at en vesentlig del av Norges reduksjon av klimagasser skal oppnås gjennom nasjonale tiltak. Stortingsflertallet sluttet seg til dette. Norge har allerede iverksatt betydelige tiltak siden 1990, slik som CO₂-avgiften, avtaler om utslippsreduksjoner med blant annet aluminiumsindustrien og tiltak i avfallssektoren. Det er beregnet at uten tiltakene som ble satt i verk på 1990-tallet, hadde norske utslipp vært 15-20 % høyere.

Et nasjonalt klimakvotesystem og overenskomst med industrien om utslippsreduksjoner er på plass. I tillegg kommer andre tiltak som ble foreslått i Tilleggsmeldingen: avgift på HFK og PFK fra 2003 og omlegging av sluttbehandlingsavgiften på avfall.

Finansieringen av Energifondet er styrket vesentlig, og utgjør fra 2004 ca. 650 mill. kr. årlig.

Norge har nå et tilnærmet heldekkende virkemiddelapparat for klimagasser. Samtidig som en rekke tiltak er på plass har Regjeringen fokus på videre utvikling av klimatiltakene, samt langsiktige klimatiltak. Regjeringen har oppnevnt Lavutslippsutvalget som skal utrede hvordan Norge kan oppnå betydelige reduksjoner i de nasjonale utslippene av klimagasser på lengre sikt. Utvalget skal blant annet skissere scenarier hvor de nasjonale utslippene av klimagasser reduseres med 50-80 % innen 2050.

Fremskynde etableringen av et nasjonalt kvotesystem og ikke vente til Kyoto-protokollens forpliktelsesperiode.

I tilleggsmeldingen la Regjeringen opp til at det innføres et kvotesystem for klimagasser fra 2005 samtidig som CO₂-avgiften videreføres. Stortingsflertallet sluttet seg til dette. Regjeringen la høsten 2004 frem Ot.prp.nr. 13 (2004-2005) med forslag til en klimakvotelov. Stortinget vedtok loven som trådte i kraft 1. januar 2005. I forarbeidet var det nær dialog med industriens organisasjoner. Klimakvoter er nå tildelt i hht klimakvoteloven, som omfatter utslipp av CO₂ fra industri som i dag ikke har CO₂-avgift og som fyller kriteriene for å være med i EUs kvotesystem for klimagasser.

I 2004 ble det oppnådd enighet mellom Miljøverndepartementet og Prosessindustriens Landsforening om en overenskomst om reduksjoner av klimagassutslipp fra den delen av industrien som ikke er omfattet av CO₂-avgift eller klimakvoteloven. Med klimakvoteloven og overenskomsten med industrien har Norge et tilnærmet heldekkende virkemiddelapparat for klimagassutslipp.

Samarbeidsregjeringen vil legge frem nye nasjonale tiltak for å oppnå demonstrerbar fremgang innen 2005 i henhold til Kyotoprotokollen.

Det vises til de foregående punktene.

Fortsatt benytte prinsippet om grønn skatt i miljøpolitikken. CO₂-avgift skal fortsatt være et viktig klimapolitisk virkemiddel. De sektorer som blir omfattet av et kvotesystem skal ikke samtidig betale CO₂-avgift.

Regjeringen la i november 2004 frem Ot.prp.nr. 13 (2004-2005) med forslag til klimakvotelov. Stortinget vedtok loven i desember 2004. Klimakvoteloven omfatter virksomheter som ikke betaler CO₂-avgift. CO₂-avgift som virkemiddel er opprettholdt for å begrense utslipp fra de virksomheter som ikke vil bli omfattet av det nasjonale kvotesystemet. Det er besluttet at energianlegget på Snøhvit skal betale CO₂-avgift i det tidlige norske kvotesystemet. Det vises for øvrig til de foregående punktene.

Energipolitikk

Sem-dokumentet:

Energipolitikken skal fremme verdiskaping og baseres på målet om er bærekraftig utvikling. Det er nødvendig med en aktiv politikk som begrenser energiforbruket mer enn om utviklingen overlates til seg selv, blant annet gjennom tiltak som sikrer økt energieffektivitet.

Dette er gjort

Finansieringen av Energifondet er styrket vesentlig, og utgjør fra 2005 ca. 650 mill. kr. årlig. For årene 2001-2004 har Enova kontraktsfestet energispareprosjekter tilsvarende 1,8 TWh/år. For ytterligere å styrke innsatsen har Regjeringen i RNB 2005 foreslått en egen bevilgning til energieffektiviseringstiltak i kraftintensiv industri.

Alle statlige ansatte og etater er oppfordret til å gå kritisk gjennom sine egne rutiner for strømsparing, som å slukke lys og senke temperaturen på kontoret. Statsbygg har satt i verk en rekke strømbesparende tiltak, som innføring av energifleksible varmesystemer og styringssystemer for å regulere varme i bygg som ikke er i bruk.

Norge har fra naturens side alle forutsetninger for å bli Vest-Europas ledende energileverandør. I tillegg har norske fagfolk og bedrifter utviklet kompetanse i verdensklasse innenfor utvinning og utnytting av energiressurser. Endringene i internasjonal oljeindustri og liberalisering av elektrisitets- og gassmarkedet i EU skaper derfor store forretningsmessige muligheter for Norge som energinasjon.

Satsingen på INTSOK og Petrad er videreført.

Samarbeidsregjeringen vil stimulere til utbygging av infrastruktur for vannbåren varme.

Regjeringen har lagt frem en egen strategi for utbygging av vannbåren varme.

Gjennom byggeforskriftene bør det innføres krav til mer effektiv bruk av energi i bygninger, og vannbåren varme i større bygg.

Regjeringen fikk i boligmeldingen støtte for at Husbankens låneordninger skal innrettes mot mer miljøvennlige boliger, herunder mer energieffektive boliger.

Regjeringen følger opp EUs energidirektiv og vil innføre nye krav til energibestemmelser i bygg.

Kommunal- og regionaldepartementet har lagt frem en miljøhandlingsplan for bygg og eiendom. Regjeringen har også inngått en femårig samarbeidsprosjekt med byggenæringen for mer miljøvennlige bygg.

Arbeide for at bevilgningene til forskning på teknologiutvikling og nye fornybare energikilder, herunder hydrogen, økes.

Fra 2002 til 2005 har bevilgningene til energiforskning, inklusive miljøvennlig gasskraftteknologi og eksklusive petroleumsforskning, økt med 10 mill. kr. til 160 mill. kroner. Gassnova – statens senter for miljøvennlig gassteknologi – ble etablert 1. januar 2005. Virksomheten skal forvalte avkastningen på et gassteknologifond på 2 mrd. kroner. Gassnova forvalter, sammen med Norges forskningsråd, CLIMIT-programmet som er etablert for å støtte utvikling og demonstrasjon av løsninger for gasskraft med CO₂-håndtering.

Arbeide for et stabilt marked for nye fornybare energikilder og vurdere et "pliktig grønt sertifikatmarked", jfr. det som er under utarbeidelse i EU.

Inntektene til energifondet er økt fra 431 mill. kr. i 2002 til 650 mill. kr. i 2005. Dette har gitt økt aktivitetsnivå i Enova. Arbeidet med et samarbeid med Sverige om et felles el-sertifikat pågår. Olje- og energidepartementet har utarbeidet utkast til lov om pliktig el-sertifikatmarked som er sendt på høring.

Ha som mål at det innen 2010 i Norge skal være fornybare energikilder tilsvarende produksjon av minst 3 TWh fra vindkraftanlegg og minst 4 TWh fra vannbåren varme basert på fornybare varmekilder. Dette gir en kostnad på om lag 5 mrd. kr over 10 år.

Det er lagt frem en strategi for utbygging av vannbåren varme. Regjeringen har styrket fokus på energisparing og nye fornybare energikilder ved at målene er utvidet til samlet mål om å utløse 12 TWh innen 2010, inkludert allerede vedtatte mål for vindkraft og vannbåren varme. Finansieringen til Energifondet er styrket, og utgjør fra 2005 ca. 650 mill. kr. årlig.

Vassdrag

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen mener at potensialet for fremtidige vannkraftutbygginger sett i forhold til verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med store vannkraftutbygginger er over. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt. Samarbeidsregjeringen vil på denne bakgrunn foreta en gjennomgang av vassdragsvernet.

Eksisterende vannkraftstruktur må utnyttes bedre, og bruken av minikraftverk økes.

Dette er gjort

Forslag til supplering av verneplan for vassdrag er lagt frem med en omfattende utvidelse av verneplanen. Stortinget vedtok verneplansutvidelsen i det alt vesentlige i samsvar med Regjeringens forslag. Dette innebærer at 49 nye vassdrag vernes.

Etter behandling i Stortinget i februar 2005 omfatter Verneplan for vassdrag nå 390 objekter tilsvarende nesten 25 % av totalt økonomisk nyttbart vannkraftpotensiale.

Sauda-utbyggingen er vedtatt i Stortinget. Utbyggingen er balansert ved at viktige natur- og friluftsområder er skjermet samtidig som det legges til rette for mer effektiv utnyttelse av allerede utbygde vassdrag.

Saksbehandlingen for små kraftverk er forenklet. Regjeringen har gjennomført en rekke tiltak for å stimulere til etableringen av flere små kraftverk. Blant annet gjennom å delegerer ytterligere konsesjonsmyndighet til NVE har en oppnådd flere forenklinger i konsesjonsbehandlingen. Siden 2002 er det gitt tillatelser for hele 410 GWh/år fra småkraftverk under 10 MW.

Bruk av naturgass i Norge

Sem-dokumentet:

I dag blir så godt som all gass fra norsk sokkel eksportert til utlandet. Samarbeidsregjeringen vil i større grad ta i bruk gass til innenlands verdiskaping. Naturgass kan brukes på en miljøvennlig måte både som energikilde, som råstoff til industrien og i transportsektoren. Det er således behov for en satsing på distribusjon og bruk av naturgass innenlands.

Samarbeidsregjeringen vil øke den offentlige forskningsinnsatsen knyttet til bruk av naturgass og hydrogen.

Dette er gjort

Regjeringen har lagt frem en strategi for økt bruk av naturgass i en egen stortingsmelding. Gassco har fått i oppdrag å gå inn i konkrete drøftinger med kommersielle aktører om etablering av gassrør i Trøndelag og til Grenland. Fire gasselskaper har fått tilsagn om støtte til LNG-terminaler. Det er stiftet et nytt senter for gass på Haugalandet.

Det er i perioden 2002-2005 til sammen bevilget ca. 200 mill. kr. til forskning og utvikling av gasskraftverk med CO₂-håndtering, gjennom midler til Forskningsrådet. I tillegg er det opprettet et fond på 2 mrd. kr. som forvaltes av Gassnova. Gassnova har som oppgave å fremme innovasjonsvirksomhet for miljøvennlige gasskraftteknologier. I 2005 vil inntektene fra fondet til Gassnova være i underkant av 100 mill. kroner.

Regjeringen gir støtte til forskning knyttet til naturgass og hydrogen gjennom bevilgningene til energiforskning i regi av Norges forskningsråd. Bevilgningene til energiforskning er økt

med 10 mill. kr. til 160 mill. kr. fra 2002 til 2005. En del av økningen er øremerket hydrogen.

Et regjeringsoppnevnt hydrogenutvalg kom med anbefalinger om et nasjonalt hydrogenprogram i NOU 2004:11 Hydrogen som fremtidens energibærer. Regjeringen vil med utgangspunkt i denne utarbeide en strategi for den videre satsingen på hydrogen i Norge. Strategien skal foreligge over sommeren 2005. Regjeringen har også fulgt opp anbefalingene til hydrogenutvalget gjennom å øke bevilgningene til hydrogen i 2005 over Olje- og energidepartementets og Samferdselsdepartementets budsjetter.

I en introduksjons- og utviklingsfase vil det være nødvendig med offentlig støtte for å få utbygget infrastruktur for gass. Støtten må være innenfor rammen av våre internasjonale miljøforpliktelser.

Det er etablert en egen støtteordning på statsbudsjettet for tilskudd til infrastruktur for gass. Ordningen er notifisert til ESA.

Samarbeidsregjeringen vil legge frem en stortingsmelding med en helhetlig strategi for bruk av naturgass.

En stortingsmelding om innenlands bruk av naturgass ble lagt frem i november 2002. Strategien er fulgt opp i stortingsmeldingen om innovasjonsvirksomheten for miljøvennlige gasskraftteknologier mv. høsten 2004.

Petroleumssektoren

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen mener det er viktig å sikre at petroleumssektoren blir en vesentlig bidragsyter til finansiering av velferdssamfunnet og til industriell utvikling i hele landet også i fremtiden. Det må derfor legges til rette for at norsk sokkel forblir et attraktivt område for verdiskaping og investeringer, og at norske selskaper kan styrke sin konkurranseposisjon både på norsk sokkel og internasjonalt. Samarbeidsregjeringen vil derfor legge til rette for industriell og teknologisk utvikling for å få mer ut av ressursene og få kostnadene ned. Det krever økt satsing på forskning og teknologiutvikling. Den samlede industrielle klyngen må derfor sikres rammevilkår som gjør dette mulig. Dette kan bidra til økt internasjonalisering og store positive ringvirkninger for det norske samfunn.

Dette er gjort

I forbindelse med St.meld.nr. 38 (2003-2004) om petroleumsvirksomheten, som ble lagt frem våren 2004, har Regjeringen økt satsingen på petroleumsforskning og gjennomført forbedringer i petroleumsskattesystemet. Regjeringen har videreført og iverksatt nye tiltak for å stimulere til økt mangfold og konkurranse mellom aktører på norsk kontinentalsokkel. Det har i løpet av regjeringsperioden kommet til mange nye aktører på norsk sokkel. Regjeringen har samarbeidet aktivt med britiske myndigheter for å legge til rette for utvikling av prosjekter som krysser grenselinjen. Arbeidet har resultert i en ny rammetraktat og godkjenning av flere grenseoverskridende utbyggingsprosjekter.

Det arbeides med å detaljere ut et rammeverk som skal sikre god ressursforvaltning gjennom effektive forhandlingsprosesser og fornuftig overskuddsdeling i forbindelse med tredjepartstilknytning til, og bruk av, eksisterende innretninger.

I lys av resultatene fra ULB (Utredning om helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten - Barentshavet) åpnet Regjeringen for videre helårig petroleumsvirksomhet i Barentshavet syd, med visse unntak. Det ble gjort unntak for Nordland VI, kystnære områder utenfor Troms og Finnmark og de særlig verdifulle områdene: polarfronten, iskanten, Bjørnøya og Tromsøflaket. En vurdering av dette spørsmålet vil bli foretatt

når helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet foreligger.

Regjeringen tildelte omfattende areal i Norskehavet og Nordsjøen sommeren 2004. I juni 2005 utlyste Regjeringen 19. konsesjonsrunde. Denne runden omfatter Norskehavet og Barentshavet syd. Utlysningen av blokker i Barentshavet skjer i tråd med de strenge miljøkrav som ble satt i forbindelse med Regjeringens beslutning om å gjenåpne Barentshavet. Både 18. og 19. runde legger et godt grunnlag for aktivitet og verdiskaping på norsk sokkel.

Regjeringen la om konsesjonstildelingssystemet i modne deler av sokkelen i 2003 ved at den innførte ordningen med "Tildeling i forhåndsdefinerte områder" (TFO). Ordningen sikrer at meget store areal nær eksisterende og planlagt infrastruktur er tilgjengelig for industrien i årene som kommer. Endringene ble godt mottatt av industrien. Interessen for TFO 2003 og TFO 2004 var stor.

Midler til petroleumsforskning over Olje- og energidepartementets budsjett er økt med 62 %, fra 137,5 mill. kr. i 2004 til 222,3 mill. kr. i 2005. I tillegg ble kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping styrket med 1 mrd. kr. fra 1. juli 2004. Dette innebærer en ytterligere økning på 28 mill. kr. til petroleumsforskningen. Samlede midler til petroleumsforskningen økte med 113 mill. kr. i 2005.

Samarbeidsregjeringen vil legge frem en ny vurdering av restruktureringspotensialet på sokkelen og mulige tiltak som kan maksimere statens inntekter.

Regjeringen har gjennomført salg av 6,5 % av SDØE. Videre er det foretatt mindre justeringer i SDØE-porteføljen, herunder transaksjoner for å etablere sammenfallende eiersammensetning i Osebergområdet.

Gasskraft

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen legger til grunn Stortingets vedtak i Innst.S.nr.122 (1999-2000) om at det ikke skal stilles strengere utslippsskrav for klimagasser enn det som er vanlig for gasskraftprodusenter i andre EØS-land. Samarbeidsregjeringen har som mål å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å realisere CO2-frie gasskraftverk.

For å fremskynde CO2-frie gasskraftverk innføres det en tidsbegrenset støtteordning for produksjon av slik gasskraft tilsvarende refusjon av hel el-avgift på 2002-nivå. Det forutsettes at ordningen kan gjennomføres innenfor rammen av EØS-avtalen. På det tidspunkt CO2-frie gasskraftverk realiseres, innføres samme vilkår for produsenter av nye fornybare energikilder (bioenergi, vindkraft m.v.).

Bevilgningen via Norges forskningsråd til energiforskning økes med 100 mill. kr. over 2 år. Forskningsprogrammene skal blant annet omfatte renseteknologi, energieffektivitet og kommersiell anvendelse av CO2.

Det etableres et eget samarbeidsprogram med industrien med sikte på å realisere CO2-frie gasskraftverk. Ulike modeller vurderes for hvordan dette kan organiseres og finansieres.

Dette er gjort

De tre gitte konsesjoner ligger fast.

Regjeringen har lagt frem en egen strategi for å fremskynde gasskraftverk med CO2-håndtering. Strategien har fire element:

- statlig støtte til teknologi- og produktutvikling
- investeringsstøtte til fullskala gasskraftverk med CO2-håndtering
- etablering av et statlig innovasjonsselskap
- utredninger av statlig deltakelse i utvikling og drift av infrastruktur for CO2, og forberedelse for å bruke CO2 på sokkelen til trykkstøtte, evt. til deponering.

Som et viktig ledd i dette arbeidet har Regjeringen opprettet et gassteknologifond på 2 mrd. kr. og etablert en ny virksomhet, Gassnova. Gassnova er gitt ansvar for å fremme utviklingen av fremtidsrettet, miljøvennlig og kostnadseffektiv gassteknologi, blant annet gjennom å gi støtte til utprøving og demonstrasjon av slike teknologier. Gassnova disponerer den årlige avkastningen fra gassteknologifondet til dette arbeidet.

Fra 1.1.2005 ble det opprettet et nytt gassteknologiprogram - Climit - som samler innsatsen fra forskning til utprøving for gasskraftverk med CO2-håndtering. Programmet er et samarbeid mellom Gassnova og Norges Forskningsråd. Climit vil til sammen disponere nærmere 150 mill. kr. for 2005.

Det er i perioden 2002-2005 til sammen bevilget om lag 210 mill. kr. til forskning og utvikling på gasskraftverk med CO2-håndtering.

En bred strategi for å fremskynde realiseringen av gasskraftverk med CO2-håndtering er lagt frem i Gassmeldingen høsten 2002. Strategien ble fulgt opp i en stortingsmelding om innovasjonsvirksomheten for miljøvennlige gasskraftteknologier mv. høsten 2004.

Det foretas umiddelbart en nasjonal og internasjonal undersøkelse av den teknologiske og miljømessige status knyttet til etablering av gasskraftverk, herunder best tilgjengelig miljøvennlig teknologi. Samarbeidsregjeringen vil på den bakgrunn foreta en løpende vurdering av kravene i utslippstillatelsene for Naturkraft AS og Industrikraft AS i forhold til forurensningslovens § 18 pkt. 3. Vurderingen skal bygge på at ny teknologi er kommersielt tilgjengelig.

Statens eventuelle deltakelse i finansiering/eierskap i gassrørledning (Skogn) forutsetter at staten ikke subsidierer gasstransport til konvensjonelle gasskraftverk. Statens eventuelle bidrag skal avgrenses til merkostnader knyttet til andre formål.

Inntil det er etablert et system for omsettelige utslippskvoter i tråd med Kyoto-protokollen forutsettes det at ytterligere konsesjons- og utslippstillatelser kun gis til gasskraftanlegg basert på CO₂-fri teknologi.

Det ble i 2002 lagt frem en offentlig utredning om status for gasskraftteknologi og anbefalinger knyttet til videre utvikling av slik teknologi.

Regjeringen har lagt frem en strategi for økt bruk av naturgass i en egen stortingsmelding. Gassco har fått i oppdrag å gå inn i konkrete drøftinger med kommersielle aktører om etablering av gassrør blant annet i Trøndelag. Det er en forutsetning for drøftingen at et evt. statlig engasjement ikke skal være i strid med dette punktet i Sem-erklæringen.

Dette vil bli fulgt opp dersom eventuelle søknader mottas.

Havmiljø og petroleumsvirksomhet

Sem-dokumentet:

Miljøet er særlig sårbart langs kysten av Nord-Norge og i Barentshavet. Samarbeidsregjeringen vil foreta en helhetlig gjennomgang av forvaltningen av havmiljøet gjennom en egen stortingsmelding. Målsettingen er å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, havbruk og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Det er særlig viktig å foreta en vurdering og interesseavveining for områder hvor petroleumsaktivitet kan kollidere med viktige miljøinteresser. Dette gjelder bl.a. Barentshavet.

Samarbeidsregjeringen vil foreta en konsekvensutredning av helårlig petroleumsaktivitet i de nordlige

Dette er gjort

Regjeringen la i mars 2002 frem St.meld.nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav (Havmiljømeldingen). Meldingen legger opp til en økosystembasert forvaltning av våre havområder. Norge er et av de første land i verden som har utarbeidet en helhetlig politikk for alle sine hav- og kystområder. Meldingen ble behandlet i Stortinget i mars 2003 og oppfølgingsarbeidet er godt i gang.

Like før jul i 2003 la Regjeringen frem sine konklusjoner på bakgrunn av Utredningen av konsekvenser av helårlig petroleumsvirksomhet i området Lofoten - Barentshavet (ULB).

havområder fra Lofoten og nordover. Inntil en slik plan er på plass, åpnes ikke Barentshavet ytterligere for petroleumsvirksomhet.

Regjeringen vedtok en balansert løsning som både sikrer miljøet og fiskeriinteressene og som samtidig gir en ny giv til Finnmark og Nord-Norge gjennom de løsninger som er valgt for petroleumsvirksomheten i nord.

I lys av resultatene fra ULB og høringsuttalelsene til utredningen har Regjeringen åpnet for videre helårlig petroleumsvirksomhet i de allerede åpnete områdene i Barentshavet syd, med visse unntak (de kystnære områdene utenfor Troms og Finnmark og de særlig verdifulle områdene polarfronten, iskanten, Bjørnøya og Tromsøflaket).

Det ble videre besluttet at det ikke skal åpnes for videre petroleumsvirksomhet i Nordland VI (Lofoten). En vurdering av dette spørsmålet vil bli foretatt når den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet foreligger.

På bakgrunn av beslutningen om å gjenåpne Barentshavet syd for helårlig petroleumsaktivitet ble Barentshavet syd inkludert i utlysningen av 19. konsesjonsrunde sommeren 2005. Regjeringen tar sikte på å behandle den helhetlige forvaltningsplanen før den planlagte tildelingen av blokker i 19. konsesjonsrunde 1. kvartal 2006. Eventuell tildeling og vilkår for tildeling av de kystnære blokkene forutsettes ikke å komme i strid med konklusjonene i forvaltningsplanen.

Samarbeidsregjeringen vil legge opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet.

Havmiljømeldingen legger grunnlaget for en helhetlig, økosystembasert havmiljøforvaltning. Miljøverndepartementet leder i nært samarbeid med Fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet.

Foreta en vurdering av petroleumsfrie fiskerisoner. Vurderingen skal omfatte områdene fra Lofoten og nordover, inkludert Barentshavet.

Vinteren 2003 etablerte Olje- og energidepartementet og Fiskeridepartementet en arbeidsgruppe (sameksistensgruppen I) som skulle vurdere mulighetene for sameksistens mellom fiskerinæringen og petroleumsnæringen i området fra Lofoten og nordover, inkludert Barentshavet, og behovet for eventuelle petroleumsfrie fiskerisoner. Gruppen oppsummerte sitt arbeid i en rapport som ble ferdigstilt i juli 2003. Videre er Sameksistens gruppe II opprettet i forbindelse med forvaltningsplanen som skal legges frem våren 2006.

I St.meld.nr. 38 (2003-2004) ble arbeidsgruppen og dens arbeid omtalt. Det ble understreket at "Regjeringen ønsker å videreføre arbeidet i denne gruppen for å vurdere spørsmål mellom petroleumssektoren og fiskerisektoren, inkludert å få belyst behovet for eventuelle petroleumsfrie fiskerisoner i området Lofoten – Barentshavet. Regjeringen vil i lys av arbeidsgruppens anbefaling og den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet vurdere opprettelsen av petroleumsfrie fiskerisoner."

Sikre at målet om 0-utslipp til havs blir realisert.

Målet om nullutslipp til sjø fra petroleumsvirksomhet ble stadfestet og presisert i Havmiljømeldingen. I St.meld.nr. 25 (2002-2003), rikets miljøtilstand, utdypes målet og det gis føringer for gjennomføring av tiltak for å nå målet innen 2005.

Industriens rapportering til miljøvernmyndighetene i 2003 viser at det er oppnådd gode resultater i samarbeidet mellom myndighetene og industrien om å nå nullutslippsmålet, særlig når det gjelder tilsatte kjemikalier. For at nullutslippsmålet skal nås, er det svært viktig at selskapene gjennomfører planlagte tiltak innen utgangen av 2005.

I forbindelse med ULB ble det satt nye og strengere vilkår for petroleumsvirksomheten i nordområdene. Under normal drift skal det ikke være utslipp til sjø av produsert vann, borekaks eller slam fra petroleumsvirksomheten i Barentshavet og Lofoten. Boring av den øverste seksjonen i en brønn, det såkalte topphullet, er unntatt fra kravet om ingen utslipp, fordi dette utslippet ikke ventes å ha negativ effekt på miljøet.

Styrke kyst- og oljevernberedskapen i nord.

SFT's ansvar for den statlige beredskap mot akutt forurensning ble overført fra Miljøverndepartementet til Fiskeridepartementet fra 1. januar 2003.

Det er nå etablert et nettverk lang hele kysten for mottak av AIS-signaler (automatisk identifisering) fra skip.

Trafikksentralen på Kvitsøy i Rogaland ble åpnet 1. januar d.å.

Trafikksentralen i Vardø vil settes i operativ drift i 2007. Denne sentralen skal overvåke den økende skipstrafikken i nordområdene i henhold til internasjonale standarder.

Det er etablert 10 nye mellomdepoter med oljevernutstyr i Båtsfjord, Honningsvåg, Skjervøy, Sortland, Rørvik, Kristiansund, Fedje, Bømlø, Flekkefjord og Kragerø. Det er utarbeidet en fremdriftsplan for oppgradering/oppdatering av de statlige oljeverndepotene.

Kystverket har utarbeidet en oversikt over nødhavner og strandsettingsplasser for skip.

Slepebåtkapasiteten i Nord-Norge er styrket ved at det i vinterhalvåret er tre fartøyer og i sommerhalvåret to slepefartøyer i statlig regi.

Det er utarbeidet påbudte seilingsleder utenfor kysten av Finnmark. Dette arbeidet vil bli ført videre langs kysten og det igangsettes et arbeid for å utarbeide seilingsleder også langs kysten av Sørlandet.

Det er inngått samarbeid med Russland og Østersjølandene om AIS-overvåking. Det er også inngått samarbeid med Russland om oljevernberedskapen i nord.

Ved behandlingen av St.meld.nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden, sjøsikkerhet og oljevernberedskap, sluttet Stortinget seg til de strategier Regjeringen har lagt for utviklingen av

oljevernberedskap og sjøsikkerhet.

Styrke miljøforskning, deriblant øke kompetansen knyttet til utfordringer som ligger i skjæringspunktet mellom petroleumsaktivitet, fiskeri og miljø.

Regjeringen startet høsten 2002 et forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd om langtidseffekter av petroleumsvirksomhetens utslipp til sjø. Budsjettet er på 20 mill. kr. årlig i perioden 2003-2008.

Det legges opp til en tidsmessig forskyvning av behandlingen av Snøhvit-prosjektet. Dette skal sikre at de vanlige saksbehandlingsrutiner for utbyggingsprosjekter følges, og at de miljømessige konsekvensene av prosjektet gjennomgås. Ved behandling av plan for utvikling og drift (PUD) for Snøhvit skal de miljømessige innvendingene fra høringsinstansene gjennomgås, og det skal tas hensyn til innvendinger som er fremmet av aktuelle fagmyndigheter. Det legges opp til at Snøhvit-prosjektet betaler CO₂-avgift når prosjektet er realisert. Snøhvit er et gassprosjekt. Dette innebærer at det ikke er aktuelt å utvinne oljen fra feltet. På denne bakgrunn kan en samarbeidsregjering akseptere en realisering av Snøhvit-prosjektet.

Gjennomgang av miljømessige konsekvenser ble foretatt i forbindelse med arbeidet med stortingsproposisjonen om Snøhvit, som ble fremmet for Stortinget i januar 2002 og vedtatt i vårsesjonen samme år. CO₂-avgift for Snøhvit ble behandlet i Ot.prp.nr. 13 (2004-2005), hvor Regjeringen legger opp til at energianlegget på Snøhvit blir ilagt CO₂-avgift for perioden i det tidlige norske kvotesystemet.

Biologisk mangfold

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen har som mål å sikre et like stort arts mangfold i norsk natur i fremtiden som i dag. Dette krever vern av truede arter og en arealbruk som tar hensyn til det biologiske mangfoldet.

Regjeringen har satt som mål å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Gjennom behandling av St.meld.nr. 21 (2004-2005) sluttet Stortinget seg i store trekk til Regjeringens tiltak for å nå dette målet.

Arbeidet med ulike typer verneplaner (fylkesvise og tematiske verneplaner, nasjonalparkplanen og barskogplanen) gjennomføres i stort tempo for å sikre et representativt utvalg av ulike naturtyper.

Pr. 17.6.05 er 12,35 % av det norske fastlandsarealet tatt vare på etter naturvernloven, mot 7,6 % da Samarbeidsregjeringen overtok. Ca. 350 nye verneområder er opprettet, og 27 verneområder er utvidet. Vernearealet er økt med ca. 50 % i denne perioden.

Regjeringen har etablert åtte nye nasjonalparker: Forollhogna, Møysalen, Junkerdal, Skarvan og Roltdalen, Dovre, Blåfjella-Skjækerfjella, Lierne og Folgefonna. Følgende nasjonalparker er utvidet: Dovrefjell-Sunndalsfjella, Femundsmarka, Gutulia, Øvre Pasvik, Stabbursdalen, Ånderdalen, Børgefjell og Rondane. Det er opprettet store landskapsvernområder i Nærøfjorden,

Skrimfjella, Lyngsalpan, Frafjordheiane, Geiranger–Herdal, Bleia–Storebotnen, Oksøy–Ryvingen og kysten i Flekkefjord, samt vedtatt kystvernplaner for Nordland og Troms. Jærstrendene landskapsvernområde er utvidet. Vega i Nordland er kommet inn på UNESCOs verdensarvliste. Norsk søknad om tilsvarende listing av Geirangerfjorden og Nærøyfjorden skal sluttbehandles av UNESCO medio juli 2005.

Regjeringen har gjennomført verneplanen for Osloområdet, med bl.a. 7 nye naturreservater og to nye landskapsvernområder og vernet Bjørnøya som naturreservat. Det er opprettet 15 nye naturreservater for myr i Hedmark, 23 naturreservater i verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal, 31 naturreservater for edelløvskog i Møre og Romsdal, 34 områder for sjøfugl i Nord-Trøndelag og 20 naturreservater for myr i Sogn og Fjordane. 14 nye våtmarker er beskyttet under Ramsarkonvensjonen. 43 truede plantearter og 9 truede arter av virvelløse dyr er vernet. Enkeltområder som Gjesåssjøen naturreservat, Bleia naturreservat, Nord-Talje naturreservat, Slevdalsvannet naturreservat og Kvitsdalen landskapsvernområde er opprettet.

Arbeidet med å bevare norske korallrev er intensivert. Det er oppnådd forpliktende regionale vedtak om beskyttelse av sårbare undersjøiske fjell med korallrev i Nord-Atlanteren.

Arbeidet for å hindre at fjellreven forsvinner fra norsk natur har høy prioritet. Både i 2004 og 2005 er det avsatt nær fem mill. kr til dette arbeidet. Det innebærer en dobling av midlene i forhold til i 2003. Midlene brukes til ulike tiltak for å styrke fjellrevbestanden, til å skaffe mer kunnskap om fjellreven og til å drive nødvendig overvåking av arten. En egen handlingsplan ble iverksatt i 2003.

Ved behandling av St.meld. nr 21 (2004-2005) sluttet Stortinget seg til at villreinens sentrale plass i norsk fjellnatur skal sikres bl.a. gjennom regionale planer og ved å etablere nasjonale villreinområder og europeiske villreinregioner.

Et kunnskapsbasert og helhetlig forvaltningssystem for biologisk mangfold er under utvikling, og skal være ferdig etablert innen 2007.

Opprette et overvåkningsprogram for biologisk mangfold innen 2003.

Et nasjonalt program for kartlegging og overvåking ble startet opp i 2003. Den norske artsdatabanken som er tilknyttet Vitenskapsmuseet ved NTNU i Trondheim, ble åpnet av miljøvernministeren i mai 2005. Data som samles inn gjennom kartlegging og overvåking, om bl.a. rødlistearter og viktige områder, skal fortløpende gjøres tilgjengelige i databaser som vil være allment tilgjengelige gjennom en felles internettportal for bruk i planleggings- og beslutningsprosesser. Artsdatabanken vil ha en viktig rolle i dette arbeidet.

Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet opprettet våren 2005 et nytt overvåkingsprogram for sjøfugl.

Programmet skal skaffe bedre biologisk data om sjøfugl i Norge.

Prioritere barskogvernet blant annet ved å tilføre tilstrekkelige ressurser til for å sikre erstatning, samt ved å foreta en evaluering av verneomfanget med sikte på en styrking. Ved eventuelt vern skal det så langt som mulig foretas makeskifte mellom berørte grunneiere og staten. Det må satses sterkere på metoder for kombinasjoner av vern og bruk av skog.

Verneplan for barskog som ble vedtatt i 1996 ble sluttført i 2002. Ved behandling av St.meld.nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg i november 2003 til Regjeringens strategi for økt skogvern. En viktig del av strategien er å redusere konfliktnivået i skogvernet. Dette er oppnådd gjennom et omfattende samarbeid med Norges skogeierforbund om frivillig skogvern som en ny og supplerende arbeidsmåte i skogvernarbeidet. Det er satt i gang omfattende skogvernarbeid på skogarealer som eies av Statsskog SF og Opplysningsvesenets fond, samt saksbehandling for å vurdere nytt vern i et område på 160 km² i Trillemarka-Rollagsfjell i Buskerud.

Budsjettet til nytt skogvern er i 2005 økt til 57,2 mill. kr., i tillegg til en tilsagnsfullmakt på 47,7 mill. kroner.

Landbruks- og matdepartementet har utvidet de økonomiske rammene for skogvern gjennom endring av statuttene for Jordfondet, slik at kapitalen kan benyttes til verneformål. I RNB 2005 ble Jordfondet foreslått avvirket og midlene brukt til tiltak hjemlet i fondets vedtekter, bl.a. skogvern.

Verne om villaksen. En samarbeidsregjering slutter seg til prinsippene om Nasjonale laksevassdrag og Nasjonale laksefjorder som viktige bidrag til en langsiktig bevaring av villaksen. Dette krever forsterking av innsatsen for å berge villaksen.

Regjeringens forslag om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder (St.prp.nr. 79 (2001-2002) er vedtatt av Stortinget (i første omgang 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder). Dette er områder hvor villaksen er sikret forkjøringsrett. Forslag til ferdigstilling av ordningen vil bli lagt frem høsten 2005.

En langsiktig plan for bekjempelse av lakseparasitten Gyrodactylus salaris ble lagt frem for Stortinget i 2004. Bevilgningen er mer enn tredoblet siden 2002 til om lag 23 mill. kroner. I 2005 vil aluminiumsmetoden for første gang bli brukt som hovedmetode for å bli kvitt parasitten i Lærdalselva isteden for å bruke rotenon.

Legge frem en stortingsmelding om rovdyrforvaltningen. Målsettingen for en ny gjennomgang må være å utvikle en politikk som gjør det mulig å kombinere levedyktige rovdyrstammer med utnyttelse av utmarksressurser.

St.meld.nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur ble lagt frem i desember 2003, og behandlet av Stortinget i mai 2004. Regjeringen har fulgt opp rovviltmeldingen i tråd med Stortingets forlik i Innst.S. nr. 174 (2003-2004). Det er bl.a. oppnevnt nye regionale rovviltnemnder med hovedansvar for oppfølgingen av rovviltpolitikken i åtte regioner. Det er fastsatt nasjonale bestandsmål for alle rovviltarter i den enkelte rovviltregion med bakgrunn i nasjonale måltall fastsatt i Stortinget. Ny forskrift om forvaltning av rovvilt er iverksatt fra 1. april 2005. Det er videre etablert et Kontaktutvalg for rovviltforvaltning der alle berørte organisasjoner har fast plass. Arbeidet med ny erstatningsordning for husdyr og tamrein som blir tatt av rovvilt er fulgt opp i tråd med Stortingets forutsetninger.

Øvrige miljøspørsmål

Sem-dokumentet:

Forsterke innsatsen for å rydde opp i gamle miljøsynder.

Dette er gjort

For å oppfylle miljøkravene fra SFT arbeider Regjeringen med å redusere tungmetallavrenningen fra gamle nedlagte gruver. Hvilke områder tiltak skal iverksettes i, vurderes fortløpende. Det er så langt gjennomført tiltak på Løkken, Røros og i Sulitjelma. Folldal er neste område der tiltak vurderes iverksatt.

Som lovet i havmiljømeldingen, har Regjeringen gjort forurensningsloven gjeldende for forurensning i og fra havner i forbindelse med forurensende sedimenter. Det er videre gjennomført kartlegginger av forurensende sedimenter ved skipsverft og større småbåthavner, som danner grunnlag for avklaring av forurensningsomfang og behov for oppryddings- og sikringstiltak.

Regjeringen har økt bevilgningen på området betydelig – fra ca. 22,5 mill. kr. i 2001 til nesten 65 mill. kr. i årets budsjett.

Gjennomføre en handlingsplan for å bekjempe PCB-forurensning.

Regjeringen gjennomfører handlingsplanen for PCB. Det ble i juli 2004 forskriftsfestet en plikt for importører og produsenter til å delta i retursystem som skal sørge for innsamling og miljømessig forsvarlig behandling av PCB-holdige isolerglassruter. Regjeringen varslet i St.meld.nr. 21 (2004-2005) at det tas sikte på å kreve avfallsplaner i byggesaker for å sikre forsvarlig behandling av PCB-holdig bygningsavfall. Det er gjennomført en landsdekkende kontrollaksjon mot PCB-holdige produkter også i 2005.

Forsterke engasjementet mot utslipp fra Sellafield-anlegget.

Regjeringens svært aktive arbeid for å få stanset utslippene av technetium-99 fra Sellafield førte frem etter intensiv innsats overfor britiske myndigheter. Den britiske beslutningen som ble fattet i april 2004 innebærer at det flytende radioaktive avfallet nå blir effektivt renses for technetium. Utslippene av technetium fra renseprosessen er dermed redusert med mer enn 95 %.

Styrke innsatsen for atomsikkerhet i Nordvest-Russland.

Atomsikkerhetssamarbeidet med Russland er videreført. Den norske innsatsen konsentreres nå om færre prosjekter for å øke effekten disse har på miljø, helse og sikkerhet. De norske hovedsatsingsområdene i 2004 har vært opphugging av utrangerte ikke-strategiske atomubåter, videreføring av arbeidet med å utbedre fysisk sikring og infrastruktur ved Nordflåtens lageranlegg i Andrejev-bukta, og fjerning av høyradioaktive strontiumbatterier fra fyrlykter langs den russiske Barentskysten. Disse oppgavene sammenfaller med prioriteringene i G8-landenes Globale partnerskap, hvor Norge har deltatt siden 2003. Regjeringen vil styrke innsatsen på dette området i forbindelse med sin helhetlige nordområdepolitikk.

Legge vekt på miljøhensynene når kulldriftens fremtid på Svalbard skal vurderes.

Regjeringen har bestemt at videre drift i Svea skal skje innenfor de miljømessige rammebetingelser som ble lagt til grunn da Stortinget i desember 2001 åpnet for kulldrift i Svea Nord. Det innebærer at kulldriften må organiseres slik at den ikke kommer

i konflikt med målet om å opprettholde omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard.

Det er vedtatt vern av biologisk produktive områder på Svalbard. I vernet inngår Reindalen som ligger mellom Longyearbyen og Svea. Reindalen utgjør det klart største området med sammenhengende frodig tundravegetasjon på øygruppen. Store Norske har interesser av videre undersøkelser i Reindalen med hensyn til eventuell fremtidig drift. Vernebestemmelsene åpner for slike undersøkelser. Videre vil kulldrift under dalen være tillatt dersom det kan gjennomføres med mindre inngrep på overflaten.

Legge opp til tiltak som kan bidra til å nå målene i Göteborgprotokollen (for SO₂, NO_x og VOC-forbindelser). Ved eventuell bruk av frivillige avtaler bør avtalene forankres rettslig, og oppfølgingen overvåkes.

Regjeringen har ratifisert Göteborgprotokollen mot forsurening, overgjødning og bakkenært ozon. Regjeringen vurderer aktuelle virkemidler for å oppfylle målene i Göteborgprotokollen innen fristen i 2010, bl.a. utslippskvoter, fleksibel bruk av forurensningsloven, avgifter og utslippskrav til skip.

Kartlegge utviklingen og sikre allemannsretten og allmennhetens adgang til naturområder og strandsonen.

Som ledd i sitt strandsoneprosjekt har Direktoratet for naturforvaltning utgitt håndbøker for å fjerne ulovlige stengsler i strandsonen. I flere kommuner er stengsler registrert og fjernet, og turstier tilrettelagt i samarbeid med grunneierne. Dette arbeidet videreføres i flere kommuner.

Regjeringen vil sikre naturområder for friluftsliv i samarbeid med myndigheter og organisasjoner. Egnede arealer som blir frigjort på grunn av omlegging av det norske forsvar og fyrvesenet legges ut til friluftsområder.

I perioden 2002-2004 er det sikret til sammen 89 nye naturområder, i hovedsak langs kysten i Sør-Norge. I mai 2005 ble ca. 900 dekar i strandsonen ved Fornebu overført fra Statsbygg til Direktoratet for naturforvaltning. Ved utgangen av 2004 var det i alt sikret 1916 områder til friluftsformål ved kjøp eller avtaler om bruk.

Det er gjennomført en omfattende registrering av friluftsverdier på eiendommer som Forsvaret ikke lenger har bruk for. Det er i RNB 2005 foreslått bevilget midler til å sikre 29 slike eiendommer i fortsatt offentlig eie. Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag. For eiendommer som heretter skal ut av Forsvarets bruk, skal det foretas grundig vurdering av verdien for friluftslivet for å vurdere om også disse skal være offentlige friluftsområder. Generelt skal det ved avhending av statlig eiendom følges grundige prosedyrer for å kartlegge friluftsinteresser.

Styrke kulturminnevernet gjennom opprettelsen av et eget kulturminnefond.

Regjeringen har fremmet St.meld.nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner, og fått tilslutning til hovedtrekkene i meldingen.

Regjeringen fordoblet i RNB 2005 Kulturminnefondets grunnkapital fra 200 til 400 mill. kroner.

Tilstrebe en avfallspolitikk der gjenvinning er det primære, forbrenning det sekundære, med deponering som siste alternativ.

Regjeringen har foreslått å innføre et forbud mot deponering av alt nedbrytbart avfall fra 2009. Forbudet vil medføre betydelig reduserte utslipp av klimagassen metan og legge forholdene bedre til rette for utvikling av alternative behandlingsløsninger

for avfallet.

Regjeringen har tatt grep om smittefarlig avfall og vil innføre en forskrift som sikrer forsvarlig behandling av dette avfallet.

Regjeringen har foreslått å gjøre det obligatorisk for kommunene å kreve avfallsplaner i bygge- og rivesaker. Dette vil gi en miljømessig bedre håndtering av en stor avfallsmengde som også består av store mengder farlig avfall.

Arbeide for å redusere støyplagen med 25 % innen 2010 i forhold til 1999-nivå.

Regjeringens strategi for å redusere støyplagen fokuserer på tiltak rettet inn mot støykildene, jfr. blant annet St.meld nr. 23 (2001-2003) Bedre miljø i byer og tettsteder og St.meld.nr. 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand.

Det er fastsatt en ny retningslinje for støy, som kommunene skal bruke i sin planlegging. Det er også innført nye EU-krav om kartlegging av støy fra de største norske veiene, jernbanene, flyplassene og byene og utarbeidelse av lokale handlingsplaner.

Siden veitrafikk alene står for nesten 80 % av støyplagen, er det et særlig behov for kilderettede tiltak overfor veitrafikken. Økt bruk av støysvake veidekker er her et viktig tiltak. Samferdselsmyndighetene har igangsatt et treårig prosjekt knyttet til utprøving av mer støysvake veidekker.

I 1997 ble det fastsatt forskriftskrav om grenseverdier for innendørsstøy. Nødvendige tiltak er nå i hovedsak gjennomført. Regjeringen har besluttet å vurdere behovet for å øke ambisjonsnivået i disse forskriftsbestemmelsene, innenfor en helhetlig virkemiddelbruk på støyfeltet.

Miljøverndepartementet og Samferdselsdepartementet har de senere årene samlet bevilget rundt 3-4 mill. kr. årlig til Norges forskningsråd til støyforskning.

Legge vekt på etisk forsvarlig dyrehold.

Stortingsmelding om dyrehold og dyrevelferd er lagt frem og har fått bred tilslutning. Oppfølging av dette arbeidet er igangsatt, blant annet er det vedtatt endringer i forskrift om hold av storfe.

Opprettholde hovedprinsippet om forbud mot motorferdsel i utmark. Kommunenes rolle i motorferdselforvaltningen (utmark og vann) klargjøres, uten at man svekker formålet med loven. Lokale forskrifter kan fravike hovedprinsippet, forutsatt at dette ikke medfører fare eller ulempe for andre interesser.

Forskriftene for motorferdsel i utmark og vassdrag er ikke endret, slik Stoltenbergregjeringen la opp til. Det generelle forbudet mot motorferdsel i utmark opprettholdes av hensyn til friluftsimteresser og for å unngå støyforurensning.

Et forsøksprosjekt har pågått i åtte kommuner for å klarlegge om formålet med motorferdselloven kan oppfylles bedre ved å koble praktiseringen nærmere til lokale planvedtak og planprosesser etter plan- og bygningsloven. Forsøket ble avsluttet 1. mai 2005, men de kommuner som ønsker det kan opprettholde forsøksregelverket i inntil to år.

Kapittel 5: Familiepolitikk

Familie og nærmiljø

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil sette barna i sentrum for familiepolitikken. Det er foreldrene som har hovedansvaret for sine barn.

Samarbeidsregjeringen mener at ekteskapet er den beste ramme om barns oppvekst og vil verne og styrke ekteskapet som samlivsform. Samfunnet skal bistå foreldrene.

I tilfeller der hjemmet ikke makter å ivareta sine omsorgsoppgaver har samfunnet et særlig plikt til å tilrettelegge ordninger som sikrer at alle barn får gode omsorgstilbud og oppvekstvilkår.

Dette er gjort

Målet er ivaretatt i Familiemeldingen, St.meld.nr. 29 (2002-2003).

I Ot.prp.nr. 82 (2003-2004) foreslo Regjeringen å innføre felles foreldreansvar for samboende foreldre når farskapet er erkjent etter reglene i barneloven § 4 og foreldrene har underskrevet en samboererklæring som er sendt til folkeregisteret. Saken ble behandlet i Odelstinget 2. juni 2005.

Barne- og familiedepartementet arbeider med å videreutvikle programmet for Foreldreveiledning for å støtte foreldre i omsorgs- og oppdragerrollen, bl.a. med sikte på å gi et bedre tilbud til familier med minoritetsbakgrunn, mobilisering lokalt og implementering i skolen.

Regjeringen foreslår i Ot.prp.nr. 103 (2004-2005) endringer i barneloven for bedre å sikre barn mot overgrep. Forslagene omfatter problemstillinger knyttet til påstander om overgrep i forbindelse med barnefordelingssaker, tilsyn under samvær, en forelders behov for fiktiv identitet eller sperret adresse, og foreldransvar når en forelder dreper den andre.

I 2004 ble det i et utvalg kommuner startet et forsøksprosjekt om å tilby gratis samlivskurs for ektepar og samboere når det får sitt første barn sammen. Målet er at samlivskursene for førstegangsforeldre etter hvert skal være et tilbud over hele landet. I 2004 ble det avsatt 5 mill. kr. til dette tiltaket og 9 mill. kr. i 2005.

For familievernet vil det bli utarbeidet en prioriteringsplan for styrking av kontorer/regioner med størst behov. En viss reallokering av midler er foretatt for å bidra til noe mer likeverdige forhold på landsbasis. M.h.t. styrking av kompetanseutviklingen er det prioritert å etablere et tilbud om lederopplæring og en vurdering av om de eksisterende videreutdanningstilbudene er dekkende for behovene i familievernet.

Dette er fulgt opp i St.meld.nr. 40 (2001-2002) om barne- og ungdomsvernet. Se også avsnittet om Andre familiepolitiske tiltak.

Opprettelsen av Barne, ungdom og familieetaten (Bufetat) slår fast at det er et nasjonalt ansvar å gi befolkningen et likeverdig tilbud på barnevern- og familievernområdet. Bufetat er tiltenkt

en aktiv forebyggende rolle. Regionene og de 26 fagteamene skal, i samarbeid med kommunal barneverntjeneste, ha som utgangspunkt å hjelpe flest mulig barn og unge uten å måtte flytte dem ut av sitt nærmiljø. Reformen er dermed et uttrykk for et ønske om en sterkere satsing på forebyggende arbeid. Samtidig vil det alltid finnes barn og ungdommer som har behov for en alternativ omsorgsbasis. For ungdom med alvorlige atferdsproblemer er det utviklet et helt nytt tiltak, som er en kombinasjon av institusjon og familiebasert behandling (MST). Den nye modellen skal prøves ut i alle fem regioner.

Samarbeidsregjeringen vil føre en familiepolitikk som bidrar til å styrke likestillingen i samfunnet, og gi menn og kvinner reelle muligheter til å delta på lik linje både i arbeids- og organisasjonsliv og i familielivet.

Barne- og familiedepartementet har ved flere anledninger invitert berørte parter for å diskutere aktuelle familie- og likestillingspolitiske tema. En rundebordskonferanse om tidsklemma drøftet de samfunnsmessige rammebetingelsene for kvinner og menns tidsbruk og den enkeltes frihet til å velge og ta ansvar for ulike livsfaser. En annen drøftet økt kvinneandel i folkevalgte organer og nominasjonsprosessen før stortingsvalget. En tredje rundebordskonferanse drøftet hvordan gjøre det attraktivt for kvinner å etablere sin egen bedrift.

Lovforslag om å endre allmennaksjeloven, slik at det settes krav om 40 % styrerepresentasjon av begge kjønn, er vedtatt av Stortinget. Bestemmelsen skal tre i kraft tidligst høsten 2005, og bare dersom næringslivet ikke sørger for oppnåelse av målet før den tid.

En fremtidsrettet familiepolitikk må ta hensyn til alle typer familier, og også ivareta de ensliges situasjon.

I St.meld.nr. 29 (2002-2003) Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap foreslås blant annet arverett og begrenset rett til å sitte i uskiftet bo for samboere. Meldingen skal følges opp med bl.a. forslag til endringer i arveloven.

Det er igangsatt arbeid med sikte på en stortingsmelding om de ensliges situasjon.

Valgfrihet for barnefamiliene

Sem-dokumentet:

En forutsetning for økt valgfrihet og økt likestilling for småbarnsforeldre er at barnefamiliene har økonomi til å velge omsorgsform og at det er tilbud om flere og rimeligere barnehageplasser. Samarbeidsregjeringen vil arbeide med sikte på full barnehagedekning i løpet av 2003, bl.a. gjennom likebehandling av private og offentlige barnehager.

Dette er gjort

Regjeringen har fulgt opp barnehageforliket som ble inngått i Stortinget 11. juni 2003. Første trinn i maksimalprisreformen ble innført fra 1. mai 2004, da det ble innført en maksimalpris på 2750 kr pr. måned. St.meld. nr. 28 (2004-2005) Om evaluering av maksimalpris i barnehager, viser at betalingssatsene både i kommunale og ikke-kommunale barnehager er betydelig redusert. Bare 2 % av kommunene og 10 % av de ikke-kommunale barnehagene har høyere pris enn maksimalpris for et heltidstilbud uten moderasjoner.

I barnehageforliket heter det at trinn 2 i maksimalprisreformen skal innføres fra 1. august 2005 under forutsetning av at full behovsdekning nås innen utgangen av 2005. Regjeringens

viktigste mål på barnehageområdet er å legge til rette for en utbygging av nye barnehageplasser som sikrer alle som ønsker det en barnehageplass. Redusert foreldrebetalning gjennom innføring av trinn I i maksimalprisreformen har ført til en vesentlig økning i etterspørselen etter heltids barnehageplasser. Det har derfor tatt lengre tid enn forutsatt å nå målet om full behovsdekning. Regjeringen mener at en ytterligere senkning av betalingssatsene vil kunne skape usikkerhet i sektoren og dermed virke negativt inn på utbyggingstakten i kommunene. I tråd med barnehageforliket foreslo Regjeringen derfor i statsbudsjettet for 2005 å utsette trinn 2 i maksimalprisreformen, og fikk flertall i Stortinget for det.

Regjeringen foreslo i statsbudsjettet for 2005 en endring i forskriften om kommunenes plikt til økonomisk likeverdig behandling av kommunale og private barnehager. Endringen gjelder fra 1. august 2005 og sikrer alle private barnehager et offentlig tilskudd som utgjør minst 85 % av hva tilsvarende kommunale barnehager i gjennomsnitt mottar. Endringen vil først og fremst komme de private barnehagene til gode som til nå har mottatt minst i kommunalt tilskudd.

Samarbeidsregjeringen vil samle alle offentlige tilskudd til barnehagene i et direkte tilskudd til den enkelte barnehage.

Det er vedtatt at det økonomiske ansvaret for barnehagesektoren burde samles i kommunene. I kommuneproposisjonen for 2006 ble det vedtatt å utsette den foreslåtte innlemmingen av det øremerkede statstilskuddet til barnehagene til 1. januar 2007. Begrunnelsen er at full behovsdekning ikke blir nådd i 2005.

Samarbeidsregjeringen vil deretter gi fedre selvstendig opptjeningsrett til pappa-permisjon og øke omfanget av denne.

Regjeringens plan for dette er omtalt i familiemeldingen, der det foreslås et arbeid for å utvikle fødselspengeregelverket slik at mor og far blir mer likestilt når det gjelder muligheten til å være hjemme med barnet det første leveåret.

Fra 1. januar 2005 har far fått rett til lønnskompensasjon ut fra egen stillingsandel under fedrekvoten.

I RNB 2005 foreslo Regjeringen å utvide fedrekvoten med en uke i form av en forlengelse av den samlede stønadperioden med virkning fra 1. juli. Forslaget ble vedtatt.

Samarbeidsregjeringen vil videreføre kontantstøtten og øke beløpet i løpet av perioden.

Kontantstøtten er videreført. Fra 1. august 2003 ble kontantstøtten økt fra 3000 kr. pr. måned til 3657 kr. pr. måned.

Samarbeidsregjeringen vil heve adopsjonsstøtten i løpet av perioden.

Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet er økt fra 22 500 kr pr. barn i 2002 til 31 090 kr. fra 1. januar 2005. Fra 1. juli 2005 vil adoptivbarn kunne få to års kontantstøtte frem til skolestart.

Andre familiepolitiske tiltak

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil gi støtte til samlivskurs, familierådgivning og forskning om samlivsspørsmål.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomgå regelverket for fødselspenger til selvstendige næringsdrivende med sikte på forbedringer.

Samarbeidsregjeringen vil satse sterkere på forebyggende barnevern. I første rekke må foreldrene og miljøet omkring gis mulighet til å løse oppgavene. Først når dette er tilstrekkelig utprøvd, må det bli aktuelt å skille barn fra foreldrene. Samarbeidet mellom de fagmiljøer som arbeider med vanskeligstilte barn og deres foreldre, må bedres.

Samarbeidsregjeringen vil legge til rette for en mer rettferdig betaling av kommunale avgifter for enpersons husholdninger.

Dette er gjort

Regjeringen har gitt støtte til samlivskurs. 2/3 av midlene har gått til lokal kursvirksomhet og samlinger for par. For å heve den faglige kvaliteten og kompetansen på feltet er det dessuten gitt støtte til utviklingstiltak for å utvikle faglig gode samlivsprogrammer og til skolering av kursledere. I 2005 er det samlet avsatt 6,1 mill. kr. til lokale samlivskurs og utviklingstiltak.

En interdepartemental arbeidsgruppe har gjennomgått regelverket for selvstendig næringsdrivende i forbindelse med svangerskap, fødsel og omsorg for små barn. Barne- og familiedepartementet arbeider med et høringsnotat med utgangspunkt i dette arbeidet.

St.meld.nr. 40 (2001-2002) Om barne- og ungdomsvernet ga en helhetlig gjennomgang av barnevernet, inkludert fylkesnemnda for sosiale saker, og inneholdt om lag 70 tiltak.

Utgangspunktet for barnevernet generelt og for meldingen er at der hjemmet ikke makter å ivareta sine omsorgsoppgaver, har samfunnet en særlig plikt til å tilrettelegge ordninger som sikrer at alle barn får gode omsorgs- og oppvekstvilkår. Meldingen fokuserer på forebyggende familiearbeid og innebærer en ytterligere dreining av barnevernet i retning av tidlig og helhetlig hjelp til beste for barnet og familien. Først når hjelpetiltakene i hjemmet ikke fører til god nok omsorg for barnet, er det aktuelt med tiltak utenfor hjemmet. Meldingen legger til grunn at samarbeid mellom ulike miljøer som arbeider med vanskeligstilte barn og foreldrene deres, er en forutsetning for et helhetlig, koordinert og godt tjenestetilbud.

Barne- og familiedepartementet arbeider med sikte på en stortingsmelding om ensliges levekår. I første omgang gjennomføres en utredning der formålet er å kartlegge mest mulig om ensliges situasjon.

Likestilling og likeverd

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil sørge for at det offentlige tar et større ansvar for å bidra til likelønn mellom kvinner og menn

Dette er gjort

Barne- og familiedepartementet har finansiert og avsluttet et treårig prosjekt hvor arbeidsvurdering som virkemiddel for å oppnå likelønn er undersøkt. Forsøket har tatt utgangspunkt i erfaringer fra 15 virksomheter i både offentlig og privat sektor. Forsøket viste at arbeidsvurdering kan være et effektivt virkemiddel for å identifisere lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Selv om resultatene viser at det innad i virksomhetene var lite systematiske forskjeller i lønn mellom kvinner og menn i stillinger av lik verdi, hadde 14 av virksomhetene enkelte

stillinger med betydelige lønnsavvik.

Lov om likestilling ble endret ved vedtak 29. april 2002 og likelønnsbestemmelsen i § 5 ble styrket gjennom en presisering av at kravet om lik lønn for arbeid av lik verdi gjelder uavhengig av om arbeidene tilhører ulike fag eller tilhører ulike tariffavtaler. Arbeidets verdi skal avgjøres etter en vurdering av kompetanse og andre relevante faktorer som er nødvendig for å utføre arbeidet, som anstrengelse, ansvar og arbeidsforhold.

Norge har ledet et prosjekt om likelønn under EUs 5. likestillingsprogram (2001-2005) i 2002.

Samarbeidsregjeringen vil bidra til økt fleksibilitet i arbeidslivet slik at det blir enklere å kombinere omsorgsansvar og karriere.

Selvstendige næringsdrivende kvinner fikk fra 1. juli 2003 rett til svangerskapspengene.

I løpet av 2002, 2003 og 2004 er antall heltidsplasser i barnehage økt med om lag 27 400. I samme tidsrom har om lag 20 400 flere barn fått plass i barnehager. Dekningsgraden for barn mellom 1 og 5 år var ved utgangen av 2004 72,1 % mot 63,3 % ved utgangen av 2001.

I gjennomsnitt fullfinansierer staten de offentlige utgiftene til nye barnehageplasser av normal standard gjennom et investeringstilskudd, et øremerket driftstilskudd og skjønnsmidler til kommunene.

Samarbeidsregjeringen vil styrke rekruttering av kvinner til ledende stillinger.

Lov om å endre almannsforordningen slik at det stilles krav om 40 % styrerepresentasjon av begge kjønn, er vedtatt. Bestemmelsen skal tre i kraft tidligst høsten 2005, og bare dersom næringslivet ikke sørger for oppnåelse av målet før den tid. Bestemmelsen gjelder for statseide selskaper fra 1.1.2004.

Det avholdes nå jevnlig kontaktmøter mellom nærings- og handelsministeren og de viktigste arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene for å få til styrket samarbeid og for at partene i felleskap skal foreslå og iverksette tiltak som gjør at man på frivillig basis når målet om 40 % kvinneandel innen fristen.

Regjeringen har gjort vedtak om minst 40 % representasjon av begge kjønn i lederstillinger i statlig sektor innen 2006. Det har vært en jevn øking i andelen kvinnelige ledere i staten, fra 29 % i 2001 til 35 % ved inngangen til 2005. Det er imidlertid store variasjoner nivåene imellom og også mellom de ulike sektorene.

Flere prosjekter er igangsatt for å øke andelen kvinner på toppledernivå, bl.a. et mentorprogram for kvinner, et prosjekt for å forbedre rekrutteringsprosedyrene samt et forsøksprosjekt for å fremme mobiliteten blant ledere i statsforvaltningen.

Likestillingsloven inneholder nå krav til både aktivitet og rapportering. Regjeringen arbeider for å sikre at statlige

virksomheter utarbeider gode likestillingsredegjørelser.

Samarbeidsregjeringen vil bekjempe tvangsekteskap og kjønnslemlesting.

Ved lov 4. juli 2003 nr. 76 ble det gjort straffbart å inngå ekteskap med personer under 16 år. Medvirkning straffes også. Det er tatt inn et eget straffebud i straffeloven § 222 annet ledd om tvangsekteskap. Strafferammen er 6 år, og medvirkning rammes også. Dessuten er påtalen gjort ubetinget offentlig i alle saker om tvang og trusler. Lovendringen fulgte opp Regjeringens forslag i Ot.prp.nr. 51 (2002-2003).

Regjeringen la i april 2002 frem dokumentet "Fornytt innsats mot tvangsekteskap". Dokumentet inneholder 30 tiltak og berører mange departement. Sentralt i arbeidet står tiltak for å hjelpe ungdom som er i en kritisk situasjon pga. tvangsekteskap, endringer i ulike lover og regelverk, tiltak innen utdanningsområdet, kompetanseheving i offentlig sektor og informasjon og holdningsskapende arbeid. Informasjonstelefonen om tvangsekteskap som drives av Oslo Røde Kors Internasjonale Senter på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet er et sentralt element i virksomheten. Planen er fulgt opp med bevilgninger og tiltakene i planen er i hovedsak gjennomført.

Regjeringen har lagt vekt på å opprettholde beredskap i enkelt saker for ungdom som er kommet i en vanskelig situasjon og trenger rask bistand. Bevilgninger er gitt til flere organisasjoner /sentre samt at det er etablert en ordning gjennom Husbanken om disponible leiligheter for de unge som må flytte til en hemmelig adresse. Barne- og familiedepartementet driver fortløpende et informasjonsarbeid overfor de største byene i håndtering av slike krisesaker. Departementet har i tillegg tildelt en rekke organisasjoner midler til å drive informasjons- og holdningsskapende arbeid overfor egne grupper for å bekjempe tvangsekteskap.

I mai 2002 presenterte Regjeringen en samlet innsats mot kjønnslemlestelse. Innsatsen er en konkretisering og utvidelse av handlingsplanen fra desember 2000 gjennom 33 tiltak. Sentralt i arbeidet står utvikling av metoder og virkemidler for å nå berørte grupper og kompetanseheving av offentlige etater. Dette skjer bl.a. gjennom skolering av ressursgrupper, utarbeidelse av kurspakker og målrettet informasjon.

Handlingsplanen utløp pr. 31.12.04 og med dette var også OK-prosjektet for omsorg og kunnskap om kvinnelig omskjæring avsluttet. Dette prosjektet har stått for en stor del av implementeringen av handlingsplanen. Innsatsen vil fortsette selv om prosjektet er avsluttet. Deler av prosjektets arbeid er evaluert av Norsk institutt for by- og regionforskning. I arbeidet fremover vil erfaringene fra den treårige innsatsen bli ført videre gjennom myndighetenes ordinære strukturer. Helse- og omsorgsdepartementet og Sosial- og helsedirektoratet vil i fortsettelsen inneha det nasjonale ansvaret for vedlikehold og videreutvikling av kunnskapen om kjønnslemlestelse. Fylkesmennene vil ha pådriveransvaret for det behandlende og forebyggende arbeidet i kommunene. De regionale

helseforetakene vil ivareta den kliniske delen av arbeidet. Det nasjonale koordineringsarbeidet som Barne- og familiedepartementet har hatt ansvar for vil bli opprettholdt og heretter skje i regi av helsemyndighetene.

Regjeringen har lagt frem forslag til flere endringer i lover og forskrifter som skal bidra til å avverge at barn og unge jenter blir omskåret. For å sikre et bedre vern for jenter som kan bli utsatt for kjønnslemlestelse, har Stortinget vedtatt en ny bestemmelse i lov om forbud mot kjønnslemlestelse. Bestemmelsen innebærer at nærmere bestemte yrkesgrupper har en plikt til å avverge en planlagt kjønnslemlestelse som de får kunnskap om. Bestemmelsen gjør unntak fra lovpålagt taushetsplikt for de yrkesgrupper som omfattes av avvergelsesplikten. Sosial- og helsedirektoratet har utarbeidet en veileder for å gi informasjon om avvergelsesplikten og råd om hvordan den enkelte yrkesutøver og ansatte skal handle for å oppfylle avvergelsesplikten.

Samarbeidsregjeringen vil vurdere behov for endringer av praksis, forskrifter og lov for å beskytte mot kjønnsbasert forfølgelse.

Det er innført en refleksjonsperiode for ofre for menneskehandel.

Det er utarbeidet en handlingsplan mot handel med kvinner og barn.

Det ble i 2002 vedtatt endringer i reglene om besøksforbud for å styrke situasjonen for ofre for vold i hjemmet. Endringen i straffeprosessloven § 222 a innebærer blant annet at et besøksforbud kan omfatte overgriperens hjem. Selv om bestemmelsen er kjønnsnøytral, vil den i første rekke gi beskyttelse til kvinner, siden det er flest kvinner som utsettes for familievold.

Samarbeidsregjeringen vil bidra til å bedre de homofile og lesbiskes levekår, motvirke diskriminering, og arbeide for å redusere den høye selvmordsraten blant unge.

To nye kapitler i arbeidsmiljøloven om likebehandling i arbeidslivet trådte i kraft 1. mai 2004. Det er innført forbud mot både direkte diskriminering, indirekte diskriminering, trakassering og mot forskjellsbehandling. Brudd gir arbeidstaker som mener seg krenket, rett til å kreve erstatning både for økonomisk tap og ikke-økonomisk tap (oppreisning) gjennom rettsapparatet. Diskriminering på grunn av seksuell orientering omfattes av forbudet.

I arbeidet for å hindre diskriminering, fremme likebehandling og respekt for homofile og lesbiske i samfunnet er Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH) tildelt 2 mill. kr. årlig i driftsstøtte. Støtten går bl.a. til en egen ungdomssekretær.

LLH har også fått støtte til et eget antidiskrimineringsprosjekt. Dette er nå under evaluering.

Organisasjonene som ble tildelt midler til ulike informasjonstiltak i kjølvannet av stortingsmeldingen Levekår og livskvalitet for lesbiske og homofile i Noreg har levert rapporter fra arbeidet. Disse vil bli sammenstilt av LLH og organisasjonen

ble i 2004 tildelt 60 000 kr. til dette formålet. Rapporten vil etter planen overleveres Barne- og familiedepartementet i juni 2005.

Samarbeidsregjeringen vil fremme en ny lov mot etnisk diskriminering.

Regjeringen har fremmet forslag om ny lov mot diskriminering, herunder etnisk diskriminering som er vedtatt av Stortinget. Vernet mot etnisk eller religiøs diskriminering er styrket gjennom denne loven.

Regjeringen la i juli 2002 frem en handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Her foreslås en rekke konkrete tiltak for bekjempelse særlig av hverdagskriminalitet. Planen omfatter tiltak rettet mot arbeidsliv (klausuler om ikke-diskriminering for statlige leverandører, resultatmål om at 60 % av registrert arbeidsledige innvandrere skal i jobb), knyttet til offentlige tjenester (bl.a. økt rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til offentlige yrker, (som politi og undervisning), tiltak innenfor utdanningssektoren (læremidler, kompetanseutvikling med hensyn til et flerkulturelt samfunn) og lovforbud mot diskriminering på boligmarkedet. Tiltakene skjer i samarbeid med en rekke departementer.

Stortinget har vedtatt å opprette et nytt felles organ mot diskriminering og for likestilling, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Bakgrunnen for dette er at alle former for diskriminering og metoder for å bekjempe disse har fellestrekk, uavhengig av grunnlaget for diskrimineringen. Et felles håndhevingsapparat vil gi et bredere og mer robust fagmiljø som kan tilby bedre bistand til brukerne, både enkeltpersoner som opplever diskriminering og virksomheter som ønsker veiledning i hvordan man driver likestillingsarbeid. Det eksisterende likestillingsombudet, Likestillingssenteret og SMED skal inn i det nye organet.

Forbrukerpolitikk

Sem-dokumentet:

Forbrukerne må ha rett til beskyttelse mot urimelig adferd fra leverandører og produsenter av varer og tjenester, så vel private som offentlige, og digitale som på tradisjonelle handelsarenaer.

Dette er gjort

Omorganisering og modernisering av Forbrukerrådet er gjennomført for bedre å ivareta forbrukernes interesser og rettigheter:

- organisasjonen er gitt en friere stilling
- de tidligere fylkeskontorene er omdannet til 10 mer slagkraftige regionkontorer,
- det er utviklet et bedre servicetilbud, blant annet gjennom et nytt telefonsystem som gir kortere ventetid, og utvidede tjenester på nettportalen.

En ny forbrukerkjøpslov trådte i kraft 1. juli 2002. Loven har regler tilpasset kjøp mellom næringsdrivende og forbrukere.

Justisdepartementet oppnevnte en arbeidsgruppe som har vurdert om det er behov for forbrukervernregler for strømkontrakter, og som har utarbeidet forslag til slike regler.

Rapporten ble avgitt i februar 2004 og har vært på høring.

Nye regler om bruk av nettbank og annet fjernsalg av finansielle tjenester vil tre i kraft 1. oktober 2005 (endringer i angrerettloven). Reglene vil særlig styrke forbrukernes stilling ved handel over landegrensene.

Den nye konkurranseloven styrker forbrukerhensynet, og en styrking av konkurransetilsynet sikrer en sunn og god konkurranse til fordel for forbrukerne.

Netthandel bør sidestilles med andre handelsformer i lovverket.

Den elektroniske markedsplassen for offentlige innkjøp kom i gang fra juli 2002. eNorge 2005-planen inneholder tiltak for å implementere e-handelsløsninger i så vel offentlige som forbrukerinnkjøp.

Stortinget vedtok våren 2003 Regjeringens forslag om ny lov om visse sider ved elektronisk handel, som trådte i kraft 1. juli 2003. Denne loven supplerer og presiserer det generelle regelverket på e-handelsområdet, og legger dermed forholdene bedre til rette for e-handel som handelsform.

14 ledende leverandører av eID og e-signatur i Norge er ved hjelp av staten blitt enige om bruk av felles standarder som forenkler bred bruk av eID/e-signatur i samfunnet.

Ved lov 20. februar 2004 nr. 8 ble det i loven tilføyd bestemmelser om ansvarsfrihet for enkelte tjenesteytere, bl.a. for tekniske mellommenn. I forslag til nytt regelverk (høringsfrist juni 2005) foreslår Regjeringen at elektronisk kommunikasjon i alle ledd av innkjøpsprosessen sidestilles med tradisjonell kommunikasjon og at oppdragsgivere kan gjennomføre full-elektroniske innkjøpsprosesser. Det kommer dessuten regler om bruk av parallelle rammeavtaler og åpnes for elektroniske auksjoner som del av valgt anskaffelsesprosedyre.

Justisdepartementet har fått utredet behovet for kontraktsrettslig lovregulering av avtaler om erverv av digitale ytelser mot betaling der erververen er forbruker. Det er også utarbeidet forslag til slike regler. Arbeidet ble ferdigstilt i januar 2004, og rapporten har vært på høring.

Regjeringen foreslo i Ot.prp.nr. 74 (2004-2005) enkelte endringer i lov om elektronisk signatur som skal bidra til å øke tilliten til og bruken av elektroniske signaturer i samfunnet. Forslaget inneholder en forskriftshjemmel som åpner for at det kan etableres forskjellige godkjenningsordninger for tilbydere av elektroniske signaturer. Endringsforslaget vil bl.a. utgjøre den overordnede lovtekniske rammen for en sidestilling av fysisk og elektronisk legitimasjon etter hvitvaskingsregelverket.

Markedsførere må innhente samtykke hos hver mottaker for masseutsendelse av

Ivaretatt i markedsføringsloven § 2b som sier det er forbudt å sende reklame på e-post til forbrukerne uten samtykke.

reklame pr. e-post.

Samarbeidsregjeringen vil opprettholde en restriktiv linje for reklame rettet mot barn og unge. Det er spesielt viktig at skolen ikke blir en arena for markedsføring og kommersialisering.

Bestemmelsen fikk sin nåværende form 1. februar 2005.

Barne- og familiedepartementet la i april 2003 frem tiltaksplanen "Nei til kommersielt press mot barn og unge". Oppfølgingen så langt har vært konsentrert om:

- Å etablere debatt og konstruktiv dialog med annonsører, reklamebransjen, media, idrettens organisasjoner, utdanningsinstitusjoner o.a. om temaet kommersiell påvirkning av mindreårige.
- Utvikle læremidler, samt fremme informasjon og undervisning rettet mot barn og unge om forbrukeremner, og om reklamens påvirkning og idealer. Det er særlig lagt vekt på fagdager for lærerstudenter og etterutdanningskurs for lærere, på å utvikle undervisningsmateriell på nettet og på å lage et diskusjonsopplegg for foreldremøter om barns forbruk, moter og kjøpepress – som vil bli lansert høsten 2005.
- Under tiltaksplanen er det i samarbeid mellom Forbrukerombudet og Datatilsynet utformet retningslinjer for innhenting og bruk av mindreåriges personopplysninger. Forbrukerombudet har videre, i samarbeid med de store teleoperatørene, utformet retningslinjer for markedsføring og salg av såkalte mobile innholdstjenester, og i samarbeid med idrettens organisasjoner retningslinjer for markedsføring overfor mindreårige i idretten.

Det er tatt initiativ til å få utarbeidet en veileder for hvordan reklame og kommersielt press i skolen kan håndteres, og til å få utredet hvordan en eventuell lovbestemmelse om dette kan utformes.

Reglene om foreldres samtykke for registrering av barn i bedrifters eller organisasjoners registre, må også praktiseres på Internett.

Før en bruker personopplysninger må samtykke innhentes i henhold til personopplysningsloven. Dette gjelder også på Internett. Personopplysningsloven skal etterkontrolleres i 2005.

Samarbeidsregjeringen vil foreta en løpende vurdering av de helsemessige konsekvensene ved bruk av genmodifisert mat. Det vil bli lagt til rette for merkeordninger i tråd med dette.

Norge har totalforbud mot genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer som inneholder gener som koder for antibiotikaresistens når disse genene er satt inn ved genmodifisering.

I Norge må all genmodifisert mat være forhåndsgodkjent før den kan frembys eller markedsføres. Ingen genmodifiserte næringsmidler er pr dags dato godkjent i Norge.

Utviklingen følges nøye, spesielt innenfor EU-systemet.

Mattilsynet har fått i oppdrag å lage nasjonale regler for godkjenning av genmodifisert fôr, samt å revidere reglene for godkjenning, merking og sporbarhet av GMO. Mattilsynet har også fått i oppdrag å lage regler for å hindre utilsiktet innblanding av GMO i landbruksproduksjon.

Kapittel 6: Kulturpolitikk, kirken og frivillige organisasjoner

Mangfoldig kulturliv

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen ønsker en sterkere satsing på kunst og kultur i det offentlige rom, i skolen og på arbeidsplassen. Det er viktig at interessen og engasjementet for kunst og kultur stimuleres lokalt og vokser frem nedenfra.

Nye kunst- og kulturformer må ha de samme mulighetene for støtte som tradisjonelle kulturelle uttrykk. Det er viktig for å sikre vitaliteten og spennvidden i kulturlivet, og den offentlige kulturpolitikken skal bidra til dette. Kulturpolitikken må støtte frittstående kulturarbeidere og kunstnere, kulturbedrifter og institusjoner.

Den offentlige kulturinnsatsen skal gi et tilbud som er tilgjengelig for folk i hele landet. Hele spekteret av lokale kulturytringer, innvandrerkultur og andre minoritetskulturer må støttes aktivt.

Dette er gjort

Regjeringen har lagt frem St.meld.nr. 38 (2002-2003) Den kulturelle skolesekken, som omhandler målsetningene og utviklingsplanene for satsingen. Et sentralt budskap i meldingen er at Den kulturelle skolesekken ikke skal underlegges sterk sentral styring, men gi rom for mange lokale varianter og prioriteringer.

Det er foretatt en evaluering av utsmykkingsordningen for statlige bygg. Det er videre arrangert en nordisk konferanse om utsmykking av det offentlige rom (arrangert av Utsmykkingsfondet).

Regjeringen ser arbeidsstipend for kunstnere som et viktig kulturpolitisk virkemiddel og legger til rette for dette, bl.a. ved at det over tid foretas en viss omprioritering fra garantiinntekter til arbeidsstipend. I 2003 ble det gjennomført 12 nye arbeidsstipend, hvorav 10 er omprioriteringer av garantiinntekter og 2 finansiert med friske midler. I 2004 ble det innført 10 nye arbeidsstipend, hvorav fem er omprioriteringer av garantiinntekter og fem er finansiert med friske midler.

I St.meld.nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk frem mot 2014 (Kulturmeldingen) fremheves særlig det frie kunstfeltets betydning, i tillegg til at de eksisterende institusjonenes rammevilkår må sikres.

Alle tilskudd til formål som spesifikt tar sikte på å fremme kulturelt mangfold under Kultur- og kirkedepartementets budsjett er f.o.m. 2002 samlet under Norsk kulturråd.

Mosaikk, Kulturrådets utviklingsprogram for kunst og det flerkulturelle samfunnet, i perioden 1998-2001, ble avviklet som eget program f.o.m. 2002. Samtidig ble programmets målsetning, å fremme kulturelt mangfold på kunst- og kulturområdet, innarbeidet som satsingsområde i de ulike fagutvalgenes ordinære arbeids- og ansvarsområder. I Kulturmeldingen er kulturelt mangfold et bærende element.

Regjeringen fikk i 2004 gjennomslag for opprettelsen av Romanifolkets fond, som en kollektiv oppreisning for de overgrep som romanifolket/taterne er blitt utsatt for.

Regjeringen har innført Samefolkets dag, 6. februar, som offisiell flaggdag.

Regjeringen har økt tilskuddet til Norske Kveners Forbund med 40 %.

Regjeringen vedtok i april 2005 å anerkjenne kvensk som eget språk med vern på nivå II i henhold til den europeiske minoritetsspråkpakten.

Samarbeidsregjeringen vil verne og holde i hevd våre to norske skriftspråk, og beholde norsk skriftkultur som en bærebjelke i vårt kulturliv.

Etter forslag fra Samarbeidsregjeringen i Ot.prp.nr. 95 (2001-2002) har Stortinget opphevet den såkalte tilnærmingsparagrafen i lov om Norsk språkråd og dermed satt et endelig punktum for den tidligere samnorskpolitikken. Det legges dermed til grunn at nynorsk og bokmål skal bestå på varig basis som selvstendige og markante varianter av norsk skriftspråk.

1. januar 2005 ble det gjennomført en organisatorisk omdanning av Norsk språkråd. Interimstyret har ansvaret for utarbeidelsen av et språkpolitisk strategidokument og å utrede en permanent organisasjons- og styringsordning for den nye institusjonen. Siktemålet er at det hele er på plass fra 1. januar 2006.

Samarbeidsregjeringen vil vurdere støtten til kulturformål både gjennom konkrete bevilgninger over statsbudsjettet og gjennom stimuleringsordninger som f.eks. ulike skatteincentiv.

Regjeringen har i budsjettet for 2005 økt fradraget for skattefrie gaver til 12 000 kr., noe som vil ha stor betydning for de frivillige organisasjonene.

Den organisatoriske delen av storsatsingen Nasjonalmuseet for kunst er realisert i henhold til planer og intensjoner. Museet omfatter virksomhetene til fem tidligere institusjoner innenfor visuell kunst. Dermed har man skapt en kunsthøgskolelig slagkraftig institusjon som skal drive et aktivt og mangfoldig formidlingsarbeid for bildekunst, arkitektur og design. Planarbeidet for å løse de store bygningsmessige utfordringene for museet er nå kommet så langt at plan- og designkonkurranse planlegges avholdt høsten 2005.

Samarbeidsregjeringen mener det er viktig å opprettholde allmennkringkastere med klare kulturforpliktelser overfor norsk språk og identitet. NRK bør være reklamefri. NRK har som statseid og reklamefri kringkaster et særlig ansvar for et variert programtilbud. NRK bør fortsatt ha lisens som sin dominerende inntektskilde, men andre inntektskilder bør vurderes for å møte nye utfordringer.

Kultur- og kirkedepartementet har presisert og utdypet NRKs allmennkringkastingsoppdrag ved å endre selskapets vedtekter i juni 2004. I budsjettet for 2003 ble NRK tatt inn i momssystemet med full fradragrett på inngående mva og 12 % mva på kringkastingsavgiften. NRKs økonomiske rammevilkår ble styrket med ca. 4 %. Fra 2004 ble mva på lisensen redusert til 7 %.

For de riksdekkende reklamefinansierte radiokonsesjonene, Kanal 24 og P4, la departementet vekt på kulturforpliktelsene i søknadene.

Regjeringen foreslo i Ot.prp.nr. 76 (2004-2005) endringer i kringkastingsloven som blant annet medfører strengere regler for skjult reklame. Stortinget sluttet seg til dette.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomføre en

Sammensmeltingen av data-, tele- og medieteknologi er en

bred studie av utfordringene innenfor sammensmeltingen av data, telefoni og medieteknologi samt konkurranseforholdet mellom innholdsleverandør og teknologiselskaper. Målet er å legge til rette for langsiktige politiske beslutninger og å stimulere nyskaping og næringsutvikling.

For å sikre mangfold og konkurranse i mediene vil Samarbeidsregjeringen arbeide for størst mulig etableringsfrihet i medienæringen. Overvåkingen av konkurransen i medienæringen overlates til Konkurransetilsynet.

Idretten er en folkebevegelse som aktiviserer mange barn, unge og voksne. Samarbeidsregjeringen vil legge til rette slik at både breddeidretten og toppidretten skal ha gode vilkår.

Sikre en egen kulturformidlingsordning i skolen, styrke de lovfestede musikk- og kulturskolene og satse på lokale og regionale kulturbygg.

Styrke rettighetsvernet for åndsverk. Spesielt er det viktig med klare retningslinjer for nettbruk og andre nye medier.

Forbedre innkjøpsordningen for fonogrammer og se på ulike muligheter for skattefradrag for næringslivet ved kunstkjøp og sponsering av kulturaktiviteter.

Opprette et kulturminnefond som bygger på et samarbeid mellom privat og offentlig kapital for å styrke arbeidet med bevaring

kontinuerlig prosess. Utfordringene er så langt behandlet i studier og rapporter, og også innarbeidet i regelverk. Fellesforum for ehandel utga sommeren 2003 rapporten "On the house or pay to play" som bl.a. omhandlet utfordringer og konsekvenser knyttet til sektorsammensmeltingen. Dette har også vært et viktig element i arbeidet med etableringen av et nytt regelverk for elektroniske kommunikasjoner.

Regjeringens forslag om å slå sammen Statens filmtilsyn, Statens medieforvaltning og Eierskapstilsynet til et nytt tilsyn, Medietilsynet, er vedtatt i Stortinget. Medietilsynet er etablert som egen institusjon fra og med 1. januar 2005. Dette tilsynet skal ivareta viktige målsettinger som ytringsfrihet og mediemangfold. Konkurransetilsynet har ansvar for tilsyn med konkurranseforholdene også i medienæringen, i henhold til konkurranseloven.

Regjeringen foreslo i Ot.prp.nr. 81 (2003-2004) endringer i lov om eierskap i mediene. Regjeringen fikk tilslutning i Stortinget til bl.a. å heve grensen for nasjonalt eierskap fra 33 % til 40 %, og å innføre regionale eierbegrensninger.

Direkte tilskudd til lokale lag og foreninger er styrket.

Tilskuddet til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite er styrket med særlig vekt på barne- og ungdomsidretten.

Prosjektet "Den kulturelle skolesekken" innebærer en økt satsing på formidling av kunst og kultur til grunnskoleelever. 160 mill. kr. av spillemiddeloverskuddet er fordelt i 2005.

Ved behandlingen av Kulturmeldingen sluttet Stortinget seg til et forslag om en ny desentralisert ordning for tilskudd til kulturhus og en ny ordning for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. I 2005 blir 120 mill. kr av spillemiddeloverskuddet fordelt til bygging av kulturlokaler lokalt og regionalt.

Regjeringen foreslo i Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) endringer i Åndsverksloven hvor disse perspektivene er ivaretatt. Ved behandlingen av saken i Stortinget svekket opposisjonspartiene bl.a. gjennom en rekke flertallsmerknader rettighetsvernet for åndsverk.

I kulturbudsjettet for 2004 ble innkjøpsordningen for fonogrammer styrket med 3 mill. kroner. Ordningen er i 2005 på 9,8 mill. kroner.

I RNB 2005 foreslo Regjeringen å doble kulturminnefondet fra 200 mill. kr. til 400 mill. kroner. Stortinget sluttet seg til

av kulturminner. Vern av historiske minnesmerker er av avgjørende betydning for å forstå norsk kulturarv og historie.

forslaget.

Opprettholde en ordning med direkte statlige overføringer til aviser og publikasjoner som har svak økonomi og konkurransekraft for å bidra til å opprettholde mangfold og bredde i norsk presse.

Pressestøtten er videreført. Ordningene som ble innført i 2002, med økt tilskudd til de minste avisene i ordningen for å kompensere bortfall av annonseinntekter som følge av omleggingen av statens annonseregulering, er innarbeidet i forskriften om produksjonstilskudd.

Regjeringen har økt støtten til den kvenske avisen Ruijan Kaiku.

Støtte samisk kultur gjennom å styrke det samiske forskningsmiljøet ved Universitet i Tromsø og ved Den samiske høyskolen i Kautokeino og støtte samisk kultur, bl.a. utgivelse av litteratur og aviser på samisk språk.

Dette er fulgt opp bl.a. i St.meld.nr. 34 (2001-2002) Om samisk høyere utdanning og forskning. Norges forskningsråds program for samisk forskning ble styrket med 3 mill. kr. i budsjettet for 2003.

Fra og med budsjettåret 2002 er alle statlige midler over Kultur- og kirkedepartementets budsjett til ulike samiske kulturtiltak samlet under én post. Unntatt er pressestøtten og samisk bibliografi. Samtidig med opprettelsen av posten ble det lagt inn en mindre økning i bevilgningen. Midlene overføres som en samlet sum til Sametinget, som har fått ansvaret for fordeling av midlene.

Det er åpnet et eget kompetansesenter for urfolk i Kautokeino.

Regjeringen har fullfinansiert utgifter til tospråklighet i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er også etter initiativ fra Norge innført en egen Nordisk samisk språkpris.

Alle statlige etater er pålagt å vurdere behovet for å legge til rette for samisk språk i IT-sammenheng. Regjeringen støtter også utvikling av korrekturprogrammer for samisk språk i tillegg til at det er gitt støtte til en rekke enkeltprosjekter for å styrke samisk språk.

Ha en større satsing på idrettsanlegg som er tilpasset behovet til dagens barn og unge. Tippemidlene bør i større grad kanaliseres til steder med stor underdekning på anlegg.

I Kultur- og kirkedepartementets nye anleggspolitiske program er det blant annet gitt ekstra tilskudd til pressområder der det er en underdekning av idrettsanlegg. I tillegg er det gitt tilskudd til enkelte særlig kostnadskrevende idrettsanlegg. Spillemidler til ordinære idrettsanlegg og nærmiljøanlegg i kommunene blir likevel prioritert.

Videreføre arbeidet med bygging av opera i Bjørvika som et viktig nasjonalt kulturløft.

Byggearbeidet startet opp i 2003. Fremdriftsplanen er fulgt slik at operaen vil stå ferdig i 2007 med åpningsforestilling i 2008.

Forenkle kulturlivets rapporterings- og skjemavelde.

En del strukturendringer vurderes. Det arbeides med forenklinger i økonomireglementet som også vil føre til mindre rapportering innenfor kulturlivet.

Styrke de frivillige organisasjonene

Sem-dokumentet:

Frivillige organisasjoner har lange historiske tradisjoner og representerer viktige verdier. For Samarbeidsregjeringen er det viktig at de frivillige organisasjonene gis gode og stabile økonomiske betingelser.

Lokal- og nærmiljøet er en viktig arena for frivillige organisasjoner. De frivillige organisasjonene er også en viktig sosial møteplass, der samvær og deltakelse har en egenverdi ut over organisasjonenes primære formål. Organisasjonene er viktige for utviklingen av demokrati og deltakelse i samfunnet, så vel som for produksjon av tjenester. Frivillige organisasjoner har en verdi i seg selv og utgjør både et alternativ og et supplement til det offentlige tjenestetilbudet. De frivillige organisasjonene må sikres tilstrekkelige økonomiske ressurser og rammevilkår som stimulerer til innsats, uten at det offentlige legger føringer på deres virksomhet.

Foreta en opprydning i de offentlige støtteordningene for å sikre "Et enklere frivillighets-Norge". Små lag og foreninger må kunne drive tilnærmet skjemafritt.

At en større del av offentlige midler til frivillige organisasjoner skal være driftsmidler i stedet for prosjektstøtte, slik at forutsigbarhet og kontinuitet sikres.

Dette er gjort

Endringen av tippenøkkelen har gitt kultur- og idrettsorganisasjonene bedre rammebetingelser.

Regjeringen har vedtatt en midlertidig bestemmelse som åpner for at offentlige oppdragsgivere kan velge å kjøpe helse- og sosialtjenester direkte fra ideelle organisasjoner.

Regjeringen fikk i RNB 2005 gjennomslag for en styrking av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner med til sammen 46,5 mill. kr. I 2005 er den totale tildelingen på 169,3 mill. kroner.

Regjeringen har vedtatt at Kultur- og kirkedepartementet skal ha et overordnet ansvar for samordning av statlig politikk overfor frivillige organisasjoner. Dette innebærer bl.a. at departementet skal legge til rette for arenaer for økt bevisstgjøring, erfaringsutveksling og kontakt med frivillige organisasjoner.

Koordineringsutvalget for departementenes forhold til frivillige organisasjoner, hvor ti departementer har deltatt, har arbeidet for å øke bevisstheten i departementene om sentrale problemstillinger i forholdet mellom staten og de frivillige organisasjonene. Utvalget har utarbeidet en rapport med fokus på forvaltning av tilskudd til frivillige organisasjoner og muligheten for å utvikle en helhetlig frivillighetspolitikk.

Regjeringen arbeider med å opprette et eget frivillighetsregister. Målet er å få til en ordning som kan forenkle administrative oppgaver for frivillig sektor og for de offentlige aktørene på området.

Barne- og familiedepartementet fastsatte i desember 2002 et nytt og forenklet regelverk for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. Forskriften har gjort det enklere å søke om statstilskudd.

Prosjektstøtten, som tidligere var en del av Barne- og familiedepartementets tilskuddsordning til de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene, ble avviklet i forbindelse med nytt regelverk i desember 2002.

Med den nye forskriften vil små organisasjoner, med begrenset grunnlag for rekruttering, få mer stabile driftsinntekter. I tillegg vil et nytt etableringstilskudd gjøre det lettere å etablere en organisasjon.

	Ved endringene i forhold til spill og lotterier ble det understreket at spilleinntekter også i fremtiden skal være frie midler for samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner.
<i>Øke fradraget for bidrag til frivillige organisasjoner til 12.000 kr.</i>	I budsjettet for 2005 ble skattefradraget for gaver til frivillige organisasjoner økt fra 6 000 kr. til 12 000 kroner.
<i>Fremme en melding om spill og lotterier med sikte på en avveining mellom statens inntekter og nye inntektsmuligheter for de frivillige organisasjoner.</i>	Ot. prp.nr. 44 (2002-2003) er vedtatt av Stortinget og vil sikre organisasjonene forutsigbare rammebetingelser, samt sørge for nødvendig opprydding i automatmarkedet.
<i>Kompensere fullt ut de frivillige organisasjonene for de merkostnader momsreformen påfører dem.</i>	I RNB 2005 er det lagt frem forslag om endring av momskompensasjonsordningen og bevilgningen er økt for å sikre full kompensasjon.

En aktiv og uavhengig kirke

Sem-dokumentet:

Den norske kirke er en viktig nasjonal institusjon, som gir mennesker forankring i et stabilt verdigrunnlag. Den bidrar med verdier ut over det dagsaktuelle og materielle. Dette gjør Den norske kirke til en viktig aktør i samfunnsdebatten. Dens uavhengighet i åndelige spørsmål må respekteres og reformarbeidet med overføring av større ansvar til kirkelige organer bør fortsette. Når Bakkevig-utvalgets innstilling foreligger i 2002, er det naturlig at hele forholdet mellom kirke og stat tas opp til bred gjennomgang.

Det offentlige må legge til rette for gode arbeidsvilkår for frikirkesamfunnene.

Samarbeidsregjeringen vil ha like rettigheter for all religionsutøvelse innenfor rammen av norsk lov. Alle religioner må få reise sine gudshus, møtes med respekt, gis praktiske muligheter for sin religionsutøvelse og motta økonomisk tilskudd etter gjeldende regler. Dialogen i det offentlige rom mellom ulike religioner og livssyn øker forståelsen og toleransen i samfunnet og forsterker interessen for viktige verdispørsmål.

Legge frem for Stortinget en egen sak om istandsetting og fremtidig ivaretagelse av våre verneverdige kirkebygninger som en

Dette er gjort

Ved Kgl. res. 14. mars 2003 oppnevnte Regjeringen et utvalg til å utrede forholdet mellom stat og kirke.

Samarbeidsregjeringen har gjeninnført ordningen med arealtilskudd til privateide kirkebygg.

Regjeringen har fått gjennomslag for en trosopplæringsreform. I St.meld.nr. 7 (2002-2003) om Trusopplæring i ei ny tid, legger Regjeringen opp til en opptrappingsplan for trosopplæring. Tros- og livssynssamfunn vil få sin andel av midlene.

Regjeringen har styrket religionsdialoger ved å støtte dialogprosjekter gjennom Samarbeidsrådet og lokale prosjekter.

I St.meld.nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner har Regjeringen gått inn for at staten tar medansvar for å sikre ivaretagelsen av kirker som er fredet, dvs. middelalderkirkene.

helt sentral del av våre nasjonale kulturarv.

Kulturminnefondets grunnkapital skal bygges opp.

Det er for 2005 innført en rentekompensasjonsordning for vedlikehold av kirkebygg med en samlet låneramme på 500 mill. kr., som administreres av Husbanken.

Fremme forslag som sikrer avkastningen av Opplysningsvesenets fond og at fondets grunnkapital inflasjonsjusteres. Regjeringen vil vurdere å legge frem en melding som beskriver status for avhendelse av fondets samlede eiendommer.

Lovendring om inflasjonssikring av Opplysningsvesenets fond trådte i kraft 1. januar 2003 i samsvar med Regjeringens forslag i Ot. prp.nr. 97 (2001-2002).

Styret for Opplysningsvesenets fond har foretatt en gjennomgang av spørsmålet om utvidet salg av eiendommer. I samsvar med styrets anbefaling er det bestemt at gjeldende retningslinjer for salg av fondets eiendommer skal føres videre.

Styrke Den norske kirkes dåpsopplæring.

St.meld.nr. 7 (2002-2003) Trusopplæring i ei ny tid, om reform av dåpsopplæringen i Den norske kirke legger opp til en opptrapping av bevilgningene til trosopplæring til 250 mill. kr. i løpet av 5 – 10 år. Stortinget sluttet seg til hovedinnholdet i meldingen.

Kapittel 7: Utdanning og forskning

Sem-dokumentet:

Den enkelte skole bør få større frihet til å organisere undervisningen slik at man best mulig når målet om tilpasset opplæring for den enkelte elev.

Dette er gjort

I St. meld.nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring er det fremmet følgende forslag som Stortinget har sluttet seg til:

- Det utvikles nye læreplaner i alle fag i grunnsopplæringen, med klarere og mer forpliktende kompetansemål, og mindre styring av undervisningsmetodene.
- Det fastsettes fremdeles et samlet minstetimetall til opplæring som den enkelte elev har rett til å få, og som skoleeier har plikt til å gi. Det fastsettes timetall for alle fag på hovedtrinnene.
- Timetall for hele barnetrinnet fastsettes under ett.
- Skoleeier gis økt fleksibilitet i organisering og tilrettelegging av opplæringen ved at skoleeier kan disponere inntil 25 % av timetallet for tilpassing til den enkelte elev og til lokale forhold.
- Skolene oppfordres til å vurdere å etablere faste rammer for skoledagen.

Adgangen til å drive forsøk i skolen er liberalisert. Forsøk som har lokal tilslutning skal som hovedregel godkjennes.

Det er utarbeidet "Vær Aktiv-plakater" for bedre utnyttelse av handlingsrommet i skolen – samt veileder for lokal oppfølging av PISA-undersøkelsen.

Ot.prp.nr. 67 (2002-2003) om større lokal handlefrihet i grunnsopplæringen ble behandlet av Stortinget 12.6.2003 og innebærer at reglene for klassesdeling oppheves. I stedet for et maksimalt antall elever pr. klasse skal undervisningen organiseres i grupper som er pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig. Loven trådte i kraft 1.8.2003.

Det er et mål at lærere som underviser i teorifag på ungdomstrinnet har minst ett års faglig fordypning (20 vekttall) i sine undervisningsfag.

En ny allmennlærerutdanning er innført med sterkere vekt på spesialisering og faglig fordypning, samt femårige lærerutdanninger ved universitetene. Det er etablert tilbud om mastergrad for lærere ved flere høyskoler. Det er etablert stipend for lærere for å oppnå inntil ett års fordypning i norsk, samisk og matematikk.

I St.meld.nr. 30 (2003-2004) er det fremmet følgende forslag med relevans for faglig fordypning:

- Ressurser til videreutdanning innen bl.a. norsk, realfag og fremmedspråk prioriteres.
- 2. fremmedspråk gjøres obligatorisk som et praktisk fag på ungdomstrinnet og vurderingen i faget skal telle med ved opptak til videregående opplæring.
- De skolene som ønsker og har nødvendig kompetanse til å starte med opplæring i 2. fremmedspråk tidligere enn i

ungdomstrinnet (benevnt som studieretningsfag), gis adgang til dette.

- Det innføres programfag tidligere på ungdomstrinnet med utgangspunkt i læreplanene for fagene innenfor det enkelte utdanningsprogram i videregående opplæring. Programfagene utvikles lokalt.
- Det legges til rette for at fylkeskommuner og kommuner kan samarbeide om å tilby elever på ungdomstrinnet å ta fag fra videregående opplæring. Utdannings- og forskningsdepartementet vil vurdere erfaringene med sikte på å innføre dette som ordinær ordning.

Stortinget har sluttet seg til disse forslagene i meldingen.

Samarbeidsregjeringen vil sikre og fremme mangfoldet i skolen og mellom skolealternativer.

Privatskoleloven må forbedres, med sikte på en forenkling av kriteriene for godkjenning og en langt kortere saksbehandlingstid.

Samarbeidsregjeringen vil innføre et eget tilskudd for kapitalkostnader, og vurdere en økning av driftstilskuddet.

En mer liberal praksis og nye tidsbesparende rutiner for behandling av søknader om godkjenning av friskoler er innført. Et betydelig antall søknader er godkjent. Det er et mål at kurante søknader skal behandles i løpet av 3-4 måneder.

Ny lov om frittstående skoler, Ot.prp.nr. 33 (2002-03), trådte i kraft 1. oktober 2003. Loven innebar vesentlige endringer for frittstående grunnskoler. Kravet i den tidligere privatskoleloven om at skolen måtte være et religiøst eller et faglig-pedagogisk alternativ, er erstattet med et krav til kvalitet og innhold. Det er gitt en rett til godkjenning for søkere som fyller lovens krav. Friskolenes organisatoriske og pedagogiske uavhengighet er opprettholdt og understreket i friskoleloven. Loven åpner for å godkjenne internasjonale grunnskoler etter en skjønnsmessig vurdering.

En ny finansieringsmodell for frittstående grunnskoler, Ot.prp.nr. 80 (2002-03), trådte i kraft fra samme tidspunkt. Tilskuddet til frittstående grunnskoler skal i større grad baseres på kostnadene i offentlig skole i den kommunen der den frittstående skolen ligger. Dette vil gi en økt grad av prinsipiell likebehandling av offentlige og frittstående skoler.

Ot.prp.nr. 64 (2003-2004) inneholder blant annet forslag om at frittstående videregående skoler skal ha rett til godkjenning dersom de oppfyller kravene i loven. På samme måte som for grunnskoler stilles det krav til kvalitet og innhold. Lovforslaget åpner for at internasjonale videregående skoler kan godkjennes etter en skjønnsmessig vurdering. I proposisjonen er det også fremmet forslag om at frittstående videregående skoler kan kreve økte skolepenger gjennom et beløp fastsatt av departementet til dekning av husleieutgifter og kapitalkostnader.

Fra skoleåret 2005/2006 innføres en ordning med kapitaltilskudd som skal bidra til å dekke de frittstående skolenes husleie- og kapitalutgifter.

Samarbeidsregjeringen har som mål å trappe opp norsk forskningsinnsats til minst gjennomsnittlig OECD-nivå innen 2005. En vesentlig del av opptrappingen må skje i grunnforskningsmiljøene ved

I perioden 2002-2005 har det vært en samlet økning i de offentlige forskningsbevilgningene på ca. 3 mrd. kroner. I tillegg kommer effekten av skattefradragsordningen for FoU i bedriftene som gir en skattelette i 2005 på ca. 1,6 mrd. kroner.

institusjonene innenfor høyere utdanning. Bevilgninger til grunnforskning og forskerutdanning skal i større grad inngå i institusjonenes grunnbevilgning.

Forskningsbevilgningene til universiteter og høyskoler er økt med 1470 mill. kr. i perioden fra 2001 til 2005. Dette tilsvarer en realvekst på om lag 25 %. I tillegg er den grunnleggende forskning finansiert gjennom Norges forskningsråd styrket med 735 mill. kr. i perioden 2002-2005. Universiteter og høyskoler vil være mottakere av en stor andel av disse midlene. I budsjettet for 2005 ble det bevilget 86 mill. kr til nye doktorgradsstillinger.

Kvalitetsreformen i høyere utdanning er fullfinansiert ved en styrking av den årlige bevilgningen til universiteter og høyskoler på 1144 mill. kroner. Samlet er årlig bevilgning til universiteter og høyskoler økt med 3,8 mrd. kr. fra 2001 til 2005.

I St.meld.nr. 20 (2004-2005) "Vilje til forskning" foreslås det at den samlede forskningsinnsatsen øker til 3 % av BNP innen 2010, 1 % skal komme fra offentlige kilder.

Stortinget har vedtatt Regjeringens forslag om endringer i lov om retten til oppfinnelser som er gjort av arbeidstakere. Dermed legges det til rette for økt kommersialisering av forskningsresultater fra universiteter og høyskoler, jfr. Ot.prp.nr. 67 (2001-2002).

For å øke tilgangen på risikovillig kapital for innovative bedrifter ble det i budsjettet for 2005 bevilget 667 mill. kr. i ansvarlige lån og 167 mill.kr. til tapsfond for å opprette fire nye landsdekkende såkornfond (over Nærings- og handelsdepartementets budsjett).

I St. meld.nr. 20 (2004-2005) foreslås en ytterligere økning til brukerstyrt forskning, forsknings og utviklingskontrakter og FORNY- programmet. Videre foreslås det å etablere en ordning med Sentre for forskningsdrevet innovasjon, der forskningsmiljøer og næringsliv går sammen om å fremme langsiktig forskning av stor betydning for norsk næringsliv.

Legge spesiell vekt på å styrke elevenes lese- og skriveferdigheter. Styrke opplæringen ved at timetallet på barnetrinnet/mellomtrinnet økes, og ved at den enkelte skole gis større frihet til å benytte timetallsressursen.

I St.meld.nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring ble følgende forslag fremmet og fikk Stortingets tilslutning:

- Departementet introduserer fem grunnleggende ferdigheter, som er å kunne uttrykke seg muntlig, kunne lese, kunne uttrykke seg skriftlig, kunne regne og kunne bruke digitale verktøy. De grunnleggende ferdighetene vil inngå som en integrert del av læreplaner i alle fag i hele grunnopplæringen.
- Det er innført nasjonale prøver, som fra 2005 skal omfatte fire ferdigheter (lesing, skriving, matematikk og engelsk) på fire klassetrinn. De nasjonale prøvene videreutvikles ut fra de erfaringene som ble gjort i 2004.
- Lese- og skriveopplæring skal starte i 1. klasse.
- Utdannings- og forskningsdepartementet vil opprette et nasjonalt senter for å styrke nynorskopplæringen og det vil bli opprettet en arbeidsgruppe som skal vurdere norskfaget i lys av de utfordringer faget står overfor blant annet i forhold til det flerkulturelle samfunnet.
- Kravene til generell studiekompetanse opprettholdes og

skjerpes. Det innføres obligatorisk matematikk i nåværende Vk I på studieforberedende retninger. Elevene skal kunne velge mellom en teoretisk og en praktisk tilnærming til faget.

Timetallet på barnetrinnet ble utvidet med 3 timer i 2002, med 5 timer i 2004 og med ytterligere 4 timer i 2005. Timene skal blant annet brukes til å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning.

Inntil 25 % av timetallet i det enkelte fag skal kunne disponeres ut fra lokale forutsetninger og individuelle behov.

Timetallet i norsk eller samisk som førstespråk er økt med tre timer på småskoletrinnet fra høsten 2002.

Obligatorisk begynneropplæring i lesing, skriving og matematikk er gitt større plass i den nye lærerutdanningen. Fagpersonalet i lærerutdanningen er over flere år tildelt egne midler for å bygge opp sin fagkompetanse om den første lese- og skriveopplæringen og slik styrke undervisningen i lærerutdanningen.

Det er utviklet nye etter- og videreutdanningstilbud i grunnleggende lese- og skriveopplæring.

Fra og med høsten 2003 gis stipend til lærere for å ta videreutdanning i norsk eller samisk med vekt på lesing og skriving.

Demonstrasjonsskoler som vektlegger begynneropplæringen vil bidra til erfaringsspredning.

Utdannings- og forskningsdepartementet har lagt frem tiltaksplan "Gi rom for lesing", Strategi for stimulering av leselest og leseferdighet 2003-2007. I 2004 ble nasjonalt senter for leseopplæring etablert ved Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger.

Utdannings- og forskningsdepartementet har utarbeidet en nasjonal strategi for å styrke realfagene. Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen ble etablert 1. august 2002. Departementet har tildelt senteret øremerkede midler til tiltak for å styrket realfagkompetansen til fagpersonalet i lærerutdanningen, blant annet ved nærmere samarbeid med yrkesfeltet.

Gjennomføre en offensiv for opprustning av skolebygg, der staten stiller til disposisjon for kommunene en låneramme på 15 mrd. kr. Ordningen må gjøres tilgjengelig også for kommuner med særlig høy gjeldsgrad.

Låneordningen for bygg og skoleanlegg er iverksatt, inklusive bredbånd, med ramme på 15 mrd. kr. over 8 år. For perioden 2002-2005 er det totalt bevilget 10 mrd. kr., herav 2 mrd. kr. i 2004. I løpet av de fire første årene er det dermed fasert inn 2,5 mrd. kr. mer i skolebygg og anlegg via denne ordningen enn en jevn innfasing over åtte år forutsetter.

Fortsette satsing på IKT i grunnskolen og

I perioden 2002-2004 skal inntil 40 000 lærere ha fått tilbud om

videregående opplæring. Målet er å sikre alle elever tilgang til PC med Internett-tilkobling.

etterutdanning i pedagogisk bruk av IKT. Ca. 33 000 lærere har i denne perioden gjennomført slike etterutdanningsopplegg.

IKT i lærerutdanningen er vektlagt i ny rammeplan og ved tildeling av egne midler.

Regjeringen viderefører satsingen på IKT i utdanningen gjennom et nytt Program for digital kompetanse 2004-2008. Programmet har fire satsingsområder: Infrastruktur, kompetanseutvikling, digitale læringsressurser, læreplaner og arbeidsformer og forskning og utvikling.

Det etableres et nytt prosjekt, Lærende nettverk, med hovedmål å bevisstgjøre og kvalifisere lærerutdanninger, skoler og skoleeiere slik at IKT i større grad tas i bruk i læringsarbeidet.

Et program for bredbånd i skolen, Høykom-Skole, startet opp i oktober 2002 og er videreført. For 2002-2005 er det samlet satt av om lag 100 mill. kroner.

Den nasjonale utdanningsportalen utdanning.no ble lansert 31. mars 2003, og permanent redaksjon for Utdanning.no ble etablert i Tromsø 1. april 2004. Utdanning.no gir tilgang til alt om utdanning på ett sted for alle brukergrupper i og utenfor det formelle utdanningssystemet. Alle kan via Utdanning.no finne kvalitetssikret og relevant informasjon, tjenester og ressurser. Eksempler på dette er blant annet informasjon om kurs og videreutdanning, samt digitale læringsressurser til bruk i undervisning og læring.

Fra og med våren 2004 er IKT tatt i bruk ved avgangsprøven i grunnskolen.

Ta initiativ til å etablere et eget prosjekt "Verdier i skolehverdagen" for å styrke verdiformidling og verdibevisthet i skolen.

I Kunnskapsløftet åpnes det for forsøk med filosofi som eget fag i grunnskolen.

Prosjekt Verdier i skolehverdagen er gjennomført. Prosjektet "Skal-skal ikke" pågår i samarbeid med Kristent Pedagogisk Forbund.

En håndbok for lærere om likestilling ble utarbeidet i 2004. Undervisningsmateriellet fungerer som utgangspunkt for refleksjon om kjønnsroller og verdier knyttet til yrkesvalg, vennskap, samliv, vold osv.

Det er utarbeidet en kunnskapsrapport om mannlige lærere som rollemodeller og verdiformidlere i skolen.

Det er etablert en pris, Benjamin-prisen, som utdeles til skoler for aktivt arbeid mot rasisme. Prisen ble første gang utdelt 27. januar 2003. Prisen skal deles ut hvert år på Holocaustdagen.

Kampanje for røykfrie videregående skoler og kampanje mot

narkotikamisbruk er iverksatt i videregående opplæring.

Det er utarbeidet en håndbok for internasjonalisering i skole og opplæring - en ny, nettbasert bok på Skolenettet.no.

Styrke arbeidet med å gi kulturformidling/kulturopplevelser større plass i elevenes skolehverdag.

Utdannings- og forskningsdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet samarbeider om økt innsats for kulturformidling i skolen gjennom videreutvikling av Den kulturelle skolesekken.

Bevilgningene til Den kulturelle skolesekken er trappet videre opp. Totalt ble det fordelt 120 mill. kr. i 2004 til økt satsing på ulike kulturtiltak for elever i grunnskolen. Av dette gikk 6 mill. kr. til seks regionale vitensentra. For skoleåret 2005/2006 er det bevilget 160 mill. kroner. 80 % skal gå til lokale og regionale tiltak og 20 % er sentrale prosjektmidler til satsingsområdene musikk, film, scenekunst og visuell kunst.

Utdannings- og forskningsdepartementet la våren 2003 frem St.meld nr. 39 (2002-2003) om kunst og kultur i - og i tilknytning til - grunnskolen.

Overføre ansvaret for skoleskyssen for grunnskoleelever til kommunene. Det vil sikre at skyssutgiftene blir vektlagt ved vurdering av endringer i skolestrukturen.

En utredning fra Nordlandsforskning har slått fast at det ikke er noen entydig sammenheng mellom skolenedleggelses og endring i kostnad til skyssdrift eller fordeling av kostnadene mellom fylkeskommunene og primærkommunene. På bakgrunn av dette er det ikke foreslått endringer i ansvarsdelingen mellom fylkeskommunen og kommunen. Utdannings- og forskningsdepartementet følger utviklingen og vil komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak dersom situasjonen endrer seg.

Styrke allmennlærerutdanningen bl.a. ved å legge til rette for differensiering av utdanningen. Det må satses på systematisk og målrettet etterutdanning og kompetanseutvikling. I videregående skole er det særlig viktig med tiltak for å rekruttere og beholde lektorer med hovedfag. Det er viktig å sikre at reformene i høyere utdanning ikke gir svekket faglig kvalitet hos lærere med utdanning fra universitet/høgskole.

Regjeringen har fått Stortingets tilslutning til å prioritere praksisrettet forsknings- og utviklingsarbeid i lærerutdanningen.

På bakgrunn av St.meld.nr. 16 (2001-2002) om ny lærerutdanning har Regjeringen fått flertall for nye rammeplaner for allmennlærerutdanning, faglærerutdanning, førskolelærerutdanning og praktisk-pedagogisk utdanning. Universitetene har utviklet 5-årige integrerte lærerutdanninger. Den nye rammeplan for allmennlærerutdanningen gir studentene større anledning enn før til å spesialisere seg mot ulike nivå i skolen.

Spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen er innført med virkning fra høsten 2005. Det kreves nå minimum karakteren 3 i norsk og matematikk, samt 35 skolepoeng. Karakterkravene gir signaler til ungdom som ønsker å bli allmennlærer, om at studiet er krevende, og at læreryrket forutsetter kunnskap, motivasjon, arbeidsinnsats og utholdenhet.

Utdannings- og forskningsdepartementet har gitt NOKUT i oppdrag å evaluere allmennlærerutdanningen. Evalueringen er planlagt avsluttet sommeren 2006.

Utdannings- og forskningsdepartementet vil vurdere hvordan ordningen med veiledning av nyutdannede lærere kan videreføres slik at flest mulig nyutdannede lærere får nødvendig oppfølging og veiledning.

Utdannings- og forskningsdepartementet vil legge til rette for at de videreutdanningstilbudene som er etablert for skoleledere, videreføres.

Det legges opp til et historisk kompetanseløft for lærere og skoleledere med en samlet statlig finansiering på 2-3 mrd. kroner. Hovedpunkter er videreutdanning av lærere i prioriterte fag, målrettet kompetanseutvikling knyttet til selve reformen og et eget skolelederprogram.

I 2005 ble det gitt 23 mill. kr. til yrkesrettet FoU-program rettet mot lærerutdanningsmiljøene.

Det er iverksatt nettbasert etter- og videreutdanningstilbud for lærere i norsk med vekt på lese- og skriveopplæring, matematikk, engelsk, naturfag, 2. fremmedspråk og skoleledelse.

Kompetanseforskriften for lærere ble forenklet i august 2002. Kravet til pedagogisk kompetanse hos rektor er forenklet, slik at det bl.a. også kan legges vekt på realkompetanse, jfr. Ot.prp.nr. 67 (2002-2003).

Regjeringen har fremmet forslag om utvikling av 'rektorskolen' og mastergrader i skoleledelse. Sentralorganet for fleksibel læring i høyere utdanning er tildelt 2,5 mill. kr. i 2002 til å utvikle fleksible mastergrader i skoleledelse. Institusjoner er invitert til å utvikle slike tilbud.

Stipend til videreutdanning for lærere i matematikk, norsk og samisk ble i 2003 tildelt 1000 lærere med opptil 100 000 kr. hver. Stipendordningen ble fullført i 2004. Det er også innført en stipendordning for å gi minoritetsspråklige lærere formell kompetanse for undervisning i skolen.

Sikre lærere og skoleledere en konkurransedyktig lønn. Lærerlønnen må bli mer differensiert ut fra kompetanse, ansvar og funksjon. Arbeidet med bedre studiepermisjonsordninger må fortsette.

Det er åpnet for økt bruk av lønnsdifferensiering for lærere og rektorer, og mulighet for økt bruk av lokale forhandlinger.

Ordningen med permisjon med lønn for å studere samisk er fra 01.08.2002 utvidet til også å gjelde hele det sørsamiske området sør for Nordland.

Legge større vekt på yrkesrettet teori og praksis i yrkesfaglige studieretninger. Det må bli større muligheter for elevene til å velge alternative løp med mer yrkesorientert utdanning.

I forbindelse med St.meld.nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring fremmet Regjeringen følgende forslag som fikk tilslutning i Stortinget:

- Det innføres nye betegnelser på utdanningsnivå og grupper av fag.

- Det utvikles kompetanseplattformer for alle lærefag og 3-årige yrkesfag.
- Det gis mulighet for økt fleksibilitet i organisering og tilrettelegging av opplæringen.
- Det etableres færre og bredere yrkesfaglige utdanningsprogram.
- Det gis mulighet for fordypning og praktisering innenfor ønsket lærefag fra første år, eller muligheter for bredere kompetanse.

Avskaffe utlånsordningen for lærebøker i videregående skole og i stedet bygge ut stipendordning for elevene.

Fra og med skoleåret 2003-2004 er det innført en ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge elever i ordinær videregående opplæring. Regjeringen vil bruke 400 mill. kr. mer pr. skoleår på unge elever som tar videregående opplæring, og alle midlene er lagt inn i behovsprøvd stipend målrettet mot elever fra familier med svak økonomi.

Med den nye støtteordningen er det innført et behovsprøvd læremiddelstipend på inntil 3500 kr. pr. skoleår. Stipendet er ment som et tilskudd til dekning av skolebøker og annet læremateriell, og vil bli utbetalt i begynnelsen av hvert semester. Foreløpig statistikk viser at nærmere 55 000 elever har fått læremiddelstipend i skoleåret 2003-2004, og det er pr. 1.4.2004 utbetalt nærmere 180 mill. kr. i slikt stipend.

I tillegg er det innført et grunnstipend på inntil 1730 kr. pr. måned som et supplement til familieøkonomien for dem som trenger det mest. Samtidig sikres alle elever et stipend på minst 3450 kr. pr. måned hvis de må bo borte fra foreldrene under utdanningen.

Ved Stortingets behandling av den nye støtteordningen ble det vedtatt at det fortsatt skal være anledning til å ta opp behovsprøvd lån for denne elevgruppen.

Utvide IB-tilbudet (International Baccalaureate) og bedre muligheten til å ta deler av videregående opplæring i utlandet.

Utvidelse av IB-tilbudet er foreløpig ikke gjennomført.

Det eksisterer i dag to forsøksordninger for finansiering av videregående opplæring i utlandet. Begge ordningene er evaluert med gode skussmål. Det ble i St.prp.nr. 1 (2003-2004) foreslått å gjøre ordningen som gjelder utveksling gjennom godkjente utvekslingsorganisasjoner permanent. Når det gjelder forsøksordningen for utveksling av hele klasser gjennom samarbeid mellom norske videregående skoler og skoler i utlandet ble det foreslått å erstatte denne ordningen med en ny forsøksordning som er målrettet mot yrkesfaglige studieretninger.

I St.meld.nr. 30 (2003-2004) foreslo Regjeringen at også ordningen med utveksling av hele klasser fortsatt skal kunne omfatte elever innenfor allmennfag, men at man skal søke en bedre balansering av yrkesfaglige og allmennfaglige elevgrupper ved at fylkesmennenes utdanningsavdelinger i valget av skoler skal sikre en slik balanse.

Fremme forslag til lov om fagskoleutdanning.

Stortinget vedtok lov om fagskoleutdanning 29. april 2003, jfr. Innst.O.nr. 78 (2002-2003), og Ot.prp.nr. 32 (2002-2003).

Forskrifter om godkjenning av fagutdanning i NOKUT ble fastsatt 10. november 2003. Det er igangsatt et arbeid med å følge opp Stortingets anmodningsvedtak om arbeidsmiljøbestemmelser.

Styrke entreprenørskap i skolen, bl.a. gjennom en sterkere satsing på elevbedrifter/ungdomsbedrifter.

Regjeringen la i mai 2004 frem en nasjonal strategiplan for entreprenørskap i utdanningen, jfr. St.meld.nr. 30 (2003-2004). Strategien er en forlengelse av Regjeringens helhetlige innovasjonspolitikken der entreprenørskap inngår som et viktig satsingsområde. Det meldes om mange nye bedriftsetableringer.

Som et ledd i arbeidet med strategien har Utdannings- og forskningsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet gitt støtte til organisasjonen Ungt Entreprenørskap med sikte på å gi skoleelever praktisk kunnskap om bedriftsetablering, øke troen på egen skaperkraft og senke terskelen for å starte egen virksomhet senere. Regjeringen har også gitt støtte til "Distriktsaktiv skole" ved Høgskolen i Stavanger.

Forskning viser at i aldersgruppen 25-34 år har 20,5 % etablert sin egen bedrift etter å ha deltatt i ungdomsbedrift. Gjennomsnitt for bedriftsetablering blant befolkningen i samme aldersgruppe er bare 4,1 %.

Kommunal- og regionaldepartementet har også bestemt å innføre en stipendordning "ung-inkubatorstipend" for å ytterligere stimulere til kompetansebaserte bedriftsetableringer blant unge.

Gjennomføre kompetansereformen som en prosess der arbeidsgivere, arbeidstakere og det offentlige bidrar aktivt både i finansiering, utvikling og gjennomføring.

Det er etablert Forum for kompetanse og arbeidsliv for oppfølging av Kompetansereformen og nasjonale systemer for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse.

Utdannings- og forskningsdepartementet har arbeidet med dokumentasjon av effekter av tiltak under Kompetansereformen. Sammenstillingsrapport om dette forelå i mars 2004. I samarbeid med partene i arbeidslivet har departementet startet arbeidet med å utforme en strategi for den fremtidige kompetansepolitikken.

Departementet har finansiert "Lærevilkårsmonitoren" for å øke kunnskapsgrunnlaget for videre utvikling av dette feltet.

Utdannings- og forskningsdepartementet la høsten 2003 frem Kompetanseberetningen for Norge som utgjør et nytt kunnskapsgrunnlag for den videre politikkutforming på dette feltet.

I St.meld.nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring ble følgende forslag fremmet og fikk tilslutning av Stortinget:

- Kunnskapsgrunnlaget om voksne som ønsker grunnutdanning, bedres med hensyn til sammenheng mellom tilbud og etterspørsel.
- Dagens regelverk gjennomgås for en mer enhetlig praktisering av reglene for realkompetanse, herunder praksiskandidatordningen.
- Det vurderes en endring av opplæringsloven slik at voksne med rett til opplæring og – når det er nødvendig – er blitt realkompetansevurdert, normalt skal få tilbud om tilpasset opplæring senest i løpet av et halvt år etter at søknad om opptak er sendt.
- Utdannings- og forskningsdepartementet vil vurdere om aldersgrensen for voksnes rett til videregående opplæring skal endres, og se på hvilke konsekvenser det eventuelt kan få.

Legge til grunn at de høyere utdanningsinstitusjoner selv skal kunne fastsette den interne styringsstruktur i sine organisasjoner, og at dette ansvaret skal ligge hos institusjonenes styre.

Loven er endret slik at institusjonene nå selv fastsetter styringsstrukturen (Kvalitetsreformen).

Ny lov om universiteter og høyskoler trer i kraft 1.8.2005. Loven er et helhetlig rammeverk som skal legge til rette for en større grad av likebehandling av statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner, samt sikre studentene like rettigheter og plikter. Loven innebærer også en samordning av klagebehandlingen og hjemmel til å fastsette forskrift om institusjonenes adgang til å tildele grader i samarbeid med andre institusjoner. Den gir også universitetene faglige fullmakter til å opprette studietilbud på alle nivåer uten å måtte søke om akkreditering eller godkjenning. Dagens organisering av de statlige institusjonene, som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, videreføres. Det foretas enkelte justeringer i loven slik at styret i større grad kan konsentrere seg om det overordnede strategiske ansvar.

Forbedre studiefinansiering i tråd med forslaget fra de tre partiene i Innst. S. nr 337 (2000-2001). Kunstfagstipendet gjeninnføres. Ordningen med gebyrstipend for norske studenter i utlandet sikres og videreføres.

Ny støtteordning er innført fra 2002-2003. Kostnadsnormen i studiefinansieringen er økt til 80 000 kroner. Stipendandelen er i samsvar med Stortingets vedtak økt fra 30 til 40 %, hvorav 15 % er avhengig av gjennomført utdanning. Fra og med studieåret 2004-2005 gjøres hele stipendet avhengig av gjennomført utdanning.

Midler til kunstfagstipend er overført til Kultur- og kirkedepartementet i forbindelse med innføring av etableringsstipend for kunstnere.

Fra studieåret 2004-2005 er det innført endringer i finansieringsordningene for utdanning i utlandet. Endringene innebærer bl.a. at dagens faglige begrensninger for finansiering av skolepenger fjernes. Samtidig gjøres gebyrstipendet som tidligere er gitt til finansiering av skolepenger, om til en skolepengestøtte som gis delvis som stipend og delvis som lån. Det åpnes dessuten for at studentene skal kunne ta opp ekstra lån på inntil 50 000 kr. pr. studieår til finansiering av skolepenger i utlandet, dvs. en samlet støtte til skolepenger på inntil 102 320

kr. pr. studieår, mot 52 320 kr. i tidligere ordning.

Dagens tilleggsstipendordning, som gir ekstra stipend til dekning av skolepenger for studenter ved enkelte utdanninger ved utvalgte læresteder, blir videreført med visse endringer.

Det innføres i tillegg finansiering av tilretteleggingssemester med språkopplæring for studenter som planlegger å ta utdanning i ikke-engelskspråklige land.

Målet med endringene er å støtte opp om studentenes frie valg ved utdanning i utlandet, samtidig som man ønsker å oppnå økt fokus på kvalitet og bedre geografisk spredning av norske studenter i utlandet, samt økt rekruttering av studenter til ikke-engelskspråklige land.

Boligtilbudet for studenter bedres.

Det er i perioden 2002-2005 bevilget 682 mill. kr., som tilsvarer nærmere 2400 studentboliger.

Stortinget har vedtatt Utdannings- og forskningsdepartementets forslag til ny finansieringsordning for bygging av studentboliger, som ble lagt frem i en plan for studentboligbygging. Enkelhet og incentiver til kostnadsbesparelser er vektlagt.

Fra 1. januar 2004 ble ansvaret for finansiering av studentboliger overført til Husbanken fra Rådgivende organ for studentboliger (ROS), for bedre å utnytte den kompetansen som Husbanken har med tanke på boligbygging.

Trappe opp antallet forskerrekrutteringsstillinger betydelig de kommende årene, i samsvar med Innst. S. Nr 110 for 1999-2000. Stillingene finansieres fullt ut av staten. Det er spesielt viktig å rekruttere og legge arbeidsvilkårene til rette for kvinnelige forskere.

I perioden 2002-2005 er det øremerket midler til totalt 658 nye stipendiatstillinger over bevilgningene til universiteter og høyskoler.

I 1999 var det ifølge NIFU STEP's beregninger 3222 doktorgradstipendiatstillinger i Norge. I 2003 hadde antallet steget til 3551 stillinger. Rekrutteringsmeldingen, St.meld.nr. 35 (2001-2002) foreslo en utvidet opptrappingsplan for doktorstipendiatstillinger, der målet er at Norge ved utgangen av 2007 skal ha 2000 flere slike stillinger enn i 1999.

En komité for integrering av likestilling i universitets- og høyskolesektoren ble opprettet i januar 2004. Komiteen skal støtte opp, og gi anbefalinger, om tiltak som kan bidra til integrering av likestillingsarbeidet ved institusjonene og dermed til økt likestilling. Komiteen skal også bidra til en generell bevisstgjøring omkring problemstillinger knyttet til den skjeve kjønnsbalansen i akademien.

En ny ordning med en egen nærings-ph.d. foreslås også etablert.

Styrke bevilgningene til vitenskapelig utstyr, samtidig som driftsbudsjettene ved universiteter og høyskoler må gi

I statsbudsjettet for 2004 ble det satt av i alt 337 mill. kr. til vitenskapelig utstyr. I 2005 ble bevilgningene til slikt utstyr styrket med 175 mill. kroner. Midlene kommer både gjennom

tilstrekkelig rom for forskningsrelaterte utgifter.

direkte bevilgninger til universiteter og høyskoler og gjennom Norges forskningsråd. Det ble bevilget 145 mill. kr. til formålet i 2002 og 260 mill. kr. i 2003.

I RNB for 2005 ble det foreslått å gi startbevilgning til 2 nye bygg på til sammen 18,5 mill.kroner. Til nybygg for informatikkmiljøene ved UiO (IFI II) foreslår regjeringen en startbevilgning på 10 mill. kroner. Prosjektet har godkjent kostnadsramme på 912,8 mill. kroner. Et nybygg vil samle institusjonens informatikkmiljø, og slik bedre sikkerheten, arbeidsforholdene, produktiviteten og arbeidet med Kvalitetsreformen. For samlokalisering av Høyskolen i Vestfold foreslår regjeringen en startbevilgning på 8,5 mill. kroner. Godkjent kostnadsramme ligger på 587,4 mill. kroner. Samlokaliseringen innebærer at avdeling for lærerutdanning flyttes fra Eik til Bakkenteigen i Borre.

Sikre de forskningsetiske komiteene (regionale og nasjonale) reell uavhengighet.

I statsbudsjettet for 2002 er det øremerket midler til å styrke de regionale forskningsetiske komiteene (REK). Bevilgningene er videreført i 2003 og 2004.

Et forslag om lovfesting av de forskningsetiske komiteene er sendt på høring. Regjeringen tar sikte på å opprette et nytt nasjonalt utvalg for behandling av uredelighetssaker og å lovfeste de eksisterende nasjonale og regionale forskningsetiske komiteene. Loven skal gjelde all forskning, både i privat og offentlig regi og skal gjelde alle fagområder og disipliner. Lovfesting vil sikre komiteene reell uavhengighet.

Innføre en ordning med skattefradrag for forskningsinvesteringer i næringslivet.

For å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling (FoU), ble det fra og med 2002 innført en ordning for skattefradrag for bedriftsbasert FoU. Fra 2003 ble ordningen utvidet til å omfatte alle bedrifter uavhengig av størrelse. Ordningen gir en skattelette i 2005 på ca. 1,6 mrd. kroner. For perioden 2002-2005 er det pr. mai 2005 godkjent SkatteFUNN-prosjekter for rundt 30 mrd. kroner. Dette vil gi reduksjon i innbetalte skatter på over 5 mrd. kr. for samme periode.

For å stimulere til økt FoU blant gründere og etablerere, har samarbeidsregjeringen i RNB 2005 lagt frem forslag om å innføre en ny tilskuddsordning for støtte til ulønnet arbeidsinnsats i disse virksomhetene. Stortinget sluttet seg til dette.

Øke forskningsfondet til 15 mrd. kroner. Disponeringen av avkastningen gjennomgås.

I perioden 2002-2005 er kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping styrket med 12 mrd. kr. i tillegg til de 14 mrd. Stortinget bevilget i 2002 for å kompensere for bortfallet av tippeinntekter. Samlet fondskapital utgjør nå 36 mrd. kroner. I St.meld.nr. 20 (2004-2005) er det foreslått å øke fondskapitalen fra 1. januar 2006 med ytterligere 14 mrd. kr. til 50 mrd. kroner.

Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet har i fellesskap arbeidet for å realisere potensialet for synergi mellom forskning i marin sektor og forskning i landbrukssektoren. Regjeringen fremmet i

St.meld.nr. 19 (2004-2005) Den blå åker forslag om at det etableres et holdingselskap for den næringsrettede forskningen innen sektorene, med hovedkontor i Tromsø og datterselskaper i Bergen og på Ås, eventuelt også i Tromsø. Stortinget sluttet seg til dette.

Kapittel 8: Nyskaping og næringspolitikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil redusere skatter og avgifter som hemmer nyskaping og svekker bedriftenes konkurranseevne.

Samarbeidsregjeringen vil forsterke innsatsen for å redusere skjema- og forskriftsveldet.

Samarbeidsregjeringen vil gjenoppta og videreutvikle prosjektet "Et enklere Norge".

Dette er gjort

Dobbeltskatningen av utbytte er fjernet, investeringsavgiften er avviklet og avskrivningssatsene er hevet.

Regjeringen har gjenopptatt og intensivert arbeidet for Et enklere Norge. I oktober 2002 fremmet Regjeringen en handlingsplan med 122 tiltak for å forbedre regelverk og offentlige tjenester rettet mot næringslivet. Handlingsplanen ble høsten 2003 og høsten 2004 fulgt opp av tilstandsrapporter og nye tiltak. I juni 2005 la regjeringen frem en ny handlingsplan, Et enklere Norge 2005-2009, med planer for forenklingsarbeidet de neste fire årene. Prioriterte områder er: 1. Treffsikre forenklingsforslag, 2. Altinn – næringslivets dør til offentlige tjenester, 3. Gode beslutningsgrunnlag, 4. Systematisk brukermedvirkning og 5. Internasjonalt arbeid.

Regjeringen har nedfelt klare prinsipper for forenklingsarbeidet. Regelverk skal kunne forsvares ut fra nytten for samfunnet, være oppdatert og mulig å etterleve. Forvaltningen skal aldri be om flere opplysninger enn de som aktivt blir brukt. Den næringsdrivende skal aldri måtte rapportere samme opplysning mer enn en gang. Det offentlige skal tilby enklest mulige rapporteringsmåte. Det skal være et rimelig forhold mellom den nytten det offentlige har av rapporteringen og den byrden som blir pålagt den næringsdrivende. Næringslivet skal oppleve at norsk offentlig tjenesteytelse er et konkurransefortrinn internasjonalt og brukerne skal oppleve at de blir hørt i saker som får konsekvenser for dem.

Forenklingsarbeidet har under Samarbeidsregjeringen gitt en faktisk reduksjon av skjemabelastningen på næringslivet. Belastningen som følge av offentlige krav og regelverk er ifølge tall fra Oppgaveregisteret og Riksrevisjonen redusert med 242 årsverk i perioden 2001-2004. Det er stadig flere etater som melder inn forenklingstiltak til Oppgaveregisteret i Brønnøysund. Bare i 2004 bidro 17 etater til den samlede belastningsreduksjonen.

Satsingen på elektronisk innrapportering gjennom Altinn for å redusere næringslivets skjemabelastning har gitt gode resultater. Siden åpningen for almen bruk i 2004 er 5,8 mill. skjemaer levert gjennom løsningen (pr. juni 2005). Over 40 % av de næringsdrivende leverte selvangivelse gjennom Altinn i 2004, mens hele 46 % brukte Altinn ved siste termin for momsrapportering. En undersøkelse blant regnskapsførerne viser at over 75 % er godt eller svært godt fornøyd og 9 av 10 bedriftsledere sier de ønsker å kunne rapportere alle offentlige skjema gjennom Altinn. Regjeringen arbeider nå med å

videreutvikle og utvide Altinn, fra å være en ren innrapporteringskanal til å bli næringslivets felles elektroniske tjenesteportal.

For å sikre at det ikke innføres regler eller skjemaplikter som ikke står i samsvar med nytten, har Regjeringen opprettet Orakel – et kompetansesenter for konsekvensutredning. Senteret bidrar til at forslag om regler, tiltak og reformer skal inneholde vurderinger av konsekvensene for verdiskapingen i næringslivet.

Gjennom å måle byrden ved konkrete regelverk vil regjeringen intensivere og målrette forenklingsarbeidet ytterligere. Slike målinger gir grunnlag for å identifisere nye og konkrete forenklingstiltak som gir reduserte kostnader for bedriftene. Fordi norsk næringsliv blir omfattet av stadig mer regelverk som er internasjonalt basert, deltar Norge aktivt i det internasjonale forenklingsarbeidet både i EU og OECD.

Gjennom "forskriftsdugnaden" er det gjennomført en storrengjøring på forskriftsområdet, som det nå arbeides videre med bl.a. på toll- og merverdiavgiftsområdet. 27 forskrifter om helse- og miljøfarlige kjemikalier er samlet i 3 forskrifter. Over 400 helse- og hygieneforskrifter er erstattet av en modernisert forskrift om miljørettet helsevern.

Det er innført frister i plan- og byggesaker, og "Byggsøk" er etablert som et tilbud om elektronisk byggesaksbehandling. Det arbeides videre med å innføre også elektronisk plansaksbehandling. På HMS-området er det gjennomført et pilotprosjekt med et nytt søkeverktøy for bransjevis regelverksinformasjon til næringslivet. Målet er at bedrifter skal få en enkel oversikt over de vesentlige krav som stilles til bedriften.

Regjeringen fremmet 18. mars 2005 forslag om endringer i tvangsfullbyrdelsesloven, Ot.prp.nr. 66 (2004-2005), som omhandler utvidet registrering av utleggsforretninger i Løsøreregisteret og samordning av utleggstrekk fra ulike namsmyndigheter. Lovendringene ble vedtatt i Stortinget 14. juni 2005. Lovendringene vil gi kreditorer og kredittyttere bedre kredittopplysninger, og bidra til å forhindre resultatløse inndrivingsforsøk. Videre forventes det at de administrative byrdene for trekkpliktige arbeidsgivere blir redusert, og at stillingen til skyldnere som har flere trekk mot seg bedres.

Regjeringen arbeider for tiden med en odelstingsproposisjon om økt bruk av elektronisk kommunikasjon i konkursbo-behandlingen. Økt bruk av elektronisk kommunikasjon vil virke kostnadsbesparende for boene, og kan forenkle bostyrerens administrative arbeid. Det blir også vurdert å erstatte kunngjøring i Lysingsbladet med elektroniske kunngjøringer, noe som blant annet vil gjøre det lettere å søke i kunngjøringsopplysninger.

Samarbeidsregjeringen vil gå gjennom næringslovgivningen for å legge til rette for nyskaping og ivareta små og mellomstore bedrifters behov.

Regjeringen har fått utarbeidet to rapporter for å få bedre oversikt over hvordan gjeldende lovgivning er utformet og virker inn på næringslivets evne til etablering, nyskaping og utvikling, særlig for de små og mellomstore bedriftene. I rapporten "Rettsregler, SMB og innovasjon" pekes det på flere lovområder med behov for endringer for å øke nyskapingstakten. Rapporten "Konkurs og en ny start: Holdninger til konkurser og konsekvenser av konkurs" tar for seg forholdene knyttet til konkurs i næringslivet og peker særlig på at det bør vurderes endringer i reglene for å fremme muligheten for en ny start etter en konkurs. Regjeringen arbeider nå med å følge opp rapporten.

Forslag til lovendringer som tar utgangspunkt i Direktiv 2000/35/EF om bekjempelse av forsinket betaling i handelsforhold er vedtatt av Stortinget. Det nevnte direktivet har som bakgrunn at mange virksomheter, særlig små og mellomstore, får økonomiske problemer på grunn av at de ikke får inn utestående krav i rett tid. Lovendringene trådte i kraft 1. januar 2004.

SND (nå Innovasjon Norge) har identifisert flaskehalser som forhindrer oppstart og drift av mindre næringsmiddelbedrifter, og laget en handlingsplan for å fremme slik produksjon, som nå vil bli fulgt opp.

I regelverket for offentlige anskaffelser har Regjeringen foreslått at terskelen for å sende bestillinger på anbud heves fra 200 000 til 500 000 kroner. I dag bruker offentlige virksomheter urimelig mye ressurser på å håndtere mange småtilbud, og mange leverandører bruker penger på å konkurrere om leveranser som ikke har så stor verdi. Hevingen vil sikre en god konkurranse også for små og mellomstore bedrifter. En annen viktig endring er at elektroniske anskaffelser for første gang likestilles med andre anskaffelser. Dette kan gjøre det enklere for mindre bedrifter å delta i offentlige anbud.

Samarbeidsregjeringen vil styrke konkurransepolitikken, blant annet ved at Konkurransetilsynet gis en friere og mer uavhengig stilling i forhold til forvaltningen.

Gjennom den nye konkurranseloven er Konkurransetilsynet gitt større uavhengighet ved at Moderniseringsdepartementets instruksjonsmyndighet i enkeltsaker er avskåret, og ved at behandlingen av saker der det er behov for samordning av ulike politiske hensyn er lagt til Kongen i statsråd.

Regjeringen har med St.meld.nr. 15 (2004-2005) lagt frem den første stortingsmelding om konkurransepolitikken. Meldingen presenterer utviklingen i konkurransepolitikken og Regjeringens prioriteringer innenfor dette politikkområdet. Samtidig knytter meldingen innkjøpsregelverket og reglene for offentlig støtte sammen med den tradisjonelle konkurransepolitikken. Regjeringen har lagt grunnlaget for en mer helhetlig konkurransepolitikk ved å samle dette fagområdet i Moderniseringsdepartementet.

Konkurranseshensynet er styrket gjennom Regjeringens konkurransepolitiske handlingsplan, ny konkurranselov som trådte i kraft 1. mai 2004 og omleggingen av statens

innkjøpspolitikk.

Gjennomføringen av den konkurransepolitiske handlingsplanen har gitt en ryddigere praksis i avveiningen mellom konkurransehensyn og særlige hensyn, og et større fokus på hvordan det offentlige selv kan bidra til konkurranse gjennom sin innkjøpsvirksomhet.

Regjeringen har vedtatt ny forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker. Fastprisordningene for skolebøker og for fagbøker til høyere utdanning opphører etter en overgangsordning. Forskriften for bokomsetning sikrer like konkurransevilkår for alle distribusjonskanaler i bokbransjen. Den nye bokavtalen gir et godt grunnlag for å styrke kulturpolitiske mål gjennom konkurransepolitiske tiltak. Dette kommer forbrukerne til gode.

For å sikre konkurransen i lokale og smale markeder er det innført en alminnelig meldeplikt for alle foretaks-sammenslutninger i den nye konkurranseloven. Meldeplikten gjelder ikke ved foretakssammenslutninger med en samlet omsetning under 20 mill. kr. i Norge, eller hvor bare ett av foretakene har en omsetning større enn 5 mill. kroner. Den nye konkurranseloven gir et godt grunnlag for å føre en kraftfull konkurransepolitikk til beste for forbrukerne og for små og mellomstore bedrifter.

Bedre vilkår for kunnskaps- og forskningsbasert næringsliv

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil stimulere næringslivets forskningsinnsats ved å innføre et skattefradrag for bedriftenes FoU-utgifter og styrke kunnskaps-overføringen mellom universitetene og næringslivet.

Dette er gjort

For å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling (FoU), ble det fra og med 2002 innført en ordning for skattefradrag for bedriftsbasert FoU. Fra 2003 ble ordningen utvidet til å omfatte alle bedrifter uavhengig av størrelse. Ordningen gir en skattelette i 2005 på ca. 1,6 mrd. kroner. For perioden 2002-2005 er det pr. mai 2005 godkjent SkatteFUNN-prosjekter for rundt 30 mrd. kroner. Dette vil gi reduksjon i innbetalte skatter på over 5 mrd. kr. for samme periode.

For å stimulere til økt FoU blant gründere og etablerere, har samarbeidsregjeringen i RNB 2005 lagt frem forslag om å innføre en ny tilskuddsordning for støtte til ulønnet arbeidsinnsats i disse virksomhetene. Stortinget sluttet seg til dette.

Styrket norsk eierskap

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil, med sikte på å styrke norsk eierskap, sikre norske, private eiere konkurransedyktige skattebetingelser.

Samarbeidsregjeringen vil legge forholdene til rette for økt privat sparing som et viktig virkemiddel for ny-etableringer og større privat eierskap i næringslivet. Et egnet tiltak kan være å overføre ansvaret for deler av pensjonssparingen fra Folketrygden til private pensjonsfond.

Dette er gjort

Dobbeltbeskatningen på utbytte og investeringsavgiften er fjernet. I Regjeringens stortingsmelding om skattereform på bakgrunn av Skaug-utvalgets utredning, foreslås at formuesskatten nedtrappes og på sikt avvikles.

Forholdet mellom opptjening i folketrygden og sparing i pensjonsfond vurderes i tilknytning til arbeidet med pensjonsreform.

Modernisering og mer brukervennlige offentlige tjenester

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil ha en offentlig sektor som er brukerorientert, serviceinnstilt, effektiv og innrettet mot borgernes høyst ulike behov.

Dette er gjort

Regjeringen har satt i gang moderniseringsprogrammet, som har som mål å brukerrete, effektivisere og forenkle offentlig sektor. Målet er å forenkle og forbedre tjenestene for innbyggerne.

Moderniseringsdepartementet har utarbeidet forslag til etiske retningslinjer for statstjenesten. Regjeringen har også vedtatt sentrale retningslinjer om karantene og saksforbud for embets- og tjenestemenn ved overgang til stilling utenfor staten. Det er fremmet forslag om bruk av karantene for politisk ledelse i departementene ved overgang til stilling utenfor staten. Dette skal bidra til å opprettholde tilliten til forvaltningen og det politiske system.

Etter initiativ fra Regjeringen la OECD våren 2005 frem en rapport om elektronisk forvaltning i Norge. Regjeringen er i gang med å iverksette anbefalinger fra denne rapporten. Dette gjelder etablering av klare og målbare målsetninger for departementer og etater i neste e-Norge plan, PKI, brukerorientering og e-handel.

Regjeringen har tatt initiativ til å få etablert mer brukerorienterte, effektive og serviceorienterte ordninger.

- muligheten til å levere selvangivelse pr. sms.
- nettstedet norge.no er en vei til informasjon og offentlige tjenester, som gir svar pr. epost, nettprat, sms eller telefon.
- Aetat har introdusert elektronisk meldekort for personer under yrkesrettet attføring, samt selvregistrering av arbeidssøkere via internett.
- Fritt sykehusvalg er iverksatt.

- Flere offentlige etater har iverksatt regelmessig bruk av brukerevalueringer.

Regjeringen nedsatte i mai 2003 en embedsmannsgruppe for oppfølging av OECDs landgjennomgang av reguleringsreform i Norge. Regjeringen har fulgt opp anbefalingene fra gruppen med å etablere et fagpanel for økonomiske konsekvensanalyser. Panelet skal styrke arbeidet med økonomiske konsekvensanalyser i departementene i tilknytning til offentlige reformer, regelendringer og andre tiltak.

Som ledd i arbeidet med å redusere næringslivets byrder knyttet til innrapportering, og for å forbedre det offentliges datakvalitet, har Regjeringen etablert Altinn, en felles elektronisk innrapporteringskanal til det offentlige. Altinn er utviklet i samarbeid mellom Skattedirektoratet, Brønnøysundregistrene og SSB. Over 80 skjema kan rapporteres elektronisk til disse etatene gjennom Altinn. Altinn bygger på en enkel standardisert løsning som det er enkelt for andre etater å knytte seg til, og målet er at Altinn skal bli den prioriterte innrapporteringskanalen for alle som pålegger næringslivet innrapporteringsplikter. I tillegg til de opprinnelige etatene deltar nå også Statens Lånekasse, Konkurransetilsynet, Kredittilsynet, Norges Bank, Økokrim, Produktregisteret og Fiskeridepartementet i samarbeidet. Bruken av Altinn er omfattende. I 2004 leverte over 40 % av de næringsdrivende selvangivelsen via Altinn og i 2005 leverte 63 % aksjonærregisteroppgaven over Altinn. Antallet som bruker Altinn til momsinnrapportering øker for hver termin, og er i 1. termin 2005 oppe i over 45 %.

Regjeringen legger vekt på at forskriftsverket skal være brukervennlig og av høy kvalitet. Det er derfor besluttet å opprette en forskriftsenhet i tilknytning til Lovavdelingen i Justisdepartementet som skal bidra til et bedre, mer enhetlig og brukervennlig forskriftsverk. Målet om brukervennlige forskrifter stiller krav til god struktur og forståelig språk, og til at reglene er utformet slik at de kan oppfylle sin hensikt. I tillegg er det en målsetting å oppnå god planlegging og kvalitet i regelverksarbeid.

Det må bli enklere for den enkelte å få tilgang på de tjenester man har behov for.

Forenklingsarbeid pågår i flere sektorer. Samordning av arbeid, trygd og sosiale tjenester er et godt eksempel. Brukeren skal få bedre tilgang til tjenestene og informasjon om hvilke rettigheter man har. Utprøving pågår i 17 forsøkskommuner.

Utviklingen av nettstedet norge.no gjør det enklere å få informasjon om offentlige tjenester.

Moderniseringsministeren har tatt initiativ til å etablere MinSide som et offentlig elektronisk servicekontor på internett. På denne siden skal innbyggerne kunne utføre en rekke tjenester elektronisk med utgangspunkt i en personlig side med sikker pålogging. MinSide skal bli en persontilpasset tjeneste hvor relevant informasjon om og for en innbygger er tilgjengelig på ett sted. Tjenesten vil være tilgjengelig innen utgangen av 2005, og funksjonaliteten vil utvides etter hvert. Min side skal også

kunne nås via kommunenes hjemmesider.

Lover og forskrifter bør forenkles. Unødig regelverk bør fjernes for å minske reguleringen av folks hverdag og redusere behovet for offentlig saksbehandling.

Regjeringen har startet arbeidet med et styringsreformprosjekt (delegering og regelreform). Prosjektets overordnede mål er å legge til rette for at individuell tilpasning av offentlige tjenester kan skje i praksis. Virkemidlene for å få dette til er å delegere og desentralisere beslutningsmyndighet til de som faktisk kjenner den enkelte brukers behov. En skal videre se på mulighetene for å åpne for større grad av skjønn i utformingen av tjeneste-produksjonen.

Lov om erverv av næringsvirksomhet – ervervsloven – ble opphevet 1. juli 2002.

Åpningstidsloven er opphevet, og butikkeiere kan nå selv bestemme når de vil holde åpent på hverdager.

Ny lov om matproduksjon erstatter 13 eksisterende lover.

Tollsatsene på rundt 1200 industrivarer og omtrent 170 landbruksvarer er fjernet.

Fra 2001 til 2004 er det nedlagt 148 styrever, råd og utvalg. Dette betyr mindre byråkrati.

Det er innført tidsfrister for byggesaker og reguleringsplaner for å korte ned saksbehandlingstiden.

Statens økonomireglement er revidert med tanke på forenkling og å gi større handlingsrom til offentlige etater slik at hensynet til brukernes behov bedre kan ivaretas.

Moderniseringsdepartementet har sendt ut forslag til ny lov og nye forskrifter om offentlige anskaffelser. Et viktig mål med regelverksarbeidet har vært å forenkle regelverket for brukerne, og tilpasse regelverket til moderne innkjøpspraksis.

Behandlingstiden er kortet betydelig ned etter innføringen av en tiltaksplan for å få ned saksbehandlingstiden hos fylkesmennene på klagesaker, der kommunene treffer vedtak etter sosialtjenesteloven og plan- og bygningsloven. I 2000 - 2001 tok det i gjennomsnitt 11 måneder å få behandlet en klagesak i forbindelse med plan- og bygningsloven. I første tertial 2005 var saksbehandlingstiden nede i 2,7 måneder. For klagesaker i tilknytning til sosialtjenesteloven har saksbehandlingstiden i samme periode gått ned fra 2,9 til 1,5 måneder.

Det er avdekket at lovverket inneholder en rekke feil. Det dreier seg bl.a. om rene skrivefeil, om ledd eller paragrafer som har blitt opphevet ved en feil, og om lover som er opphevet, men som gjeldende lovbestemmelser fortsatt viser til. Feil i lover kan skape misforståelser og tvil om tolkningen. En samlet oppretting vil bidra til å gjøre lovverket mer brukervennelig. Regjeringen

fremmet derfor en proposisjon om retting av feil i lovverket, jfr. Ot.prp.nr. 87 (2002-2003), som ble vedtatt av Stortinget i juni 2003.

Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte i desember 2004 nytt regelverk for havbrukssektoren der 15 forskrifter ble erstattet med tre nye for å få et mer ryddig, moderne, forenklet og helhetlig regelverk for næringen. Bl.a. ble det her innført et nytt produksjonsreguleringssystem med maksimal tillatt biomasse som avgrensning, til erstatning for det gamle volumbaserte systemet.

Lov om akvakultur, ble vedtatt i Stortinget i juni 2005. Regjeringen fikk derved tilslutning til at vi skal få en mer effektiv og samordnet saksbehandling for de ulike sektormyndighetene. Det fastsettes også tidsfrister.

Statlige virksomheter skal gjennomgås, blant annet med sikte på økt samordning og rasjonalisering.

Regjeringen fremmet i mars 2005 forslag om å slå sammen Aetat og trygdeetaten til en ny statlig arbeids- og velferdsetat. Regjeringen foreslo også at denne nye etaten og de kommunale sosialkontorene skulle samle sine ressurser for å kunne gi et enda bedre arbeidsrettet tilbud til den enkelte arbeidssøker. Det ble foreslått en lovfestet plikt til samarbeid, som minimum innebærer en samlokalisering mellom den statlige etaten og de kommunale sosialkontorene. Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag.

1. oktober 2004 ble det nye Arbeids- og sosialdepartementet opprettet, med ansvar for arbeidsmarked og arbeidsmiljø, inkluderende arbeidsliv, pensjon- og trygdeordninger og sosialtjenestelovgivning.

Statsbyggs organisering utredes med sikte på klarere rolle- og ansvarsdeling, bedre ivaretagelse av brukernes behov og økt tilrettelegging for konkurranse.

Statens forvaltningstjeneste har fra 1.1.2004 innført økt grad av brukerbetaling, bl.a. for å tilrettelegge for brukermedvirkning og et mer riktig uttak av tjenestene. Det er i tillegg gjennomført omfattende effektiviseringstiltak. Departementenes administrative støttefunksjoner søkes i størst mulig grad samlet i Statens forvaltningstjeneste, departementenes servicesenter. Hensikten er å få mer rasjonelle og kostnadseffektive tjenester med høyere kvalitet.

Statskonsult ble omdannet til AS 1.1.2004 – jfr. Ot.prp.nr. 5 (2003–2004).

Regjeringen etablerte Innovasjon Norge 1.1.2004, jfr. St.prp.nr. 51 (2002-2003) og Ot.prp.nr.14 (2003-2004). Det nye selskapet overtok ordningene som tidligere lå under Norges Eksportråd, SND, Norges Turistråd og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO).

Det er opprettet et Koordineringsorgan for elektronisk forvaltning med deltakelse av ledere fra flere statlige etater og kommunesektoren. Organet har bl.a. godkjent en felles kravspesifikasjon for eID/e-signatur i offentlig sektor. Det skal også håndtere saker ifm gjenbruk og tilgang til offentlige data, åpne standarder, mv. En felles offentlig sikkerhetsportal er under opprettelse og skal tilbys offentlige brukere av eID/e-signatur innen utgangen av 2005.

Det skal legges til rette for en ny og helhetlig prisingspolitikk for gjenbruk av offentlig data i 2005. Dette er en oppfølging av et EU-direktiv om gjenbruk av offentlig data som skal sikre best mulig verdiskaping og innovasjon basert på offentlig eide data.

Regjeringen presenterte en gjennomgang av SIVA i St.meld.nr. 46 (2003-2004) om SIVAs fremtidige virksomhet. SIVA videreføres som selvstendig statsforetak med to økonomisk adskilte virksomhetsområder, eiendom og innovasjon. SIVAs internasjonale virksomhet i nordvest-Russland videreføres, mens aktiviteten i Baltikum avvikles i løpet av tre år. SIVAs såkorn-/venture-aktiviteter videreføres.

Staten og offentlige etater må tilby gode arbeidsplasser med interessante og utfordrende oppgaver, mulighet for fleksibel arbeidstid og konkurransedyktige betingelser.

Regjeringen har fremmet forslag til ny lov om statens embets- og tjenestemenn, jf Ot.prp.nr. 67 (2004-2005). Forslaget innebærer at det i stor grad vil gjelde samme ordninger for offentlig og privat ansatte. Gjennom en oppheving av tjenestemannsloven og en harmonisering av stillingsvernet for statstjenestemenn med arbeidslivet ellers, samt en forenkling av reglene for ansettelser i staten, blir praksisen i staten likere resten av arbeidslivet. Dette gir et mer fleksibelt arbeidsliv, der det kan bli større flyt av arbeidstakere mellom offentlig og privat sektor.

Med Regjeringens anbefaling er avtalen om overføring av pensjonsrettigheter i offentlige tjenstepensjonsordninger revidert. Den nye Overføringsavtalen trådte i kraft 1. november 2004, og innebærer i hovedsak at den siste offentlige tjenstepensjonsordning arbeidstakeren var medlem i, utbetaler pensjon som om all pensjonsgivende tjenestetid var tjent opp i denne ordningen. Alle livselskapene gis nå lik anledning til å bli parter i revidert Overføringsavtale.

Regjeringen er i ferd med å foreta en full gjennomgang av alle sentrale personaladministrative bestemmelser. Med virkning fra 1.1.2005 er foreløpig 27 personaladministrative bestemmelser i Statens Personall håndbok forenklet eller opphevet. Gjennomgangen fortsetter i 2005. Blant annet legger ny arbeidsmiljølov og ny embets- og tjenestemannslov til rette for vesentlige forenklinger i regelverket for tilsetting og opphør av tjeneste i staten.

Samarbeidsregjeringen vil gi økt handlefrihet for enheter innen det offentlige.

Fullmakter på personal og lønnsområdet er overført til virksomhetene. Slik får ledelse og ansatte i den enkelte virksomhet større innflytelse på lønnsfastsettelsen. Innkjøp er desentralisert. Det reviderte økonomireglementet legger opp til økt lokal handlefrihet mht valg av systemer og løsninger.

Topplederprogram er gjennomført. Statlige tilsyn har fått en sterkere posisjon og større uavhengighet.

Arbeidsforskningsinstituttet ble omdannet til heleid statlig aksjeselskap (AFI AS) 1.7.2002, jfr. St.prp.nr. 57 (2001-2002).

For å bidra til å gjøre programvare basert på åpen kildekode til et reelt alternativ for offentlige etater, ble den sentrale avtalen med Microsoft Norge ikke videreført i 2002.

Statskonsult er omgjort til AS.

Luftfartsverket er omdannet til aksjeselskapet Avinor AS fra januar 2003 for å gi virksomheten større økonomisk ansvar og handlefrihet, blant annet med hensyn til lånefinansiering.

Regjeringen har fremlagt forslag om en tilpasning av den frie stilling høyere utdanningsinstitusjoner har som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, blant annet gjennom endringer i forholdet mellom styre og administrasjon ved de høyere utdanningsinstitusjonene.

Regjeringen har gitt kommunesektoren økt handlingsrom til å foreta lokale prioriteringer. Kommunene har bl.a. fått økt ansvar for miljø- og landbrukspolitikken lokalt. Fylkeskommunene har fått økt ansvar som regional utviklingsaktør. Øremerkinger er redusert og det er foretatt forenklinger i lover og regelverk, bl.a. innenfor skolesektoren.

Samarbeidsregjeringen vil gjenoppta og videreutvikle prosjektet "Et enklere Norge".

Regjeringen har gjennom en ny handlingsplan for Et enklere Norge i oktober 2002 og tilstandsrapporter og nye tiltak i 2003 og 2004 prioritert arbeidet for å forenkle regelverket. Innsatsen har gitt konkrete resultater i form av enklere regelverk, reduserte innrapporteringsbyrder og nye og forbedrede offentlige tjenester for næringslivet. I juni 2005 la Regjeringen frem en ny handlingsplan, Et enklere Norge 2005-2009, med planer og prioriteringer for det videre forenklingsarbeidet.

Samarbeidsregjeringen vil utvide bruken av konkurranseutsetting i offentlig sektor.

Innenfor veisektoren har Regjeringen lagt til rette for full konkurranse om drift, vedlikehold og utbygging av veinettet i Norge. Produksjonsvirksomheten som tidligere var en del av Statens Vegvesen ble fra januar 2003 skilt ut i aksjeselskapet Mesta AS. Mesta AS må konkurrere på like vilkår med private entreprenører om oppdrag fra Statens Vegvesen.

Innenfor jernbaneområdet er Flytoget AS omgjort fra et datterselskap av NSB til et frittstående statlig aksjeselskap underlagt Nærings- og handelsdepartementet. Flytoget vil på sikt kunne bygges opp til å konkurrere med NSB om de transportoppdrag som settes ut på anbud. Det har vært gjennomført konkurranse om drift av Gjøvikbanen.

Samarbeidsregjeringen vil likestille kjøp av tjenester fra private bedrifter med offentlig egenproduksjon av tjenester. Ordningen

med momskompensasjon til kommuner og fylkeskommuner er gjort generell, slik at kjøp av tjenester fra private bedrifter likestilles med offentlig egenproduksjon av tjenester.

Omstilling og effektivisering i kommunene er først og fremst kommunenes eget ansvar. Regjeringens jobb er å legge til rette for at modernisering og omstilling kan finne sted. Regjeringen har i samarbeid med kommunesektoren iverksatt en rekke programmer og ordninger som skal bidra til modernisering. Eksempler på dette er effektiviseringsnettverkene, nettverk for friere brukervalg, Stifinnerprogrammet, anbudsportal mm. Arbeidet har blant annet til hensikt å få mer tjenesteproduksjon fremfor administrasjon.

Nærings- og handelsministeren har igangsatt en handlingsplan for økt konkurranse og tilrettelegging for SMB ved offentlige innkjøp. Som et ledd i handlingsplanen er det produsert veiledere, blant annet om hvordan innkjøpspraksis kan bedres gjennom å fjerne unødvendige dokumentasjonskrav og utarbeide tydelige konkurransegrunnlag.

Det er gjennomført endringer i den statlige innkjøpspolitikken. Forsøk med penger-følger-bruker og frie brukervalg er gjennomført i et utvalg kommuner.

Våren 2004 ble det gjennomført en evaluering av regelverket om offentlige anskaffelser for å kartlegge om regelverket bidro til økt verdiskapning og effektiv ressursbruk. Moderniseringsministeren har våren 2005 sendt på høring forslag til ny lov og nye forskrifter om offentlige anskaffelser. Målet med regelverksarbeidet har vært å implementere nye EU-direktiver, samt gjøre regelverket mer brukervennlig. Det nye regelverket vil sikre små og mellomstore bedrifter god mulighet til å delta i anbudsrunder ved offentlige innkjøp.

En lovendring som gjør det mulig å konkurranseutsette kommunal revisjon er etter forslag fra Regjeringen vedtatt i Stortinget.

Kystverkets produksjonsavdeling er fra 1.1.2005 omdannet til et 100 % statlig eid aksjeselskap under navnet Secora AS. Secora må nå konkurrere med andre aktører om tradisjonelle oppdrag, og har også muligheten til å gi anbud på prosjekter utenom Kystverket.

Regjeringen har laget en veileder for fritt brukervalg i kommunal sektor i tillegg til å opprette konkurranseportalen.no som skal gi tips om bruk av konkurranseutsetting i kommunal sektor.

Samarbeidsregjeringen vil likestille kjøp av tjenester fra private bedrifter med offentlig egenproduksjon av tjenester. Ordningen med momskompensasjon til kommuner og fylkeskommuner gjøres generell.

Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag i kommuneproposisjonen for 2004 om å innføre et nøytralt momsregelverk. Derved likestilles kjøp av tjenester fra private og interkommunale samarbeid med egenproduksjon, noe som vil bidra til en mer effektiv ressursbruk.

Samarbeidsregjeringen vil innføre "solnedgangsganglovgivning", som innebærer at forskrifter gis tidsbegrenset varighet.

Regjeringen har bestuttet å innføre en bestemmelse i Utredningsinstruksen om at tidsbegrensning og tidspunkt for evaluering av regelverk alltid skal vurderes ved lov- og forskriftsarbeid ("solnedgangsklausul").

Samarbeidsregjeringen vil forenkle byggesaksforskriftene i plan- og bygningsloven. Gjennomføre tiltak som reduserer saksbehandlingstiden for reguleringsplaner.

Regjeringen har som et tiltak for "Et enklere Norge" fremmet en rekke forenklinger og tidsfrister i plan- og bygningsloven. Endringene vil gjøre det lettere for både næringsliv og privatpersoner å forholde seg til regelverket, samt gjøre det mer forutsigbart og dermed bidra til lavere byggekostnader. Disse endringene er blitt vedtatt av Stortinget og trådte i kraft 1. juli 2004:

- Det er innført 12 ukers behandlingsfrist for kommunens behandling av vanlige byggesaker.
- Det er innført en 3 ukers frist for behandling av enkle tiltak og meldingssaker.
- Flere saker skal kunne gå som enkle tiltak og meldingssaker.
- Det er innført tilbakebetaling av deler av byggesaksgebyret ved overskridelse av behandlingstid.

Regjeringen har satt ned et bygningslovutvalg som bl.a. skal fremme forenklingsforslag til plan- og bygningsloven og gjøre loven mer brukervennlig enn i dag, samtidig som kvaliteten på bygg skal ivaretas. Utvalget har frist til sommeren 2005 med å levere sin endelige innstilling.

En endring i plan- og bygningsloven som gjør slutt på "omkamper" i plansaker, ved at det ikke lenger skal være anledning å fremme innsigelse eller klage på forhold som er avgjort på et tidligere tidspunkt, trådte i kraft 1.7.2004.

Gjennom ByggSøk legger Regjeringen til rette for elektronisk byggesaksbehandling og etter hvert også planbehandling. ByggSøk vil spare både kommuner og søkere for tid og penger og er derfor et viktig moderniseringstiltak.

Etter innføring av en tiltaksplan for å få ned saksbehandlingstiden hos fylkesmennene på klagesaker der kommunene treffer vedtak etter sosialtjenesteloven og plan- og bygningsloven er behandlingstiden kortet betydelig ned. I 2000 - 2001 tok det i gjennomsnitt 11 måneder å få behandlet en klagesak i forbindelse med plan- og bygningsloven. I første tertial 2005 var saksbehandlingstiden nede i 2,7 måneder. For klagesaker i tilknytning til sosialtjenesteloven har saksbehandlingstiden i samme periode gått ned fra 2,9 til 1,5 måneder.

Samarbeidsregjeringen vil oppheve åpningstidsloven. Bestemmelser som regulerer og begrenser åpningstider på søn- og helligdager, overføres til helligdagslovgivningen.

Åpningstidsloven er opphevet, og bestemmelsene som regulerer handel på søn- og helligdager er innarbeidet i helligdagslovgivningen, jfr. Ot.prp.nr. 11 (2002-2003).

Samarbeidsregjeringen vil konkurranseutsette småbåtregisteret.

Småbåtregisteret er fra 2003 gjort frivillig, og den lovpålagte registreringsplikten er dermed avviklet. Redningsselskapet har fra 2005 overtatt ansvaret for småbåtregisteret.

Samarbeidsregjeringen vil redusere skjemavelde og krav til rapportering og prosjektstyring for frivillige organisasjoner.

Barne- og familiedepartementet fastsatte ny forskrift for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner i desember 2002. Forskriften er vesentlig forenklet, og organisasjonens arbeid med søknadsskriving har blitt betydelig enklere.

Samarbeidsregjeringen vil samordne arbeidet ved kommunale sosialkontorer, statlige trygdekontor og arbeidsmarkedsetaten for bl.a. å bringe mennesker raskt tilbake i arbeid.

I St.prp.nr. 46 (2004-05) foreslo Regjeringen å slå sammen Aetat og trygdeetaten til en ny statlig arbeids- og velferdsetat. Det ble videre foreslått at denne etaten skulle inngå forpliktende avtaler om minimum samlokalisering med den kommunale sosialhjelpstjenesten, og at slik samlokalisering skulle være på plass i samtlige norske kommuner fra 2010. Den nye arbeids- og velferdsetaten er foreslått å være operativ fra 2007. Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag.

Det er ulike forsøk i gang med samarbeid mellom Aetat, trygdeetat og kommunale sosialtjenester. Målet er å prøve ut lokale løsninger der brukerne opplever et helhetlig og samordnet hjelpeapparat der arbeid og aktivitet blir satt i fokus.

Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag om å samle vedtaksmyndigheten for attføring i Aetat fra 1. juli 2004. Det er et viktig bidrag til å redusere kasteballsproblematikken knyttet til attføring.

Samarbeidsregjeringen vil forsere utbyggingen av offentlige servicekontorer.

Utbygging av offentlige servicekontorer ble kraftig forsert i perioden 2002-2003. Ved siste rapportering fra Statskonsult i juni 2003 var det etablert og under etablering totalt 331 ulike servicekontorer.

Samarbeidsregjeringen vil innføre serviceerklæringer ved alle offentlige tjenester, også i kommunene.

Prinsippet om serviceerklæringer er gjennomført for statlige tjenester og i svært mange kommuner. Kommunal- og regionaldepartementet anbefaler kommunene å lage servicestrategier og serviceerklæringer overfor innbyggerne, og tilbyr å bistå og veilede kommunene i arbeidet med å utvikle slike servicestrategier.

Kommunal og regionaldepartementet har utarbeidet en veileder for servicestrategier i kommunesektoren.

Samarbeidsregjeringen vil legge vekt på større åpenhet i forvaltningen.

Regjeringen fremmet 10. juni 2005 forslag til ny offentlighetslov, Ot.prp.nr.102 (2004-2005). Forslaget vil i vesentlig grad styrke allmennhetens rett til innsyn i forvaltningens saksdokumenter. Loven skal gjelde for langt flere virksomheter enn etter

gjeldende lov, ved at den også skal gjelde for selvstendige rettssubjekter der stat eller kommune har en eierandel som gir mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet. Forslaget innebærer også en utvidelse av hva slags informasjon det kan kreves innsyn i, og innsnevrer adgangen til å gjøre unntak fra innsyn. Forslaget styrker dessuten saksbehandlingsmessig rettighetene til den som krever innsyn.

Et forslag til allmenngjøring av elektronisk postjournal har vært på høring og er under behandling.

Samarbeidsregjeringen vil legge til rette for en evaluering av "den nye fylkeskommunen".

Regjeringen la i St.meld.nr. 19 (2001-2002) opp til en todelt prosess rundt evaluering av "den nye fylkeskommunen". Det er i 2005 lagt frem en rapport som har vurdert fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. I kommuneproposisjonen for 2006 er det gjort rede for at Regjeringen vil legge frem en prinsippmelding om fremtidig forvaltningsreform, med stillingstagen til fylkeskommunens fremtid, holdning til eventuell regioninndeling og fremtidig kommunestruktur. En slik melding er tenkt lagt frem for Stortinget i 2007. Denne meldingen vil blant annet bygge på en forskningsbasert evaluering av fylkeskommunene samt en evaluering av de forsøkene med endret oppgavefordeling som er igangsatt.

Økt tilgang på arbeidskraft

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil gjøre det lettere å stå i arbeid ut over den formelle pensjonsalderen.

Dette er gjort

Med sikte på å heve den reelle pensjoneringsalderen, har Regjeringen bl.a. innført incentiver for å stå lenger i jobb. Statlige virksomheter kan gi arbeidstakere som har fylt 62 år:

- tjenestefri med lønn inntil en arbeidsdag pr. måned
- kronetillegg ved utsatt fratreden.

Et antall utvalgte virksomheter ble kartlagt i desember 2003 med hensyn til bruken av disse incentivene. Det går frem at denne ordningen for å stimulere tilsatte over 62 år til å stå lenger i jobb nå er tatt stadig mer i bruk i staten.

På virksomhetsnivå i staten tas det i bruk ulike personalpolitiske virkemidler for å bidra til at seniormedarbeiderne kan stå lenger i jobb i samsvar med delmål 3 i IA-avtalen. I Hovedtariffavtalen har det vært satt av egne kompetansemidler for å støtte virksomhetene i deres seniorpolitiske satsing. I den enkelte virksomhet benyttes et vidt spekter av slike tiltak som for eksempel fleksibel arbeidstid, endring av arbeidsoppgaver, hjemmekontor, og ikke minst etter- og videreutdanning. Opplevelsen av å ha utviklende oppgaver og å være etterspurt viser seg å ha stor betydning for avgangsalderen.

Samarbeidsregjeringen vil endre skatte- og pensjonssystemet slik at det blir mer lønnsomt å stå lenger i arbeid før

Regjeringen la i desember 2004 frem stortingsmeldingen "Pensjonsreform - trygghet for pensjonene". Et sentralt forslag var at alle år i arbeidslivet skal gi pensjonsopptjening. Forslaget

pensjonering.

fikk tilslutning i forliket mellom regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet i mai 2005.

Samarbeidsregjeringen vil gjøre det lettere å kombinere alders- og uførepensjon med deltidsarbeid.

Regjeringen fremmet i Ot.prp.nr. 102 (2001-2002) forslag til nye regler for kombinasjon av arbeid og uføretrygd som ville sikret at det alltid lønner seg for uføre å arbeide mer gjennom løpende avkorting av trygd mot arbeidsinntekt. Stortingsflertallet sluttet seg ikke til forslaget, men valgte å videreføre dagens regler, hvor uføre kan tape økonomisk på å øke arbeidsinnsatsen utover fribeløpet på 1 G.

Uføretrygdene skal jevnlig følges opp, slik at de får anledning til å utnytte sin restarbeidsevne.

Det er satt i gang et forsøk med lønssubsidiering for uførepensjonister med varighet på tre år. Dette innebærer at arbeidsgivere mottar tilskudd til delvis dekning av lønnsutgifter dersom arbeidsgiver ansetter uførepensjonister. Lønssubsidiet motsvares av innsparing under uførepensjon. I gjennomsnitt deltok i underkant av 100 personer på denne ordningen i 2003. Forsøket inngår i Trygdeetatens og Aetat samarbeid om å få uførepensjonister tilbake i arbeid. Dette arbeidet evalueres av Agderforskning.

I 2004 kom 2400 uføre tilbake i arbeid eller økte sin arbeidsinnsats gjennom prosjektet "Tilbake i arbeid".

Samarbeidsregjeringen vil utvide ordningen med kjøp av helsetjenester til sykmeldte til nye diagnoser og behandlingsformer, slik at flere bringes raskere tilbake i arbeid. Behandling betalt av arbeidsgiver skal ikke utløse skatteplikt for arbeidstaker og arbeidsgiver.

Det er vedtatt endringer i arbeidsmiljøloven som en viktig del av oppfølgingen av intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv. Endringene innebærer en presisering av arbeidsgivers ansvar for oppfølging av og tilrettelegging for sykmeldte. Samtidig er det vedtatt å tydeliggjøre arbeidstakers medvirkningsansvar.

Skattefritak for arbeidsgivers betaling av behandlingsforsikring og sykdomsutgifter for ansatte ble gjennomført fra 1. januar 2003.

Samarbeidsregjeringen vil omgjøre Aetat til en kvalifiseringsetat som skal få mennesker med problemer i arbeidsmarkedet ut i jobb.

For å bedre oppfølgingen av arbeidssøkere er Aetat i løpet av regjeringsperioden styrket med 850 nye årsverk. Ressursøkningen er gitt særlig for å gi en bedre individuell oppfølging både av personer som ønsker eller er under yrkesrettet attføring, og for personer som omfattes av de målrettede arbeidsmarkedstiltakene under fattigdomssatsingen.

Samarbeidsregjeringen vil bedre koordineringen mellom trygdekontor, arbeidskontor og sosialkontor.

I St.prp.nr. 46 (2004-05) foreslo Regjeringen å slå sammen Aetat og trygdeetaten til en ny statlig arbeids- og velferdsetat. Det ble videre foreslått at denne etaten skulle inngå forpliktende avtaler om minimum samlokalisering med den kommunale sosialhjelpstjenesten, og at slik samlokalisering skulle være på plass i samtlige norske kommuner fra 2010. Den nye arbeids- og velferdsetaten er foreslått å være operativ fra 2007. Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag.

Det er forsøk med ulike modeller for samarbeid mellom Aetat, trygdeetat og kommunale sosialtjenester. Målet er å prøve ut lokale løsninger der brukerne opplever et helhetlig og

samordnet hjelpeapparat der arbeid og aktivitet blir satt i fokus.

Vedtaksmyndigheten for yrkesrettet attføring er overført til Aetat fra 1. juli 2004. Det er et viktig bidrag til å redusere kasteballsproblematikken mellom etatene knyttet til attføring.

Samarbeidsregjeringen vil styrke ordningen med lønnstilskudd for personer med nedsatt arbeidsevne, slik at det blir lettere å ansette disse.

Arbeids- og sosialdepartementet administrerer tre ulike lønnstilskuddsordninger. I tillegg til det ordinære lønnstilskuddet er det satt i gang to forsøksordninger med lønnstilskudd. Ett av dem er lønnstilskudd for uførepensjonister under reaktivisering. Det andre er rettet mot personer med redusert og varierende yteevne. Dette ble etablert i 2002 og er et femårig forsøk med lønnstilskudd av lenger varighet. Forsøket tar sikte på å bistå arbeidssøkerne gjennom en kombinasjon av bruk av lønnstilskudd, oppfølging av arbeidstaker/arbeidsgiver, tilrettelegging og samordning av offentlig bistand. Målet er å få til økt overgang til det ordinære arbeidsmarkedet.

Fra og med 2005 er også et nytt prøveprosjekt igangsatt i flere fylker hvor uførepensjonister kan tilby arbeidsgivere uførepensjonen som lønnstilskudd for arbeid i inntil 3 år.

Samarbeidsregjeringen vil styrke de skattemessige incentivene til å arbeide.

Et viktig formål med Regjeringens forslag til skattereform er å gjøre det mer lønnsomt å arbeide og gjøre en ekstra innsats.

Samarbeidsregjeringen vil frigjøre arbeidskraft i offentlig sektor gjennom konkurranseutsetting og avbyråkratisering.

Regjeringen har tatt omfattende initiativ til å skille tjenesteproduksjon fra forvaltning, for å få en slankere forvaltning og kunne konkurranseeksponere tjenesteproduksjonen.

En rekke statsinstitusjoner er fristilt. Statens Vegvesens produksjonsvirksomhet er omdannet til aksjeselskapet Mesta AS. Luftfartsverket er omdannet til aksjeselskapet Avinor AS. Posten er omgjort fra BA til AS. NSB er omgjort fra BA til AS. Eierskapet til Flytoget AS er overført fra NSB til Nærings- og handelsdepartementet. Statskonsult er omdannet til AS. Norges Eksportråd, SND og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO) er lagt inn i Innovasjon Norge som har fått ansvar for å samordne et bredt spekter av innovasjonsrettede virkemidler. Norsk Romsenter er omdannet fra stiftelse til et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Regjeringen har fått fullmakt til å avhende statens samlede eierinteresser i BaneTele AS. Staten har solgt aksjene i det tidligere statseide serveringsselskapet Grødegaard. Fylkeskommunale sykehus er gjort statlige og organisert i helseforetak. Dette innebærer fristilling av og konkurranse mellom sykehusene.

Det pågår utredningsarbeid for å vurdere fristilling/tilknytningsform for en rekke andre institusjoner.

I Aetat slankes forvaltningsapparatet til fordel for kunderettet tjenesteproduksjon for å hjelpe arbeidsledige fortære over i arbeid.

Omstilling og effektivisering i kommunene er kommunenes eget ansvar. Regjeringen legger til rette for at det kan skje. I samarbeid med kommunesektoren er det iverksatt en rekke programmer og ordninger som skal bidra til modernisering som effektivitetsnettverket, anbudsportal med mer. Det er innført et nøytralt momsregelverk som likestiller kjøp av tjenester fra private og interkommunale samarbeid.

Handlingsplan for offentlig innkjøp og SMB som ble igangsatt våren 2003 legger til rette for økt bruk av konkurranseutsetting og offentlig/privat samarbeid.

Samarbeidsregjeringen vil ha en oppmyking av regelverket for arbeidsinnvandring til Norge. Samarbeidsregjeringen vil gjøre det enklere for personer fra land utenfor EØS-området å få arbeidstillatelse i Norge.

Regjeringen har innført en spesialistkvote på inntil 5000 personer, hvor en ikke foretar en individuell arbeidsmessig vurdering. I tillegg er det gitt mulighet til å søke arbeid som spesialist fra riket. Vi har også utvidet Barentsregionen i forhold til tillatelser for ufaglært arbeidskraft fra Russland. Regionen omfatter nå Finnmark, Troms og Nordland (tidligere bare Finnmark).

Det kan nå gis arbeidstillatelse for 2 år, tidligere 1 år. Karantenetiden er redusert til 1 år, fra tidligere 2 år.

Regjeringen har også vedtatt å øke perioden for sesongarbeidstagere fra 3 til 6 måneder, noe som vil gjøre det lettere for sesongbetonte næringer som landbruk, fiskeri og reiseliv å skaffe seg nødvendig arbeidskraft i høysesongene.

Regjeringen har også myket opp reglene for arbeidsinnvandring fra de nye EU-landene, i tråd med EØS-avtalens krav om et fritt arbeidsmarked. Selv om det som en overgangsordning er innført krav om arbeidstillatelse, er dette likevel en klar oppmykning i forhold til regelverket for personer fra disse landene i forhold til før EU-utvidelsen.

Samarbeidsregjeringen vil myke opp arbeidsmiljølovens bestemmelser om frivillig overtid og midlertidige ansettelser. Det vil gjøre det lettere for bedrifter å konkurrere om oppdrag som medfører arbeidstopper.

Regjeringen har fremmet forslag om ny arbeidsmiljølov Ot.prp.nr. 49 (2004-2005), som gir større adgang til å ansette midlertidig, samtidig som rammene rundt slike ansettelser er blitt klarere.

I forslaget til ny arbeidsmiljølov, som nå er vedtatt av Stortinget, videreføres i all hovedsak regelendringene fra 2003, hvor de daværende rammene om tillatt overtid i én og fire uker ble erstattet med en regel om at samlet arbeidstid inkl. overtid ikke skal overstige 48 timer i uken regnet som gjennomsnitt over en viss periode. I forslaget til ny arbeidsmiljølov er denne perioden satt til 8 uker. Regjeringen fikk i all hovedsak tilslutning til sine forslag i Stortinget.

Maritime næringer

Sem-dokumentet:

For å sikre skipsfarten konkurransedyktige rammebetingelser og opprettholde kompetansen i det maritime næringsmiljøet, vil Samarbeidsregjeringen opprettholde rederiskatteordningen og gi gode betingelser for norske sjøfolk.

Dette er gjort

Regjeringen foreslo skattelettelser på om lag 110 mill. kr. i rederiskatteordningen i statsbudsjettet for 2005. I tillegg ble det satt ned et utvalg i desember 2004 for å gjennomgå den norske rederiskatteordningen. Utvalget skal levere sin innstilling til Finansdepartementet innen 1. desember 2005.

Regjeringen videreførte i 2005 gjeldende støtteordninger for sjøfolk med en bevilgning på 1060 mill. kroner. Regjeringen foreslår en omlegging av eksisterende ordning til en kompetansemodell fra 2006. Dette var et av tiltakene som ble lagt frem i St.meld.nr. 31 (2003-2004) Vilje til vekst for norsk skipsfart og de maritime næringer. Regjeringen er godt igang med oppfølging av øvrige tiltak i meldingen, herunder økt fokus på service og kvalitet ved å forenkle regelverk og administrative rutiner for skip under norsk flagg. Videre har Regjeringen økt satsingen på kompetanse, forskning og innovasjon i de maritime næringer.

Utnytte mulighetene innenfor havbruk og fiskerinæringen

Sem-dokumentet:

Regjeringen vil satse på utbygging av infrastruktur og føre en nyskappings- og forskningspolitikk som gjør det mulig å hente ut det betydelige verdiskapingspotensialet som ligger i marine og andre naturressurser. Utviklingen i næringene må bygge på en bærekraftig forvaltning av ressursene.

Dette er gjort

Det marine innovasjonsprogrammet i regi av SND er videreført på samme nivå som i 2004. Avlsprogrammet for torsk er videreført på samme nivå som i 2004.

MABIT-programmet er videreført i 2005.

Regjeringen vil kombinere hensynet til en fiskereid flåte med en tidsmessig eierstruktur.

På bakgrunn av behandlingen av stortingsmeldingen om strukturtiltak i kystflåten ble det fra 1. januar 2004 innført en strukturkvoteordning for fartøy på 15-21 meter og 21-28 meter, samt driftsordninger for alle fartøy under 28 meter som en prøveordning. Det er i tillegg etablert et delvis næringsfinansiert strukturfond for kondemnering av fartøy under 15 meter. Våren 2005 ble det fastsatt en ny strukturkvoteordning for havfiskeflåten. Formålet med ordningene er å legge til rette for en mer lønnsom fiskerinæring, øke mulighetene for fornying i fiskeflåten og skape mer attraktive arbeidsplasser.

Regjeringen vil vurdere innstillingen fra det regjeringsoppnevnte Eierskapsutvalget ut fra næringens behov for flåtefornyning, ekstern kapital og kapasitetstilpassing samt landindustriens behov for en stabil råstoffsituasjon.

Regjeringen har i Deltakerloven fått vedtatt nye regler ved arv av fiskefartøy, generasjonsskifte i fiskebåtrederi for ektefelle i uskiftet bo og meldingsordning ved eierendring i selskap eller sammenslutning som eier merkeregistrert fartøy. I tillegg er det innført tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på lovens regler.

Regjeringen vil videreføre Råfiskloven som et fundament for fiskeripolitikken. Det kan likevel være behov for justeringer som sikrer muligheten til å inngå bindende langsiktige leveringsavtaler mellom kjøper og selger.

Regjeringen har ved behandlingen av St.meld.nr. 19 (2004-2005) - Den blå åker - fått tilslutning til et toårig prøveprosjekt i samarbeid mellom salgslagene og industrien for å teste ut langsiktige avtaler innenfor rammen av råfiskloven.

Regjeringen vil sikre størst mulig forutsigbarhet i kvotefordelingen mellom ulike fartøygrupper.

Gjennom Strukturmeldingen ble det slått fast at fordelingen mellom havfiskeflåten og kystfiskeflåten ligger fast slik den har vært de siste årene. Videre er det fastslått at fordelingen innad i kystfiskeflåten skal fastsettes gjennom den såkalte Finnmarksmodellen, i fire lengdegrupper.

Regjeringen vil prioritere økt frihandel med fiskeprodukter i de kommende WTO-forhandlingene. Det må særlig legges vekt på å innskrenke mulighetene til å ta i bruk anti-dumpingbestemmelsene og redusere ikke-tariffære

Regjeringen lanserte 15. april 2005 en offensiv satsing på EFTAs frihandelsavtaler. Dette gjøres blant annet for at våre fiskeeksportører skal møte minst like gode vilkår som konkurrenter i viktige markeder. De landene som er høyest prioriterte å få frihandelsavtaler med er Japan og Kina. Med en målsetting om nulltoll for fiskeprodukter kan dette få stor betydning for norsk fiskeeksport. Regjeringen har gått inn for at EFTA setter igang forhandlinger med Thailand og forhandlingsprosessen er nå igang. Videre stiller Regjeringen seg åpen for forhandlinger med Indonesia og går inn for at forhandlinger med Russland kommer i gang når landets tiltredelsesforhandlinger i Verdens handelsorganisasjon (WTO) er avsluttet. Forhandlinger med Vietnam, Ukraina og Serbia og Montenegro vil bli vurdert når landene blir medlemmer av WTO. Forhandlinger med Algerie, Gulf Cooperation Council (Saudi-Arabia, Kuwait, Oman, De forente arabiske emirater, Qatar og Bahrain) og Syria kan starte når det blir aktuelt og kapasiteten tillater det. Det tas sikte på at de pågående forhandlingene med Sør-Korea kan resultere i en frihandelsavtale i løpet av året.

Regjeringen vil styrke havbruksnæringens betydning for distriktene og legge til rette for fortsatt vekst. Konsesjoner er et viktig virkemiddel i utviklingen av havbruksnæringen. Det skal fortsatt stilles strenge krav til kompetanse og dyrehelse. Lokalt eierskap må prioriteres.

Havbruksnæringen, spesielt lakse- og ørretnæringen, er ekstremt avhengig av tilgang til markedet. Det legges store ressurser inn i arbeidet med å skape forståelse i EU omkring Norges situasjon. Dette gjøres i nært samarbeid med næringens organisasjoner.

Det er fastsatt egen forskrift om krav til teknisk standard for anlegg og utstyr som nyttes i oppdrettsvirksomhet. Ordningen vil på sikt gi betydelige gevinster i form av sikkerhet for miljøet og i forhold til risikoen for uhell med utstyret.

Regelverket knyttet til lokalisering av oppdrettskonsesjoner er revidert slik at det i første rekke kreves melding ved flytting av konsesjoner til lokaliteter som allerede er klarert av myndighetene innen den enkelte region. Dette vil gjøre det enklere for den enkelte oppdretter å planlegge en ressurseffektiv drift, samtidig som distriktsprofilen er ivaretatt gjennom begrensninger i muligheten til å få klarert lokaliteter utenfor den regionen konsesjonene er hjemmehørende i.

Regjeringen vil tildele nye konsesjoner for oppdrett av laks og ørret når det er

Det ble tildelt 50 nye konsesjoner for laks og ørret i 2003.

markedsmessig rom for det innenfor rammen av de til enhver tid gjeldende handelsrestriksjoner. Konsesjoner for nye marine arter tildeles etter søknad så lenge søknadene tilfredstiller nødvendige veterinære og miljømessige krav.

Regjeringen vil ikke ta vederlag ved tildeling av oppdrettskonsesjoner på nye arter.

Til andre arter tildeles det konsesjoner der kravene til kompetanse, miljø og fiskehelse er ivaretatt.

Konsesjoner på nye arter tildeles vederlagfritt.

Ny giv for landbruket

Sem-dokumentet:

Ressursene må forvaltes på en bærekraftig måte slik at det biologiske grunnlaget og miljøkvaliteter i kulturlandskapet sikres.

Dette er gjort

Det er etablert et nasjonalt miljøprogram og regionale miljøprogram, bl.a. med regionale virkemidler i alle fylker.

Det er innført krav om miljøplan på alle gårdsbruk fra 1.1.2004.

Ved å forenkle tilskuddsmidler og delegere myndighet har lokale myndigheter fått større mulighet til å målrette miljøinnsatsen etter lokale nærings- og miljøbehov.

Reindriftsstyret har fastsatt et øvre reintall for sommerbeite i Vest Finnmark. Regjeringen har gitt økonomisk ramme for å inngå avtaler slik at dette praktisk kan følges opp.

Det er etablert en bonusordning for de som frivillig ønsker å redusere eller avvikle sin reindrift, som løp frem til 1. april 2005 og satt i gang et arbeid med å forberede en alternativ prosess dersom de frivillige ordningene ikke fører frem i tilstrekkelig grad. Det er derfor utarbeidet en "Plan for å nå fastsatt høyeste reintall for Vest-Finnmark med basis i reindriftslovens bestemmelser". Det er foreslått en endring i reindriftsloven, med nye bestemmelser om reintallsreduksjon og sanksjoner.

Samarbeidsregjeringen har fremmet forslag til ny lov om skogbruk for Stortinget, med klarere rammer for miljøkrav og med vesentlige forenklinger. Stortinget har vedtatt loven med kun mindre endringer ift regjeringens forslag.

Utvidelse av barskogvernet er prioritert ved å bygge opp midler til vern i fond. Samtidig er miljøvernmyndighetene bedt om å vurdere deler av Statskogs arealer for vern. 700 000 dekar av Statskogs arealer er registrert med tanke på vern, og det er meldt oppstart av verneprosess for 540 000 dekar, hovedsakelig i Sør-Norge.

I RNB 2005 ble Jordfondet foreslått avviklet og midlene brukt til

tiltak hjemlet i fondets vedtekter, bl.a. skogvern.

Økt produksjon og bruk av bioenergi og biodrivstoff stimuleres gjennom en ny støtteordning og ved å inkludere bioenergi i jordbruksfradraget.

Satsingen på økologisk landbruk er videreført og markedssatsingen forsterket.

Det er arrangert en nordisk og en nasjonal konferanse om kulturlandskap og jordvern for kommunepolitikere og andre interessenter. Regjeringen har etablert 3 nye nasjonale mål for jordvern og sikring av kulturlandskap, og det er utviklet nye visuelle informasjonsvirkemidler for sikring av jord og verdifulle kulturlandskap. Det er laget en nettbasert veileder, Kjerneområde landbruk, til hjelp for kommunene ved registrering av viktige områder for jordbruk og kulturlandskap.

Det er arbeidet for å sikre bærekraftig skogbruk gjennom deltakelse i FN's og de europeiske skogpolitiske prosessene.

Det er våren 2005 fremmet en odelstingsproposisjon for Stortinget om jordskifte i byer og tettsteder.

Regjeringen foreslo i RNB 2005 å bevilge over Statens naturskadeordning 15 mill. kr. til Åkerneset i Stranda kommune til etablering av overvåkningssystemer som grunnlag for beredskap og eventuell evakuering i tilfelle fjellskred og flodbølger. I avtalen mellom regjeringsspartiene og FrP ble det enighet om å øke beløpet til 21,5 mill. kroner.

I RNB 2005 er det presentert planer for videre prosess med utgangspunkt i utredningen som foreslår at NIJOS og Skogforsk slås sammen for å oppnå modernisering og samordning av kunnskaps- og informasjonsproduksjon knyttet til arealressursene.

Samarbeidsregjeringen vil søke å sikre Norge fortsatt handlingsrom for en nasjonal landbrukspolitikk innenfor rammen av WTO og andre internasjonale avtaleverk.

Samarbeidsregjeringen har fremmet norske posisjoner og drevet aktiv alliansebygging i WTO-prosessen. Rammeavtalen av 1.8.2004 vil bli aktivt fulgt opp i 2005. Regjeringen har sluttført forhandlingene om protokoll 3 og artikkel 19 til EØS-avtalen.

Både hensynet til handlingsrommet i landbrukspolitikken og behovet for bedre markedsbalanse nasjonalt tilsier en videre tilpassing til mer produksjonsnøytrale tilskuddsordninger.

Det er gitt utvidet adgang til inntektsfradrag for jordbruket ved skattlegging tilsvarende en inntektsverdi før skatt på 300 mill. kroner. Det er innført tilsvarende inntektsfradrag for reindriften. Markedssignalene gir nå indikasjon på at tiltakene som er satt inn virker og man er på vei mot en bedre balanse. Ved justeringen av prisene i årets jordbruksoppgjør er det tatt hensyn til markedsbalansen ved at det bare er foreslått økninger på de produkter der det ikke er overproduksjon.

- Virkemidler tilsvarende 3 mrd. kr. er lagt om slik at de tilfredsstiller kravene i grønn boks i WTO.

Samarbeidsregjeringen vil arbeide for et livskraftig landbruk som utnytter ny teknologi og nye markedsmuligheter og gir forbrukerne kvalitetsprodukter til konkurransedyktige priser.

Det er startet et helhetlig arbeid, Landbruk Pluss, for å stimulere til ny næringsaktivitet i tilknytning til gårdsbruket, og gi rom for de som vil leve for gården, ikke av den. Konkret har Regjeringen:

- Utarbeidet en nasjonal strategi for næringsutvikling og regionale næringsstrategier i alle fylker
- Kommersialisering av forskningsresultater; etablering av BIOPOLIS
- Innført et program for bioenergi og økt satsingen på reiseliv i Norge
- Omorganisert styringen av verdiskapingsprogrammene, videreført satsingen for matproduksjon og rein, og doblet satsingen på skog
- Satt i gang et interdepartementalt arbeid for en nasjonal satsing på biodrivstoff.
- Utarbeidet handlingsplan for fjerning av flaskehalser for småskala matproduksjon
- Innført nye merkeordninger som skal stimulere utviklingen av mer særpregede matprodukter
- Innført fri melkeproduksjon utenfor kvoteordningen for videreforedling på egen gård fra 1. juli 2003
- Bedt Mattilsynet utvikle en tilsynsmodell for mindre matbedrifter
- Startet arbeid for å se hvordan plan- og bygningsloven kan bli et bedre virkemiddel i landbrukspolitikken.
- Opprettet sju matpolitiske forbrukerpanel som skal gi råd på matområdet
- Laget handlingsplan for forbrukerretting av matpolitikken

Innlandet 2010 er etablert som en del av Regjeringens innovasjonssatsing. Det er etablert et utviklingsråd for Innlandet som skal trekke opp strategier for å snu utviklingstrenden i Innlandet.

Forskjellen i matprisene i forhold til våre naboland bør reduseres.

Målprisene på jordbruksavtalen (råvarepriser) er økt omtrent på nivå med konsumprisindeks. Forskjellen i matpriser mellom Norge og nabolandene er redusert med i snitt ca. 5 % fra 2001 til 2003 (nyere tall er ikke tilgjengelig).

Målprisen på korn, og dermed grunnlaget for matmelprisen, er redusert. Tollsatsen på mel er redusert.

Forskjeller i råvarekostnader mellom norske og utenlandske ferdigvarer kompenseres (RÅK-ordningen).

Det er lagt til rette for kostnadsreduksjoner som er viktig for utviklingen over tid.

Momsen på matvarer ble som en del av budsjettforliket med Fremskrittspartiet redusert med 1 % i 2005.

Samarbeidsregjeringen vil sikre rammevilkår som gir ny optimisme i landbruket. Økt forbrukerretting kan kombineres med fortsatt desentralisert landbruk med variert bruksstruktur. For å legge til rette for økte inntektsmuligheter for aktive utøvere og for å sikre den fremtidige rekrutteringen til landbruket skal det tas større hensyn til bruk hvor jordbruksproduksjonen utgjør et viktig bidrag til inntekten. Dette oppnås blant annet ved å sikre at også heltidsbonden får inntekter gjennom mer produksjonsnøytrale støtteordninger.

Regjeringen har lagt til rette for et større mangfold av samarbeidsformer i jordbruket ved forenkling og omlegging av tilskuddssystemet slik at ulike former for samdrift er tilskuddsberettiget. Handlingsrommet for melkeprodusenter er økt ved en noe friere omsetning av melkekvoter.

Det er etablert et eget investeringsprogram for melk og storfe.

Det er innført inntektsproporsjonalt inntektsfradrag ved beskatningen som målretter støtten til bruk som drives med sikte på en betydelig inntekt ("heltidsbruk").

Virkemidlene i reindrifftsavtalen er forenklet og sterkere målrettet mot økt produksjon og større verdiskaping.

Det er gjennomført flere tiltak for å øke omsetning av landbrukseiendommer, med sikte på økt anledning til å kjøpe og økt anledning for aktører i landbruket til å kunne ekspandere sin virksomhet. Konkret har Regjeringen innført nye arealgrenser for konsesjonsplikt fra 1.1.2004 og satt en nedre beløpsgrense for prisvurdering ved konsesjonspliktig kjøp av eiendom fra juni 2004.

ECON fikk i oppdrag å vurdere hvordan landbrukslovgivningen påvirker bolyst, næringsutvikling og innovasjon. Rapporten har vært på høring, nå gjenstår bearbeiding av høringsuttalelsene og vurdering av videre oppfølging.

Sikre gode inntektsmuligheter fordi dette er avgjørende for å sikre matvaresikkerhet og tilstrekkelig produksjon av trygg mat med høy kvalitet.

Regjeringen har ført en økonomisk politikk som har bidratt til lav rente. Hver prosent rentenedgang gir reduserte utgifter på minimum 200 mill. kr i jordbruket.

Det er inngått jordbruksavtaler med Norges Bondelag i 2002 og begge organisasjonene i 2003, 2004 og 2005. De siste årenes jordbruksavtaler har samlet gitt større muligheter for produksjon. Det er åpnet opp for samarbeidstiltak og økte produksjonsmuligheter som kan redusere kostnadene over tid.

Det er inngått reindrifftsavtaler som legger grunnlag for økt produksjon og større verdiskaping i reindriften. Det er oppnådd økt vederlag for arbeid og kapital og økning i de samlede inntektene. Det er høyere slakteuttak enn på mange år og forbedret marked for reinkjøtt.

Legge til rette for at aktive utøvere skal få en inntektsutvikling på linje med andre grupper i samfunnet.

I perioden 2001 - 2004 ga rammebetingelsene grunnlag for en inntektsutvikling som for andre grupper (korrigert for overproduksjon), mens jordbruksoppgjøret 2005 er vurdert å gi en større inntektsvekst enn for andre grupper (i prosent). Det er åpnet opp for samarbeidstiltak og økte produksjonsmuligheter som kan redusere kostnadene over tid.

Gi næringsutøverne i landbruket en mer selvstendig rolle. Det foretas en gjennomgang av skatte- og avgiftsreglene for landbruket. Inntektsfradraget (skattefradraget) føres videre.

Samarbeidsregjeringen har gjennomført forenkling og omlegging av tilskuddsregelverket, slik at ulike former for samdrift blir tilskuddsberettiget.

Inntektsfradraget ved beskatning er ført videre og utvidet med inntektsproporsjonal ordning. Jordbruksfradraget er utvidet slik at også produksjon av bioenergi kan inngå i grunnlaget for fradraget.

Skogpolitikken er lagt om slik at skattefordelssatsen ved investeringer med skogavgift er økt fra 35 % med avtrapping til 60 %, samtidig som markedssatsingen er forsterket.

Det er innført inntektsfradrag før beskatning for reindriften tilsvarende som for jordbruket.

Importvernet må fortsatt sikre norsk landbruksproduksjon på viktige områder.

Norske posisjoner er fremmet og det er drevet aktiv alliansebygging i WTO-forhandlingene.

Sikre trygg mat til forbrukerne ved produksjon med helse- og miljøvennlige metoder og ved å ta hensyn til dyrenes velferd.

Mattilsynet ble etablert 1.1.2004

Ny Matlov med tydeligere ansvarsavklaring for trygg mat er vedtatt i Stortinget. Matloven erstatter 13 lover.

Det er opprettet vitenskapskomité med ansvar for risikovurderinger på matområdet.

Helse- og miljørisiko ved bruk av plantevernmidler er redusert med 25 %. Det er vedtatt ny handlingsplan for ytterligere reduksjon av risiko ved bruk av plantevernmidler.

Stortingsmeldingen om dyrevelferd fikk bred tilslutning i Stortinget. Oppfølgingsarbeidet er godt i gang, blant annet er det fastsatt nye forskrifter om hold av storfe og svin, samt forskrifter om velferd for småfe og hest. Ny dyrevernlov er snart klar til å sendes på høring.

Opprinnelsesmerke matvarer og fremme tiltak for at økologiske produkter skal stå sentralt.

Ordningen med beskyttelse av opprinnelsesbetegnelser mv. på landbruksbaserte næringsmidler er innført fra 5.7.2002.

Handlingsplanen for økologisk jordbruk er revidert og virkemiddelbruken for å fjerne flaskehalser forsterket. Virkemiddelbruken vris nå over mot en sterkere markedsinnsats.

Forenkle dagens omfattende virkemiddelsystem for å få et mer fleksibelt og mindre detaljert regelverk.

En rekke miljø- og næringsvirkemidler er flyttet ut av jordbruksavtalen og forenklet gjennom etableringen av et kommunalt og et regionalt program fra henholdsvis 2004 og 2005.

Virkemidlene over jordbruksavtalen er forenklet og gjort mer

målrettet.

Det er satt i gang arbeid med å effektivisere plan- og bygningsloven som virkemiddel i landbrukspolitikken.

Innovasjon Norge er i gang med å fjerne flaskehalser for småskala matprodusenter.

Mattilsynet er bedt om å utvikle en tilsynsmodell for mindre matbedrifter.

Forenkling av regelverket på hygieneområdet er i gang.

Regelverket på hygiesiden for reinkjøtt er endret for å legge til rette for økt fleksibilitet og verdiskaping i reindriftsnæringen.

Bidra til at den forestående omorganiseringen av kontrollvirksomheten fører til styrket kontroll både med importert og norskprodusert mat, sikre kvalitet og hindre smitte og sykdom.

Mattilsynet erstatter 4 statlige og mer enn 80 kommunale tilsynsstrukturer, og omfatter i tillegg til hovedkontoret 8 regioner og 64 lokalkontorer. Tilsynet har fått en enhetlig tilsynsfilosofi. Dette innebærer en klar effektivisering og forenkling.

Et utvalg har gjennomgått veterinærdekningen i Norge. Utvalgets rapport, som foreslår at tilfredsstillende veterinærdekning skal være et kommunalt ansvar, er under oppfølging.

Forbedre vilkårene for samdrift i landbruket. Reglene må sikre at utøverne er aktive brukere.

Det er gjennomført en forenkling og omlegging av tilskuddssystemet slik at ulike former for samdrift er tilskuddsberettiget. Aktivitetskravet for samdrifter er avvirket.

Kvotetaket for samdrifter i melk er økt fra 500 000 til 750 000 l. Deltagerbruk kan søke om tilskudd til annet dyrehold separat.

Videreføre målene og de grunnleggende prinsippene for pris- og markedsregulering for jordbruksvarer. Dette innebærer at landbrukssamvirket fortsatt skal ha en sentral rolle i gjennomføringen av landbrukspolitikken. Samtidig må uavhengige aktører sikres rettferdige rammebetingelser. Sentrale konkurransevilkår må fastsettes av Statens landbrukstilsyn eller et annet uavhengig organ.

Prisutjevningsordningen for melk er gjennomført fra 1.1.2004. Denne innebærer betydelige forenklinger og ivaretar hensynene til å sikre uavhengige aktører like konkurransevilkår.

Regjeringen har på bakgrunn av en utredning om konkurransesituasjonen i meierisektoren vedtatt endringer i det videre tilsynet med konkurranseforholdene i sektoren. Blant annet avvikles dagens etterkontroll og etterregning fra 1. januar 2006, men erstattes av en sektorregulering i form av et egenkapitalavkastningskrav i Tines videreføring. Endringene som gjennomføres har som mål å bedre konkurransevilkårene for de uavhengige aktørene, og dermed stimulere til økt konkurranse i meierisektoren.

Konkurransetilsynet vil få økt ansvar for å overvåke sektoren etter konkurranselovens bestemmelser etter at sektorreguleringen med etterregning avvikles.

Markedsreguleringssystemet for kylling ble opphevet i jordbruksoppgjøret 2005 (etter avtale med organisasjonene) fordi det her ikke lenger er grunnlag for å videreføre den tradisjonelle formen for markedsregulering og det er betydelig grad av produksjonskontroll. Tiltak for små konsummelkmeierier videreføres.

Sette arealgrensene i konsesjonsloven til 20 dekar fulldyrket mark og 80 dekar annet areal.

Ot.prp.nr. 79 (2002-2003) om endringer i konsesjonsloven er vedtatt i Stortinget. Endringene medførte heving av arealgrensene for konsesjonsplikt til totalt 100 dekar, hvorav ikke mer enn 20 dekar kan være fulldyrket jord. Loven trådte i kraft 1.1.2004.

Vurdere konsesjongrensene i svin-, egg- og kyllingproduksjon som er direkte relatert til størrelse med sikte på bedre inntektsmuligheter og reduserte kostnader.

Konsesjongrensene er vurdert og økt gjennom vedtak i Stortinget av Ot. prp.nr. 102 (2002-2003) om endringer i konsesjongrensene i svin-, egg- og kyllingproduksjon.

Videreføre forhandlingsinstituttet, men forenklinger i forhandlingsopplegget vurderes.

Forenklinger er gjennomført, slik at avtalen nå blir en mer rendyrket inntektsavtale, og i mindre grad inneholder generelle landbrukspolitiske virkemidler. En rekke virkemidler er flyttet ut av avtalen, og myndighet delegeres for en rekke ordninger.

Kapittel 9: Regionalpolitikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil styrke regionalpolitikken for å sikre bosettingen og verdiskapningen og levedyktige lokalsamfunnet over hele landet.

Dette er gjort

Regjeringen har overført ansvaret for store deler av de regionalpolitiske virkemidlene til fylkeskommunene for gjennom regionalt partnerskap å styrke den regionale utviklingen.

Ved lokaliseringsvalgene for åtte statlige tilsyn som er besluttet utflyttet fra Oslo, har Regjeringen gitt et viktig bidrag til å videreutvikle vekstkraftige arbeids-, bo- og serviceregioner utenfor hovedstadsområdet. Regjeringen la stor vekt på at lokaliseringsvedtakene skulle ha en helhetlig og balansert profil, samtidig som man bygget på det spesielle kompetansemiljøet og andre fortrinn som kjennetegner de enkelte regionsentra. Ved å bygge på, og samtidig videreutvikle regionenes kompetansemessige fortrinn, har Regjeringen styrket syv større regionsentra slik at de kan fungere som motorer for regional utvikling i de respektive landsdeler.

Regjeringen har fremmet en regionalmelding, St.meld.nr. 25 (2004-2005), blant annet på bakgrunn av Distriktskomisjonens og Effektutvalgets innstilling. I meldingen gis det en bred gjennomgang av regjeringens regionalpolitikk. Regjeringen har som mål at det skal være befolkningsvekst i alle landsdeler. For å få dette til, må vi stimulere til at alle landsdeler utnytter sine fortrinn og det må satses mer på nyskaping og innovasjon. Regjeringen stimulerer til dette blant annet gjennom økt satsing på næringshager, inkubatorvirksomhet og Centres of Expertise.

Den nasjonale internettportalen norge.no er lokalisert til Leikanger, og er fra 1.1.2005 en virksomhet under Moderniseringsdepartementet. Dette er et eksempel på en nasjonal oppgave som løses i et lokalsamfunn.

Foreta en gjennomgang av de ulike virkemidlenes effekt, slik at man kan prioritere de som har best virkning og som bidrar til at målene for distriktpolitikk nås.

St.prp.nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv ble lagt frem i mars 2003. Stortinget ga sin tilslutning til endringene. I henhold til Ot.prp.nr. 14 (2003-2004) ble virkemidlene under Norges Eksportråd, SND, Norges Turistråd og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO) samlet i ett selskap, "Innovasjon Norge", fra 1.1. 2004. Enkeltordninger evalueres løpende.

Regjeringen har fremmet en egen regionalmelding St.meld.nr. 25 (2004-2005). Se omtale foran.

Innsatsen må i større grad rettes inn mot forskning og kompetanseheving, samt mot utvikling og implementering av ny teknologi.

Dette er fulgt opp gjennom St.prp.nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, og Ot.prp.nr. 14 (2003-2004) om lov om Innovasjon Norge.

Regjeringen la frem "Fra ide til verdi – en plan for en helhetlig innovasjonspolitik" i oktober 2003.

Aktiv og moderne distriktspolitikk

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

- 9.4 *Reiselivet er en stor og viktig distriktsnæring, som må sikres gode rammevilkår. Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for profilering av Norge som reisemål. Samarbeidsregjeringen vil sikre nødvendige ressurser til denne opptrappingen.*

Også reiselivsnæringen har fått bedre rammebetingelser gjennom Regjeringens skatte- og avgiftspolitik, og næringspolitikken for øvrig. Ikke minst for reiselivet er det viktig med en stram økonomisk politikk som legger grunnlag for lavere rente og kronekurs.

Nærings- og handelsdepartementet startet i januar 2005 arbeidet med en handlingsplan for reiselivsnæringene. Planen vil ha som mål å stimulere til økt verdiskaping og innovasjon i norske reiselivsnæringer for å sikre reiselivsnæringenes konkurranseevne og levedyktighet på lang sikt. Fire innsatsområder er identifisert: Profilering, innovasjon, kompetanse og samarbeid. Bevilgningene til profilering av Norge som reisemål ble styrket med 13 mill. kr. i 2005, til 116 mill. kroner. Som et ledd i innsatsen for å styrke reiselivet i Norge foreslo Regjeringen å bevilge 15 mill. kr. ekstra i revidert nasjonalbudsjett 2005.

- 9.5 *Som et ledd i arbeidet med modernisering og effektivisering av offentlig forvaltning vil Samarbeidsregjeringen legge til rette for utflytting av statlige arbeidsoppgaver og arbeidsplasser. Statlige arbeidsplasser skal som hovedregel legges utenfor Oslo.*

Stortinget vedtok 6. juni 2003 å flytte åtte statlige tilsyn ut av Oslo, jfr. St.meld.nr. 17 (2001-2002) Om statlige tilsyn: Direktoratet for Arbeidstilsynet til Trondheim, Direktoratet for sivilt beredskap til Tønsberg i forbindelse med etablering av et nytt Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap, Luftfartstilsynet til Bodø, Sjøfartsdirektoratet til Haugesund, Konkurransetilsynet til Bergen, Post- og teletilsynet til Lillesand, Statens Filmtilsyn og Eierskapstilsynet til Fredrikstad i forbindelse med etablering av et nytt Medietilsyn. Utflyttingen er et bidrag til å nå Regjeringens overordnede mål om å trekke på den kompetansen som finnes i hele Norge. I tillegg er Lønnsgarantiordningen lagt til Vardø.

Ved lokalisering av Mattilsynets regionkontorer er det også tatt viktige distriktspolitiske hensyn.

Husbanken skal i løpet av 2005 flytte sitt hovedkontor fra Oslo til Drammen og Husbankens regionkontor sør er flyttet fra Oslo til Arendal.

Regjeringen har besluttet å opprette et nytt statlig

Boretsregister i Ullensvang i Hardanger.

Statens Forvaltningstjeneste vil etablere et servicesenter i Engerdal. Statsbygg og Statens Pensjonskasse skal kjøpe tjenester fra senteret. Sentralbordet i det nye Integrerings- og mangfoldsdirektoratet legges til servicesenteret og det vurderes om Husbankens sentralbord også skal legges dit.

9.6 *Redusere avstandsulempene for næringslivet og befolkningen i distriktene ved å legge til rette for infrastruktur som bredbånd og samferdselsløsninger.*

Regjeringen har videreført Høykom-programmet for en ny tre-årsperiode 2005-2008. Programmet har fått en sterkere distriktsprofil.

9.7 *Prioritere bedre infrastruktur og kunnskapsutvikling.*

Regjeringen har videreført Høykom-programmet for en ny tre-årsperiode 2005-2008 der dette er viktige elementer.

9.8 *Trappe opp bevilgningene til profilering av Norge som reisemål.*

Bevilgningene til profilering av Norge som reisemål ble økt med 13 mill. kr. til 116 mill. kr. i 2005-budsjettet. I revidert nasjonalbudsjett 2005 ble det avsatt ytterligere 15 mill. kr. til styrket markedsføring i nærmarkedene og i nye markeder, samt til å oppgradere og revidere Merkevarerstrategien for Norge som reisemål.

Norge.no er lansert i den engelske versjonen Norway.no, til nytte for alle engelskspråklige som ønsker informasjon om Norge.

9.9 *Videreføre og evaluere tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms, og styrke særlig de personrettede virkemidlene.*

Regjeringen har lagt frem en egen stortingsmelding om tiltakssonen. Regjeringen viderefører satsingen i tiltakssonen bl.a. gjennom fortsatt 0-sats for arbeidsgiveravgift og markedsføring av tiltakssonen.

I budsjettet for 2005 ble ordningen med avskrivning av studielån i Finnmark og Nord-Troms forbedret slik at det nå kan avskrives inntil 25 000 kr. årlig mot tidligere 16 500 kroner.

Mer målrettede offentlige virkemidler

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasene er de vanskeligste fasene i bedriftenes utvikling. (...) SND bør derfor konsentrere sine virkemidler til disse fasene av bedriftenes liv. Samarbeidsregjeringen mener SNDs virksomhet må være rettet mot områder der markedet og private tilbud ikke fungerer tilfredsstillende.

Fulgt opp i St.prp.nr. 51 (2002-2003) om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, og Ot.prp.nr.14 (2003-2004) om lov om Innovasjon Norge. Innovasjon Norge ble etablert 1.1.2004.

Samarbeidsregjeringen vil at SND skal bidra til høyere verdiskaping gjennom å spisse sin innsats mot økt innovasjonsevne og høyere kompetanse i norsk næringsliv.

Fulgt opp gjennom St.prp.nr. 51 (2002-2003) om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv og Ot.prp.nr. 14 (2003-2004) om lov om Innovasjon Norge.

Samarbeidsregjeringen vil at SND skal bidra til at risikokapital gjøres mer tilgjengelig for små og mellomstore bedrifter og ha landsdekkende ordninger og ordninger som er rettet mot det geografiske virkemiddelområdet.

Fulgt opp gjennom St.prp.nr. 51 (2002-2003) om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv og Ot.prp.nr.14 (2003-2004) om lov om Innovasjon Norge.

Etableringstilskudd/gründerstipend må gis til etablerere og nyskappingsbedrifter gjennom SNDs landsdekkende ordninger.

Ingen endringer under Samarbeidsregjeringen. Inngår i St.prp.nr. 51 (2002-2003) om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv.

Samarbeidsregjeringen vil videreføre SNDs ordning for lavrisikolån.

Ordningen er videreført.

Samarbeidsregjeringen vil prioritere Sårkornfondet.

I RNB 2003 foreslo Regjeringen 400 mill. kr. til regionale såkornfond og 100 mill. kr. i tapsfond. Bevilgningen er senere økt til 700 mill. kr. og tapsfond på 175 mill. kroner. I statsbudsjettet for 2005 foreslo regjeringen å etablere landsdekkende såkornfond. Det ble gjort vedtak om fire landsdekkende fond med 667 mill. kr. i lån og 167 mill. kr. til tapsfond. Begge ordningene avventer godkjenning fra EFTAs overvåkningsorgan.

Samarbeidsregjeringen vil selge SND Invest, som først og fremst investerer i områder der det private kapitalmarkedet fungerer tilfredsstillende.

Statens aksjer i SND Invest er solgt.

Samarbeidsregjeringen vil utrede mulighetene for å sette deler av SNDs virksomhet ut på anbud. Det vil stimulere lokale sparebanker til å styrke egne kredittvurderingsfunksjoner og dermed bidra til lokal næringsutvikling.

Regjeringen vurderte spørsmålet i forbindelse med virkemiddelproposisjonen og besluttet ikke å anbudsutsette SNDs virksomhet. Stortinget sluttet seg til dette.

Samarbeidsregjeringen vil utrede mulighetene til å omgjøre IFU-ordningen fra en rammestyrte tilskuddsordning til en behovsstyrt ordning der store bedrifters kjøp av FoU-tjenester i små bedrifter stimuleres med et eget skattefradrag

Regjeringen har innført en ordning med skattefradrag for bedriftenes utgifter til forskning og utvikling, som omfatter alle bedrifter. For perioden 2002-2005 er det godkjent SkatteFUNN-prosjekter for rundt 30 mrd. kr. Dette vil gi reduksjon i innbetalte skatter på over 5 mrd. kr. i samme periode. Bevilgningene til IFU-ordningen er styrket.

Samarbeidsregjeringen vil utrede skatteincentiver for private investorer som bidrar med risikokapital til nyetablerere.

Det er gjort vedtak om etablering av fire regionale såkornfond og fire landsdekkende såkornfond for å stimulere til økt tilgang av risikokapital. Samarbeid mellom private investorer og det offentlige i såkornfasen vil gi tilgang på både kompetanse og langsiktig egenkapital.

Det gode byliv

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil føre en aktiv og positiv storbypolitikk som legger til rette for næringsutvikling og gode oppvekstvilkår for barn.

Dette er gjort

Regjeringen fremla i mai 2003 en egen storbymelding. Det var første gang det ble fremlagt en slik melding i Norge. Meldingen fokuserer på de mulighetene som storbyene har til å skape det gode liv i byene, men også på de sosiale utfordringer som de større byene har. Byene har også større forutsetninger for å kunne løse oppgaver enn mindre kommuner har. Samtidig må storbyene i større grad ta utfordringen som motor i regionen og utvikle samarbeidet med de andre kommunene i regionen. Arbeidet med storbymeldingen skjedde i nært samarbeid med de åtte største byene.

Regjeringen åpner for en rekke forsøk hvor storbyene kan få ansvaret for tjenester som staten eller fylkeskommunene har. Målet er å skape bedre og mer helhetlige løsninger for innbyggerne. Samtidig følges kravet fra byene om en "bedre koordinert stat," bl.a. i byutviklingsprosjekter, opp. De sosiale utfordringene som storbyene har, følges opp i kommuneproposisjonen med et eget kriterium for rus og psykiatri (urbanitetskriteriet) i inntektssystemet. Stortinget har gitt sin tilslutning til dette.

Regjeringen har styrket bostøtten i de største byene som oppfølging av storbymeldingen og som følge av at bokostnadene er høyere her.

Samarbeidsregjeringen vil fremlegge en stortingsmelding som tar opp de spesielle utfordringene de største byene står overfor.

Regjeringen fremla storbymeldingen i mai 2003. Regjeringen fikk stort sett tilslutning til sin politikk. Det skal også legges frem en egen hovedstadsmelding som oppfølging av arbeidet med storbymeldingen.

Byutviklingen må legge til rette for at byenes sentrum blir et sted der det er både boliger, sosialt liv og næringsaktivitet. Spesielt må det legges opp til en betydelig satsning på boligbygging.

St.meld.nr. 23 (2001-2002) om bedre miljø i byer og tettsteder er lagt frem og behandlet. Meldingen presenterer prinsipper for miljøvennlig byutvikling og utforming av gode steder, deriblant variert tilbud av varer, tjenester og aktiviteter, grønne strukturer, utearealer og byrom, gode bomiljøer, gode oppvekstmiljøer for barn og unge, tilgjengelighet og trygghet, mindre støy og flere stille soner. Pilotprosjekter er satt i gang i 12 byer som ledd i oppfølging av meldingen, innen temaer som byomforming, planlegging og forvaltning av sentrumsområder, miljøsoner og næringslivets reiser.

I byene må kollektivtrafikken være det bærende element i transporttilbudet. Det må derfor legges opp til en kraftig opprustning av kollektivtrafikken.

Regjeringen har fremmet en stortingsmelding om kollektivtrafikken og økt satsingen. Se også omtale under kapittel 10 Samferdsel.

Kapittel 10: Samferdsel

Gode samferdselsløsninger for hele landet

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil styrke samferdselsinnsatsen og øke veibeveiligningene. Det er nødvendig med bedre standard ut fra hensynet til miljø, verdiskapning, behovet for å redusere distriktenes avstandsulempen og bedre fremkommeligheten og sikkerheten.

Det er nødvendig å få mer igjen for de ressursene som stilles til disposisjon for samferdselsformål. De krever gjennomgående bruk av anbud når det offentlige kjøper var og tjenester innen samferdselssektoren, enten det gjelder infrastruktur eller transport-tjenester.

Dette er gjort

Regjeringen har økt samferdselsinnsatsen betydelig i denne perioden. Blant annet er kollektivtransportsatsingen til sammen styrket med ca. 4 mrd. kr. fra 2002 til 2005 i forhold til nivået i Regjeringen Stoltenbergs siste statsbudsjett i 2001. Jernbanen har fått en samlet realvekst på 20 % og jernbaneinvesteringene en realvekst på over 50 %.

Veiinvesteringene har en realøkning på 18 % og det er bygget nærmere 400 km ny vei. I tillegg kommer økt innsats for lokal kollektivtrafikk, trafikksikkerhet, moderne miljøteknologi og bedre tilgjengelighet.

Omstilling, modernisering og konkurranseutsetting innenfor Statens vegvesen er innen 2008 beregnet å gi årlige gevinster på ca. 850 mill. kroner. Allerede i 2005 er det beregnet en netto innsparing på 300 mill. kroner.

Regjeringen har foreslått og fått Stortingets tilslutning til at anbud kan tas i bruk som gjennomgående prinsipp ved alt offentlig kjøp av transporttjenester, og at hovedregelen i anbudskontrakter skal være belønningsordninger som gjør det lønnsomt å forbedre kvaliteten på tilbudet til brukerne (kvalitetskontrakter).

Ca. 23 fergesamband ble utlyst på anbud i 2004 og 2005. Anbudene gjøres for å få mer ut av pengene som brukes på ferjedrift. Som ledd i arbeidet med effektivisering av ferjedriften tas det sikte på at de fleste fergesamband skal være lyst ut på anbud innen utgangen av 2009. Opprettholdelse og forbedringer i ferjetilbudet avhenger av at ferjedriften effektiviseres.

Det er fra 1. mars 2003 gitt mulighet for alle godkjente selskaper til å begynne med godstransport på jernbanen i Norge, for å stimulere til mer godstransport med bane. Godstransporten på jernbanen viser tydelig vekst.

Særlovsselskapet Posten Norge BA er omdannet til statlig eid aksjeselskap, som gir større fleksibilitet ved nødvendige omstillinger for å kunne utføre samfunnspålagte tjenester så effektivt som mulig, og for å kunne hevde seg i den stadig økende konkurransen på postmarkedet. For å oppnå bedre og billigere posttjenester har Regjeringen foreslått og fått vedtatt å avvike Postens gjenværende enerett fra 1. januar 2007.

Samarbeidsregjeringen vil gå inn for et investeringsnivå på vei som representerer en økning på om lag 600 mill. kr. pr år i forhold til Ap-regjeringens forslag i Nasjonal Transportplan.

Veiinvesteringene er økt med mer enn 600 mill. kr. pr. år i forhold til Ap-regjeringens forslag i Nasjonal Transportplan, m.a.o. 2,4 mrd. kr. over fire år når også de to igangsatte OPS-prosjektene regnes med. I tillegg kommer gevinster ved konkurranseutsetting og omorganisering av vegvesenet, som også bidrar vesentlig til styrket innsats på veinettet.

Det er bygget nærmere 400 km med ny vei i stortingsperioden. Blant annet vil sammenhengende firefeltsvei på E6 gjennom Østfold stå ferdig i 2008. Veien er fremskyndet fra tidligere planer om ferdigstillelse en gang etter 2011. Innsatsen mot rassikring er styrket med over 30 % i perioden.

Gjennomføre full konkurranseeksponering av Veivesenets, Jernbaneverkets og Kystverkets produksjonsavdelinger.

Omstilling, modernisering og konkurranseutsetting innenfor Statens Vegvesen gjør at det innen 2008 årlig kan spares ca. 850 mill. kr., noe som gir økte ressurser for bedre veier. Prisene for drift og vedlikehold (funksjonskontrakter) har sunket med mellom 10 og 15 % etter konkurranseutsettingen.

Statens Vegvesens produksjonsavdeling er fra 1.1.2003 omdannet til statsaksjeselskap (Mesta AS) og skilt ut fra forvaltningsvirksomheten. Alle nye oppdrag på riksveinettet blir nå konkurranseutsatt, også drift og vedlikehold.

Det tyngre vedlikeholdet i Jernbaneverket er skilt ut i et statlig eid aksjeselskap, BaneService, fra 1. januar 2005. Det legges etter hvert til rette for konkurranseutsetting også av det øvrige vedlikeholdet. Varslet økt konkurranse på jernbanen gir allerede før den er innført økt effektivisering i NSB.

Den første konkurranseutsatte persontogstrekningen i Norge, Gjøvikbanen, ble tildelt i mai 2005. Et eget NSB-selskap vant anbudet. Resultatet av konkurranseutsettingen er i overkant av 30 % bedre tilbud mens årlig vederlag går ned fra ca. 80 til 70 mill. kroner. Det blir også bedre tilbud til funksjonshemmede mv. Det tas sikte på oppstart sommeren 2006. Etter hvert vil all persontransport med jernbaner konkurranseutsettes, slik Regjeringen varslet i St.meld.nr. 26 (2001-2002). De neste strekningene er Sørlands- og Bergensbanen.

Kystverkets produksjonsavdeling ble omgjort til statsaksjeselskap under navnet Secora AS fra 1. januar 2005. Selskapet er på denne måten skilt fra forvaltningsvirksomheten. Selskapets hovedkontor ligger i Svolvær.

Legge til rette for økt offentlig og privat samarbeid (OPS).

Regjeringen er i ferd med å gjennomføre tre prøveprosjekter for OPS (offentlig-privat samarbeid) i veisektoren. Det første av disse (E39 Øysand – Thamshavn i Sør-Trøndelag) hadde bygggestart i 2003 og prosjektet åpnes for trafikk i 2005. Anleggsarbeidene på E39 Handeland – Feda i Vest-Agder startet i 2004, og prosjektet er planlagt åpnet for trafikk høsten 2006. Gjennomføringen av det tredje prosjektet, E18 Grimstad – Kristiansand i Aust- og Vest-Agder ble vedtatt av Stortinget i

februar 2005, og utbyggingen vil mest sannsynlig bli ferdigstilt i 2009.

Erfaringene er så langt positive - den videre bruken av OPS i veisektoren vil bli avgjort etter en samlet vurdering etter at anskaffelsesprosessen er gjennomført for alle de tre prøveprosjektene.

Luftfarten må sikres rammevilkår som gjør det mulig å opprettholde et godt rutetilbud. Samarbeidsregjeringen vil som et bidrag fjerne passasjeravgiften.

Regjeringen fjernet flypassasjeravgiften fra 1. april 2002, og opprettholdt Konkurransetilsynets vedtak om forbud mot opptjening av bonuspoengene på innenlandsreiser med virkning fra august 2002. Dette har bidratt til økt konkurranse i norsk innenriks luftfart og lavere flypriser. Fra januar 2002 til mars 2004 har prisen på flyreiser sunket med 27 %.

Nye anbudsrunder for kjøp av flyruter i distriktene er gjennomført. Konkurranse om drift av ruteområdene har bidratt til å begrense statens utgifter til flyrutekjøp.

Luftfartsverket er fra 1.1.2003 omdannet til statlig eid aksjeselskap, Avinor AS, med sikte på mer effektiv drift og økte muligheter til å utvikle driften av flyplassene.

Regjeringen har tildelt konsesjon til Forsvaret for å etablere sivil flyplass på Rygge. En sivil lufthavn på Rygge vil legge til rette for et bedre flyrutetilbud til de reisende i regionen. Dette vil gi økt konkurranse om flypassasjerene i det sentrale Østlandsområdet.

Infrastrukturen for jernbane og luftfart er inkludert i momssystemet fra 2005 slik at investeringer i jernbane og luftfart i større grad blir likebehandlet med veiinvesteringer.

Regjeringen vil prioritere investeringer i og oppdateringer av farleder, merker og fyr for å øke sikkerheten innen sjøtransporten.

Arbeidet med å utarbeide påbudte seilingsleder utenfor territorialgrensen på strekningen Vardø – Røst er startet opp. Søknad om godkjenning vil bli sendt IMO i 2005.

Slepebåtkapasiteten i nord er styrket. Nettverk for mottak av AIS-signaler (automatisk identifisering av skip) er satt i funksjon i 2005.

Trafikksentralen for Nord Norge i Vardø er under etablering, samlokalisert med Kystradioen. Det er etablert et samarbeid med Russland om sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Arbeidet med oppgradering av oljeverndepotene fortsetter også i 2005.

Oljevernutstyret for Nord-Norge oppgraderes fortløpende. Nord-Norge er prioritert. Det arbeides kontinuerlig med samordning av oljevernberedskapen.

Regjeringen vil legge til rette for at sjøtransporten kan øke sine markedsandeler, spesielt innen godstransporten.

Oppfølgingen av dette punktet ligger i behandlingen av Nasjonal Transportplan, hvor målsettingen om at mer gods skal overføres fra vei til sjø følges opp.

Samarbeidsregjeringen vil styrke fergetilbudet gjennom bedre kapasitet, frekvens, nattferger og reduserte fergetakster.

Det er gjennomført tilbudsforbedringer på flere stamveisamband, bl.a. E39 Molde-Vestnes, E10 Bodø-Moskenes, E39 Halhjem-Sandvikvåg, E39 Mortavika-Arsvågen og sambandet Stavanger-Tau. I tillegg kommer oppretting av nattferje på stamveisambandene E39 Anda-Lote, E39 Volda-Folkestad og E39 Halså-Kanestråum.

Innsparte statlige tilskudd til ferjedrift kan brukes til å finansiere bruer/tunneler som gir ferjeavløsning. Dette bidrar til raskere utbygging av viktige veiprosjekter i kystfylkene.

Nytt takstsystem prøves ut på flere ferjestrekninger, som bl.a. innebærer at passasjertakstene innarbeides i kjøretøytakstene. Dette er et ledd i arbeidet med å innføre et felles elektronisk betalingssystem for bomstasjoner og i ferjedriften. Sparte utgifter ved forenklet billettinnkreving vil benyttes til å styrke ferjetilbudet.

Statlig kjøp av sjøtransporttjenester på kyststrekningen Bergen-Kirkenes ble lyst ut på anbud og tildelt i 2004.

En viktig forutsetning for at hele landet skal ha kvalitativt gode og billige teletjenester, er virksom konkurranse i telemarkedet. Samarbeidsregjeringen vil legge rammebetingelser som sikrer slik konkurranse.

Regjeringen har fremmet og fått vedtatt en ny Lov om elektronisk kommunikasjon (Ekom) som stimulerer til økt konkurranse og mer nyskapende tjenester, til erstatning for dagens telelov. Den nye Ekomloven er supplert med en ny ekomforskrift som utfyller loven med regler som fremmer konkurransen og regler som bl.a. gjør det trygt og enkelt å skifte tjenestetilbyder for fastnett-telefon, og som sikrer at de som selger teletjenester ikke lenger kan flytte kundene over fra en tjenestetilbyder til en annen uten at kunden har gitt skriftlig forhåndssamtykke.

Regjeringen har lagt frem to stortingsmeldinger om situasjonen i mobilmarkedet, som ble behandlet i Stortinget våren 2003. Her har Regjeringen bl.a. åpnet opp for å gi virtuelle operatører (tilbydere av teletjenester som ikke selv har bygd egne nett) tilgang til eksisterende telenett, for å styrke konkurransen i telemarkedet. Dette har bidratt til kraftig fall i SMS-prisene.

Samferdselsministeren åpnet i august 2002 et nytt nettsted i offentlig regi, telepriser.no, for å gjøre det lettere for folk å sammenligne telepriser og utnytte konkurransen i markedet.

I områder hvor det ikke er grunnlag for kommersiell utbygging av bredbåndtjenester, vil myndighetene

Regjeringen fikk tilslutning i Stortinget til bredbåndspolitikken i St.meld.nr. 39 (2002-2003) "Breiband for kunnskap og vekst". Bredbåndsutviklingen er nå meget god og det er anslått at over 90 % av husholdningene vil ha et bredbåndstilbud i løpet av 2005

stimulere utbyggingen.

mens 40-45 % på samme tidspunkt vil ha valgt å innstallere bredbånd. Høykom-programmet er vedtatt videreført for tre nye år fra 2005-2008. Delprogrammet Høykom-distrikt, som er særlig innrettet mot å understøtte bredbåndsutviklingen i distriktene, er i det videreførte programmet styrket. Regjeringen vil fortsette å følge bredbåndsutviklingen nøye og vurderer løpende behovet for stimuli som kan understøtte den markedsbaserte utviklingen. I 2005 er det 10 kommuner som er helt uten dekning. 8 av disse har konkrete planer for å få dekning, 6 av dem i 2005.

Fjerne flypassasjeravgiften.

Avgiften ble fjernet fra 1.4.2002.

Samarbeidsregjeringen vil stimulere til overgang til 0-utslippsbiler, bl.a. elektriske biler, hydrogenbiler eller biler med andre miljøvennlig løsninger.

Satsingen på hydrogen og nullutslippsteknologi er mer enn tredoblet siden 2001. Det brukes i 2005 22,6 mill. kr. til forsøk med alternative drivstoff og miljøvennlig teknologi.

For å fremme de mest miljøvennlige bilene, har Samferdselsdepartementet åpnet for forsøk med å gi el-biler tilgang til kollektivfelt fra 1. juli 2003. Dette blir gjort til en varig og nasjonal ordning i 2005 og gjelder både for elbiler og hydrogenbiler. Elbiler og hydrogenbiler med brenselcelleteknologi har fritak for det alt vesentlige av skatter og avgifter.

Regjeringen utnevnte i 2003 et nasjonalt Hydrogenutvalg, og Samferdselsdepartementet nedsatte en egen ekspertgruppe for bruk av hydrogen i transportsektoren. Begge disse utvalgene la frem sine rapporter våren 2004. Regjeringens strategi for oppfølging av Hydrogenutvalgets anbefalinger vil bli fremmet i 2005. I november 2003 inngikk Norge en partnerskapsavtale med USA, EU-kommisjonen og 13 enkeltland om å fremskynde utviklingen og kommersialiseringen av hydrogenteknologi.

Samarbeidsregjeringen vil prioritere kollektivfelt, gågater og sikre gang- og sykkelveier, samt et mer sammenhengende sykkelveinett.

Det er bevilget om lag 1390 mill. kr. til gang- og sykkelveier i perioden 2002-2005, inkludert 440 mill. kr. i bompenger. I tillegg kommer bygging av gang- og sykkelveier som inngår i strekningsvise tiltak. Til sammen vil det bygges 57 km gang- og sykkelveier i 2005, og 240 km i hele perioden 2002-2005. Midlene går i stor grad til prosjekter som gir et mer sammenhengende gang- og sykkelveinett i sentrumsnære områder og til prosjekter som gir sikrere skolevei.

En Nasjonal sykkelstrategi for de neste ti årene er utarbeidet på oppdrag fra Samferdselsdepartementet, spesielt rettet inn mot økt sykkelbruk i byer og tettsteder. Hovedmålet for strategien er at det skal bli tryggere og mer attraktivt å sykle. Samferdselsministeren har også igangsatt forsøk med å tillate sykling i begge retninger i enveiskjørt gater, for å lette fremkommeligheten for syklist i bysentrum.

I Nasjonal Transportplan er det foreslått og vedtatt en ambisiøs sykkelstrategi på 2,6 mrd. statlige kr. de neste ti årene, som en oppfølging av arbeidet med en egen Nasjonal Sykkelstrategi.

Samarbeidsregjeringen vil at nye ferger som hovedregel skal bygges for naturgass, og at gassferger settes inn i samband der det ligger til rette for det.

Miljøvennlige naturgassferger vil settes inn på to samband på Kyststamveien, E39 over Boknafjorden og Bjørnafjorden. Fergene vil bygges ved norske verft. Gassfergene vil gi bedre transportstandard, lavere miljøutslipp og økt aktivitet og produktutvikling ved norske verft. Reduksjonen i NOX-utslipp blir opptil 90 % i forhold til konvensjonell dieseldrift.

Regjeringen vil at havneloven skal fornyes og moderniseres slik at trafikkrevende havneaktiviteter kan flyttes ut av bykjernen.

Havne- og farvannsloven er til revisjon. Arbeidet ses i sammenheng med rulleringen av Nasjonal transportplan.

Samarbeidsregjeringen vil overføre ansvaret for havnene i storbyene til Samferdselsdepartementet.

Regjeringen har besluttet at dagens statlige ansvarsdeling i havne- og farvannssektoren blir videreført uten endringer.

Et løft for kollektivtransport

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen vil legge frem en egen stortingsmelding om kollektivtransport, hvor det fremmes ulike tiltak for å bedre kapasitet, økt frekvens, mer effektiv organisering og prisreduksjoner.

St.meld.nr. 26 (2001-2002) Bedre kollektivtransport, ble lagt frem og behandlet i Stortinget våren 2002.

Samarbeidsregjering vil øke satsingen på kollektivtrafikken med om lag 1,5 - 2 mrd. kr. I første omgang vil investeringstilskudd for å bedre kvaliteten på tilbudet – samt prisreduksjon for studenter og skoleelever – bli prioritert.

Kollektivtransportsatsingen er fra 2002 til 2005 til sammen styrket med ca. 4 mrd. kr. i forhold til Stoltenbergs siste regjeringsår (2001). Sem-erklæringens mål om en økning for kollektivtransporten på mellom 1,5 og 2 mrd. kr. i forhold til Arbeiderpartiregjeringen er dermed mer enn oppnådd. I budsjettet for 2005 er bevilgningsnivået til kollektivtransporten rundt 1,7 mrd. kr. høyere enn i Arbeiderpartiets siste statsbudsjett.

Regjeringen bruker til sammen ca. 9,4 mrd. kr. til kollektivtransport i 2005, inkludert momslettelser og bompenger. Direkte over samferdselsbudsjettet får kollektivtrafikken 8,6 mrd. kroner.

Regjeringen innførte i 2002 en ny skole- og studentrabatt på månedskort og andre periodekort i lokaltrafikken over hele landet med 40 % rabatt. (Arbeiderparti-regjeringens siste budsjettforslag var 30 %). Årlig brukes det over 100 mill. kr. på denne ordningen.

Det er satt i gang et stort prosjekt for å øke fremkommeligheten og hastigheten for buss og trikk i Oslo og Akershus (Frem 2005). Det er videre satt i gang en utredning av utfordringene for bedre kollektivtransport i Bergen. Etter hvert kan prosjektet

utvides til flere byer. Staten har også bidratt betydelig til utbygging av infrastruktur for kollektivtrafikken, blant annet til t-baneringen i Oslo.

Samarbeidsregjeringen vil øke tilskuddene til kollektivselskapene for å bedre tilbudet og sikre vedlikehold av infrastruktur. Det bør etableres incentivordninger knyttet til frakt av antall passasjerer og såkalte kvalitetskontrakter.

I 2004 innførte Regjeringen en belønningsordning for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk i storbyområdene Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Kristiansand med 75 mill. kroner. I 2005 ble ordningen økt med over 50 % til 115 mill. kroner.

Tall for 2004 viser vekst i kollektivtransporten og/eller reduserte takster for alle storbyene, sammenlignet med 2003.

Regjeringen har innført merverdiavgift med lav sats – 6 % – for persontransport fra 1. mars 2004 (økt til 7 % fra 2005). Innføringen av merverdiavgift på persontransport har gitt rom for betydelige kostnadslettelser for kollektivtransporten og bedre tilbud til passasjerene. Momsreformen vil særlig gi økt stimulans til investeringer i nytt materiell. Den økonomiske virkningen av merverdiavgiften er beregnet til en årlig gevinst for trafikkelskapene på ca. 400 mill. kroner.

Samarbeidsregjeringen går inn for å øke bevilgningene til utbygging av infrastruktur og kjøp av transporttjenester, og vil gi midler som stimulerer selskapene til å øke antallet reisende.

Se de to foregående punkt.

All byplanlegging må bygge på samordnet areal- og transportplanlegging.

St.meld.nr. 23 (2001-2002) om bedre miljø i byer og tettsteder er lagt frem og behandlet. Meldingen fastslår nasjonale prinsipper for miljøvennlig byutvikling, der samordnet areal- og transportplanlegging står sentralt. Det er satt i gang pilotprosjekter i flere byer, som baserer seg på samordnet areal- og transportplanlegging og byutvikling som bygger opp under kollektivtransporten.

I Kollektivmeldingen St.meld.nr. 26 (2001-2002) slås det fast at Samferdselsdepartementet vil bidra til å videreutvikle tiltakspakker for å styrke areal- og transportplanleggingen i byområdene, og knytte statlig finansiering opp mot lokal vilje til å prioritere økt fremkommelighet for kollektivtransport og dempet behov for bilbruk. Dette ligger blant annet til grunn for den nye belønningsordningen for storbyene som ble innført i 2004.

Samarbeidsregjeringen vil flytte tilskuddet til kollektivsatsing fra fylkeskommunenes rammeoverføringer til Samferdselsdepartementets budsjett.

Hoveddelen av finansieringen av den lokale kollektivtransporten skal fortsatt dekkes av fylkeskommunenes frie inntekter. Belønningsordningen til kollektivtransport i storbyer bevilges over Samferdselsdepartementets budsjett, som et tillegg til fylkeskommunenes midler.

Samarbeidsregjeringen ønsker friere etableringsrett for ekspressbusser.

En friere etableringsrett for ekspressbusser ble foreslått i kollektivmeldingen og fikk tilslutning i Stortinget i 2002. En rekke nye konsesjoner til ekspressbussruter er siden gitt, blant

annet mellom Oslo og Kristiansand, gjennom Østerdalen og Ottadalen/Gudbrandsdalen, Hallingdal-Oslo, Sunnmøre/Romsdal – Oslo og Bergen – Oslo. Det blir nå som hovedregel gitt løyve til alle som søker om drift av ekspressbuss, forutsatt at søkerne oppfyller fastsatte sikkerhets- og kvalifikasjonskrav for drift av rutetransport.

Samarbeidsregjeringen vil øke bevilgningene til jernbanesektoren. Det legges til grunn en videreføring av den årlige godtgjørelsen til NSB, mens det legges opp til økning av bevilgningene til Jernbaneverket. Ressursene vil i hovedsak bli kanalisert mot hovedbanestrekningene, intercitytriangelet og nettet rundt de største byene.

Regjeringen har gjennomført den største jernbanesatsingen i moderne tid (med unntak av den ekstraordinære utbyggingen av Gardermobanen i perioden fra 1994 til 1998). Vi bruker for 2005 ca. 6,4 mrd. kr. til jernbaneformål (korrigert for innføringen av merverdiavgift), en økning fra 4,8 mrd. kr. i 2001. Dette innebærer en realvekst på 20 % siden 2001.

Det brukes i 2005 1,5 mrd. kr. til kjøp av persontransporttjenester med tog, en økning på 515 mill. kr., en realvekst på 42 % reelt siden Regjeringen tiltrådte.

Jernbaneinvesteringene har økt med 591 mill. kr. fra 1118 mill. kr (2005- kr) i 2001 til 1709 mill. kr. i 2005. Dette tilsvarer en realøkning på 53 %.

I ny Nasjonal Transportplan 2006-2015 er det vedtatt en videre sterk satsing på jernbanen de neste ti årene, med hovedvekt på utbygging av nye dobbeltsporstrekninger i storbyområdene og hovedbanenettet.

Infrastrukturen for jernbane og luftfart er inkludert i momssystemet fra 2005 slik at investeringer i jernbane og luftfart i større grad blir likebehandlet med veiinvesteringer.

Samarbeidsregjeringen vil se utbygging av vei og kollektivtilbud, inkludert bane i sammenheng.

Lokale planer om nye baneløsninger utredes i nær sammenheng med bedre jernbane- og veistrekninger i byområdene. Samferdselsdepartementet støtter opp om tiltakspakker i byområdene som ser areal- og transportplanlegging i sammenheng. Regjeringen har i tråd med dette blant annet lagt frem forslag om å iverksette Bergensprogrammet for transport, byutvikling og miljø, og i ny Nasjonal Transportplan anbefalt en ny tiltakspakke med sterk vekt på kollektivtrafikk og helhetlig transportplanlegging i Oslo/Akershus når dagens bomringordning avsluttes i 2007.

Samarbeidsregjeringen vil gi storbyområdene nødvendig handlefrihet til mest mulig effektiv samordning og bruk av samferdselsmidler til gode kollektivsystemer i og rundt byene.

”Byforsøk” med alternativ forvaltningsorganisering av transportsektoren i større byområder er igangsatt i Kristiansand, Stavanger, Bergen og Trondheim fra 1. januar 2004. I Bergen og Trondheim har bykommunen som et forsøk overtatt ansvar for vei og kollektivtransport fra stat og fylke.

Regjeringen har opprettet et eget samordningsorgan for kollektivtransporten i hovedstadsområdet. Formålet er å få et mer samordnet, enhetlig og attraktivt kollektivtilbud i det sentrale Østlandsområdet.

Samarbeidsregjeringen vil legge til rette for bedre tilgjengelighet for funksjonshemmede på ulike kollektive transportmidler.

Det er fra 2003 avsatt øremerkede midler for prosjekter som øker tilgjengeligheten for funksjonshemmede i kollektivtransporten. Midlene skal komme i tillegg til de ulike etatenes budsjetter for slike tiltak. I 2005 er det hittil fordelt 21 mill. kr. til ekstra tilgjengelighetstiltak. Det er fra våren 2003 også satt strengere krav for tilgjengelighet for funksjonshemmede ved nye løyver til ekspressbussruter.

I Nasjonal Transportplan 2006-2015 er det vedtatt å opprette et helt nytt "tilgjengelighetsprogram" for transportsektoren, med vekt på universell tilgjengelighet til hele transportsystemet.

Bevilgningene til tiltak for bedre tilgjengelighet for bl.a. funksjonshemmede på jernbanen, slik som trinnfri ankomst til perronger, og bedring av sikkerhet, reiseinformasjon og merking er ca. tredoblet, fra 13,8 mill. kr. i 2001 til 41 mill. kr. i 2005.

Kapittel 11: Velferdspolitik

Helse

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil følge opp sykehusreformen.

Samarbeidsregjeringen vil utrede et sterkere organisatorisk og praktisk skille mellom oppgavene som bestiller og utfører av sykehustjenester.

De private institusjonene som drives av frivillige organisasjoner og andre må sikres i forbindelse med sykehusreformen.

Gjennomføre opptrappingsplanene innen psykiatri, kreftomsorg og utstyr i sykehusene. Det vil særlig bli lagt vekt på å styrke barne- og ungdomspsykiatrien. Samarbeidsregjeringen vil vurdere behovet for flere strålemaskiner utover det kreftplanen legger opp til.

Dette er gjort

Sykehusreformen ble gjennomført 1.1.2002. Reformens innhold og intensjoner er fulgt opp gjennom styringsdialog med de regionale helseforetak og videre utvikling og tilpasning av virkemidler. Det har vært en gjennomsnittlig nedgang i ventetid på over 20 % siden 2002.

Sykehusreformen blir evaluert ved at en vurderer både staten som eier, organiseringen i helseforetak og effekter av reformen for pasientene. Resultater fra evalueringen vil foreligge fra høsten 2005.

De regionale helseforetakene skal i 2005 etablere et tydeligere organisatorisk skille mellom de to rollene som henholdsvis ivaretaker av "sørge for"-ansvaret og eier av underliggende helseforetak. Av dette følger bl.a. at ansatte i RHF som har oppgaver tilknyttet "sørge for"-ansvaret ikke bør sitte i helseforetakenes styrer.

Denne målsetting ivaretas i det løpende arbeid bl.a. ved finansiering av spesialisthelsetjenester og ved tydelige styringssignaler til de regionale helseforetakene.

Regjeringen har vedtatt en midlertidig bestemmelse som åpner for at offentlige oppdragsgivere kan velge å kjøpe helse- og sosialtjenester direkte fra ideelle organisasjoner.

Opptrappingsplanen for psykisk helse har vært høyt prioritert gjennom hele regjeringsperioden. I 2005 er det bevilget 737 mill. kr. til nye investeringer, og 850 mill. kr. til økt drift av tjenester innenfor psykisk helsearbeid. Det er gitt tilsagn om bygging av 3400 tilrettelagte boliger for psykisk syke i kommunene. I perioden 2002-2005 er nivået på driftsbevilgningen til psykiatrien økt med 2163 mill. kr. og det er bevilget 2233 mill. kr. til investeringer.

Antall barn og unge som mottar hjelp i psykisk helsevern har økt med 60 pst siden 1998, og antall polikliniske samtaler med voksne har økt med 220 000 siden 1998. Samtidig som flere får hjelp, er det flere som søker hjelp i psykisk helsevern. Det har vært en kraftig økning av overføringer til kommunene, og det er i 2005 bevilget 50 mill. kr. til tiltak i storbyene for å gi et bedre tilbud til psykisk syke med særlig dårlige levekår.

En egen strategiplan for barn og unges psykiske helse ble lagt

frem høsten 2003.

Kreftplanen ble fullført etter planen i 2003. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å videreutvikle kreftomsorgen bl.a. gjennom en nasjonal strategi.

Ved utgangen av 2003 var det bevilget midler til 37 strålemaskiner, våren 2004 er 33 maskiner installert og i drift. Med planer om ytterligere to maskiner ved henholdsvis Det Norske Radiumhospital og Ullevål universitetssykehus vil det reviderte målet om 39 operative maskiner være nådd i 2007.

Det vil bli bygd ut flere hospiceplasser for omsorg ved livets slutt.

I statsbudsjettet for 2002 ble det bevilget 20 mill. kr. til etablering av hospiceplasser. I statsbudsjettet for 2003 og 2004 er det gitt rom for videreføring av tiltak og det er gitt nye incitamenters for slik behandling i sykehus gjennom finansieringssystemet for sykehus (ISF).

Bevilgningen til omsorg ved livets slutt er videreført i 2005, dels som direkte tilskudd til tiltak i primærhelsetjenesten, dels gjennom finansieringssystemet for spesialisthelsetjenesten. Det er opprettet kompetansesentre for slik behandling i alle helseregioner.

Forbedre ordningen med innsatsstyrt finansiering med sikte på å legge til rette for økt effektivitet ved sykehusene slik at flere får tilbud om behandling.

Justeringer i forhold til desentralisert spesialisthelsetjeneste (dialyse og cellegift) ble gjennomført i forbindelse med RNB 2002.

Nytt finansieringssystem for spesialisthelsetjenesten ble vedtatt av Stortinget høsten 2003.

Ansvar for finansieringen av syketransporten er overført fra trykdeetaten til helseforetakene.

Som en oppfølging av St.meld.nr. 5 (2003-2004) Nytt inntektssystem for spesialisthelsetjenesten er det satt i gang et arbeid med å utvikle klassifiseringssystemer på flere nye områder innenfor spesialisthelsetjenesten. Det er igangsatt arbeid på følgende områder i 2004: Utvikling av DRG-systemet for høyspesialiserte somatiske tjenester, enhetlig kodeverk for laboratorier, samt et forprosjekt for å vurdere muligheten for å utvikle dette innenfor psykisk helsevern, rus, rehabilitering og habilitering. Fra 2005 er det innført polikliniske takster for behandling av rusavhengige.

Yte innsatsstyrt finansiering for behandling hos alle godkjente private tjenesteytere som driver etter avtale med regionale helseforetak eller helseforetak.

Alle godkjente private sykehus frem til 2002 er innlemmet i ISF-ordningen. Nye godkjente sykehus innlemmes i ordningen ved inngåelse av avtaler med regionale helseforetak.

Betaling til de private sykehusene er basert på avtalene som er inngått mellom disse og regionale helseforetak.

Redusere legers og annet helsepersonells bruk av tid til administrative gjøremål.

Dette er et satsningsområde for alle regionale helseforetak og er formidlet som styringssignal fra Helsedepartementet til de regionale helseforetakene.

La det frie sykehusvalget omfatte alle godkjente sykehus, også private.

Det er gjort endringer slik at det frie sykehusvalget nå også omfatter alle godkjente private sykehus som har avtaler med regionale helseforetak.

Lovfeste pasientenes rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag. Dersom fristen ikke overholdes, skal pasienten tilbys behandling ved private institusjoner eller i utlandet for det offentliges regning. Pasientbroen til utlandet videreføres.

Det er foretatt endringer i pasientrettighetsloven som lovfester pasientenes rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag. Dersom fristen ikke overholdes, skal pasienten tilbys behandling ved private institusjoner eller i utlandet for det offentliges regning. Endringene trådte i kraft 1. september 2004.

Forbedre informasjonen om pasientrettigheter.

Enhet for fritt sykehusvalg (sykehusvalg.net) ble etablert i mai 2003. Gjennom denne skal pasienter kunne få informasjon som understøtter deres mulighet for å benytte ordningen med fritt sykehusvalg. Bedre informasjonsordninger og –rutiner er under utarbeidelse i de regionale helseforetakene. Ordningen omfatter Grønt telefonnummer, internettjeneste, og informasjon tilrettelagt for primærlegene.

Følge opp Stortingets vedtak i forbindelse med meldingen om akuttmedisinsk beredskap, og arbeide for god akuttmedisinsk beredskap over hele landet.

Dette ble lagt frem i statsbudsjettet for 2003 og fikk Stortingets tilslutning.

Det er fra 1. april 2005 fastsatt en forskrift om akuttmedisinsk beredskap som stiller strengere krav til koordinering, kompetanse og tilgjengelighet ved utrykning. Dette skal sikre et mer likeverdig ambulansetilbud i hele landet.

Følge opp fastlegereformen og gjennomgå den for å rette opp uheldige virkninger. Henvisningsplikten endres slik at det er tilstrekkelig med henvisning til spesialist en gang for samme lidelse.

Henvisningsplikten er endret slik at det er tilstrekkelig med henvisning til spesialist én gang for samme lidelse.

Gjennom forhandlinger med Legeforeningen er det oppnådd forbedringer i forhold til ivaretagelse av Øyeblikkelig-hjelp-plikten.

Det er foretatt en evaluering av fastlegereformen som i hovedsak viser at reformen er meget vellykket. Utfordringer som har kommet frem vil bli tatt tak i.

Utarbeide en ny handlingsplan for rekruttering av helsepersonell.

Ny handlingsplan ble lagt frem i forbindelse med statsbudsjettet for 2003.

Bygge ut helsestasjonsvirksomheten til også å omfatte elever i videregående skole.

Ny forskrift om et helhetlig forebyggende helsetilbud til barn og ungdom trådte i kraft 1. juli 2003. Forskriften innebærer en tydeliggjøring av helsetilbudet til ungdom opp til 20 år med fokus på helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Styrke satsingen på forebyggende helsearbeid.

Dette er et gjennomgående satsningsområde for Regjeringen.

'Resept for et sunnere Norge' – stortingsmelding om folkehelse ble fremlagt januar 2003 og Stortinget gav sin tilslutning i juni 2003. Meldingen fokuserer både på samfunnsansvar og den enkeltes ansvar for egen helse, samt retter søkelys på sammenhengen mellom helse og sosiale ulikheter. Det ble bevilget 131,4 mill. kr. til en folkehelsepakke for 2004. Bevilgningen til folkehelsearbeidet ble styrket med 22 mill. kr. i 2005.

1. juni 2004 trådte endringene i tobakksskadeloven i kraft og alle serveringssteder skal etter dette være røykfrie.

Utarbeide en ny og permanent finansieringsordning for opptreningsinstitusjonene som sikrer dem økonomisk samtidig som brukerbetalingen er slik at økonomi ikke hindrer at de som trenger det kan benytte seg av slike tilbud.

Stortinget vedtok i statsbudsjettet for 2003 ny finansieringsordning for opptreningsinstitusjoner i tråd med forslag fra Regjeringen.

De regionale helseforetakene skal overta ansvaret for kjøp av tjenester fra private opptreningsinstitusjoner fra 2006.

Innføre et egenandelstak II for utgifter funksjonshemmede og kronikere har til helsetjenester som i dag ikke omfattes av den eksisterende takordningen.

Innføring av et egenandelstak II ble fremmet i statsbudsjettet 2003 og vedtatt av Stortinget. Tak II omfatter egenandeler til fysioterapi, refusjonsberettiget tannbehandling, opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser til utlandet.

Legge frem en stortingsmelding om alternativ medisin på bakgrunn av Aarbakke-utvalgets innstilling.

Ot.prp. med meldingsdel ble lagt frem for Stortinget i desember 2002 og behandlet av Stortinget i juni 2003. Ny lov om alternativ behandling trådte i kraft 1.1.2004.

Åpne for mer salg av reseptfrie legemidler utenom apotek..

Det ble åpnet for salg av reseptfrie legemidler utenom apotek høsten 2003.

Abort og bioteknologi

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen vil legge et føre-var-prinsipp om krav om eksplisitt godkjenning til grunn for bruk av ny bio- og genteknologi og utvidelse av virkeområdet.

I stortingsmeldingen og odelstingsproposisjonen om bioteknologi er føre-var-prinsippet førende. Stortinget har gitt sin tilslutning til dette gjennom behandling av stortingsmeldingen i 2002 og ot.prp. om bioteknologi høsten 2003. Ny lov om bioteknologi trådte delvis i kraft 1.1.2004. Loven trådte i kraft i sin helhet 1.1.2005.

Understreke betydningen av det abortforebyggende arbeidet som utføres av organisasjoner som AAN. Slike frivillige tilbud må sikres fortsatt offentlig støtte.

Det er gitt signaler om dette i styringsbrevet til de regionale helseforetakene.

Det er lagt frem en ny handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2004-2008.

Bevilgninger til Amatheia (tidligere AAN-kontorene) er styrket i budsjettene for 2003 og 2004 og videreført i 2005.

Samarbeidsregjeringen vil fjerne eugenisk indikasjon som selvstendig abortkriterium og kontinuerlig vurdere grensene og reglene for lovlig svangerskapsavbrudd.

Samarbeidsregjeringen står fast på synspunktet om at eugenisk indikasjon ikke bør være selvstendig abortkriterium, men konstaterer at det ikke er parlamentarisk grunnlag for lovendring og har derfor heller ikke fremmet forslag for Stortinget om dette.

Sikre helsepersonells reservasjonsrett når det gjelder abort, også i forhold til å utlevere såkalte abortpiller ved medikamentell abort.

Det har vært en gjennomgang av reservasjonsretten. Denne er ivarettatt.

Evaluerer bioteknologiloven med sikte på revidering.

Stortingsmelding er fremmet og ot.prp. om endringer i bioteknologiloven er vedtatt av Stortinget.

Ikke tillate terapeutisk kloning, men legge opp til økt forskning på adulte stamceller, slik at pasientene kan få et godt behandlingstilbud.

Våren 2002 ble det fremmet en odelstingsproposisjon som Stortinget gav sin tilslutning til. Det er bevilget 1,5 mill. kr. i 2002, 5 mill. kr. i 2003 og 8 mill. kr. i 2004 for å styrke forskningen på adulte stamceller. Bevilgningen ble styrket med 1 mill. kr. i 2005.

Opprettholde forbudet mot forskning på befruktede egg.

Ot.prp. om dette ble fremmet våren 2002 og vedtatt av Stortinget samme høst.

Styrke barns rettigheter. Retten til å kjenne sitt opphav er grunnleggende. Anonymiseringen av sædgivere oppheves.

Dette ble fremmet i stortingsmelding våren 2002 og fulgt opp i ot.prp. om endringer i bioteknologiloven m.v. som Stortinget gav sin tilslutning til høsten 2003.

Opprettholde det midlertidige forbudet mot xenotransplantasjon til 2003.

Ot.prp. om dette ble fremmet våren 2002 og våren 2004. Det midlertidige forbudet mot xenotransplantasjon er forlenget til 2007.

Gi Bioteknologinemnda en uavhengig stilling. Nemnda skal ikke være underlagt det nye Sosial- og helsedirektoratet.

Dette er foreslått og gjennomført.

Folketrygden

Sem-dokumentet:

Dette er gjort

Det er positivt at partene i arbeidslivet har inngått en avtale for å få redusert sykefraværet. Avtalen mellom partene bør få mulighet til å virke. Dersom målene for redusert fravær ikke nås, vil innstramminger i regelverket bli vurdert.

Etter evalueringen av IA-avtalen høsten 2003 ble en revidert avtale besluttet videreført. Som en følge av denne reforhandlingen ble det iverksatt nye sykemeldingsregler fra 1.7. 2004, blant annet ved innføring av et aktivitetskrav. Den sykemeldte skal så tidlig som mulig prøve seg i arbeidsrelatert aktivitet, og arbeidsgiver får økt ansvar for å legge til rette på arbeidsplassen og utarbeide oppfølgingsplaner for den enkelte sykemeldte.

Etter andre kvartal 2004 har sykefraværet falt kraftig. Fra 4. kvartal 2003 til 4. kvartal 2004 falt sykefraværet fra 8,5 % til 6,4 %. Det er nå håp om at IA-avtalens mål om 20 % reduksjon i sykefraværet fra inngåelse av avtalen høsten 2001 til utløpet av avtaleperioden i 2005 vil bli nådd.

Sandman-utvalgets forslag vedrørende uførhet vil bli gjennomgått med sikte på oppfølging.

Samarbeidsregjeringen fremmet i juni 2002 lovforslag om innføring av tidsbegrenset uførestønad i tilfeller hvor fremtidig arbeidsevne er uklar, mens varig uførepensjon i utgangspunktet forbeholdes de som ikke har utsikt til arbeidsevne (Ot.prp.nr. 102 (2001-2002)). Dette er en oppfølging av Sandmanutvalgets innstilling, og skal bidra til at flere kommer i arbeid og færre på varig uføretrygd. Stortinget sluttet seg til forslaget om tidsbegrenset uførestønad våren 2003, og den nye ordningen trådte i kraft 1. januar 2004.

En arbeidsgruppe har gjennomgått saksbehandlingsrutiner og beslutningsprosesser ved innvilgelse av tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon, med sikte på å øke overgangen til arbeid. Arbeidsgruppen har fremmet forslag relatert til dette, blant annet om økt bruk av funksjonsvurdering.

Ordningen med tidsbegrenset uføretrygd skal evalueres. Den vil bli foretatt i 2 faser. Fase 1 skal være ferdig i løpet av sommeren 2005 og vil handle om hvem som får, hvilken periode de får for og forhold knyttet til forsørgelse av barn. Fase 2 vil være en helhetlig evaluering og vil bli foretatt om 2 - 3 år.

Pr. 31.3. 2005 fikk 10 903 tidsbegrenset uføretrygd av 313 550 på uføretrygd.

Samarbeidsregjeringen vil avvente pensjonskommisjonens konklusjoner før det foreslås større endringer i pensjonssystemet. Det vil bli vurdert om kommisjonen skal bes om å avgi delutredninger på enkelte områder eller gis en kortere frist for sitt arbeid.

Regjeringen la frem stortingsmeldingen "Pensjonsreform - trygghet for pensjonene" i desember 2004. Meldingen ble behandlet av Stortinget i mai 2005. I et forlik med Arbeiderpartiet og Senterpartiet fikk regjeringspartiene tilslutning til hovedforslagene i meldingen for å gjøre pensjonssystemet tryggere og sikrere i fremtiden:

- et delingstall (levealderjustering) som sikrer at folketrygdens utgifter til alderspensjon ikke øker automatisk hvis levealderen øker
- endrede regler for indeksering av løpende pensjoner
- overgang fra besteårsregel til alleårsregel, som i sterkere grad belønner arbeidsinnsats gjennom hele yrkeskarrieren
- bedre opptjening av pensjonsrettigheter for ulønnet omsorgsinnsats enn i dagens pensjonssystem.

Eldre

Sem-dokumentet:

Eldre som trenger hjelp i hverdagen, må få nødvendig bistand når de trenger det. Det gjelder så vel hjemmetjenester som plass i sykehjem eller omsorgsbolig.

Handlingsplanen for eldreomsorgen videreføres. Kommuner som har under 25 pst dekning når det gjelder heldøgns pleie og omsorg for eldre over 80 år, gis mulighet til å gjennomføre de utbygginger som innmeldes innen fristen i oktober 2001.

Samarbeidsregjeringen vil, når de endelige søknadstallene foreligger, ta stilling til antall plasser eldreplanen må utvides med for å avsluttes på en tilfredsstillende måte.

Det foretas en endelig evaluering av handlingsplanen for eldre.

Det må bli lettere å få omsorgslønn og nødvendige avlastningsordninger. Det vil bli vurdert ordninger for å få dette til. En mulighet er at staten dekker en del av kostnadene til ordningen.

Dette er gjort

Stortingsflertallet sluttet seg våren 2004 til Regjeringens melding om bedre kvalitet i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene, hvor det er satt økt fokus på individuelle tjenester, brukerretting og valgfrihet for den enkelte.

Handlingsplanen for eldreomsorgen er i ferd med å slutføres.

Når utbyggingen er sluttført i 2005 (enkelte kommuner har fått frist til 2007) vil, i følge Riksrevisjonens rapport, handlingsplanens mål om en behovsdekning som holder tritt med veksten i antall eldre over 80 år, modernisering av gammel bygningsmasse og enerom til alle som ønsker det, være oppfylt.

Samlet er det gitt tilskudd til bygging av 19 500 sykehjemsplasser og 19 000 omsorgsboliger. Frem til våren 2005 er 13200 sykehjemsplasser og 14 500 omsorgsboliger tatt i bruk, mens de resterende 8500 er under bygging (størstedelen sykehjem). Samlet sett vil utbyggingen bety en kapasitetsøkning med 5000 sykehjemsplasser og standardheving i et stort antall sykehjem. Nærmere halvparten av alle sykehjem vil være nybygd eller renoveret med tilskudd fra eldreplanen.

Devaluering er foretatt i St.meld.nr. 31 (2001-2002) og endelig evaluering utarbeides når planen er avsluttet.

Arbeids- og sosialdepartementet arbeider med en gjennomgang som ser omsorgslønn i sammenheng med hjelpestønad og pleiepenger.

Rusmiddelpolitikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil utarbeide en egen handlingsplan mot rusproblemer som vektlegger både forebyggende tiltak og et bedre behandlingstilbud for rusmisbrukere. Samarbeidsregjeringen har som mål å redusere det totale alkoholforbruket, og bringe mer av alkoholomsetningen inn i lovlige former. Samarbeidsregjeringen vil satse på forebyggende arbeid og målrettede helse- og sosialpolitiske virkemidler for å

Dette er gjort

Regjeringen la frem en handlingsplan mot rusmiddelproblemer høsten 2002 for perioden 2003 til og med 2005. Dette arbeidet føres videre gjennom en handlingsplan for perioden 2006 til og med 2008 som legges frem av Regjeringen høsten 2005. I juni 2005 la Sosial- og helsedirektoratet frem en årlig statusrapport over rusmiddelsituasjonen i Norge, som redegjør for utviklingen knyttet til alkohol og narkotika, samt status og resultater for tiltak i handlingsplanen. Lignende rapport ble lagt frem juli 2004.

Regjeringen har tatt initiativ til en felles nordisk alkoholpolitisk

bekjempe narkotikamisbruk.

strategi hvor man tar sikte på sammen å påvirke internasjonale prosesser, særlig i forhold til EU og WHO. Målsetningen er å skape et større rom for å gjøre bruk av de alkoholpolitiske virkemidler som forskningen har vist fører til reduksjon i det totale alkoholforbruket.

Høsten 2004 gjennomførte Arbeids- og sosialdepartementet en kampanje for å øke forståelsen for en kunnskapsbasert alkoholpolitikk.

Samarbeidsregjeringen vil styrke det forebyggende arbeidet rettet mot unge og foreldregenerasjonen, og øke støtten til de frivillige organisasjonenes rusforebyggende arbeid.

Regjeringen har prioritert tiltak rettet mot ungdom og de mest belastede misbrukerne. Regjeringen har bevilget 15 mill. kr. til en holdningskampanje rettet mot barn og unges alkoholbruk. Kampanjen ble satt i verk høsten 2004.

Støtten til de frivillige organisasjonene over statsbudsjettet er økt.

Styrke behandlingstilbudet for rusmiddelmisbrukere. Mennesker med rusproblemer har ulike behov, og vi må ha varierte tilbud om behandling, ettervern og rehabilitering. Tilbudene må gis i både offentlig og privat regi. Alle som ønsker behandling, må få tilbud om det.

I tillegg til økt fokus på rusproblemer, gjennom handlingsplanen mot rusproblemer, har Regjeringen lagt frem to forslag til omorganisering av rusomsorgen, hhv rusreform I og rusreform II.

Helsedepartementet overtok ansvaret for helsetjenesten til rusmisbrukere fra 1.1.2002.

Stortinget har i tråd med forslag fra Regjeringen vedtatt overføring av ansvaret for spesialisthelsetjenestetilbudet for rusmisbrukere til staten ved de regionale helseforetakene fra 1.1.2004 (Rusreform I).

Rusreform II dreier seg om det øvrige rusbehandlingstilbudet som defineres som spesialiserte sosialtjenester. Regjeringen foreslo at dette ble overført til kommunene. Etter Stortingets behandling av saken ble også disse tjenestene definert som tverrfaglig spesialisert behandling og ansvaret overført til de regionale helseforetakene. Rusreformen trådte i kraft 1. januar 2004. Også private tiltak som har hatt avtale med fylkeskommunene er nå en del av spesialisthelsetjenesten, og omfattet av pasientrettighetsloven. Kommunene har imidlertid fortsatt ansvaret for hjelpetiltak for rusmisbrukere.

Regjeringen har økt bevilgningene til rusbehandling og rusomsorg med totalt 580 mill. kr., inkludert 100 mill. kr. som ble foreslått i Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

I styringsdokumentet for 2005 er helseforetakene instruert om at veksten i rusbehandling skal være sterkere enn veksten innen somatisk behandling i 2005. Det pågår et omfattende arbeid i regionale helseforetak for å styrke kvalitet og kapasitet på tjenestene til rusmisbrukere. Dette gjelder også pasienter som har både psykiske og rusrelaterte problemer.

Bevilgningen til lavterskel helsetiltak har økt fra 8 mill. kr. i 2002 til 61 mill. kr. i 2005, inkl. 13 mill. kr. som ble foreslått i Revidert

nasjonalbudsjett. Antall plasser i legemiddelassistert rehabilitering er fordoblet siden 2001, og antall overdosedødsfall er redusert i samme periode.

Personer med rusproblemer har fått pasientrettigheter på lik linje med andre, herunder rett til nødvendig behandling innenfor en individuelt fastsatt frist og fritt valg av behandlingssted.

Arbeide for en mer effektiv koordinering av ressursene som brukes til rusomsorg og psykiatri. Særlig må ungdomspsykiatrien styrkes.

Dette søkes ivaretatt gjennom rusreformen og overføringen av ansvaret for spesialisthelsetjenestetilbudet for rusmisbrukere til de regionale helseforetakene.

Det foretas en kontinuerlig gjennomgang av ressursbruken og koordineringen av behandlingstilbud mellom rusomsorg og psykiatri. Sosial- og helsedirektoratet har her en sentral rolle.

I større grad åpne for bruk av tvang for å hjelpe mindreårige ut av misbrukermiljøene.

Muligheten til å bruke tvang overfor mindreårige rusmisbrukere er hjemlet i §§ 24-26 i barnevernloven. Praksis for bruk av tvang er under fortløpende vurdering.

Legge kriterier knyttet til rusproblematikk inn i kommunenes inntektssystem, for å sette kommuner som har særlige problemer knyttet til konsentrasjon av rusmisbrukere bedre i stand til å gi disse et godt tilbud.

Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag om å innføre kriterier for rus og psykiatri i inntektssystemet for kommunesektoren, det såkalte urbanitetskriteriet. Undersøkelser viser at det er en klar sammenheng mellom kommunestørrelse og utgifter til rus og psykiatri. Kriteriet innføres på vanlig måte over 5 år fra og med 2004.

Motvirke legalisering av narkotika, nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen går imot legalisering av narkotika. Legalisering er ikke veien å gå for å hjelpe de tyngste misbrukerne. Straffbar bruk vil være et nødvendig virkemiddel for å kunne hindre nyrekruttering av unge mennesker til rusmiljøer. En avkriminalisering vil svekke politiets mulighet til å gripe inn på et tidlig tidspunkt, fordi man da ikke ville ha et lovlig grunnlag for å handle overfor unge, nye misbrukere.

Dette følges opp i handlingsplan mot rusproblemer. Bl.a. gjennom forebyggende tiltak søker Regjeringen å motvirke legalisering av narkotika. Regjeringen sa i utgangspunktet nei til sprøyterom, men et flertall i Stortinget har vedtatt å åpne for dette.

Sørge for et tilbud om legemiddelassistert rehabilitering til narkomane som kan ha nytte av det etter de retningslinjer Stortinget sluttet seg til i Revidert nasjonalbudsjett 2001.

Dette er ivaretatt blant annet gjennom Handlingsplanen mot rus og den økte satsingen på lavterskel helsetilbud. Retningslinjer for legemiddelassistert rehabilitering er presisert. Tilskuddet til legemiddelassistert rehabilitering har økt med 118 mill. kr. siden 2001, og antall plasser er fordoblet.

Arbeide for å styrke lavterskel helsetilbud for narkomane og bedre livssituasjonen for "slitne" narkomane.

Samarbeidsregjeringen har økt bevilgningene til dette kraftig. Bevilgningen til lavterskel helsetiltak har økt fra 8 mill. kr. i 2002 til 61 mill. kr. i 2005, inkl. forslag om 13 mill. kr. i økt bevilgning i Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Funksjonshemmede

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil arbeide for at mennesker med fysiske eller psykiske funksjonshemninger får en livssituasjon som er likeverdig med funksjonsfriske.

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen la frem en stortingsmelding om nedbygging av funksjonshemmende barrierer i juni 2003. Utdanning, arbeid, tilgjengelighet og tjenester er de viktigste innsatsområdene i meldingen. Meldingen omtaler over 120 tiltak som skal bidra til å redusere funksjonshemmende barrierer i arbeid og fritid. Stortinget behandlet meldingen våren 2004 og sluttet seg i hovedsak til Regjeringens politikk.

Arbeids- og sosialdepartementet og Miljøverndepartementet presenterte høsten 2004 en femårig handlingsplan for økt tilgjengelighet for funksjonshemmede. Planen inneholder 100 tiltak som skal fjerne hindringer og gjøre hverdagen lettere for personer med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen avsatte 189 mill. kr. til formålet i 2005. De prioriterte tiltakene er transport, bygninger, uteområder og informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Det legges frem en stortingsmelding om funksjonshemmedes levekår på grunnlag av Manneråk-utvalgets innstilling.

St.meld.nr. 40 (2002-2003) om nedbygging av funksjonshemmende barrierer ble lagt frem i juni 2003.

Ordningen med brukerstyrte personlige assistenter og tilbudet om opplæring til dem som har særskilt behov på grunn av sykdom eller funksjonshemming må følges opp.

Regjeringen har gått inn for å utvide ordningen med brukerstyrt personlig assistent til å omfatte flere brukergrupper, bl.a. familier med funksjonshemmede barn. I tillegg vil Regjeringen gå inn for en rettighetsfesting av denne hjelpeformen for personer som trenger bistand av et visst omfang.

Offentlige bygninger og kommunikasjoner må tilrettelegges for funksjonshemmede.

I stortingsmeldingen om nedbygging av funksjonshemmende barrierer skisserer Regjeringen en rekke tiltak for å bedre situasjonen for de med nedsatt funksjonsevne, herunder behovet for økt fokus på utforming av bygninger og det offentlige rom. Statsbygg følger opp dette området løpende i forhold til nybygg og rehabiliteringsprosjekter.

Tilrettelegging for funksjonshemmede i offentlige bygninger og til kommunikasjoner inngår i Handlingsprogrammet for universell utforming som Miljøverndepartementet koordinerer sammen med ni andre departementer. Programmet ble igangsatt i 2002. Det fokuserer særlig på rutiner og større forståelse i forvaltningen. Det er gjennomført flere forsøksprosjekter og kurs- og utdanningstiltak på alle forvaltningsnivåer. Oppfølgingen på enkeltområdene tilligger det enkelte departement.

Bygningslovutvalget som leverer sin innstilling sommeren 2005 er bedt om vurdere hvorvidt lovverket godt nok ivaretar funksjonshemmedes behov, både i eksisterende bygningsmasse og i nye bygg.

Regjeringen arbeider med å innføre god tilgjengelighet (WAI-

kriteriene) på offentlige nettsteder.

Foreldre som får funksjonshemmede barn, må få tilstrekkelig hjelp fra det offentlige. Unge funksjonshemmede må få tilrettelagte boliger utenfor eldreinstitusjoner.

Målet for tjenestetilbudet til familier med barn med nedsatt funksjonsevne er at de skal få tjenester som er koordinert og tilpasset familiens behov, slik at familiene blir satt i stand til å ivareta omsorgen for barnet. Det arbeides med en rekke prosjekter i regi av flere departementer, bl.a. et modellforsøk for bedre samordning av tilbudene fra spesialpedagogiske kompetansesentre og barnehabiliteringstjenesten i regi av Helsedepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet.

Arbeids- og sosialdepartementet har i samarbeid med berørte departementer utarbeidet en strategiplan for familier med funksjonshemmede barn.

Husbankens ordninger innenfor boligtilskuddet knyttet til tilpassing av boliger rettes i større grad inn mot barnefamilier og andre med større funksjonshemminger. I tillegg gjennomføres et samarbeidsprosjekt i enkelte kommuner mellom rikstrygdeverket (hjelpemiddelsentralene) og Husbanken for å få bedre samordning mellom de to etatenes ordninger.

Unge funksjonshemmede må få tilrettelagte boliger utenom eldreinstitusjoner.

Unge funksjonshemmede er en prioritert gruppe innenfor boligtilskuddsordningen som administreres av Husbanken og kommunene.

Fylkesmannen skal innen utgangen av juni følge opp alle kommuner som har unge funksjonshemmede i eldreinstitusjoner. Kommunene skal rapportere til Fylkesmannen om forhold knyttet til hver enkelt beboer.

Samarbeidsregjeringen vil arbeide for å øke yrkesaktiviteten blant funksjonshemmede. Arbeidsmarkedsetaten må følge bedre opp for å gi funksjonshemmede et arbeidstilbud. Ordningen med lønnssubsidier må bidra til at arbeidsgivere i større grad ansetter personer som på grunn av helseproblemer eller funksjonshemning har redusert arbeidsevne.

1. halvår 2004 ble det laget en tiltaksplan for å rekruttere og beholde personer med nedsatt funksjonsevne i statlig sektor.

Attføringsarbeidet er gitt høy prioritet innenfor arbeidsmarkedspolitikken. Ett av tre delmål i Intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv er å få tilsatt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne. Arbeidsgiverne og arbeidstakerne har hovedansvaret for å skape et inkluderende arbeidsliv. IA-virksomhetene har et spesielt ansvar for å tilby tiltaksplasser og jobber for yrkeshemmede. Partene er enige om at IA-virksomhetene i tiden fremover i størst mulig grad også må sette seg konkrete mål om å ansette flere personer med redusert arbeidsevne. Myndighetene bidrar med virkemidler som skal hjelpe virksomhetene til å nå målene i avtalen. Hele spekteret av Aetats tilbud til brukerne av etatens tjenester kan nyttes dersom det blir vurdert som aktuelt innenfor arbeidsmarkedspolitikken rammer.

I tillegg til ordinært lønnstilskudd, er det iverksatt et forsøk med lønnstilskudd for uføre og et for personer med variabel arbeidsevne.

Aetat har startet et forsøk med konkurranse om formidling av personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet.

Regjeringens satsing på nettportalen norge.no resulterer i økt tilgang og funksjonalitet tilpasset funksjonshemmede.

Regjeringen foreslo i budsjettet for 2004 å fjerne arbeidsgivers egenandel på ½ G for hjelpemidler knyttet til tilrettelegging på arbeidsplassen. Stortinget sluttet seg til forslaget.

Fra 2001 frem til og med RNB 2005 har Regjeringen styrket Aetat med 850 årsverk - i hovedsak for å styrke innsatsen overfor yrkeshemmede arbeidssøkere. Etter styrkingen av arbeidsmarkedstiltakene overfor yrkeshemmede arbeidsøkere i både statsbudsjettet og RNB i 2005 er det nå om lag 25 000 tiltaksplasser, noe som er et rekordnivå. Utdanningstilbud finansiert over folketrygden (vel 30 000 personer) kommer i tillegg.

Tiltak for å bekjempe fattigdomsproblemet i Norge

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil satse på målrettede tiltak for å hjelpe mennesker ut av fattigdom og for å bedre levekårene for fattige barnefamilier. Det vil være nødvendig både med tiltak som kan settes i verk raskt og mer langsiktige tiltak som kan gi varig bedret livssituasjon. Tiltakene skal i stor grad være personrettede, slik at de når dem som trenger det.

Utformingen av skattesystemet og de ulike støtteordninger må bidra til å løse fattigdomsproblemet og stimulere til arbeid fremfor passiv mottakelse av stønader.

Frivillige organisasjoner i samarbeid med det offentlige kan være viktige medspillere. Disse har ofte både lang erfaring og stort engasjement og evne til å treffe målgruppene ut fra behov.

Dette er gjort

Samarbeidsregjeringen la frem målrettede tiltak mot fattigdom allerede i tilleggsproposisjonen til budsjettet for 2002.

Tiltaksplan mot fattigdom ble lagt frem høsten 2002. i St.meld.nr. 6 (2002-2003) og behandlet av Stortinget våren 2003. Det var bred politisk enighet om de virkemidler og tiltak som Regjeringen foreslo. Tiltaksplanen er fulgt opp med økte bevilgninger i budsjettene hvert år.

I budsjettet for 2005, ordinært og revidert, er midlene til tiltaksplanen styrket slik at nivået nå er ca. 1,3 mrd. kr. og den samlede innsatsen er på 3,3 mrd. kroner.

Tiltakene omfatter bl.a. øremerkede plasser i arbeidsmarkedstiltak for langtids sosialhjelpsmottakere, arbeidsmarkedsrettet kvalifisering for innvandrere, bedre bostøtteordning for barnefamilier, utvidet rett til overgangsstønning under utdanning for enslige forsørgere, tiltak for å hindre frafall fra videregående opplæring, tiltak for storbyungdom og midler til fattigdomstiltak via frivillige organisasjoner.

Det har blitt avholdt en årlig dugnad med frivillige organisasjoner for å drøfte tiltak mot fattigdom. I budsjettet for 2005 er det bevilget 10 mill. kr. til arbeids- og aktivitetstiltak i regi av frivillige organisasjoner. Midler er fordelt til i alt 17 tiltak.

Samarbeidsregjeringen vil utarbeide en tiltaksplan for å bekjempe fattigdomsproblemet som vil inneholde tiltak på en rekke områder.

Tiltaksplanen mot fattigdom ble fremlagt høsten 2002, jfr. St.meld.nr. 6 (2002-2003).

Under Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom er det avsatt midler til målrettede arbeidsmarkedstiltak for innvandrere, langtidsledige sosialhjelpsmottakere, ungdom under 25 år som mottar sosialhjelp og enslige forsørgere som mottar sosialhjelp.

Det er inngått samarbeidsavtaler mellom kommunene og Aetat for gjennomføring av tiltaksplanen.

De fattigdomsrettede arbeidsmarkedstiltakene under Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom er ytterligere utvidet i omfang i RNB 2005, med sikte på å gjøre dem landsomfattende fra 2006.

I løpet av perioden oktober 2003 - september 2004 har 2628 personer avsluttet sin deltagelse i satsingen og fått tilsendt sluttmeldekort. Av de som svarte på dette (om lag halvparten) oppgir 46 % at de er i arbeid, og 11 % i egenfinansiert utdanning.

Evalueringsrapport fra AFI viser at samarbeid mellom aetat og sosialtjeneste gir de beste resultater for å få folk inn i arbeid. I RNB 2005 er det bevilget 20 mill. kr. til denne type oppfølging i regi av kommunene.

Retningslinjene for utmåling av økonomisk sosialhjelp endres slik at de veiledende satsene heves og kontantstøtten holdes utenfor beregningsgrunnlaget. Satsene må ta tilstrekkelig hensyn til de reelle kostnadene ved å ha barn. De kommunale satsene for stønad til boligutgifter må avspeile hva det reelt koster å leie/ anskaffe bolig for familier av ulik størrelse.

Samarbeidsregjeringen fremmet i tilleggspresisjon til budsjettet for 2002 forslag om å holde kontantstøtten utenfor beregningsgrunnlaget ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Stortingsflertallet sluttet seg ikke til dette. De veiledende satsene for sosialhjelp er prisjustert for 2002, og senere i 2004. Satsene for barnetillegg er økt ut over det som følger av prissstigningen.

Det inntektsprøvede barnetillegget i folketrygden økes.

Det inntektsprøvede barnetillegget til alders- og uførepensjonister med forsørgeransvar for barn i folketrygden ble fra 1. mai 2002 økt fra 30 til 40 % av folketrygdens grunnbeløp.

Arbeidet med utredning av en ordning med garantert minsteinntekt videreføres.

En interdepartemental arbeidsgruppe har vurdert spørsmålet om garantert minsteinntekt. Arbeidsgruppen leverte sin innstilling i april 2003. Her ble det konkludert med at målene i velferdspolitikken kan oppnås på en mer effektiv måte ved bruk av tradisjonelle, målrettede overføringsordninger. Spørsmålet vurderes videre i sammenheng med gjennomgangen av de ulike stønadsordningene rettet mot mennesker i yrkesaktiv alder knyttet til samordningen av Aetat, Trygdeetaten og sosialtjenesten. Som et ledd i disse har Regjeringen tatt opp problemstillingen knyttet til individuell plan og borgerkontrakt i proposisjonen om Ny arbeids- og velferdsforvaltning, St.prp.nr. 46 (2004-2005).

Eventuelle endringer i regelverket for overgangsstønad til enslige forsørgere vurderes når evalueringen av dagens ordning foreligger i 2002.

Regjeringen har gjennom tiltak satt i verk i 2003, 2004 og 2005 utvidet enslige forsørgeres rett til stønad under utdanning.

Betalingsordningene for de som er i psykiatriske institusjoner forbedres, slik at egenandelen blir lavere.

Innleggelser er gratis, som ellers i spesialisthelsetjenesten, likeså dagbehandling. Egenandeler for poliklinisk behandling omfattes av egenandelstak 1.

Det innføres en tidsavgrenset omstillingsstønad til familiepleiere som gjennom mange år har hatt omsorg for pleietrengende slektninger, slik at de får mulighet til å gjennomgå utdanning og kvalifisering.

Foreløpig ikke gjennomført.

Boligtiltakene for vanskeligstilte barnefamilier, unge uføre og enslige sosialhjelpsmottakere i de største byene bedres. Bostøttereglene gjennomgås med sikte på målrettede forbedringer.

Regjeringen fremmet i februar 2004 en stortingsmelding om boligpolitikken. Boligmeldingen følger blant annet opp strategiene fra fattigdomsmeldingen. Den legger til rette for i større grad å målrette tiltak mot dem som har mest behov for hjelp. Meldingen foreslår å styrke bostøtteordningen, og legge om fra å gi støtte til utleieboliger gjennom boligtilskudd (investeringsstøtte) til i større grad å bruke bostøtte (konsumentstøtte). Regjeringen fikk flertall for tiltakene i boligmeldingen i Stortinget.

Husbankens regelverk gjennomgås med sikte på at banken i større grad kan bidra til bygging av boliger for vanskeligstilte.

Regjeringen innførte i 2003 Startlånet. Dette er en låneordning for unge i etableringsfasen og andre vanskeligstilte på boligmarkedet. Ordningen forvaltes av kommunene og gjerne i samarbeid med lokale banker.

Som en del av fattigdomsarbeidet har Kommunal- og regionaldepartementet utlyst et eget arbeid rettet mot somaliske familier, blant annet med fokus på skolegang.

Regjeringen har gjennom perioden styrket bostøtten betraktelig. Fra 2002 til 2003 var det den største økningen noensinne.

Barnefamilier som ikke har Husbankfinansiering kan nå motta bostøtte. Dette gjelder ca 5000 familier.

Sjablonen for lys og varme har blitt hevet med 10 % både i 2002 og 2003 (i tillegg kommer engangsbevilgningen på 2 500 kr. til alle bostøttemottagere i forbindelse med strømkrisen).

Det ble innført månedlig bostøtteutbetaling fra 2. termin 2004.

Kravet om 40 kvm bolig for å få bostøtte i de største byene er fjernet. Kravet er også opphevet for alle barnefamilier.

Boutgiftstaket er blitt hevet i de åtte største byene, slik at de er bedre i samsvar med boutgiftene her.

Fra 1. september 2004 kan også deltagere på introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere motta bostøtte.

Regjeringen har lagt om prioriteringen av boligtilskuddsmidlene slik at bostedsløse, innvandrere og funksjonshemmede prioriteres. Slik gjøres midlene mer målrettede.

Løpetiden for lån til utleieboliger er blitt utvidet fra 30 til 50 år. Det reduserer de årlige utgiftene og kan dermed bidra til lavere husleie.

Prosjekt bostedsløse (i de syv største byene + frivillige org) har til nå utløst 27 prosjekter. Hensikten med prosjektet er å få bosatt bostedsløse, men også å heve kompetansen rundt bostedsløshet. Målet er å gi de som trenger oppfølging et tilpasset tilbud, slik at de mestrer en bosituasjon, samt å redusere bruken av bl.a. hospits. En ny undersøkelse om bostedsløshet viser at antallet bostedsløse er redusert fra ca. 6200 til ca. 5200 i perioden 1997 til 2003.

Innsatsen for bostedsløse må prioriteres. Barnefamilier skal generelt ikke bo på hospits.

I 2003 sendte Sosialdepartementet ut et rundskriv med kvalitetsveileder for midlertidig husvære til kommunene. Rundskrivet har til hensikt å bidra til økt fokus på kvaliteten i det tilbudet som gis. Det er her presisert at hospits ikke er et egnet botilbud for barnefamilier.

Sosialdepartementet, Justisdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har sendt ut et felles rundskriv med tiltak for å forhindre utkastelser.

Regjeringens boligmelding legger frem en nasjonal strategi for å bekjempe bostedsløshet, bl.a. basert på kunnskap fra prosjekt bostedsløse. Fokuset her er på å forebygge bostedsløshet gjennom å redusere antallet utkastelser, gi bostedsløse et raskt tilbud om permanent bolig og øke kvaliteten på hospitsene.

Pr. 31.12.2004 mottok 1600 personer i 45 kommuner oppfølgingstiltak. 44 mill. kr. i 2005 (en økning med 10 mill.kr.) gir mulighet for oppfølgingstiltak for flere i flere kommuner.

Det utvikles støtte-/låneordninger for frivillige organisasjoner som engasjerer seg i å skaffe botilbud som alternativer til hospits for sosialt vanskeligstilte. Slike gjennomgangsboliger må utvikles i samarbeid med kommunene.

I boligmeldingen oppmuntres det til samarbeid med frivillige organisasjoner i boligpolitikken, særlig rettet mot vanskeligstilte.

Det er også laget et veileder for samarbeid (OPS) mellom private/frivillige aktører og kommunene.

Tiltak for å få flere i arbeid

Sem-dokumentet:

De som har problemer i arbeidsmarkedet skal hjelpes til å få arbeid.

Arbeidsmarkedssetaten må i særlig grad rette sin virksomhet mot disse. Samarbeid mellom A-etat, trygdekontor og sosialkontor må hjelpe flere til arbeid.

Dette er gjort

Ny lov om arbeidsmarkedstjenester som er behandlet i Stortinget, innebærer en generell modernisering av sysselsettingsloven som bl.a. klargjør ulike aktørers rettigheter og plikter og gir bedre informasjon om hvilken service både arbeidsgivere og arbeidssøkere kan vente å få i Aetat. Den enkelte arbeidssøker har med det nye lovforslaget rett til å få en vurdering av sine behov for arbeidsmarkedstjenester. Det skal fastsettes en frist for når videre oppfølging skal skje. Brukerne av arbeidsmarkedstjenester får lovfestet rett til å medvirke i planlegging, utvikling og evaluering av Aetats tjenester. Lovbestemmelsen som legger til rette for medvirkning innebærer en styrking av brukernes stilling i Aetat.

De gruppene som har størst problemer på arbeidsmarkedet, langtidsledige, innvandrere og ungdom, vil prioriteres ved inntak til ordinære arbeidsmarkedstiltak. Flere personellressurser kombinert med høyere tiltaksnivå vil gi rom for økt oppfølging til personer som trenger ekstra bistand for å komme i ordinært arbeid.

De fattigdomsrettede arbeidsmarkedstiltakene under Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom er ytterligere utvidet i omfang i RNB 2005, med sikte på å gjøre dem landsomfattende fra 2006.

I løpet av perioden oktober 2003 - september 2004 har 2628 personer avsluttet sin deltagelse i satsingen og fått tilsendt sluttmeldekort. Av de som svarte på dette (om lag halvparten) oppgir 46 % at de er i arbeid, og 11 % i egenfinansiert utdanning.

Regjeringen la i mars 2005 frem forslag om en ny offentlig arbeids- og velferdsforvaltning som innebar sammenslåing av Aetat og trygdeetaten, og samlokalisering mellom den nye statlige arbeids- og velferdsetaten og den kommunale sosialhjelpstjenesten (St.prp.nr. 46 (2004-2005)). Stortinget gav sin tilslutning til forslaget i mai 2005.

Sandman-utvalgets forslag vedrørende uførhet følges opp med sikte på å få flere utføre tilbake i arbeidslivet. Det åpnes for mer fleksible løsninger for kombinasjon av arbeid og trygd.

Samarbeidsregjeringen fremmet i juni 2002 lovforslag om innføring av tidsbegrenset uførestønad i tilfeller hvor fremtidig arbeidsevne er uklar, mens varig uførepensjon i utgangspunktet forbeholdes de som ikke har utsikt til arbeidsevne (Ot.prp. 102 (2001-2002)). Dette var en oppfølging av Sandmanutvalgets innstilling, og skal bidra til at flere kommer i arbeid og færre på varig uføretrygd. Stortinget har sluttet seg til at uføreordningen deles inn i en tidsbegrenset og en varig ordning. Den tidsbegrensede uførestønaden trådte i kraft 1. januar 2004.

Det er satt i gang et forsøk med lønns subsidium for

uførepensjonister med varighet 3 år. Dette innebærer at arbeidsgivere mottar tilskudd til delvis dekning av lønnsutgifter dersom arbeidsgiver ansetter uførepensjonister. Lønnssubsidiet motsvares av innsparing under uførepensjon. I gjennomsnitt deltok i underkant av 100 personer på denne ordningen i 2003. Forsøket inngår i Trygdeetatens og Aetats samarbeid om å få uførepensjonister tilbake i arbeid.

De spesielle arbeidsmarkedstiltakene for yrkeshemmede videreutvikles slik at det skapes varige arbeidsplasser. Det gis mer varig lønnstilskudd for personer med nedsatt arbeidsevne.

1. halvår 2004 ble det laget en tiltaksplan for å rekruttere og beholde personer med nedsatt funksjonsevne i statlig sektor.

Attføringsarbeidet er gitt høy prioritet innenfor arbeidsmarkedspolitikken. Ett av tre delmål i Intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv er å få tilsatt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne. Arbeidsgiverne og arbeidstakerne har hovedansvaret for å skape et inkluderende arbeidsliv. IA-virksomhetene har et spesielt ansvar for å tilby tiltaksplasser og jobber for yrkeshemmede. Partene er også enige om at IA-virksomhetene i tiden fremover i størst mulig grad også må sette seg konkrete mål om å ansette flere personer med redusert arbeidsevne. Myndighetene bidrar med virkemidler som skal hjelpe virksomhetene til å nå målene i avtalen. Hele spekteret av Aetats tilbud til brukerne av etatens tjenester kan nyttes dersom det blir vurdert som aktuelt innenfor arbeidsmarkedspolitikken rammer.

I tillegg til ordinært lønnstilskudd, er det iverksatt et forsøk med lønnstilskudd for uføre og et for personer med variabel arbeidsevne.

Aetat har startet et forsøk med konkurranse om formidling av personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet.

Arbeids- og sosialdepartementet har sendt på høring et forslag om å innføre et lengre lønnstilskudd med varighet på 3 år for yrkeshemmede arbeidssøkere.

Ordninger for integrering av innvandrere og for kvalifisering til arbeidsmarkedet bedres.

Den statlige arbeidsmarkedspolitikken fokuserer nå sterkere på innvandrere.

"Kvalifiseringsprogram" gjennomføres i alle kommuner. Aktuelle tiltak kan være språk- og arbeidstrening, kompetansegivende kurs og ordninger med lønnstilskudd og arbeid med bistand.

Fra 1. september 2004 er det innført en ordning med introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger. Programmet har som hovedhensikt å få innvandrere raskere i jobb. Programmet er toårig og skal inkludere arbeidstrening og språkopplæring. Deltagerne mottar en introduksjonsstøtte.

Det vurderes en ordning med kvalifiseringslønn for nyankomne innvandrere.

Evalueringer av prøveordninger i forkant viser at dette har vært en suksess. Regjeringen har styrket integreringstilskuddet for å gjøre det lettere for kommunene å gjennomføre slike program.

Stortinget har sluttet seg til regjeringens forslag om rett og plikt til norskopplæring med minimum 300 og inntil 3000 timer for personer som får opphold/asyl og som kommer på

familiegjenforening. Ordningen gjennomføres fra 1. september 2005.

Regjeringen har gjennom fattigdomssatsingen opprettet tiltaket "ny sjanse" for innvandrere som har vært lenge på sosialhjelp med henblikk på å få dem i arbeid.

Kommuneøkonomi

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil styrke kommuneøkonomien og forutsetter en fortsatt realøkning av kommunesektorens rammer i perioden.

Samarbeidsregjeringen vil sikre at det er godt samsvar mellom nye oppgaver som blir pålagt kommunene og fylkene og de midler som avsettes for å gjennomføre dem.

De øremerkede tilskuddene til kommunene vil bli redusert, og disse skal være forbeholdt viktige nasjonale prioriteringer i en startfase.

Utrede og etablere en ordning for særlig ressurskrevende brukere, som ikke er basert på skjønnsmidlene.

Sikre at kommunene har incitament for å legge til rette for næringsutvikling lokalt. En andel av selskapsskatten må derfor igjen tilfalle kommunene. Det må utarbeides fordelingskriterier som gir en mer rettferdig fordeling av selskapsskatten enn den tidligere ordning.

Samarbeidsregjeringen vil videreføre konsultasjonsordningen mellom Staten og kommunesektoren.

Redusere administrativt arbeid knyttet til

Dette er gjort

Regjeringen har lagt opp til at det skal være samsvar mellom oppgaver og finansiering bl.a. gjennom å øke de frie inntektene, foreslå en ny toppfinansiering for ressurskrevende brukere, innføre kriterier for rus og psykiatri (urbanitetskriteriet) samt endre nøkkelen for miljø og landbruk i inntektssystemet.

Det har i perioden vært en realvekst i kommunenes samlede inntekter på i gjennomsnitt 1,6 % hvert år, og en gjennomsnittlig årlig vekst i frie inntekter på 0,9 %. I kommuneopplegget for 2006 har Regjeringen foreslått en fortsatt realvekst i kommunenes inntekter.

Regjeringen foreslo i kommuneproposisjonen for 2004 en historisk plan for innlemming av øremerkede tilskudd, som vil øke kommunenes handlingsrom til å finne gode lokale løsninger på tjenestene til innbyggerne. Regjeringen fulgte opp denne planen i kommuneproposisjonene for 2005 og 2006. Tilskudd til barnehager foreslås innlemmet 1.1.2007.

Regjeringen fremmet i kommuneproposisjonen for 2004 forslag til en toppfinansieringsmodell for ressurskrevende brukere. En slik ny toppfinansieringsordning trådte i kraft 1. januar 2004. Ordningen er basert på at staten dekker 80 % av utgiftene utover en kommunal egenandel på 700 000 kroner. Utgiftene til ordningen er anslått til 1,2 mrd. kr. i 2004. Det er ca. 550 mill. kr. mer enn den tidligere ordningen. Det er bevilget i overkant av 1,5 mrd. kr. til dette formålet i 2005.

En andel av selskapsskatten ble tilbakeført til kommunene fra årsskiftet 2005. I tillegg ble det innført såkalt symmetrisk inntektsutjevning for å redusere omfordelingsvirkningene mellom kommunene. Ordningene skal blant annet basere seg på hvor arbeidsplassene er lokalisert, og ikke som tidligere ordning hvor plassering av hovedkontor var avgjørende. Ordningen skal stimulere kommunene til å tilrettelegge for næringsutvikling.

Regjeringen har videreført konsultasjonsordningen og vil bl.a. bruke den til å inngå avtaler og dialog med kommunesektoren om viktige reformer og endringer som angår kommunesektoren.

Gjennom Regjeringens forslag om å innlemme en rekke

velferdstjenester og forenkle regelverket for kommunesektoren.

øremerkede ordninger i rammeoverføringen, reduseres rapporteringskravene for kommunene og man oppnår en stor administrativ besparelse. Regjeringen arbeider også med forslag til enklere regelverk for kommunesektoren innenfor lovverket, og har bl.a. fremmet og fått vedtatt ny og forenklet barnehagelov.

Regjeringen har fremmet forslag til betydelige forenklinger blant annet i regelverket for skolesektoren. Regjeringen har også overført forhandlingsansvaret for lærerne til kommunene. Regjeringen fremmet i juni 2004 forslag til forenklinger i alkoholloven som gir kommunene økt frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid ut fra lokale forhold og behov. Regjeringen arbeider også med modeller for helhetlig statlig tilsyn med kommunesektoren. Alt dette vil bidra til å redusere den statlige overstyringen av kommunesektoren.

Samarbeidsregjeringen vil oppmuntre til at effektivisering og omstilling i kommunesektoren skjer i samarbeid med de ansatte og på grunnlag av gjeldende avtaleverk.

Omstilling og effektivisering i kommunene er først og fremst kommunenes eget ansvar. Regjeringens jobb er å legge til rette for at modernisering og omstilling kan finne sted. Regjeringen har i samarbeid med kommunesektoren iverksatt en rekke programmer og ordninger som skal bidra til modernisering. Det gjelder effektiviseringsnettverkene, nettverk for friere brukervalg, Stifinnerprogrammet, anbudsportaler med mer. Arbeidet har blant annet til hensikt å få mer tjenesteproduksjon fremfor administrasjon.

Regjeringen har styrket fylkesmennenes ressurser til å drive omstillingsarbeid.

Regjeringen har innført en ordning med et nøytralt momsregelverk, som likestiller kjøp av tjenester fra private og interkommunale samarbeid med egenproduksjon, noe som vil bidra til en mer effektiv ressursbruk. Dette trådte i kraft 1.1.2004. Etter forslag fra Regjeringen har kommunene også fått mulighet til å konkurranseutsette revisjonen.

Regjeringen har i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund iverksatt et prosjekt hvor alle kommuner er invitert til å diskutere kommunestrukturen.

Samarbeidsregjeringen vil fjerne terskelvirkningene av regionaltilskuddet. Omleggingen skal ikke medføre økte kostnader.

I kommuneproposisjonen for 2004 foreslo Regjeringen å fjerne terskelverdiene for regionaltilskuddet, for kommuner som passerer 3000 innbyggere. Dette gjøres ved at kommuner med mellom 3000 og 3200 innbyggere får en prosentvis andel av tilskuddet på hhv 80-60-40-20-0 % av det som kommuner med under 3000 innbyggere får.

Samarbeidsregjeringen vil videreføre Nord-Norge-tilskuddet.

Regjeringen viderefører Nord-Norge tilskuddet.

Foreta justeringer i oppgjøret etter statlig overtakelse av sykehusene for å rette opp skjevheter som rammer enkelte fylker.

Basert på tall fra fylkeskommunene har Regjeringen valgt å oppjustere gjeldssletten med i overkant av 2,1 mrd. kr. som følge av sykehusoppgjøret. I tillegg bevilget Regjeringen 100 mill. kr. årlig fremover til dekking av renteutgifter som følge av

	driftsunderskudd ved sykehusene i 2001. Tilskuddene ble tildelt på bakgrunn av regnskapsmessig merforbruk og driftsutgifter til spesialhelsetjenesten i 2001.
<i>Samarbeidsregjeringen vil basere innbyggertilskuddet på innbygger- tall og befolkningssammensetning 1. oktober året før (nå 1. januar året før).</i>	Fra og med 2003 ble innbyggertallet pr 1. januar det aktuelle budsjettåret lagt til grunn for beregning av innbyggertilskuddet til kommunene. Dette ivaretar vekstkommunenenes utfordringer slik at nye innbyggere gir utslag i økt tilskudd. Tidligere ble tall som var opp til to år gamle brukt som grunnlag.
<i>Samarbeidsregjeringen vil utrede hvordan økte utgifter for kommuner som vokser raskt i folketall bedre kan innarbeides i kriteriene for inntektssystemet. Utfordringene for kommuner med sterk nedgang i folketallet må dekkes av skjønnsmidler.</i>	Regjeringen har innført at befolkningstallet det aktuelle budsjettåret skal ligge som grunnlag for fordeling av inntekter til kommunene (se ovenfor). Regjeringen har nedsatt et inntektssystemutvalg som skal komme med forslag til nytt inntektssystem for kommunene. Utvalget skal levere sin innstilling høsten 2005.
<i>Utarbeide og implementere kriterier for rus og psykiatri.</i>	Regjeringen fremmet i kommuneproposisjonen for 2004 forslag til kriterier for rus og psykiatri i inntektssystemet. Dette gjøres ved å innføre et såkalt "urbanitetskriterium" i delnøkkelen for sosialhjelp i inntektssystemet. Undersøkelser viser at det er stor sammenheng mellom kommunens størrelse og kostnadene til rus og psykiatri.
<i>Samarbeidsregjeringen vil fremlegge en stortingsmelding som tar opp de spesielle utfordringene de største byene står overfor. Meldingen vil sette fokus på storbyens sosiale problemer, integrering av innvandrere og miljøproblemene knyttet til samferdsel.</i>	Regjeringen fremla i mai 2003 en egen storbymelding, som fikk tilslutning i Stortinget. Meldingen fokuserer på de mulighetene som storbyene har til å skape det gode liv i byene, men også på de sosiale utfordringer som de større byene har. Arbeidet med storbymeldingen har skjedd i nært samarbeid med de åtte største byene. Regjeringen har åpnet for en rekke forsøk hvor storbyene får ansvaret for tjenester som staten eller fylkeskommunene har ansvar for. Målet er å skape bedre og mer helhetlige løsninger for innbyggerne. Samtidig følger Regjeringen opp kravet fra byene om en "bedre koordinert stat," bl.a. i byutviklingsprosjekter. De sosiale utfordringene som storbyene har følges opp i kommuneproposisjonen med et eget kriterium for rus og psykiatri (urbanitetskriteriet) i inntektssystemet. Regjeringen vil fremlegge en egen hovedstadsmelding som oppfølging av storbymeldingen.
<i>Samarbeidsregjeringen vil vurdere oppgavene til fylkeskommunene slik at ansvarsforholdene mellom fylkeskommunen og fylkesmannen, samt fylkeskommunene og primærkommunene blir bedre klargjort. En slik gjennomgang av oppgavefordelingene må i tillegg til å avklare ansvarsforhold bidra til reduksjon av byråkrati. Det er viktig at fylkeskommunene ikke blir overkommuner for primærkommunene innen planarbeid</i>	Regjeringen fremmet i St.meld.nr. 19 (2001-2002) forslag om å gi kommunene større ansvar for landbruks- og miljøoppgaver. Fylkeskommunene ble i samme melding gitt økt ansvar for de regionalpolitiske virkemidlene i partnerskap med kommunene og andre regionalpolitiske interessenter. Regjeringen har foreslått og fått tilslutning til at staten overtar det fylkeskommunale ansvaret for barne- og familievernet. Regjeringen har åpnet for en rekke forsøk hvor enkelte

og arealdisponering. Etter noen tid vil det bli lagt til rette for en evaluering av "den nye fylkeskommunen".

kommuner og fylkeskommuner får overta ansvaret i en forsøksperiode for statlige (og fylkeskommunale) oppgaver innen barnevern, samferdsel, kulturminnevern og videregående skoler med mer. Hensikten med forsøkene er blant annet å få til et mer helhetlig tilbud til innbyggerne.

Regjeringen har åpnet for en rekke forsøk som fylkeskommunene kan delta i, herunder forsøk med enhetsfylke, hvor administrasjonen til fylkeskommunen og fylkesmannen slås sammen. I tillegg er det åpnet for forsøk hvor enkelte fylkeskommuner, alene eller sammen med flere, er gitt større myndighet innenfor samferdsel og regional utvikling.

Regjeringen har i St.prp. nr. 60 (2004-2005) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2006 (Kommuneproposisjonen) varslet at den vil komme med en prinsippmelding ang kommunestruktur, eventuelt fortsatt regionalt forvaltningsnivå og deres eventuelle oppgaver. Målet er at Stortinget skal kunne behandle en slik prinsippmelding våren 2007 slik at eventuelle endringer kan tre i kraft fra 2010 med evt supplerende kommune- og regiontingsvalg høsten 2009.

Overstyringen av kommunesektoren gjennom lover, forskrifter og øremerkede tilskudd som ikke er begrunnet i overordnede nasjonale hensyn, må reduseres.

Gjennom Regjeringens forslag om å innlemme en rekke øremerkede ordninger i rammeoverføringen, reduseres rapporteringskravene for kommunene og man oppnår en stor administrativ besparelse. I tillegg arbeider Regjeringen med forslag til enklere regelverk for kommunesektoren. Regjeringen fremmet i juni 2004 forslag til forenklinger i alkoholloven som gir kommunene økt frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid ut fra lokale forhold og behov. Ny og forenklet barnehagelov er lagt frem og vedtatt. Regjeringen arbeider også med modeller for helhetlig statlig tilsyn med kommunesektoren. Alt dette vil bidra til å redusere den statlige overstyringen av kommunesektoren.

Regjeringen har gitt kommunene økt ansvar for miljø- og landbrukspolitikken. Regjeringen har også innført et nøytralt momssystem som gir kommunene økt handlingsrom og foreslått å tilbakeføre en del av selskapsskatten, noe som gir kommunene økt interesse for å drive lokal næringspolitikk.

Regjeringen har styrket fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør ved å overføre midler til disse formål fra staten til fylkeskommunene.

Lokaldemokratikommisjonen har levert sin første delinnstilling. Regjeringen vil benytte seg av deres arbeid gjennom en rekke pågående prosesser knyttet til styring av kommunesektoren.

Kapittel 12: Kriminalpolitikk

Aktiv kriminalpolitikk

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil styrke konfliktrådsordningen. Denne tydeliggjør den enkeltes ansvar for sine handlinger, og er spesielt viktig for unge/førstegangs lovbrøyttere. Unge lovbrøyttere må i større grad gjøre opp for seg, og foreldrenes økonomiske ansvar må klargjøres.

Dette er gjort

Ot.prp. nr. 106 (2001-2002) Lovtiltak mot barne- og ungdomskriminalitet ble vedtatt og trådte i kraft våren 2003. Her ble blant annet politiets "bekymringssamtale" lovfestet ved at ungdom i risikozonen og foreldrene kan pålegges å møte i samtale med politiet for å forebygge ytterligere lovbrudd.

Det ble også innført en bestemmelse om at påtalemyndigheten kan forby barn under 15 år å oppholde seg på et bestemt sted dersom det er grunn til å tro at opphold på dette stedet øker faren for at barnet begår en straffbar handling. Politiets etterforskningsplikt skal også gjelde der den antatte lovbrøytter ikke kan straffes fordi vedkommende var mellom 12 og 15 år på handlingstidspunktet. Formålet er å markere alvor i lovstridige handlinger, også når de begås av ungdom som er for unge til å gjøres strafferettslig ansvarlig.

Loven er også endret slik at opplysningene som kommer frem under etterforskning, kan tjene som forberedelse av barneverntjenestens behandling av spørsmålet om det skal settes i verk tiltak etter barnevernloven, og det er gjort enkelte endringer i reglene om taushetsplikt.

Våren 2004 ble Forsøk med Ungdomskontrakt som alternativ reaksjon avsluttet. Justisdepartementet vil vurdere behovet for lovendringer og samarbeide med Riksadvokaten for nærmere gjennomgang av de påtalemessige spørsmålene.

"Stifinner'n junior" er det første formaliserte samarbeidet mellom kriminalomsorgen og barnevernet i Oslo. Prosjektets mål er at unge lovbrøyttere får en målrettet og tilrettelagt straffegjennomførings- og varetektssituasjon hvor den enkeltes behov blir forsøkt ivarettatt på best mulig måte før og etter fengsling. Prosjektet startet sitt arbeid 1. januar 2005.

Et 3-årig prøveprosjekt "Snu unge lovbrøyttere i tide" som består av 6 delprosjekter, skal prøve ut konkrete modeller for samarbeid mellom de lokale aktørene i stat, kommune og lokalsamfunn for lovovertrедere mellom 12 og 18 år, med særlig fokus på de yngste, for å hindre utvikling av en kriminell karriere. Arbeidet ble igangsatt i 2003.

Regjeringen arbeider for økt bruk av mekling i konfliktråd og

presiserer at domstolene kan bruke konfliktrådsmekling som et særvilkår i betinget dom. Det vil si at den tiltalte unngår fengselsstraff under forutsetning av at han eller hun ikke begår nye straffbare handlinger og i tillegg samtykker i å møte til mekling. Mekling i konfliktråd kan også brukes som et tiltak i samfunnsstraffen.

For å styrke og effektivisere konfliktrådene ble rådene lagt inn som egen etat under Justisdepartementet 1. januar 2004. I 2004 mottok konfliktrådene 7583 saker. Det er en økning på 918 saker sammenlignet med 2003.

Samarbeidsregjeringen vil fremme tiltak for å motvirke blind vold, ran etc. som begås av barn og unge, spesielt i storbyene og av ulike gjenger.

Ot.prp.nr. 58 (2001-2002) om tiltak mot ulovlig bruk av kniv og skytevåpen er behandlet og vedtatt. Strafferammen for å bære kniv på offentlig sted, og adgangen til å visitere etter kniv på offentlig sted og i motorvogn, er utvidet.

Samarbeidsregjeringen vil bekjempe vold mot eldre, barn og kvinner. Krisesentra og voldsomottak må sikres stabil finansiering. Rådgivningstjenesten for voldsofre og tilbudet om voldsalarmer må bygges ut. Arbeidet med Barne-kripos vil bli fulgt opp.

Ot.prp.nr. 109 (2001-2002) bl.a. om besøksforbud, er vedtatt. Se nærmere under etterfølgende punkt.

Det er en prioritert oppgave for Regjeringen å bekjempe vold som skjer i hjemmet og som i all hovedsak rammer kvinner.

I juni 2004 la Regjeringen frem den treårige handlingsplanen "Vold i nære relasjoner". Gjennom 30 ulike tiltak styrkes innsatsen for å forebygge, bekjempe og lindre konsekvensene av denne typen vold. Den nye handlingsplanen sikrer oppfølging og kontinuitet i forhold til handlingsplanen "Vold mot kvinner", som ble lagt frem i 1999. Mens fokus i den gamle planen var på tilbudet til voldsutsatte kvinner, er også barn og overgripere, samt ofre for voldtekt, sentrale i den nye planen. Flere departementer samarbeider om å gjennomføre tiltakene.

Regjeringen har sentralisert behandlingen av voldsoffer-søknader i første instans, jfr. Ot.prp.nr. 51 (2002-2003) og vedtak i Stortinget i juni 2003. Kontoret for voldsoffererstatning ble opprettet 1.9.2003 og er lokalisert i Vardø.

I april 2005 sendte Justisdepartementet et forslag til å styrke voldsoffererstatningsordningen ut på høring. Blant forslagene er at personer som er skadet etter alvorlige trusler skal kunne få voldsoffererstatning. Det samme blir foreslått å gjelde for menneskehandel. Ved dødsfall skal ektefelle, samboer, barn, søsken eller foreldre av avdøde blant annet få erstattet tap av inntekt.

Regjeringen foreslo i Ot.prp.nr. 62 (2002-2003) et eget straffebud mot menneskehandel, som ble vedtatt av Stortinget i juni 2003.

Fra 1. juli 2002 er familievoldssakene gitt høyere prioritet ved at det er etablert en ordning med familievoldskoordinatorer ved hvert av landets 27 politidistrikt. Politidirektoratet evaluerer ordningen, og vil etter evalueringen se på muligheten til å

utvikle politiets arbeid på dette feltet ytterligere.

Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre er opprettet i samarbeid med politiet, og bistår ofre for kriminelle handlinger med råd og veiledning og videreformidler behov for juridisk og helsemessig hjelp. En koordinator er tilsatt ved Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) for å videreutvikle arbeidet ved kontorene.

Mobile voldsalarmer for volds- og trusselutsatte personer er gjort tilgjengelig for samtlige av landets politidistrikter med virkning fra 1. januar 2004.

For å sikre god oppfølging i distriktene har Politidirektoratet utarbeidet egne retningslinjer for tilbud om mobil voldsalarm. Det er utarbeidet et eget informasjonshefte/brukerveiledning for den trusselutsatte.

For å videreutvikle arbeidet med støtte til ofre for kriminalitet er det satt i gang et treårig pilotprosjekt - støttesenter for fornærmede i Trondheim (2004-2006).

Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn (2003-2005) fremhever koordinert samarbeid på tvers av ulike sektorer både nasjonalt og internasjonalt. Justisdepartementet koordinerer arbeidet med gjennomføring av planen hvor ni departementer, underliggende etater og frivillige organisasjoner arbeider for å gjennomføre de 23 tiltakene for å:

- beskytte og hjelpe kvinner og barn som er ofre for menneskehandel,
- forebygge at handel med kvinner og barn kan finne sted, begrense etterspørsel som skaper marked for handel med kvinner og barn,
- avdekke og straffe handel med kvinner og barn og
- styrke kunnskap og samarbeid for å innfri planens intensjoner.

Det er vedtatt et straffebud som retter seg spesielt mot menneskehandel, jfr. Ot. prp.nr. 62 (2002-2003).

FN-konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet (CATOC) med protokoller, deriblant protokollen for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, er ratifisert av Norge og trådte i kraft 23. desember 2003.

Politiet har prioritert arbeidet med å avdekke, etterforske og straffefølge i saker som omhandler handel med kvinner og barn. Et nasjonalt kartleggingsprosjekt er etablert i Kripas og det er avsatt øremerkede midler til etterforskning.

Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag om en utvidelse av straffeloven som gjør det ulovlig regelmessig å gjøre seg kjent med internettsider med fremstillinger av seksuelle

overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn.

Det pågår også arbeid med å beskytte kvinner i prostitusjon mot vold og trusler, og hjelpe dem som er utnyttet til prostitusjon å komme ut av situasjonen. Politiets oppsøkende virksomhet i prostitusjonsmiljøene er intensivert. Det er etablert en avtale mellom Oslo politidistrikt, Grünerløkka sosialsenter og ulike organisasjoner om akuttmottak og oppfølging av kvinner og barn som har vært utnyttet i prostitusjon.

Det internasjonale justis- og politisamarbeidet ivaretas gjennom Norges deltakelse i Interpol, Europol, Østersjøsamrådet, Barentssamarbeidet og det Nordiske samarbeidet. I tillegg arbeides det for bilaterale prosjekter med de nye EU-medlemslandene innenfor rammen av den norske finansieringsordningen.

Som første land utenfor EU har Norge undertegnet en avtale med Eurojust. Samarbeidet vil gjøre det enklere å etterforske og oppklare større straffesaker med forgreninger i flere land.

Samarbeidsregjeringen vil gi personer som lever med konstante voldstrusler et reelt vern. Reaksjonene mot brudd på besøksforbud skjerpes.

Ved lov 4. juli 2003 nr. 78 ble det vedtatt en særlig straffeskjerpelsesregel, som særlig tar sikte på at straffen skal skjerpes ved gjentatte vinnings- volds- og seksualforbrytelser.

Politidirektoratet har utarbeidet nasjonale retningslinjer for vitnebeskyttelse.

Ot. prp.nr. 117 (2001-2002) Om lov om endringer i politiloven og straffeloven ble behandlet i Stortinget i desember 2002. Loven trådte i kraft 1. januar 2004. Endringen innebærer at det i ekstraordinære tilfeller åpnes adgang for en truet person til å etablere fiktiv identitet. Etter forslaget skal vedkommende få tildelt et nytt fødselsnummer. Samtidig kan det innvilges navneendring og for øvrig foretas så omfattende endringer i de øvrige opplysninger som er registrert i folkeregisteret, som man finner påkrevet.

Straffeprosesslovens § 222 a om besøksforbud ble endret ved lov 10. januar 2003 nr. 2. Blant annet inneholder bestemmelsen nå en uttrykkelig hjemmel for at besøksforbud kan nedlegges, med den følge at den forbudet rettes mot nektes opphold i sitt eget hjem. Presiseringen tok sikte på at slikt besøksforbud kan bli brukt i større utstrekning enn før, og er særlig anvendelig i familievoldssaker.

Samarbeidsregjeringen vil arbeide aktivt mot rasisme og rasistisk motivert vold, mot diskriminering og fremmedfiendtlighet. Politiet bør rekruttere flere med innvandrerbakgrunn.

Regjeringen fremmet i begynnelsen av juli 2002 en handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Blant de tiltakene som foreslås er det tiltak rettet mot arbeidsliv (ikke-diskrimineringsklausuler for statlige leverandører, resultatmål om at 60 % av registrert arbeidsledige innvandrere skal i jobb), knyttet til offentlige tjenester (bl.a. økt rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til offentlige yrker som innen politi og undervisning), tiltak innenfor utdanningssektoren (læremidler, kompetanseutvikling mht et flerkulturelt samfunn) og lovforbud

mot diskriminering på boligmarkedet. Tiltakene er under oppfølging.

Straffeloven er endret slik at ytringer som fremsettes ved bruk av symboler kan rammes av "rasismeparagrafen" (§ 135 a) i straffeloven. Lovendringen fulgte opp Regjeringens lovforslag i Ot. prp.nr. 109 (2001-2002). Regjeringen vil foreslå endringer i straffeloven § 135 a. på bakgrunn av Stortingets behandling av stortingsmeldingen om ytringsfrihet, St.meld.nr. 26 (2003-2004), og oppfølgingen av NOU 2002:12 Rettslig vern mot etnisk diskriminering.

Det arbeides aktivt med å rekruttere personer med minoritetsbakgrunn til politiet, og med å forbedre metodene som brukes for å rekruttere og beholde tjenestemenn og -kvinner med slik bakgrunn.

Det er lansert en ny internettportal for politi- og lensmannsetaten. Portalen gir publikum tilgang til egne sider for samtlige politidistrikt og særorgan. På internettportalen kan publikum sende inn tips på flere områder, også såkalte åpne tips, som vil rutes til det enkelte politidistrikt, og tips i konkrete saker. Det er også lagt inn informasjon om temaet rasisme og diskriminering.

For å styrke og forbedre dialogen mellom Politidirektoratet (POD) og interesseorganisasjoner for minoriteter er det opprettet et kontaktforum sentralt. Det er etablert tilsvarende lokale fora i politidistriktene.

Det utarbeides sentrale og lokale handlingsplaner mot rasisme og diskriminering.

På bakgrunn av Riksadvokatens gjennomgang av saker som antas å inneholde rasistiske motiver, er politiet pålagt å gi etterforskning av slike saker en særskilt oppmerksomhet.

Regjeringen har lagt frem en plan for økt deltakelse i samfunnet for barn og unge med innvandrerbakgrunn. Justisdepartementet har lagt stor vekt på politiets brede kriminalitetsforebyggende arbeid overfor barn og unge. Å hindre lovbrudd er av stor betydning for den enkelte mindreårige og deres utvikling. For ungdom med minoritetsbakgrunn vil en lovydig tilværelse i tillegg bidra til integrasjon i samfunnet, samt motvirke rasisme og diskriminering.

For blant annet å bekjempe diskriminering, for eksempel på rasistisk grunnlag i politiet, innførte Regjeringen f.o.m 1. januar 2005 synlig tjenestenummer for politi i operativ tjeneste. Politi i sivil skal ha hensiktsmessig legitimasjon som kan fremvises.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomgå straffnivået i ulike typer saker for å få bedre samsvar mellom forbrytelse og straffnivå.

Det er vedtatt regler om skjerpet straff når flere straffbare forhold behandles samtidig (konkurrens), jfr. Ot.prp.nr. 109 (2001-2002). Nye straffeskjerpelsesregler for gjengangerkriminalitet og organisert kriminalitet er vedtatt på bakgrunn av Ot.prp.nr. 62 (2002-2003).

Regjeringen fremmet i juli 2004 forslag om en ny alminnelig del i en ny og moderne straffelov som møter utfordringene i dagens kriminalitetsbilde. Loven skal avløse straffeloven fra 1902. Bak lovforslaget ligger to sentrale målsettinger. For det første å sørge for at straffelovgivningen gir samfunnet og den enkelte bedre beskyttelse. Særlig gjelder dette alvorlig kriminalitet, som grove angrep på livet, angrep mot rettsstaten og mot den seksuelle integritet samt gjentatt og organisert kriminalitet. For det andre videreføres en human og fleksibel straffeforfølgning og straffegjennomføring som en hovedlinje. Stortinget sluttet seg til disse hovedlinjene.

Samarbeidsregjeringen vil gjøre endringer i straffeprosessloven slik at det i tillegg til den ubetingede straff for gjengangere i vinnings-, volds- og sedelighetsforbrytelser kan idømmes en betinget straff, som utløses ved gjentatte forbrytelser.

Regjeringen foreslo i Ot.prp.nr. 62 (2002-2003) en særskilt straffeskjerpelsesregel for gjengangerkriminalitet med særlig sikte på å skjerpe straffen for vinnings-, volds- og seksualforbrytelser. Forslaget ble vedtatt av Stortinget i juni 2003.

Samarbeidsregjeringen vil utarbeide vitnebeskyttelsesprogram for å beskytte vitner og rettspersonale.

Politidirektoratet utarbeidet i 2003 "Nasjonale retningslinjer for vitnebeskyttelse". Retningslinjene organiserer arbeidet med beskyttelse for aktører i rettssystemet; herunder vitner og rettspersonale. I tillegg gjelder retningslinjene andre grupper som har behov for vern; ofre for vold eller trusler i nære relasjoner og politiets informanter. Tiltakene spenner over et vidt felt, fra ren rådgivning til bruk av straffeprosesslovens nye regler for beskyttelse av vitner, bostedsbytte, navneskifte - og i ekstraordinære tilfeller benyttelse av fiktiv identitet. Retningslinjene angir vilkår for å bli omfattet av vitnebeskyttelsesprogrammet, og fremgangsmåte for arbeidet med å tilpasse beskyttelsestiltak til den enkeltes behov etter en risikoanalyse.

Samarbeidsregjeringen vil styrke rehabilitering gjennom opplæring i fengslene og ved ettervern, bl.a. i samarbeid med frivillige organisasjoner. Utvide antall soningsplasser, styrke kriminalomsorgen og sikre tilstrekkelig tilgang på kvalifisert personell for å gjennomføre målet om å stanse enkeltpersoners kriminelle løpebane.

Økte bevilgninger til kriminalomsorgen ble prioritert i budsjettene for 2003 og 2004. I 2005 ble satsningen fra årene før videreført.

Arbeidet med å redusere soningskøen er høyt prioritert. Soningskapasiteten har økt med 292 plasser under Samarbeidsregjeringen. I tillegg kommer de 120 vedtatte, men ennå ikke ferdigstilte nye soningsplasser. I tillegg til nye fysiske plasser brukes dublering i beskjeden grad for å frigjøre plasser, helårseffekten av dublering tilsvarer 39 plasser. Det midlertidige tiltaket fremskutt løslatelse har en antatt effekt i 2005 tilsvarende 150 plasser.

Justisdepartementet arbeider med et nytt fengsel i Halden. Av

hensyn til effektiv ressursbruk i justissektoren igangsatte Justisdepartementet i samarbeid med Statsbygg en ny gjennomgang av nytt fengsel i Halden. Gjennomgangen av mulige kostnadsreducerende tiltak er avsluttet og en revidert kostnadsramme foreligger nå for ekstern kvalitetssikring. Justisdepartementet vil vurdere om et nytt fengsel i Halden også bør ta høyde for et utbyggingstrinn 2, dersom det viser seg hensiktsmessig i forhold til å redusere enhetskostnadene og oppnå stordriftsfordeler.

Justisdepartementet arbeider også med prosjektering av et fengsel i Fauske kommune med 100-125 plasser. I RNB 2005 ble det bevilget 2 mill. kr. til prosjektering.

Regjeringen har fått støtte i Stortinget til å endre straffeloven for å gi kriminelle rusmisbrukere et alternativ til ubetinget fengsel som straffereaksjon. Et særskilt program for rusmisbrukere, som har begått narkotikarelatert kriminalitet - Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) - skal prøves ut i to storbykommuner fra høsten 2005. Målet er både å forbedre hjelpe- og behandlingstilbudet for tungt belastede rusmisbrukere og å forebygge ny kriminalitet. Programmet er et individuelt tilpasset rehabiliteringsopplegg og ledd i en strafferettslig reaksjon. Retten skal kunne fastsette at domfelte må gjennomføre programmet for å utsette straffegjennomføring i fengsel. Programmet kan inneholde behandlingsopplegg, skole- og arbeidstiltak, oppfølging for dem som har et boligproblem, fritidsopplegg og andre tiltak som er viktig for den enkeltes rehabilitering og integrering i samfunnet.

Regjeringen fokuserer på å forhindre bostedsløshet blant personer som løslates fra fengsel, gjennom den nasjonale strategien "på vei til egen bolig."

Sikre praktiske rutiner for at 2/3-soningen ikke gis automatisk, men er gjenstand for reell prøving der bl.a. fare for gjentakelse betyr at straffen skal sones fullt ut. Samfunnsstraff og åpen soning egner seg best for lovbytere i starten av en kriminell løpebane. Volds- og seksualforbytelse vil som hovedregel bety fengselsstraff og lukket soning.

Samarbeidsregjeringen vil styrke bemanning og fjerne flaskehalser hos politi, påtalemyndighet, domstoler og i kriminalomsorgen for å redusere tiden mellom anmeldelse, pågrep, dom og soning.

Tidligere fikk alle prøveløslatelse på 2/3 tid. Praksis ble innskjerpet fra 2001 og sist tilgjengelige statistikk i 2004 viser at det ble gitt avslag på om lag 25 % av søknadene om prøveløslatelse.

Dette er fulgt opp i Ot.prp.nr. 66 (2001-2002) om hurtigere straffesaksbehandling.

Økte budsjettmidler har gitt rom for å styrke enkeltdomstoler med nye stillinger og midler til overtid.

Elektronisk motorvei er testet mellom politi, domstoler og kriminalomsorg. Elektronisk transportløsning mellom ulike system i delsektoren er under uttesting. Det er lagt til rette for elektronisk utveksling av saksopplysninger mellom systemene i politiet, domstolene og kriminalomsorgen.

Regjeringen fremmet i mars 2005 forslag til ny tvistelov. Den skal avløse gjeldende tvistemålslov fra 1915 og har som et sentralt mål å senke kostnadene med å få løst sivile rettstvister. Forslaget til ny tvistelov gjør det lettere for folk flest å hevde sin rett gjennom domstolene. Det vil bli lagt økt vekt på mekling og avklaring før sak reises. I tillegg innføres en egen prosessuell fremgangsmåte for å fremme mindre krav.

Regjeringen har fått tilslutning til å utvide politijuristenes påtalekompetanse, blant annet til å avgjøre om det skal tas ut tiltale i enkelte straffesaker. Lovendringen vil legge til rette for mer effektiv behandling av straffesaker fordi færre saker må passere statsadvokaten før domstolsbehandlingen.

Etter forslag fra Regjeringen har Stortinget fastsatt en ny organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet (nivået under tingrettene), samt åpnet for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav. Ved den nye organiseringen overtar staten det administrative ansvaret for forliksrådene fra kommunene. Sekretariatsfunksjonen for forliksrådene, de alminnelige namsmennene og hovedstevnevitnene samles i politi- og lensmannsetaten i alle kommuner. Det vil gi en mer effektiv og ensartet organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet og stadfeste politiets lokale og sivile forankring.

Domstolene har fått et nytt saksbehandlingssystem, Lovisa. Det nye saksbehandlingssystemet skal gi støtte til arbeidsprosessene i domstolene, samt åpne for elektronisk kommunikasjon med de andre leddene i straffesakskjeden. Systemet er på plass i samtlige domstoler.

Samarbeidsregjeringen vil frita politiet fra oppgaver overfor narkomane, som bør utføres av helse- og sosialvesenet. Politiets ressurser må flyttes til mer effektiv bekjempelse av omsetning og smugling av narkotika.

Politiet har fulgt opp prioriteringen i Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer om bekjempelse av alvorlig narkotikakriminalitet, herunder smugling og ulovlig omsetning av narkotiske stoffer, med sikte på avsløring av bakmenn og effektiv bruk av etterretning. Det ble i 2004 gjort flere store beslag av narkotiske stoffer.

Politiet har prioritert innsats for å hindre at barn og unge kommer inn i narkotikamisbruk. Politiet har rettet oppmerksomheten mot såkalte åpne steder for distribusjon og salg av narkotiske stoffer for å hindre narkotikarelatert kriminalitet, herunder særskilt narkotikamiljøet i Oslo sentrum (Plata-aksjonen) i juni 2004 i samarbeid med Oslo kommune. Innen helse- og omsorgsarbeidet er det satt i verk lavterskeltiltak som skal bidra til et bedre liv for rusmiddelmissbrukerne. Politiet i Oslo samarbeider med Oslo kommune om samordning av tiltakene gjennom Tiltaksplan for alternativer til rusmiljøene i Oslo sentrum.

I Ot.prp.nr. 81 (2004-2005) foreslås endringer i straffeloven for å legge grunnlag for gjennomføring av prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll. Endringene ble vedtatt av Odelstinget 13. juni 2005.

Samarbeidsregjeringen vil sikre politiet økte frie driftsmidler, slik at politiet har ressurser å sette inn i pressituasjoner. Ressurser frigjøres til etterforskning og oppklaring ved å gjøre fangetransport til en overslagsbevilgning. Det er viktig å frita politiet fra oppgaver som andre kan gjøre slik som fangetransport, arrestforvaring, kontortjenester og vaktoppgaver.

Det viktigste som nå skjer av betydning for politiets ressursbruk er politireformen. Målet med reformen er bl.a. å frigjøre ressurser til økt operativ politiinnsats. Reformens fase 1 er gjennomført, og gevinstrealisering startet i 2003. Ca. 400 stillinger er overført fra administrativt til publikumsrettet arbeid. Samtidig er ca. 200 stillinger "gått tapt" som et resultat av den femte ferieuke. Politiet er tilført nye oppgaver og har over de senere årene fått både økte ressurser og stillinger. Både i RNB og i statsbudsjettet for 2005 fikk politiet en betydelig styrking av sine driftsbudsjetter.

Justisdepartementet gjennomfører ulike tiltak for å se på effektiviseringsmuligheter når det gjelder politiets oppgaver med transport og fremstilling av fanger under politiets varetekt. I Søndre Buskerud, Vestfold og Telemark har Justisdepartementet pilotprosjekter hvor transporter og fremstillinger utføres av en privat aktør. Prøveprosjekt om fangetransport skal vare ut 2005. På Østlandet er det etablert et samarbeidsprosjekt mellom kriminalomsorgen og politiet, med tanke på å kunne utnytte etatenes samlede ressurser på en mer effektiv måte når det gjelder fangetransport. Felles planleggingsverktøy står sentralt.

Samarbeidsregjeringen vil tilføre politiet ressurser til å bekjempe hverdagskriminalitet og mindre forbrytelser. Å sette grenser for akseptabel adferd i en tidlig fase, kan bidra til å stanse en kriminell løpebane alt i starten.

Det er satset på tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet bl.a. ved dagskonferanser i politidistriktene, der politi og samarbeidspartnere møtes for å diskutere lokale utfordringer og erfaringer.

Det gjennomføres prøveprosjekter med sikte på å utvikle forvaltningssamarbeidet for å styrke samarbeidet om tiltak mot kriminalitet blant barn og unge (SNU-prosjektene). Prosjektene skal gi grunnlag for å kunne gi hver enkelt unge lovbrøyer bedre mulighet til å bryte utviklingen av en kriminell løpebane gjennom individuelt tilpassede tiltak. Prøveprosjektene er under gjennomføring.

Samarbeidsregjeringen vil fortsatt ha et ubevæpnet politi i vanlig tjeneste. Våpenbruk mot politiet må straffes strengt. Politiet må være godt trent og forberedt for de situasjoner hvor våpenbruk er nødvendig. Ved nødvendig våpenbruk må prosedyrer og praktiske forhold være slik at unødig tidsspille unngås.

Det er vedtatt økt straff for bæring av kniv på offentlig sted.

Politiets visitasjonshjemmel av personer på offentlig sted for å søke etter våpen er utvidet.

Det er vedtatt ny § 9 i våpeninstruksen: "Politisjef gir egen instruks om bevæpning med slag- og gassvåpen. Bevæpning med gassvåpen av typen CS-gass (tilsv) og røykbokser, kan i det enkelte tilfelle bare skje etter ordre fra vaktchef. Politimann kan utstyres med gassvåpen for OC-pepperspray etter nærmere retningslinjer gitt av politisjef."

Det er besluttet ikke å utvide bruken av ekspanderende ammunisjon i politiets tjenestevåpen, men å ha en løpende vurdering av om andre ammunisjonstyper kan hindre unødig fare for skade på person.

Samarbeidsregjeringen vil løpende vurdere politiets disponible virkemidler og metoder for å sikre at politiet innenfor rammene av rettssikkerheten er tilstrekkelig utrustet. Regjeringen vil gjøre det enklere å ransake etter våpen i bil.

Voldskriminaliteten omfatter ofte våpenbruk, særlig bruk av kniv. Regjeringen har fått gjennomslag for flere viktige lovendringer for å motvirke og bekjempe økende våpenbruk, jfr. bl.a. Ot.prp.nr. 58 (2001-2002). Strafferammen er doblet for den som bærer kniv på offentlig sted eller griper til kniv under slagsmål. Strafferammen har også blitt høyere for den som ulovlig anskaffer, tilvirker eller oppbevarer skytevåpen og ammunisjon. Politiet har fått utvidet adgang til å visitere personer og kjøretøy etter våpen.

Regjeringen har i Ot.prp.nr. 62 (2002-2003) og i Ot.prp.nr. 78 (2002-2003) foreslått lovendringer som vil utvide politiets adgang til å bruke utradisjonelle etterforskningsmetoder henholdsvis i saker om organisert kriminalitet og menneskehandel, og om korrupsjon. Forslagene er vedtatt av Stortinget.

Etter forslag fra Regjeringen i Ot.prp.nr 60 (2004-2005) har Stortinget vedtatt å utvide adgangen til å bruke tvangsmidler for å forhindre de mest alvorlig og groveste formene for kriminalitet. Som ledd i etterforskning av terrorhandlinger og de mest alvorlige former for organisert kriminalitet er det åpnet for bruk av romavlytting der andre og lempeligere etterforskningsmetoder må anses som utilstrekkelige.

Samarbeidsregjeringen vil ha en gjennomgang av SEFO-ordningen. Politiledelsen må utøve sitt arbeidsgiveransvar, og ikke skyve saker som vedrører personal- og organisasjonsmiljø til SEFO.

Spesialenheten for politisaker ble opprettet 1. januar 2005, etter en omorganisering og avvikling av de tidligere Særskilte etterforskningsorganene (SEFO). Enheten skal etterforske saker hvor embets- eller tjenestemenn i politi eller påtalemyndighet er anmeldt for straffbare handlinger i tjenesten, eller hvor den mistenkte selv begjærer etterforskning. Spesialenheten er organisert med sentral stab på Hamar, men med 5 regionale ledd.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomgå politiets organisering for å sikre en best mulig bekjempelse av organisert kriminalitet.

Regjeringen besluttet høsten 2004 å legge ned Kriminalpolitisen og opprette et nytt særorgan fra 1. januar 2005: Den nasjonale enheten for kamp mot organisert og annen alvorlig kriminalitet (Nye Kripas). Hovedoppgaven for det nye særorganet er kamp mot den grove, organiserte kriminaliteten. Det nye særorganet har fått vesentlige endringer i ansvarsområde, myndighet og innhold sammenlignet med gamle Kripas. Det nye særorganet er også gitt utvidet påtalekompetanse.

Samarbeidsregjeringen vil ha samordning av trusselbildet mot rikets sikkerhet ut fra etterretningsinformasjon om terror, attentat og organisert kriminalitet, må være et politisk ansvar gjennom konstitusjonell forankring i regjeringen.

Et permanent sekretariat for koordinerings- og rådgivingsutvalget for etterretnings- og sikkerhetstjenesten er i drift fra 1.1.2003 og skal bedre samordningen mellom politi og forsvar for å møte nye utfordringer.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomgå organisering, ressurstilgang og lovgivning for å styrke samfunnets beredskap mot og bekjempelse av terrorhandlinger. Det forutsettes et tett samarbeid med FNs organer, våre allierte og det europeiske justissamarbeidet.

Etter 11. september 2001 har arbeidet mot og samarbeidet med andre lands tjenester mot terrorisme blitt intensivert. Regjeringen har gjennomført en ny organisering av Politiets sikkerhetstjeneste (PST).

Regjeringen arbeider på flere fronter for å legge til rette for et tettere rettslig internasjonalt samarbeid i straffesaker generelt og for å bekjempe terrorhandlinger spesielt. Lovtiltakene mot terrorisme som ble fremmet i Ot.prp.nr. 61 (2001-2002) har trådt i kraft. Norge har trukket sin reservasjon til Europarådets terrorismekonvensjon (1977), slik at terrorhandlinger ikke lenger skal kunne anses som politiske forbrytelser i utleveringssaker. Norge har dessuten bidratt til å revidere denne konvensjonen slik at den blir mer effektiv.

Norge forhandler med EU om å slutte seg til sentrale avtaler om gjensidig samarbeid i straffesaker, som for eksempel den europeiske arrestordren. Forhandlingene om tilslutning til EU-konvensjonen om gjensidig bistand i straffesaker ble sluttført i 2003. Også den nordiske utleveringsordningen er gjenstand for revisjon med sikte på å gjøre den enklere og mer effektiv.

Samfunnets sårbarhet

Sem-dokumentet:

Samarbeidsregjeringen vil følge opp Sårbarhetsutvalgets innstilling med nødvendige tiltak.

Dette er gjort

Regjeringen fremmet våren 2002 en stortingsmelding om samfunnssikkerhet (St.meld.nr. 17 (2001-2002)). Meldingen legger til rette for et helhetlig beredskapsarbeid i samfunnet. Meldingen var en oppfølging av Sårbarhetsutvalget, som ble oppnevnt under regjeringen Bondevik I og redningsberedskapsutvalget, som ble nedsatt under regjeringen Stoltenberg. I meldingen orienteres det om tiltak som styrker Justisdepartementets samordningsrolle for samfunnets sivile sikkerhet og ulike sårbarhetsreduserende tiltak innenfor ulike sektorer.

Regjeringen fremmet våren 2004 St.meld.nr. 39 (2003-2004) Samfunnssikkerhet og sivil-militært samarbeid. I meldingen beskrives det sivil-militære samarbeidet og utviklingen innenfor særskilte områder som blant annet beredskap mot masseødelegelsesmidler, informasjonssikkerhet, mattrygghet og drikkevannssikkerhet.

Regjeringen la i mai 2005 frem St.meld.nr. 37 (2004-2005) Flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering. Her foreslås en rekke tiltak for å styrke kriseberedskapen. Regjeringen har etablert Regjeringens kriseråd og går inn for at

det opprettes en krisestøtteenhet i Justisdepartementet som skal bistå Regjeringens kriseråd og departementene. De mest berørte departementer blir styrket for å håndtere kriser. Stortinget sluttet seg med bredt flertall til Regjeringens forslag.

Samarbeidsregjeringen vil forankre totalansvaret for samfunnets sivile sikkerhet i Justisdepartementet.

Justisdepartementets samordningsrolle for samfunnets sivile sikkerhet er tydeliggjort og styrket, blant annet ved etableringen av et nytt direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap og ved å gi Nasjonal sikkerhetsmyndighet en faglig ansvarslinje til Justisdepartementet i sivil sektor og ved at det skal opprettes en krisestøtteenhet i departementet. Det er etablert et permanent sekretariat for Koordinerings- og rådgivningsutvalget for etterretnings- og sikkerhetstjenestene.

Samarbeidsregjeringen vil ha én ulykkeskommisjon for de ulike transportformene.

Regjeringen har utvidet den tidligere Havarikommisjonen for sivil luftfart til en Havarikommisjon som omfatter også jernbane (2002) og ulykker innen veitrafikk (2005). Videre har Regjeringen fremlagt for Stortinget et lovforslag om endring av sjøloven, vedtatt i januar 2005, slik at også undersøkelse av sjøulykker skal legges inn i denne felles havarikommisjonen. Det er nødvendig med en del administrative prosesser før denne lovendringen kan settes i kraft slik at sjøulykkene kan innlemmes i havarikommisjonen. Samtidig har Samarbeidsregjeringen foreslått en harmonisering av regelverket for undersøkelse av ulykker i de forskjellige transportsektorene. Med dette har Regjeringen også lagt til rette for en forbedring av det ulykkesforebyggende arbeidet innen alle former for transport.